

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله دهم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/دی/۲۶

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

دفترچه شماره یک

پایه

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دوازدهم	یازدهم	دهم
ریاضی و آمار	۲۰	۱	۲۰	۳۰ دقیقه	فصل ۱ و فصل ۲ (درس ۱) صفحه ۱ تا ۶۰	—	—
زبان و ادبیات فارسی	۳۰	۲۱	۵۰	۳۰ دقیقه	درس ۱ تا ۶ و کارگاه تحلیل فصل‌های اول و دوم صفحه ۱۰ تا ۶۵	—	—
علوم اجتماعی	۱۵	۵۱	۶۵	۱۵ دقیقه	درس ۱ تا ۵ صفحه ۱ تا ۵۳	—	—
مجموع	۶۵ سؤال			۷۵ دقیقه	—	—	—

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
ریاضی و آمار	محمد اسکندری یگانه - علی شهبابی - رضا عباسی - خسرو محمدزاده فاروق منوچهری - رنوف مهرخواه - محمد نظامی کارشناس علمی: میثم حصارکی	علی شهبابی
زبان و ادبیات فارسی	علی شجاع - مهدی کرانی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی کارشناس علمی: عماد فیض آبادی	بهنام کیانی - ابوالفضل قاضی آستانه
علوم اجتماعی	محمد ابراهیم مازنی کارشناس علمی: سید هانی رکن الدینی	محمد ابراهیم مازنی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاچانپور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون‌های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال‌ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه‌ها، نوع صفحه‌آرایی، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه‌ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می‌شود.

داوطلب گرامی، به علت این‌که بودجه‌بندی این آزمون، از مباحث نیم‌سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس «روان‌شناسی» نداریم، بنابراین در پاسخ‌برگ از سوال ۶۶ تا ۸۰ را خالی بگذارید.

۱- مجموعه اعداد طبیعی کوچکتر از ۹، چند زیرمجموعه ۶ عضوی دارد؟

- (۱) ۲۲
(۲) ۲۴
(۳) ۲۶
(۴) ۲۸

۲- با استفاده از ارقام مجموعه $\{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$ چند جایگشت سه رقمی می توان ساخت به طوری که حداقل یکی از ارقام آن زوج باشد؟

- (۱) ۱۶۶
(۲) ۱۷۲
(۳) ۱۸۶
(۴) ۱۹۲

۳- با حروف کلمه «محیط سبز» چند کلمه ۷ حرفی بدون حروف تکراری می توان نوشت به طوری که دو حرف نقطه دار باشد و بین دو حرف «س» و «ی» دقیقاً دو حرف که بدون نقطه هستند، قرار گیرد؟

- (۱) ۲۴
(۲) ۳۶
(۳) ۷۲
(۴) ۹۶

۴- با استفاده از ارقام ۸, ۷, ۶, ۵, ۴, ۳, ۲ چند عدد چهاررقمی فرد و بدون تکرار ارقام می توان نوشت به طوری که کم تر از ۶۰۰۰ باشند؟

- (۱) ۱۸۰
(۲) ۲۰۰
(۳) ۲۲۰
(۴) ۲۴۰

۵- به چند طریق می توان از بین ۱۰ نفر، ۴ نفر را انتخاب کرد به طوری که از بین علی، رضا و امین دقیقاً یک نفر انتخاب شود و اگر علی انتخاب شد، پیمان انتخاب نشود؟

- (۱) ۷۰
(۲) ۸۰
(۳) ۹۰
(۴) ۱۰۰

۶- ۹ کارت با شماره های ۱, ۲, ۳, ..., ۹ موجود است. اگر سه کارت به تصادف انتخاب شود، با کدام احتمال مجموع شماره های روی کارت ها زوج است؟

- (۱) $\frac{3}{7}$
(۲) $\frac{5}{14}$
(۳) $\frac{9}{14}$
(۴) $\frac{11}{21}$

۷- در یک مدرسه ۶ دانش آموز رشته انسانی و ۴ دانش آموز رشته تجربی به عنوان دانش آموزان برتر معرفی شده اند. اگر ۳ نفر از آن ها را به طور تصادفی انتخاب کنیم، احتمال این که حداقل یک نفر از رشته انسانی و حداقل یک نفر از رشته تجربی انتخاب شود، کدام است؟

- (۱) $\frac{1}{5}$
(۲) $\frac{2}{5}$
(۳) $\frac{3}{5}$
(۴) $\frac{4}{5}$

۸- در یک مانور امدادی، ۷ نفر داوطلب هلال احمر حضور دارند که ۳ نفرشان پزشک و ۴ نفر امدادگر هستند. این افراد به طور تصادفی بین دو ایستگاه A با ظرفیت ۴ نفر و ایستگاه B با ظرفیت ۳ نفر تقسیم می‌شوند. چه قدر احتمال دارد که هر دو ایستگاه حداقل یک پزشک داشته باشند؟

$$\frac{5}{7} \quad (۱) \quad \frac{6}{7} \quad (۲) \quad \frac{27}{35} \quad (۳) \quad \frac{22}{35} \quad (۴)$$

۹- A و B دو پیشامد از فضای نمونه‌ای S هستند به طوری که $A - B = \{2, 3\}$. اگر تعداد اعضای مجموعه B دو برابر A باشد، مجموعه $B - A$ چند عضو بیشتر از A دارد؟

$$\text{صفر} \quad (۱) \quad ۱ \quad (۲) \quad ۲ \quad (۳) \quad ۳ \quad (۴)$$

۱۰- در یک اتاق، ۵ صندلی در یک ردیف چیده شده است. ۵ نفر که دوتای آن‌ها برادر هستند، وارد اتاق شده و بر روی صندلی‌ها قرار می‌گیرند. با کدام احتمال برادرها کنار هم می‌نشینند؟

$$\frac{1}{5} \quad (۱) \quad \frac{3}{10} \quad (۲) \quad \frac{3}{5} \quad (۳) \quad \frac{2}{5} \quad (۴)$$

۱۱- از مجموعه $\{1, 2\}$ به مجموعه $\{1, 2, 3\}$ یک تابع می‌نویسیم. احتمال همانی‌بودن این تابع چه قدر است؟

$$\frac{1}{8} \quad (۱) \quad \frac{1}{9} \quad (۲) \quad \frac{1}{4} \quad (۳) \quad \frac{1}{3} \quad (۴)$$

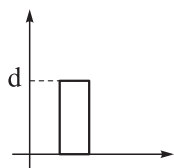
۱۲- سارا تصمیم دارد ۳ کتاب ریاضی متفاوت و ۴ کتاب ادبیات متفاوت را در یک قفسه کتابخانه و در یک ردیف کنار یکدیگر بچیند. احتمال این که فقط کتاب‌های ریاضی همگی در کنار یکدیگر قرار گیرند، کدام است؟

$$\frac{1}{35} \quad (۱) \quad \frac{3}{35} \quad (۲) \quad \frac{1}{7} \quad (۳) \quad \frac{3}{7} \quad (۴)$$

۱۳- یک تیم تحقیقاتی برای بررسی دیدگاه شهروندان نسبت به فضای سبز بعد از محاسبه درصدها، نمودار دایره‌ای تهیه کرد و میانگین تعداد بازدید از پارک‌ها را به دست آورد. این اعمال مربوط به کدام گام از گام‌های چرخه آمار است؟

$$\begin{array}{ll} (۱) \text{ گام اول} & (۲) \text{ گام دوم} \\ (۳) \text{ گام سوم} & (۴) \text{ گام چهارم} \end{array}$$

۱۴- نمودار زیر مربوط به داده‌های a، $b - 9$ ، $c + 1$ و $a - 12$ است. d کدام است؟

$$\begin{array}{l} (۱) \quad 3 \\ (۲) \quad 4 \\ (۳) \quad 6 \\ (۴) \quad 12 \end{array}$$

۱۵- اگر $a_n = 6^{n-3}$ و $b_n = \frac{4}{3n-1}$ باشد، حاصل $a_5 - 3 \cdot b_7$ کدام است؟

- (۱) ۳۰ (۲) ۲۸ (۳) ۳۲ (۴) ۲۷

۱۶- در دنباله $a_n = (n+1)!$ ، نسبت جمله دهم به جمله هشتم کدام است؟

- (۱) ۱۳۲ (۲) ۷۲ (۳) ۹۰ (۴) ۱۱۰

۱۷- اگر اعداد $1+6x$ ، $8+x^2$ و $27+4x+x^2$ به ترتیب از راست به چپ سه جمله متوالی دنباله فیبوناچی باشند، عدد وسطی کدام است؟

- (۱) ۵۵ (۲) ۳۴ (۳) ۸۹ (۴) ۱۴۴

۱۸- در یک دنباله بازگشتی با رابطه $a_{n+1} = 3a_n + k$ ، می‌دانیم $a_1 = 3$ و $a_3 = 31$. حاصل $a_5 - a_7$ کدام است؟

- (۱) ۱۸۷ (۲) ۱۸۸ (۳) ۱۸۹ (۴) ۱۹۰

۱۹- در دنباله $a_n = \begin{cases} a_{n+1} + a_{n+2} & \text{اگر } n+2 \text{ مضرب ۳ باشد.} \\ a_{n+1} + 2 & \text{اگر } n+2 \text{ مضرب ۳ نباشد.} \end{cases}$ ، اگر $a_5 = 10$ ، مقدار a_1 کدام است؟

- (۱) ۳۶ (۲) ۳۸ (۳) ۴۰ (۴) ۴۲

۲۰- مقدار a_3 از رابطه $a_{n+1} = \frac{1}{4}(a_n + \frac{k}{a_n})$ با شرط $a_1 = k$ ، تقریبی برای $\sqrt{k}$ است. جذر عدد $5/5$ به این روش کدام است؟

- (۱) $\frac{255}{102}$ (۲) $\frac{257}{102}$ (۳) $\frac{255}{104}$ (۴) $\frac{257}{104}$

۲۱- کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

- (۱) با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پرونق‌تر از گذشته بود.
- (۲) هدف انجمن ادبی خاقان به ریاست فتحعلی‌شاه، رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
- (۳) گروهی از شاعران دوره بازگشت مانند فروغی بسطامی و مجمر اصفهانی، به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند.
- (۴) شاعران دوره بازگشت از این جهت اهمیت دارند که توانستند زبان شعر را از حالت سستی که در اواخر سبک هندی در شعر به وجود آمده بود، نجات بخشند.

۲۲- نام صاحب چند اثر در مقابل آن درست نوشته شده است؟

(خداوندنامه: نشاط اصفهانی) - (سه تابلوی مریم: میرزاده عشقی) - (شمس و طغرا: میرزا حسن خان بدیع) - (تاریخ تطوّر نظم فارسی: محمدتقی بهار) - (منشآت: قائم‌مقام فراهانی) - (امثال و حکم: علی‌اکبر دهخدا)

(۱) پنج	(۲) چهار
(۳) سه	(۴) دو

۲۳- کدام گزینه درباره حوزه‌های ادبی نثر دوره مشروطه درست نیست؟

- (۱) پیش از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان (داستان بلند) به مفهوم امروزی را از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.
- (۲) اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایشنامه فارسی پرداخت، میرزا آقا تبریزی بود. این نوع ادبی در دوره ناصرالدین‌شاه رواج یافت.
- (۳) مجله «بهار» که نشریه‌ای اجتماعی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف‌خان اعتصامی، پدر پروین اعتصامی منتشر می‌شد.
- (۴) تنها اثر قابل توجه در زمینه تحقیقات ادبی و تاریخی دوره مشروطه، «تاریخ بیداری ایرانیان» تألیف ناظم‌الاسلام کرمانی با موضوع تاریخ مشروطه است.

۲۴- کدام بخش از متن زیر، از دیدگاه تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

«ترجمه آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی‌شاه آغاز شد. از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده در

(۱)

این دوره می‌توان از «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه نام برد که میرزا آقاخان کرمانی آن را ترجمه

(۴)

(۳)

(۲)

کرده است.»

(۲) سه

(۱) چهار

(۴) یک

(۳) دو

۲۵- در کدام بیت به یکی از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های عصر بیداری اشاره نشده است؟

(۱) گر این‌چنین به خاک وطن شب سحر کنم	خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟
(۲) چون نگریم ز درد و چون ننالم؟	درد را چو محرم به خانه کردم
(۳) در محیط طوفان‌زا ماهرانه در جنگ است	ناخدای استبداد با خدای آزادی
(۴) هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم	جهان و هر چه در او جز به کام خویش ندیدم

۲۶- یکی از ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری «توجه به واژگان کهن» است. در کدام بیت این ویژگی مشاهده نمی‌شود؟

- ۱) نکردهم خدمت بیگانه ز آن رو
- ۲) زین مایه که از گلشن تنعم
- ۳) هر نوگلی که از سر کلکم شکفته است
- ۴) شیرین‌لبی که آفت جان‌ها نگاه اوست

۲۷- مضامین ذکرشده در کدام گزینه، در شعر دوره مشروطه رونق یافتند؟

- ۱) کلی‌نگری - ذهنیت‌گرایی - مضامین سیاسی و اجتماعی
- ۲) جزئی‌نگری - عینیت‌گرایی - مسائل اخلاقی
- ۳) مضامین سیاسی و وطنی - جزئی‌نگری - عینیت‌گرایی
- ۴) مضامین کلی و ذهنی - عارفانه‌سرایی - غزل‌گویی

۲۸- با توجه به متن زیر، همه ویژگی‌های نثر دوره بازگشت و بیداری در آن وجود دارند، به جز

«مَخْلَص کلام. ما دوستان جمع شدیم یک مهمانی دادیم، شادی‌ها کردیم؛ فوراً یک تلگراف هم به کاشان زدیم که پنج شیشه گلاب قمر و دو جعبه جوزقند زود بفرستند که بدهیم لقب را بگیریم. در همین حیص و بیص جناب حاجی ملک‌التجار راه آستارا را به روس‌ها واگذار کردند. نمی‌دانم کدام نامرد، حکایت این لقب را هم به او گفت. دو پاش را توی یک کفش کرد که از آسمان افتاده‌ام این لقب، حق و مال من است...»

- ۱) در ساختار و ترکیب دستوری کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر است
- ۲) از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است، طنز سیاسی - اجتماعی است
- ۳) یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌ها، حضور راوی سوم‌شخص در بعضی صحنه‌هاست
- ۴) نثر فارسی در این دوره، قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود

۲۹- در کدام گزینه، آرایه «تضمین» مشهود است؟

- ۱) در آسمان نه عجب گر به گفته حافظ
- ۲) حافظ، اسرار الهی کس نمی‌داند خموش
- ۳) گفتمش سلسله زلف بتان از پی چیست
- ۴) می‌برد مصرع حافظ دلم از دست حزین

۳۰- در همه ابیات «تلمیح» دیده می‌شود، به جز

- ۱) از سفیدی دیده یعقوب شد صبح امید
- ۲) شور فرهادم به پرسش سر به زیر افکنده بود
- ۳) دوش در طوفان نومیدی تلاطم کرد آه
- ۴) به صبر کوش تو ای دل که حق رها نکند

۳۱- کدام گزینه فاقد «لف‌ونشر» است؟

- ۱) ایمان و کفر همه رخسار و زلف دوست
- ۲) عشق و سودا و هوس در سر بماند
- ۳) آه سحر و اشک شبم شاهد حال است
- ۴) تیر و کمان عشق را هر که ندیده گو بین

- در بند کفر مانده و ایمانم آرزوست
- صبر و آرام و قرار از دست رفت
- کز عشق رخ و زلف تو در آتش و آبم
- پشت خمیده مرا، قد کشیده تو را

۳۲- آرایه‌های کدام گزینه با توجه به بیت «هر که دل از دست داد و عشوه دنیا خرید / یوسف خود را به سیم قلب سودا کرد و رفت» کاملاً صحیح است؟

- (۱) تضاد، تلمیح، لفونشر
(۲) تلمیح، مراعات نظیر، کنایه
(۳) تناقض، تضمین، تناسب
(۴) تناسب، تلمیح، پارادوکس

۳۳- در همه ابیات، هر سه آرایه «لفونشر، تناسب و تضاد» یافت می‌شود، به جز

- (۱) من مات صورت تو که در کارگاه حسن
(۲) ای که با زلف و رخ یار گذاری شب و روز
(۳) به عشق زلف و رخت فارغم ز دیر و حرم
(۴) شیوه گل دلستانی، رسم بلبل نغمه‌خوانی

۳۴- در کدام بیت آرایه «تناقض» به کار نرفته است؟

- (۱) حاصل ذوق و هنر خون جگر بود مرا
(۲) مهی که راز من از پرده آشکارا کرد
(۳) گروهی سربه‌سر گویای خاموش
(۴) حلقه دام نجات است خم طره دوست

۳۵- هر دو آرایه مقابل کدام گزینه، درست است؟

- (۱) اگر صباح قیامت ببینی آن رخ و قامت
(۲) مرد آن گهی ز خود به در آید که مطلقاً
(۳) دست بارحم و تیغ بی‌رحم
(۴) بر لبش از مهر تابان مهر خاموشی زدند

۳۶- آرایه‌های مقابل کدام بیت کاملاً درست است؟

- (۱) چشم اگر با دوست داری، گوش با دشمن مکن
(۲) دعوی هستی در این میدان دلیل نیستی است
(۳) زلف لیلی صفتت دام دل مجنون است
(۴) حرف حق گفتن به خون خویش فتوادادن است

۳۷- پایه‌های آوایی «ناهمسان» کدام گزینه را می‌توان به دو صورت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) مکن درین چمن سرزنش به خودرویی
(۲) می‌سوزم از فراق روی از جفا بگردان
(۳) هرچند نمی‌سوزد بر من دل سنگین
(۴) مفروش عطر عقل به هندوی زلف ما

۳۸- وزن عروضی کدام مورد با سروده زیر یکسان است؟

- «من آبگیر صافی‌ام اینک به سحر عشق
(۱) وز رخ آینه‌ام می‌سترد زنگ فسوس
(۲) شب‌ها که ستاره هم فروخته است
(۳) ای مرغ، بهار آمده پرواز و پرت کو؟
(۴) ای بی‌خبر بکوش که صاحب‌خبر شوی
- از برکه‌های آینه راهی به من بگو
بوسه مهر که در چشم من افشاند شرار
گل‌های سپید باغ بیدارند
شد باغ پر از ولوله گل خبرت کو؟
تا راهرو نباشی کی راهبر شوی؟

۳۹- پایه‌های آوایی کدام بیت به هر دو صورت همسان و ناهمسان تقسیم‌بندی می‌شود؟

(۱) علم و فنی که داری محو خیالش اولی‌ست	کس نیست مرد تحقیق بشکن سبو به دریا
(۲) هر قطره زین محیط به موج گهر رسید	ما جامه می‌کشیم هنوز از بر حباب
(۳) بیدل نشوی بی‌خبر از سیر گریبان	این جاست که عنقا ته بال است مگس را
(۴) شبها من و شمع می‌گدازیم	این است که سوز من نهان است

۴۰- در همه ابیات به جز بیت گزینه همه اختیارات زبانی به کار رفته است.

(۱) هندوی زلف تو در سر دولتی دارد قوی	این که دستش می‌رسد کت سر دراندازد به پا
(۲) قیامت باشد آن روزی که بر سوی تو چون نرگس	ز خواب خوش برانگیزند مست و سرگران ما را
(۳) مست خداییم ما، کی به خود آییم ما	ساقی ما چون خداست، باده، شراب طهور
(۴) جان کی برم از آهوی صیاد تو هیهات	گنجشک مگر در نظر باز نیاید

۴۱- در کدام بیت در هر دو مصراع، اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» یا «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند» صورت گرفته است؟

(۱) به غلامی تو مشهور جهان شد حافظ	حلقه بندگی زلف تو در گوشش باد
(۲) گیسوی من به سوی من نه دو ریحان است؟	گر به سوی تو همی تافته مار آید
(۳) بجستی هر زمان زان میغ برقی	که کردی گیتی تاریک روشن
(۴) باده صافی شد و مرغان چمن مست شدند	موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد

۴۲- در بیت زیر، همه موارد از دیدگاه «عروض» کاملاً درست است، به جز

«خوش بود لب آب و گل و سبزه و نسرين افسوس که آن گنج روان رهگذری بود»

- (۱) وزن بیت «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستف» است
- (۲) پایه‌های آوایی بیت به دو صورت دسته‌بندی هجایی می‌شود
- (۳) در بیت اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت کوتاه پایان کلمه» و «تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه» یافت می‌شود
- (۴) طبق اختیارات زبانی، در بیت یک بار «تغییر کمیت مصوت کوتاه «و» عطف به بلند» و یک بار «تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه» صورت گرفته است

۴۳- اختیارات زبانی بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«گوئیا عزم ندارد که شود روز امشب یا درآید ز در آن شمع شبافروز امشب»

- (۱) چهار اختیار زبانی حذف همزه - بدون تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۲) چهار اختیار زبانی حذف همزه - یک تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۳) پنج اختیار زبانی حذف همزه - یک تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۴) پنج اختیار زبانی حذف همزه - بدون تغییر کمیت مصوت‌ها

۴۴- کدام بیت در وزن «مفتعلن فاعلات مفتعلن فَع» سروده شده است؟

(۱) کس نگذشت بر دلم تا تو به خاطر منی	یک نفس از درون من خیمه به در نمی‌زنی
(۲) توبه کند مردم از گناه به شعبان	در رمضان نیز چشم‌های تو مست است
(۳) سعدی اگر عاقلی عشق طریق تو نیست	با کف زورآزمای پنجه نشاید فکند
(۴) جور رقیب و سرزنش اهل روزگار	با من همان حکایت گاو دهل‌زن است

۴۵- بیت زیر با کدام بیت، تناسب مفهومی دارد؟

«حرفی است این که خضر به آب بقا رسید

(۱) سر بر نکرد پاک‌نهادی ز جیب خاک

(۲) جز خون دل ز خوان فلک نیست بهره‌ای

(۳) ما را دلی بود که ز طوفان حادثات

(۴) غافل مشو ز گوهر اشک رهی که چرخ

۴۶- مفهوم کلی بیت زیر با کدام بیت قرابت دارد؟

«گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ

(۱) ای بی‌خبر بکوش که صاحب‌خبر شوی

(۲) یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر

(۳) گر نور عشق حق به دل و جان افتد

(۴) از پای تا سرت همه نور خدا شود

۴۷- کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

«نکوهش مکن چرخ نیلوفری را

(۱) دهر نکوهی مکن ای نیک‌مرد

(۲) همی سر ز یزدان نباید کشید

(۳) بری دان از افعال، چرخ برین را

(۴) جهان جز که نقش جهاندار نیست

۴۸- عبارت «سخن در میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم‌زده نباشی.» با کدام بیت، قرابت مفهومی دارد؟

سخن دشمنان نه معتبر است

که هر گه که خواهی توانی نمود

نه عقل است و خود در میان سوختن

میاور سخن در میان سخن

(۱) عیب یاران و دوستان هنر است

(۲) ضمیر دل خویش منمای زود

(۳) میان دو تن آتش افروختن

(۴) سخن را سر است ای خردمند و بن

۴۹- کدام بیت با بیت زیر، قرابت مفهومی دارد؟

«ما با توایم و با تو نه‌ایم اینت بوالعجب

(۱) هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای؟

(۲) گر به خواری ز در خویش براند ما را

(۳) گوشت حدیث می‌شنود هوش بی‌خبر

(۴) بی‌طالعی نگر که من و یار چون دو چشم

در حلقه‌ایم با تو و چون حلقه بر داریم

من در میان جمع و دلم جای دیگر است

به امیدش بنشینیم و به درها نرویم

در حلقه‌ای به صورت و چون حلقه بر دری

همسایه‌ایم و خانه هم را ندیده‌ایم

۵۰- کدام بیت فاقد مضمون بیت زیر است؟

«روی و چشمی دارم اندر مهر او

(۱) بر دل من گشت عشق نیکوان فرمان‌روا

(۲) بی‌قراری می‌کنم اما چه سازم زان که من

(۳) به جای گوهر وصل تو وجه سیم و زرم

(۴) نخواستیم که بگویم حدیث عشق و چه حاجت

کاین گهر می‌ریزد آن زر می‌زند

اشک سرخ من دلیل و رنگ زرد من گوا

در بن خاشاک دنیا بس عجایب گوهرم

سرشک مردم چشم است و رنگ رخساره

که آب دیده سرخم بگفت و چهره زردم

۵۱- چرا دانش علمی برای حل مسائل اجتماعی از دانش عمومی مؤثرتر است؟

- (۱) دانش علمی با بررسی عمیق تر و دقیق تر مسائل، ریشه های مشکلات را شناسایی می کند و براساس آن، راه حل های درست، واقع گرایانه و کارآمد برای حل مسائل جامعه ارائه می دهد.
- (۲) دانش علمی از آن جهت که توسط افراد متخصص ایجاد می شود، ارتباط چندانی با دانش عمومی ندارد و صرفاً از منابع رسمی و پژوهشی بهره می برد، نه تجربه های شخصی یا عمومی.
- (۳) دانش علمی برخلاف دانش عمومی، برای حل مسائل و مشکلات اجتماعی ایجاد می شود؛ به همین دلیل است که دانش عمومی توسط افراد برای شناخت مسائل و ارائه راه حل به کار گرفته نمی شود.
- (۴) دانش علمی گسترده ترین بخش ذخیره دانشی را تشکیل می دهد؛ بر این اساس، ظرفیت ها و توانمندی های بیشتری برای شناخت مشکلات اجتماعی و حل معضلات ارائه می دهد.

۵۲- در تصویر زیر، یکی از دیدگاه ها درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی را مشاهده می کنید؛ این دیدگاه درباره دانش علمی چه نظری دارد؟

- (۱) به دانش تجربی محدود نمی شود، بلکه دانش های فراتجربی مانند دانش های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می شود. - ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. - با هر دانش عمومی سازگار نیست.
- (۲) دانش غیرموق و نامعتبر نیست، بلکه کم و بیش در آن دانش های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد. - با دانش عمومی ارتباط دارد، از آن اثر می پذیرد و بر آن اثر می گذارد. - دانش های فراتجربی را نیز شامل می شود.
- (۳) به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است. - برتری آن بر دانش عمومی بی اعتبار است و دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی است. - به مرور با دانش عمومی متناسب می شود.
- (۴) راه کشف واقعیت و دانش معتبر است که از راه حس و تجربه کسب می شود. - در دانش عمومی ریشه دارد و امکان انتقاد و تصحیح دانش عمومی را داراست. - به دلیل امکان اعتباریابی، از دانش عمومی معتبرتر است.

۵۳- هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشان دهنده چیست؟

- روان شناسی نمونه ای از علوم انسانی و جامعه شناسی نمونه ای از علوم اجتماعی است.
 - روش علوم اجتماعی همان روش علوم طبیعی و روش علوم انسانی از روش های غیرتجربی است.
 - رشته های متعددی از جمله جامعه شناسی، جمعیت شناسی و مردم شناسی، پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند.
- (۱) علوم انسانی، پدیده های انسانی و علوم اجتماعی، پدیده های اجتماعی را مطالعه می کنند. - هنر از علوم انسانی و دارای روش غیرتجربی است. - جامعه شناسی یکی از شاخه های علوم اجتماعی است که کنش های انسانی را مطالعه می کند.
 - (۲) موضوع علوم اجتماعی خاص تر از موضوع علوم انسانی است. - جمعیت شناسی از جمله علوم اجتماعی و دارای روش تجربی است. - زندگی اجتماعی انسان ها به دلیل ابعاد مختلف، دانش های متفاوتی را پدید آورده است.
 - (۳) علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می شوند. - مطالعات فرهنگی از جمله علوم اجتماعی و دارای روش تجربی است. - کنش های اجتماعی ابعاد و انواع مختلفی دارند و شاخه های متفاوتی را ایجاد کرده اند.
 - (۴) برخی علوم اجتماعی در زمره علوم انسانی قرار نمی گیرند. - مردم شناسی از جمله علوم انسانی و دارای روش غیرتجربی است. - برای بررسی انواع و ابعاد کنش های انسانی، دانش های متعددی شکل گرفته است.

۵۴- موارد زیر مربوط به فواید و کارکردهای علوم اجتماعی است؛ کدام گزینه نشان‌دهنده روابط علت و معلولی بین این موارد است؟

- (الف) تلاش برای کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی
- (ب) داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
- (ج) پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی
- (د) توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان‌ها
- (ه) استفاده از علوم طبیعی به شیوه صحیح
- (و) شناخت پدیده‌های اجتماعی در علوم اجتماعی

(۱) «ب» و «د» - «ج» و «و» (۲) «د» و «الف» - «ب» و «ه»

(۳) «الف» و «د» - «و» و «ج» (۴) «ب» و «ج» - «الف» و «ه»

۵۵- پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- پیش‌بینی حوادث طبیعی و کمک به انسان در استفاده از طبیعت، نتیجه چیست؟
- دلیل این‌که علومی مانند پزشکی جزء علوم انسانی محسوب نمی‌شوند، وجود کدام ویژگی در کنش انسان است؟
- سرایت رویکرد دنیوی جهان متجدد به کدام جهان‌ها، باعث ایجاد تعاریف متضاد و متفاوت در این جهان‌ها می‌شود؟
- کدام مورد از مشخصات افرادی است که درباره یک پدیده اجتماعی به دانش علمی رسیده‌اند؟

(۱) مطالعه جهان طبیعی و پدیده‌های آن در علوم طبیعی - ارادی‌بودن - جهان‌هایی که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می‌دانند. - از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کنند.

(۲) شناخت طبیعت و قوانین آن در علوم طبیعی - آگاهانه و معنادار بودن - جهان‌هایی که دانش عمومی را به دانش فراتجربی منحصر و محدود نمی‌بینند. - به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسند.

(۳) داوری درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن در علوم اجتماعی - آگاهانه و معنادار بودن - جهان‌هایی که روش تجربی را تنها راه کسب علم می‌دانستند. - اشکالات و آسیب‌های دانش علمی را شناسایی می‌کنند.

(۴) آگاهی‌دادن درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های علوم طبیعی در علوم اجتماعی - ارادی‌بودن - جهان‌هایی که به جای موضوع، بر روش علوم تأکید می‌کنند. - برای حل مشکلات دانش عمومی تلاش می‌کنند.

۵۶- چرا نظم اجتماعی مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار، نمی‌تواند مشارکت فعال و داوطلبانه افراد را به دنبال بیاورد؟

(۱) قوانین و قواعد دائماً افزایش پیدا می‌کنند و این افزایش قوانین باعث می‌شود افراد بیشتر به میل خود و از روی رضایت در فعالیت‌های اجتماعی شرکت کنند.

(۲) نظام مبتنی بر اجبار منجر به کاهش اعتماد و تعامل مثبت بین اعضا شده و به طور ارادی مشارکت داوطلبانه افراد را تضمین و تأمین می‌کند.

(۳) قراردادهای و مقررات مبتنی بر ترس و اجبار همواره منجر به ایجاد اتحاد و همکاری میان اعضای جامعه و در مقابل کاهش مشارکت فعالانه می‌شود.

(۴) این نظم تنها با اجبار و تهدید رفتارها را کنترل می‌کند و نمی‌تواند رضایت، رغبت و میل درونی افراد را برای همکاری واقعی و فعالانه فراهم سازد.

۵۷- مطابق با عقاید و نظریات جامعه‌شناسان رویکرد تبیینی، در هر یک از شرایط زیر چه پیامدی حاصل می‌شود؟

• کمی دانستن تفاوت میان جوامع مختلف

• جامعه را همانند طبیعت دانستن

• محدود دانستن دانش علمی به تبیین‌های تجربی

(۱) انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی پدید آورند. - نظم اجتماعی وابسته به ما خواهد بود. - دانش علمی تنها از راه حس و تجربه کسب می‌شود.

(۲) برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌تر هستند. - قادر خواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. - روش مطالعه همه پدیده‌ها روش تجربی است.

(۳) همه جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند. - ما فقط می‌توانیم جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم. - صرفاً دانش تجربی به رسمیت شناخته می‌شوند.

(۴) جامعه صرفاً یک موجود اجتماعی پیچیده است. - جامعه با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود. - پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند.

۵۸- به ترتیب کدام یک، کارکردهای «دانش عمومی»، «علوم انسانی» و «قواعد اجتماعی» را نشان می‌دهد؟

(۱) آسیب‌ها و اشکالات مربوط به دانش علمی را شناسایی می‌کند. - انسان را از ظلم‌ها و اسارت‌های کنش‌های انسانی آزاد می‌کند. - ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازد و سامان می‌دهد.

(۲) برای حل مسائل و مشکلات زندگی اجتماعی توسعه پیدا می‌کند. - کنش‌ها و پیامدهای آن‌ها را برای پیشگیری از آن‌ها پیش‌بینی می‌کند. - نظمی را برقرار می‌سازد که ما انسان‌ها برای با هم زندگی کردن پذیرفته‌ایم.

(۳) از شناختی دقیق نسبت به مسائل اجتماعی برخوردار است. - شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری را نشان می‌دهد. - رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف را برقرار می‌سازد.

(۴) اگر آگاهی‌ها و دانش‌های عمومی نباشد، زندگی اجتماعی مختل می‌شود. - معانی کنش‌های آدمیان و پیامدهای آن را می‌شناسد و می‌فهمد. - کنش‌های ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کند.

۵۹- چه تعداد از موارد زیر، از پیامدهای محدودیت دانش به علم تجربی است؟

• کنش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند و انکار این ارزش‌ها باعث اخلاق‌گریزی می‌شود.

• نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معنا را مهم‌ترین ویژگی کنش می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آن مطالعه می‌کنند.

• انسان‌ها اغلب در کنش‌هایشان به دنبال تحقق اهداف و ارزش‌های ذهنی و درونی هستند که نمی‌توان آن‌ها را با حواس مشاهده کرد.

• انسان‌ها آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است؛ به همین دلیل امکان فهم معانی کنش آن‌ها وجود ندارد.

• افراد جامعه صرفاً مجریان نظم نیستند، بلکه قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود نظم اجتماعی را تغییر دهند.

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

۶۰- یک استاد جامعه‌شناسی برای نشان دادن پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی، از مثال‌های زیر استفاده می‌کند.

هر یک از این مثال‌ها بیانگر مقابله با کدام‌یک از این پیامدها و آسیب‌ها است؟

- ایجاد بسترهای آزاد برای بیان ایده‌ها و خلاقیت‌ها، راهی برای مقابله با سرکوب خلاقیت فردی است.
- کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی باعث افزایش فضیلت‌های اخلاقی مانند ساده‌زیستی و قناعت می‌شود.
- فعالان اجتماعی برای تغییر قوانین تبعیض‌آمیز تلاش می‌کنند و علیه نظام موجود مقاومت می‌کنند.
- تبلیغات رسانه‌ای برای ترویج ارزش‌های اخلاقی و انسانی، راهی برای مقابله با اخلاق‌گریزی است.

(۱) سقوط ارزش‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی

(۲) رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها

(۳) رکود اراده‌ها - افول معانی - سقوط ارزش‌ها - افول معانی

(۴) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - افول معانی - سقوط ارزش‌ها

۶۱- کدام گزینه در ارتباط با کنش اجتماعی درست و در ارتباط با نظم اجتماعی نادرست است؟

- (۱) کنش‌های اجتماعی رفتارهای ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی و مشارکت افراد در زندگی اجتماعی را ممکن می‌سازند. - نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی پدید می‌آید که انسان‌ها آن‌ها را پدید آورده‌اند.
- (۲) خشت بنای جامعه است که تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با آن پدید می‌آیند. - چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی است که در اثر قواعد اجتماعی پدید می‌آید.
- (۳) کنش‌های اجتماعی انسان‌ها معنادار است؛ به همین دلیل با روش تجربی قابل فهم نیست. - نظم اجتماعی موجب می‌شود توقعات خود از دیگران را بشناسیم و انتظارات خود را بدانیم.
- (۴) کنش‌های اجتماعی هر چه قدر جافتاده و باسابقه باشند، با ساختارهای اجتماعی به وجود آمده و برقرارند. - نظم اجتماعی باعث می‌شود یک نظام اجتماعی خود را در بلندمدت حفظ و تأمین نماید.

۶۲- جامعه‌شناسی و رویکردهای آن در قرن بیستم میلادی، شاهد کدام تحولات بوده است؟

- (۱) علوم انسانی و اجتماعی دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند. - نتایج این باور که مرز علم و غیرعلم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند، مورد تردید قرار گرفت. - زمینه رونق و غلبه تفسیر و رویکرد تفسیری فراهم شد.
- (۲) اعتقاد بر این بود که کنشگران براساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می‌زنند. - جامعه‌شناسی تفهمی تفسیری رونق گرفت. - برای فهم زندگی اجتماعی باید به معانی نهفته در کنش‌های انسان‌ها راه یافت.
- (۳) تفسیر به عنوان روش مستقل و ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته شد. - اعتقاد بر این بود که آنچه جامعه‌شناسان با روش تجربی می‌فهمند، باید با روش تجربی اثبات شود. - علوم انسانی و اجتماعی دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند.
- (۴) نتایج این باور که مرز علم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند، مورد تردید قرار گرفت. - برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌های اجتماعی عبور کرد. - تفهم روش مستقلى برای علوم انسانی نیست، بلکه مقدمه‌ای برای روش تجربی است.

۶۳- کدام یک از موارد زیر مصداقی از روش «قوم‌نگاری» است؟

- (۱) محقق به تحلیل چالش‌های یک سازمان مردم‌نهاد می‌پردازد که در حوزه حمایت از کودکان کار فعالیت می‌کند.
- (۲) یک جامعه‌شناس با اقامت موقت در یک محله شهری، روابط غیررسمی میان افراد را به طور دقیق بررسی می‌کند.
- (۳) مطالعه‌ای درباره تعاملات یک مدرسه در شهری کوچک انجام می‌شود تا ابعاد مختلف نهادهای آموزشی بررسی شود.
- (۴) یک پژوهشگر به بررسی زندگی کشاورزان در روستایی خاص می‌پردازد و سبک زندگی آن‌ها را مطالعه می‌کند.

۶۴- به ترتیب هر یک از عبارت‌های زیر، در رابطه با رویکردهای جامعه‌شناسی، در کدام قسمت جدول قرار می‌گیرد؟

معیار \ نوع	تفسیری	تبیینی
هدف	«د»	«ب»
موضوع	«الف»	«و»
روش	«ه»	«ج»

• نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها

• پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی

• کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها

• پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی

(۱) د - ب - الف - ج

(۳) ه - ب - الف - و

(۲) د - ج - ه - و

(۴) ه - ج - د - ب

۶۵- با توجه به موارد زیر، عبارت‌های کدام گزینه درست است؟

الف) نقطه قوت جامعه‌شناسی تفهیمی - تفسیری در فهم معنای زندگی و نقطه ضعف آن در مطالعه و بررسی قدرت اجتماعی است.

ب) ما دانشی می‌خواهیم که دغدغه کشف واقعیت داشته باشد؛ یعنی در حل مسائل و مشکلات بومی ما مفید و کارآمد واقع شود.

ج) فلسفه قوانین کلی موجودات را شناسایی می‌کند؛ به همین دلیل نه جزء علوم طبیعی است و نه جزء علوم انسانی و اجتماعی.

د) در تبیین غیرتجربی، می‌توان تغییرات یکی از متغیرها را براساس تغییرات در متغیر دیگر توضیح داد و تفسیر و تبیین کرد.

ه) سربازان جنگ‌های نامنظم به علت انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنوی، توانی فراتر از نظم موجود کسب می‌کنند.

و) برخی رویکردها برای دستیابی به عمق و پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی، از این پدیده‌ها آشنایی زدایی می‌کنند.

(۱) الف - د - و

(۳) ب - ه - د

(۲) و - ج - ب

(۴) ج - الف - ه

پاسخنامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام رسان ها با ما به اشتراک بگذارید.

آزمون‌های تشریحی خیلی سبز

۵ مرحله در طول سال

شبیه‌سازی کامل امتحان نهایی

- منطبق بر بارم‌بندی آموزش و پرورش
- تشابه کامل فرم برگه سوال، پاسخ‌برگ، کلید، پاسخنامه و حتی فونت سوال‌ها با امتحان نهایی
- پوشش همه مطالب و انواع سوالات
- ارائه یک یا دو تست عیناً مشابه امتحان نهایی
- هم‌سطح با دشواری سوالات امتحان نهایی

پاسخنامه‌های خیلی تشریحی

- ارائه پاسخ کامل و مرحله به مرحله
- محتوای یاددهنده شامل درسنامه
- ارائه نکات کلیدی هر سوال

تصحیح کاملاً مکانیزه

- تصحیح کاملاً حرفه‌ای توسط دو مصحح
- تصحیح سوم در صورت اختلاف نظر دو مصحح قبل
- تصحیح به صورت بررسی یک سوال برای گروهی از دانش‌آموزان
- امکان کامنت‌گذاری مصحح در فرایند تصحیح
- امکان درخواست تصحیح مجدد در پل ثبت اعتراض

کارنامه‌های بسیار کاربردی

- کارنامه تحلیلی و مقایسه‌ای
- نمره به تفکیک سوال
- کارنامه مبحثی

آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله دهم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/دی/۲۶

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

دفترچه شماره دو

پایه

مواد امتحانی	تعداد سؤال	از شماره	تا شماره	مدت پاسخگویی	دوازدهم	یازدهم	دهم
زبان عربی	۲۰	۸۱	۱۰۰	۲۰ دقیقه	درس ۱ تا ۳ صفحه ۱ تا ۵۲	—	—
تاریخ	۱۳	۱۰۱	۱۱۳	۲۰ دقیقه	درس ۱ تا ۶ صفحه ۱ تا ۹۱	—	—
جغرافیا	۱۲	۱۱۴	۱۲۵		درس ۱ تا ۳ و فون و مهارت های جغرافیایی (۱) صفحه ۱ تا ۵۸	—	—
فلسفه و منطق	۲۰	۱۲۶	۱۴۵	۲۰ دقیقه	درس ۱ تا ۶ صفحه ۱ تا ۵۱	—	—
مجموع	۶۵ سؤال			۶۰ دقیقه	—	—	—

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا	مسئول درس - گزینشگر
زبان عربی	محمود بادبرین - کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - زهرا فرزانه موسی کاظم غلامی کارشناس علمی: محمدصادق خادم	موسی کاظم غلامی
تاریخ	الهه ریاحی نسب - مریم صالحی - خدیجه جنت علیپور - زهرا فروغی کارشناس علمی: حبیبه محبی	خدیجه جنت علیپور
جغرافیا	سعید بهروزی فر - علیرضا طهرانی - بهروز یحیی کارشناس علمی: حبیبه محبی	علیرضا طهرانی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تفقیدی - محمدحسین خدام - مجید قدرتی پور کارشناس علمی: علی آقاجان پور	علی اکبر آخوندی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

این آزمون نمره منفی دارد.

استفاده از ماشین حساب مجاز نیست.

دفترچه سؤالات آزمون های خیلی سبز، از همه نظر (تعداد سؤال ها، زمان پاسخگویی، نوع چینش گزینه ها، نوع صفحه آرای، فونت سؤالات، سایز کلمات و اعداد، جای خالی محل انجام محاسبات و ...) در شبیه ترین حالت به دفترچه سؤالات کنکور سراسری طراحی می شود.

داوطلب گرامی، به علت این که بودجه بندی این آزمون، از مباحث نیم سال اول پایه دوازدهم است، در این آزمون، درس «اقتصاد» نداریم، بنابراین در پاسخ برگ از سوال ۱۴۶ تا ۱۶۰ را خالی بگذارید.

• عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (۸۱ - ۸۹):

۸۱- ﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ إِلَّا ابْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾:

- (۱) فرشتگان، همگی با هم به سجده افتادند جز شیطان که تکبر کرد و از نافرمانان بود.
- (۲) تمامی ملائک با هم سجده کردند مگر ابلیس که خودبزرگبین بود و از کافران بود.
- (۳) فرشتگان، همگی‌شان با هم سجده کردند جز ابلیس که تکبر ورزید و از ناسپاسان بود.
- (۴) فرشتگان، همگی‌شان با هم به سجده رفتند مگر ابلیس، چراکه مغرور شد و از ناسپاس‌ها بود.

۸۲- «لَيْتَ الطَّلَابَ الَّذِينَ يَهْجُرُونَ وَطَنَهُمْ بَاحْتِثِينَ عَنِ الْعِلْمِ فِي جَامِعَاتِ الْبُلْدَانِ الْغَرْبِيَّةِ يَرْجِعُونَ يَوْمًا إِلَى بِلَادِهِمْ لِكَيْ يَتِمَتَّ مَوَاطِنُهُمْ بِعِلْمِهِمْ وَ مَهَارَاتِهِمْ!»: کاش دانشجویانی که ...

- (۱) از میهن خود مهاجرت می‌کنند تا در دانشگاه‌های کشورهای غربی دانش را جست‌وجو کنند، روزی به کشورهای خود بازگردند تا هم‌وطنان خود را از علم و مهارت خود بهره‌مند کنند!
- (۲) کشور خود را در جست‌وجوی دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی ترک می‌کنند، روزی به کشور خود برگردند تا هم‌وطنانشان از دانش و مهارت‌هایشان بهره‌مند شوند!
- (۳) میهن خود را رها می‌کنند تا به دنبال دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی بروند، روزی به میهن خود بازمی‌گشتند تا هم‌وطنانشان را از دانش و مهارت‌های خود بهره‌مند کنند!
- (۴) کشورشان را در حالی که در جست‌وجوی دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی هستند، ترک کرده‌اند، روزی به میهنشان مراجعه کنند تا هم‌میهنانشان از دانش و علم آنان بهره‌مند شوند!

۸۳- «دِمَاغُ الْإِنْسَانِ كَأَنَّهُ وَعَاءٌ يُجْعَلُ فِيهِ كُلُّ مَا يَكْتَسِبُ صَاحِبُهُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَكِنَّ هَذَا الْوَعَاءَ يَخْتَلِفُ عَنِ الْأَوْعِيَةِ الْآخَرِئِ لِأَنَّهُ لَا يَضِيقُ بَمَا يَدْخُلُ فِيهِ بَلْ يَتَّسِعُ!»:

- (۱) گویی مغز انسان مانند ظرفی است که صاحبش هرچه از علم به دست می‌آورد در آن قرار می‌دهد، ولی این ظرف با ظرف‌های دیگر تفاوت دارد، زیرا با چیزهایی که در آن وارد می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه فراخ می‌گردد!
- (۲) ذهن بشر گویی ظرفی است که صاحب آن هر علمی را که به دست می‌آورد در آن قرار می‌دهد، اما این ظرف با ظرف‌های دیگر فرق می‌کند و با چیزی که در آن وارد شده، تنگ نمی‌گردد بلکه وسیع‌تر می‌گردد!
- (۳) مغز انسان همچون ظرفی است که هر علمی را که صاحبش به دست بیاورد در آن قرار داده می‌شود، ولی این ظرف با ظرف‌های دیگر تفاوت دارد، چون با چیزی که داخل آن می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه گسترش می‌یابد!
- (۴) مغز انسان مانند ظرفی است که هر آن‌چه از علم صاحبش کسب می‌کند در آن قرار داده می‌شود، اما این ظرف با ظرف‌های دیگر فرق می‌کند، چون با چیزی که در آن داخل می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه فراخ می‌شود!

۸۴- «السَّائِقُ الَّذِي لَا يَعْتَنِي إِلَى اللُّوْحَاتِ الْمُحْدَرَةِ مَوْضُوعَةً فِي جَانِبِي الشَّارِعِ قَدْ يَخْلُقُ خَطَرَاتٍ لِنَفْسِهِ وَ لِّلْسَيَّارَاتِ الَّتِي تَسِيرُ فِي نَفْسِ الطَّرِيقِ!»: راننده‌ای که ...

- (۱) به تابلوهای هشداردهنده که در دو سمت خیابان قرار گرفته، توجه نمی‌کند ممکن است برای خودش و ماشین‌هایی که در همان مسیر حرکت می‌کنند، خطراتی را بیافریند!
- (۲) به تابلوهای هشداردهنده قرار داده شده در اطراف خیابان اعتنایی نمی‌کند، قطعاً برای خودش و ماشین‌هایی که در آن مسیر در حال حرکت‌اند، خطرآفرین است!
- (۳) توجهی به تابلوهای هشدار که در کنار خیابان قرار گرفته‌اند، ندارد گاهی برای خودش و خودروهای دیگری که در همان مسیر حرکت می‌کنند خطراتی را می‌آفریند!
- (۴) به تابلوهای هشدار که در دو سمت خیابان قرار داده شده، هیچ اعتنایی نمی‌کند شاید برای خودش و ماشین‌هایی که در همان مسیر حرکت می‌کنند، خطرناک باشد!

۸۵- «لَمَّا عَلِمَ النَّاسُ بِأَنَّ الْأَسْرَى الْإِيرَانِيِّينَ سَيُعْتَقُونَ مُعَزِّزِينَ مِنَ السَّجُونَ الْعِرَاقِيَّةِ أَقَامُوا احتفالات كثيرة في الشَّوَارِعِ وَ هُمْ يُورِّعُونَ الْحُلُوتَاتِ!»:

- (۱) وقتی مردم فهمیدند که اسرای ایرانی از زندان‌های عراق عزتمندانه آزاد خواهند شد، جشن‌های بسیاری را در خیابان‌ها بر پا کردند، در حالی که شیرینی‌ها را پخش می‌کردند!
- (۲) وقتی مردم مطلع شدند که اسیران ایرانی از زندان‌های عراق با عزت آزاد خواهند شد، جشن‌های زیادی در خیابان‌ها بر پا شد و آنان شیرینی پخش می‌کردند!
- (۳) زمانی که مردم دانستند که اسیران ایرانی که در زندان‌های عراق هستند عزتمندانه آزاد می‌شوند، جشن‌های زیادی را در خیابان‌ها بر پا کرده و شیرینی پخش می‌کردند!
- (۴) زمانی که مردم فهمیدند که اسیران ایرانی عزتمندانه از زندان‌های عراق آزاد خواهند شد، اقدام به برپایی جشن‌های زیادی در خیابان‌ها کردند، در حالی که شیرینی پخش می‌کردند!

۸۶- عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) التَّقْنِيَّةُ لَا فَائِدَةَ لَهَا إِلَّا إِذَا حُلَّتْ مَسْأَلَةٌ فِي حَيَاتِنَا: فناوری هیچ فایده‌ای ندارد مگر زمانی که مسئله‌ای را در زندگی ما حل کند!
- (۲) لَا بَرَكَهَ فِي أَطْعَمَةٍ لَمْ يُذَكَّرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهَا: در غذاهایی که نام خداوند بر آن‌ها ذکر نشده است، هیچ برکتی نیست!
- (۳) يَا وَلَدِي، خَيْرُكَ بَيْنَ مُوَاصَلَةِ الدِّرَاسَةِ أَوْ النَّشَاطَاتِ الرِّيَاضِيَّةِ: پسر، بین ادامه تحصیل یا فعالیت‌های ورزشی به تو اختیار دادم!
- (۴) قَالَ الْعَجُوزُ: «مَا أَسْرَعَ مَرُورَ أَيَّامِ الشَّبَابِ كَأَنَّهَا لَمْ تَكُنْ أَبَدًا»: پیرمرد گفت: «گذر روزهای جوانی بسیار سریع است گویی اصلاً وجود نداشته است!»

۸۷- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- (۱) لَذَاتُ الدُّنْيَا تَفْنَى وَ مَا بَقِيَ هُوَ الْآخِرَةُ: لذت‌های دنیوی نابودشدنی است و چیزی که باقی می‌ماند، آخرت است!
- (۲) أَعْمِرُوا قُلُوبَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ وَ لَا تُؤْمِتُوهَا بِالذُّنُوبِ: دل‌های خود را با یاد خداوند آباد سازید و آن‌ها را با گناهان نمیرانید!
- (۳) إِنَّمَا يَفُورُ بِالْعِلْمِ مَنْ عَرَفَ أَنَّهُ كَنْزٌ لَيْسَ لَهُ بَدَلٌ: کسی که بداند علم گنجی است که جایگزینی ندارد، قطعاً آن را به دست می‌آورد!
- (۴) حَدِّدْ نَفْسَكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا فَإِنَّ النَّفْسَ لَأَمَارَةٌ بِالسَّوْءِ: نفست را در خواستن دنیا محدود کن، چراکه نفس به بدی فرمان می‌دهد!

۸۸- «تمام چشم‌ها روز قیامت گریان خواهند بود جز چشمی که از حرام‌های خداوند بر هم نهاده شده است!»:

- (۱) كُلَّ عَيْنٍ سَتَكُونُ بَاكِیَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنًا تُغَضُّ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
- (۲) سَتَصِيرُ الْأَعْيُنُ كُلُّهَا بَاكِیَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنًا غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
- (۳) كُلُّ الْعَيْنِ سَوْفَ تَبْكِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنًا نَغَضُّهَا عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
- (۴) سَتَكُونُ كُلُّ الْأَعْيُنِ بَاكِیَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنًا غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!

۸۹- «إِنَّ أَحْسَنَ الْحَسَنِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ!» عَيْنُ الْأَقْرَبِ مِنْ مَفْهُومِ الْعِبَارَةِ:

(۱) گر خلق فرشته‌اند اگر دیو و پری	باید همه را به چشم نیکو نگری
(۲) خلق نیکو بهتر از هر طاعت است	در خلافِ نفس جان را راحت است
(۳) الا تا ننگری در روی نیکو	که آن جسم است و جانش خوی نیکو
(۴) به از نام نیکو دگر نام نیست	بد آن کس که نیکو سرانجام نیست

• اقرأ النَّصَّ التالي ثمَّ أجب عن الأسئلة (٩٠ - ٩٤) بما يُناسب النَّصَّ:

تتواجد البومات في معظم القارات تقريباً. تتغذى على الفئران و الحشرات و الكائنات الصغيرة. تتمتع البومة بحاسة سَمْع قوية و عيَين كبيرتين تمكنانها من الرؤية الليلية الفعالة عند الطيران و الصيد مع أنَّهما ثابتتان. رأس البومة يسمح لها بأن تُديره حتى ٢٧٠ درجة دون تحريك جسدها و يُساعدها على رصد صوت الفريسة و الاقتراب منها لـصيدها بسرعة. إنَّها طائر لا يؤدي الإنسان لذلك يقوم الفلاحون بتربيتها. تنشط البومة غالباً ليلاً و تعيش عادةً بشكل منفرد. البومات تُعتبر في المجتمعات البشرية رمزاً للذكاء و الحكمة و أحياناً للشؤم. تتميز البومة بأجنحة واسعة تُساعدها على الطيران بصمت تامّ. كما أنَّ ريشها الناعم (نرم) يُساعدها في تخفيف صوت حركة جناحيها عند الاقتراب من الفريسة. بالإضافة إلى ذلك تُعدّ البومات حافظاً للطبيعة فهي تساعدها في الحفاظ على توازن نظام الطبيعة من خلال صيد الآفات الزراعية.

٩٠- عَيِّن الصَّحيح:

- (١) البوماتُ تنامُ في النَّهار و لا تعيشُ إلاَّ مُنفردة!
- (٢) البومة تُقدر على دوران جسمها لتتّظر إلى كلّ الجهات!
- (٣) أكثرُ النَّاس يطردون البومات ليجتنبوا شرّها!
- (٤) إنّ البوماتٍ تقدُرُ على رؤية فأرة في ظلمة اللَّيْلِ!

٩١- عَيِّن الصَّحيح:

- (١) البومة تُخدم الإنسان بصيد الفئران و الحشرات و تُحافظ على توازن الطبيعة!
- (٢) إن كان جناحا البومة صغيرين تسمعُ الفرائسُ صوته عند الاقتراب منها!
- (٣) البوماتُ تمتلك حاسة سَمْعٍ قويّة جداً لتُعوّض نقص جسمها!
- (٤) تُعتبر البوماتُ من أدكى الحيوانات و هي رمزٌ للحكمة!

٩٢- عَيِّن الصَّحيح:

- (١) بعضُ النَّاس خاصّةً الفلاحين يقومون بتربية البومات ليتغذوا من لحمها!
- (٢) البومات تُقدر على تحمّل حرارة الجوّ و برودته في المناطق المختلفة!
- (٣) عندما تقتربُ البومة من فريستها لا تُحرّك جناحيها حتى لا يُحدث صوتاً!
- (٤) عيُن البومة لا تتحرّك فلا تستخدمها البومة عندما تقوم بصيد الفرائس!

• عَيِّن الخُطأ في الإعراب و التَّحليل الصَّرْفِيّ (٩٣ و ٩٤):

٩٣- «صوت - تتمتع - واسعة - يسمح»:

- (١) صوت: اسم - مفرد مذكّر (جمعه المُكسّر: أصوات) - معرب / مضاف إليه و مجرور بالكسرة
- (٢) تتمتع: فعل مضارع - للمخاطب - مزيد ثلاثي (مصدره: تمتّع) - معرب - مبني للمعلوم / فاعله «البومة» و الجملة فعلية
- (٣) واسعة: مفرد مؤنث - اسم فاعل (اشتقاقه من فعل مجرّد ثلاثي) - نكرة / صفة و مجرور بالتبعية للموصوف «أجنحة»
- (٤) يسمح: مضارع - للمذكّر الغائب - حروفه كلّها أصلية (مجرّد ثلاثي) - لازم - مبني للمعلوم / فعل و مع فاعله في محلّ الخبر

٩٤- «تُعَدّ - المجتمعات - يساعد - الاقتراب»

- (١) تُعَدّ: فعل مضارع - للمؤنث الغائبة - حروفه الأصلية: «ع د د» - مبني للمجهول / فعل و نائب فاعله «البومات»
- (٢) المُجتمعات: جمع سالم للمؤنث - اسم فاعل (مصدره: اجتماع) - معرب - معرف بأل / مجرور بحرف الجرّ
- (٣) يُساعد: فعل مضارع - للغائب - له حرف واحد زائد و هو «الف» - متعّد - معرب / مفعوله ضمير «ها» البارز
- (٤) الاقتراب: مفرد مذكر - مصدر على وزن «افتعال» و الماضي منه «اقترَبَ» - معرب / مضاف إليه و مجرور

• عَيْنَ الْجَوَابِ الصَّحِيحِ لِلْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ (٩٥ - ١٠٠):

٩٥- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي ضَبْطِ حَرَكَاتِ الْحُرُوفِ:

- (١) اِنْتَشَرَ الدِّينَامِيْتُ فِي جَمِيعِ أَنْحَاءِ الْعَالَمِ وَ أَقْبَلَ عَلَى شِرَائِهِ شَرِكَاتٌ مُخْتَلِفَةٌ!
- (٢) شَقُّ الْقَنَوَاتِ وَ إِنْشَاءُ الطَّرِيقِ وَ حَفْرُ الْمَنَاجِمِ سَهَّلَتْ بَعْدَ إِخْتِرَاعِ الدِّينَامِيْتِ!
- (٣) مُؤَسَّسَةُ نُوْبِلِ تَمْنَحُ سَنَوِيًّا جَوَائِزَ شَهِيرَةً لِمَنْ يُعِيدُ الْبَشَرِيَّةَ فِي مَجَالَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (٤) الْجَرَادَةُ حَشْرَةٌ تَأْكُلُ الْمَحَاصِيلَ الزَّرَاعِيَّةَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَقْفِزَ مِتْرًا وَاحِدًا!

٩٦- عَيْنَ «لَا» النَّافِيَةِ لِلْجِنْسِ:

- (١) إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا تَنْفَعُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفَاعَةٌ وَ لَا خُلَّةٌ!
- (٢) لَا تَأْثِيرَ لِبَعْضِ الْإِخْتِرَاعَاتِ فِي تَسْهِيلِ الْأَعْمَالِ الصَّعْبَةِ!
- (٣) لَا تَزْعُمُ أَنَّ بَعْضَ النَّاسِ خُلِقُوا مِنْ ذَهَبٍ أَوْ مِنْ فَضَّةٍ!
- (٤) إِنْ تُحِبَّ أَنْ يَقْبَلَ اللَّهُ عَمَلَكَ فَلَا تَقُمْ بِهِ إِلَّا لِرِضَا اللَّهِ!

٩٧- عَيْنَ حَرْفٍ يَرْفَعُ الشَّكَّ عَنْ جُمْلَةٍ:

- (١) لَعَلَّ الَّذِي يَفْخَرُ بِنَسَبِهِ يَعْلَمُ أَنَّ الْفَخْرَ بِالْعَقْلِ الثَّابِتِ!
- (٢) كَأَنَّ النَّارَ الَّتِي تُوجَدُ فِي جَهَنَّمَ تَسْتَعِيرُ بِذُنُوبِنَا!
- (٣) إِنَّ الصَّبْرَ وَ الْإِيمَانَ جَنَاحَانِ يُوصِلَانِنَا إِلَى السَّعَادَةِ!
- (٤) الْفَقْرُ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ وَ لَكِنْ أَعْظَمُ مِنْهَا الْجَهْلُ!

٩٨- عَيْنَ مَا لَيْسَتْ فِيهِ جُمْلَةٌ حَالِيَّةٌ:

- (١) بَنَى الْمُحْسِنُونَ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ مَسْجِدًا وَ سَكَانَهَا فَرَحُونَ كَثِيرًا!
- (٢) شَارَكَ شَبَابُنَا فِي مَسَابَقَةِ عِلْمِيَّةٍ وَ هُمْ يَتَمَنُّونَ النَّجَاحَ!
- (٣) هَجَمَ الْمَغُولُ عَلَى الصِّينِ وَ هِيَ تُحَافِظُ بِسُورٍ عَظِيمٍ!
- (٤) اسْتَعْمَلُوا حَزَامَ الْأَمَانِ فَإِنَّهُ يُنْجِيكُمْ مِنْ خَطَرِ الْمَوْتِ!

٩٩- عَيْنَ الْمُسْتَتْنَى مِنْهُ مَحْذُوفًا:

- (١) مَا أَعْجَبَنِي فِي هَذِهِ الْقِصَصِ أَحَدٌ إِلَّا طِفْلَةً تَبِيعَ الْحَلَوِيَّاتِ!
- (٢) لَا تَسْتَهِلْكَ الْأَدْوِيَّةَ الْكِيمِيَاوِيَّةَ إِلَّا مَا يَصِفُهُ الطَّبِيبُ!
- (٣) عِنْدَ مُوَاجَهَةِ الْمَصَائِبِ لَنْ نَتَوَكَّلَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ!
- (٤) هَذِهِ السَّنَةُ مَا أَثْمَرَتْ الْفَسَائِلَ فِي الْحَدِيقَةِ إِلَّا فَسِيلَةَ الْجُوزِ!

١٠٠- عَيْنَ مَا فِيهِ الْأَسْمَاءُ الْمَنْصُوبَةُ أَكْثَرُ:

- (١) دَخَلْنَا فِي الْمَجْلِسِ مُتَأَخِّرِينَ وَ زُمْلَانَا كَانُوا مَشْغُولِينَ بِحَلِّ الْأَسْئَلَةِ!
- (٢) إِنَّ لِهَذَا الْمَعْلَبِ مَدَاحِلَ مُتَعَدِّدَةً وَ لَكِنْ بَعْضُهَا مُغْلَقَةٌ لِتَصْلِيحِهَا!
- (٣) الَّذِي لَا يُبْصِرُ عَالَمًا أَكْبَرَ انْطَوَى فِي وَجُودِهِ لَنْ يَعْرِفَ قَدْرَ نَفْسِهِ!
- (٤) أَرْسَلَ النَّبِيُّ (ص) أُخْتَهُ إِلَى قَوْمِهَا سَالِمَةً رَاضِيَةً ثُمَّ دَعَتْ قَوْمَهَا إِلَى الْإِسْلَامِ!

۱۰۱- کدام مورد درباره منابع پژوهش دوره معاصر تاریخ ایران درست است؟

- (۱) سفرنامه‌ها از نظر مطالعه تاریخ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیت فوق‌العاده‌ای دارند. - تاریخ‌نویسی به صورت مکتوب به خاطره‌نویسی بسیار نزدیک است.
- (۲) تاریخ شفاهی در واقع یک روش پژوهشی برنامه‌ریزی‌شده برای جمع‌آوری و نگهداری اطلاعات تاریخی است. - سکه‌ها و جواهرآلات به‌جامانده از عصر قاجار و پهلوی کمک زیادی به مطالعه و شناخت آن دوره می‌کنند.
- (۳) اروپاییانی که اغلب مدتی را در ایران عصر قاجار به سر برده بودند کتاب‌هایی درباره تاریخ ایران نوشتند که جزء منابع آن دوره محسوب می‌شود. - اولین روزنامه ایران، وقایع اتفاقیه است.
- (۴) اسناد تاریخی شامل کلیه مکاتبات حکومتی، فرمان‌ها، مهرها و نامه‌های شخصی است. - آثار ادبی، زندگی‌نامه‌ها و متون فلسفی مربوط به دوران معاصر نیز حاوی اخباری سودمند برای پژوهش‌های تاریخی است.

۱۰۲- موارد کدام گزینه در خصوص تحولات تاریخ‌نگاری به درستی ذکر شده است؟

- (الف) با وجود دستیابی به مکتوبات ارزشمندی درباره ابعاد مختلف زندگی گذشتگان، به دلیل نبود اهتمام و حمایت کافی، تلاش زیادی برای احیای میراث مکتوب انجام نشده است.
- (ب) یکی از تحولات تاریخ‌نگاری در دوره معاصر، انتقاد به تاریخ‌نویسی سنتی بود که تقریباً از زمان فتحعلی‌شاه آغاز شد و ساختار کلی تاریخ‌نویسی سنتی را تغییر داد.
- (ج) روش و بینش تاریخ‌نگاری جدید به ترتیب در اثر عواملی چون تألیف کتاب‌ها و مقاله‌های علمی و نفوذ کشورهای چون انگلستان در ایران ارتقا یافت.
- (د) علت اصلی جلب توجه زمامداران و نخبگان ایرانی به دنیای غرب یکی از موضوعات عمده و مورد تأکید منابع و تاریخ‌نگاری سنتی است.

(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ب - ج (۴) ج - د

۱۰۳- بین سده‌های ۱۷ تا ۱۹ میلادی کدام کشورها به ترتیب دوران ضعف و شکوفایی خود را سپری می‌کردند؟

- (۱) هند و ایران - فرانسه و اسپانیا
- (۲) هند و عثمانی - روسیه و انگلستان
- (۳) روسیه و هند - آمریکا و فرانسه
- (۴) ایران و هند - انگلستان و عثمانی

۱۰۴- تقدم و تأخر رویدادهای زیر که مربوط به استقلال آمریکا است در کدام نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

(الف) انتخاب جورج واشینگتن به ریاست‌جمهوری

(ب) پیشروی دولت آمریکا به سوی غرب و کشتار سرخ‌پوستان

(ج) تحریکات فرانسویان علیه دولت انگلستان

(د) جنگ طولانی مردم آمریکا با انگلستان

(ه) استقلال آمریکا

(۲) ج د ه الف ب

(۱) الف ج ب ه د

(۴) د الف ه ب ج

(۳) ب الف د ج ه

۱۰۵- با توجه به عهدنامه‌ها و امتیازاتی که ایران در دوره قاجار با قدرت‌های خارجی منعقد کرد، کدام گزینه با توجه به موارد زیر، به مطلب درستی اشاره کرده است؟

(الف) ترکمانچای

(ب) فین‌کنشتاین

(ج) پاریس

(د) گلداسمیت

(۱) «الف» و «ب» به ترتیب با روسیه و فرانسه و «ج» و «د» هر دو با انگلیس منعقد شده‌اند.

(۲) «الف» و «د» به ترتیب با روسیه و انگلیس و «ب» و «ج» هر دو با فرانسه منعقد شده‌اند.

(۳) «ب» و «ج» به ترتیب با انگلیس و روسیه و «الف» و «د» هر دو با فرانسه منعقد شده‌اند.

(۴) «ج» و «د» به ترتیب با فرانسه و روسیه و «الف» و «ب» هر دو با انگلیس منعقد شده‌اند.

۱۰۶- هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، توصیف کدام فرمانروای ایران است؟

(الف) دور اول و دوم جنگ‌های ایران و روس در این زمان انجام گرفت که هر دو به شکست ایران انجامید.

(ب) در دوران حکومت وی، تلاش‌های زیادی برای آموزش فنون نظامی جدید و اشاعه آن صورت گرفت.

(ج) وزیر وی، قائم‌مقام فراهانی بود که ایستادگی زیادی در مقابل دولت‌های خارجی کرد.

(د) با انعقاد قرارداد صلح ارزنة‌الروم دوم با عثمانی، به کشمکش‌ها و اختلافات پایان داد.

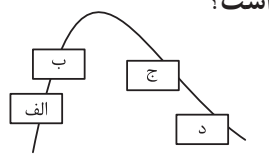
(۱) فتحعلی‌شاه - محمدشاه - محمدشاه - ناصرالدین‌شاه

(۲) عباس‌میرزا - ناصرالدین‌شاه - ناصرالدین‌شاه - فتحعلی‌شاه

(۳) فتحعلی‌شاه - ناصرالدین‌شاه - محمدشاه - محمدشاه

(۴) عباس‌میرزا - فتحعلی‌شاه - ناصرالدین‌شاه - محمدشاه

۱۰۷- با توجه به نمودار زیر، کدام گزینه توصیف درستی از صنایع دستی ایران در عصر قاجار است؟

(۱) الف: هم‌زمان با سقوط صفویان و روی کار آمدن قاجار، کشور در عرصه اقتصادی و تولید

آسیب چندانی ندید.

(۲) ب: با فروکش کردن جنگ در اروپا، مجدداً در اوایل دوره قاجار، صنایع دستی ایران رشد کرد.

(۳) ج: با سرازیر شدن کالاهای اروپایی به‌ویژه محصولات صنعتی انگلستان، صنایع دستی ایران رو به انحطاط رفت.

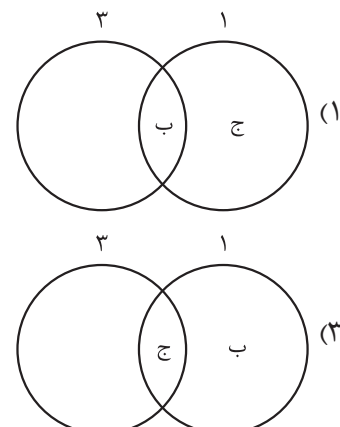
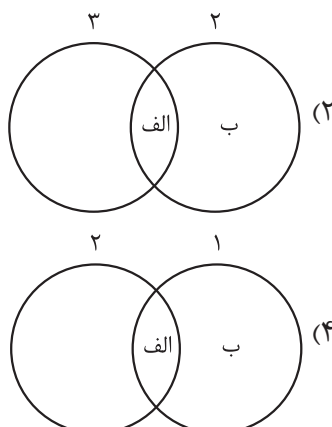
(۴) د: با آغاز مسابقه علمی، اقتصادی و صنعتی دوره مدرن، پایه‌های تولید داخلی آرام‌آرام شروع به ضعیف شدن کرد.

۱۰۸- با توجه به موارد زیر، کدام شکل درباره وضعیت اداری، علم و هنر دوران صفویه (۱)، زندیه (۲) و قاجاریه (۳) درست است؟

(الف) شیوه اداره ایالات، ولایات، شهرها و روستاها

(ب) رونق علم و دانش

(ج) نگارگری متأثر از اروپاییان

۱۰۹- کدام موارد درباره «آغاز حرکت مردم علیه استبداد و پیروزی نهضت مشروطه»، درست است؟
 (الف) آثار و نوشته‌های روشنفکران در ستایش فرهنگ غرب و شکل‌گیری تشکلهایی در قالب انجمن‌های مخفی در اواخر دوره سلطنت ناصرالدین‌شاه از زمینه‌های پیروزی نهضت بود.
 (ب) رفتار کارگزار روس‌ها در ایران، اولین جرقه نهضت مشروطه به رهبری سید عبدالله بهبهانی بود که با پیوستن آیت‌الله طباطبایی به این حرکت مردم را آماده قیام کرد.
 (ج) جداسدن مناطقی از کشور توسط دولت‌های استعمارگر که حاصلخیز و پررونق بودند.
 (د) نارضایتی عمومی از خشونت‌های عین‌الدوله، حاکمان ایالت‌ها، فقر عمومی و رکود اقتصادی، کشور را در آستانه شورش سراسری قرار داد.

(۱) «ب» - «ج» (۲) «الف» - «د»

(۳) «ب» - «د» (۴) «الف» - «ج»

۱۱۰- بانک ملی و بانک استقراضی به ترتیب تحت تأثیر کدام وقایع تأسیس شدند؟

- (۱) ممانعت از واگذاری امتیاز به بیگانگان - رقابت روسیه با انگلستان برای کسب امتیازات اقتصادی
- (۲) قرارداد ۱۹۱۹ - عهدنامه گلستان
- (۳) قرارداد ۱۹۱۹ - قرارداد ضمیمه ترکمانچای
- (۴) ممانعت از واگذاری امتیاز به بیگانگان - عهدنامه گلستان

۱۱۱- «وجه مشترک» تحولات کشورهای ایتالیا و آلمان پیش از جنگ جهانی اول کدام است؟

- (۱) اندیشه ملی‌گرایی متأثر از گسترش رقابت‌های استعماری و در پی انقلاب صنعتی رشد کرد.
- (۲) فاقد حکومت یکپارچه در نیمه اول قرن نوزدهم و تحت حاکمیت ملی در نیمه دوم این قرن بودند.
- (۳) اتحادیه‌هایی متشکل از چندین ایالت بودند که کشورهای اتریش و فرانسه بر آن‌ها نفوذ داشتند.
- (۴) در توازن قدرت شکل‌گرفته جدید، اروپا در یک طرف جبهه و در طرف مقابل، اتحاد سه‌گانه قرار گرفتند.

۱۱۲- کدامیک از موارد زیر پس از پایان جنگ جهانی اول در ایران رخ داده است؟

- (۱) به موجب قراردادی که با دولت و ثوق‌الدوله منعقد شد، اداره امور دارایی و وزارتخانه‌های ایران در اختیار انگلستان قرار گرفت.
- (۲) ایران بین دو دولت روسیه و انگلیس به این صورت تقسیم شد که نیمه شمالی متعلق به روسیه و نیمه جنوبی سهم انگلستان شد.
- (۳) اوضاع ایران به دلیل ناتوانی حکومت مشروطه در نتیجه اختلافات سیاسی داخلی، ضعف تشکیلات اداری و نظامی آشفته بود.
- (۴) دولت بلشویکی روسیه نیروهای خود را از ایران فراخواند و نیمه جنوبی کشور به اشغال انگلستان درآمد.

۱۱۳- کدام وقایع در ایران به ترتیب مقارن با انقلاب کبیر فرانسه و روی کار آمدن ناپلئون است؟

(الف) فروپاشی زندیه

(ب) قدرت‌گرفتن قاجار

(ج) سقوط صفویه

(د) انقلاب مشروطه

(۴) الف - ب

(۳) ب - ج

(۲) ب - د

(۱) الف - ج

۱۱۴- کدام یک از گزینه‌ها با عبارت زیر مطابقت بیشتری دارد؟

«موقعیت یک منطقه در ادامه حیات یا گسترش آن نقش مهمی دارد.»

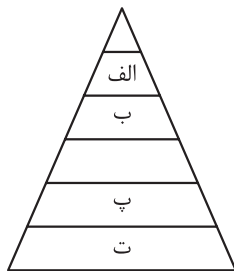
(۱) وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون

(۲) مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه بر روی زمین

(۳) مکان انتخاب‌شده مردم برحسب نیاز برای زندگی

(۴) محدوده جغرافیایی تأمین‌کننده کالا و خدمات یک منطقه

۱۱۵- در صورتی که شکل زیر نشان‌دهنده سلسله‌مراتب سکونتگاه‌ها باشد، کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

(۱) تعداد جمعیت «ت» نسبت به «الف» بیشتر می‌باشد، اما خدمات کم‌تری را دریافت می‌کند.

(۲) در صورت حرکت از «پ» به سمت «الف» تنوع خدمات کاهش می‌یابد.

(۳) تعداد جمعیت «ب» از «پ» کم‌تر می‌باشد، اما خدمات بیشتری را دریافت می‌کند.

(۴) در صورت حرکت از «ت» به سمت «ب» تعداد جمعیت افزایش می‌یابد.

۱۱۶- با توجه به موارد زیر کدام گزینه با انواع سکونتگاه‌ها و تعاریف آن‌ها مطابقت دارد؟

الف) در اثر گسترش دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی شکل گرفته است.

ب) نقش مهمی در اقتصاد و تجارت جهانی دارند و دارای حوزه نفوذ وسیعی در سطح جهان هستند.

(۱) موارد «الف» و «ب» به ترتیب مطابق با مگالاپلیس و کلان‌شهرها می‌باشند و توکیو از نمونه‌های «ب» است.

(۲) به طور کلی مورد «الف» بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک کشور است و نیویورک از نمونه‌های آن است.

(۳) شهرهایی با ویژگی‌های مورد «ب» دارای حداقل ۱۰ میلیون نفر جمعیت و حوزه نفوذ وسیعی هستند.

(۴) با افزایش شهرنشینی و گسترش حمل‌ونقل به تدریج در اطراف شهرهای بزرگ مورد «الف» شکل گرفته است.

۱۱۷- با توجه به موارد مطرح‌شده کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

الف) بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

ب) جهاد سازندگی

ج) طرح‌های هادی روستایی

(۱) نهاد «ب» همانند «الف» در سال ۱۳۵۸ جهت رفع نیاز مسکن مناطق محروم تأسیس شده است.

(۲) هدف از تأسیس «ب» رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودکفایی کشاورزی می‌باشد.

(۳) در «ج» به خدمت‌رسانی به مناطق دور و تأمین حداقل‌های زندگی برای مناطق کم‌برخوردار می‌پردازند.

(۴) تهیه و اجرای «ب» و «ج» از جمله وظایف مهم نهاد «الف» می‌باشد که در سال ۱۳۵۸ تأسیس شده است.

۱۱۸- کدام یک از گزینه‌های زیر با مفهوم زاغه‌نشینی مطابقت دارد؟

(۱) در نتیجه مشکل مسکن در اطراف شهرهای بزرگ زاغه‌نشینی شکل می‌گیرد.

(۲) نوعی اسکان غیررسمی است که در آن میزان بزهکاری و انحرافات اجتماعی کم می‌باشد.

(۳) برخلاف حاشیه‌نشینی ممکن است در هر نقطه از شهرهای بزرگ تشکیل شود.

(۴) نوعی اسکان غیررسمی است که در چادرها و اسکان‌های موقت شکل می‌گیرد.

۱۱۹- در متن زیر به ترتیب چند داده مکانی و چند داده توصیفی به کار رفته است؟

«دریای خزر که در شمال ایران واقع شده است، بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی می‌باشد که به واسطه منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه، از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.»

- (۱) دو - سه
(۲) یک - چهار
(۳) دو - دو
(۴) یک - سه

۱۲۰- اگر در سامانه اطلاعات جغرافیایی ورودی (۱)، پردازش (۲) و خروجی (۳) باشد، با توجه به موارد ذکر شده کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

(الف) نقشه‌ها

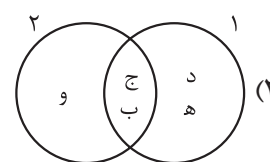
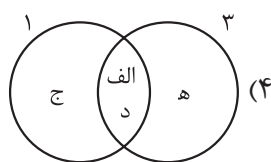
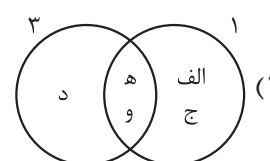
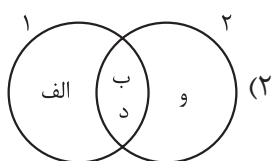
(ب) مدل‌سازی

(ج) کدبندی

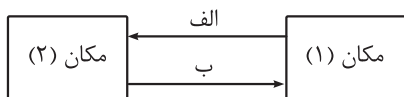
(د) گزارش‌ها

(ه) نمودار

(و) تجزیه و تحلیل فضایی

۱۲۱- با توجه به تصویر زیر و ویژگی شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل، کدام عبارت درست است؟

(۱) اگر فاصله مکان ۱ و ۲، بیش از ۴۰۰ کیلومتر باشد، احداث مسیر جاده‌ای بین آن‌ها، مناسب‌ترین شیوه حمل‌ونقل خواهد بود.

(۲) اگر مسیر قبلی بین دو مکان ۱ و ۲، مسیر جاده‌ای باشد، با احداث مسیر «الف» و «ب» به شکل ریلی، به صورت کلی می‌توان میزان حمل کالا را افزایش و مصرف سوخت را کاهش داد.

(۳) اگر مکان ۱، منطقه کوهستانی و مکان ۲، منطقه‌ای پست و جلگه‌ای باشد، پیشنهاد می‌شود، مسیر «الف»، به صورت جاده‌ای و مسیر «ب» ریلی باشد.

(۴) اگر مسیر «الف»، یک مسیر ریلی و مسیر «ب» یک مسیر دریایی باشد، حمل‌ونقل کالا از مسیر «ب» از لحاظ هزینه نسبت به مسیر «الف»، پایین‌تر خواهد بود، خصوصاً در کالاهای کم‌حجم و سبک.

۱۲۲- موارد زیر به کدام یک از نقش ها و اهمیت حمل و نقل اشاره دارد؟

الف) کاربرد کشتی های رو - رو در حمل و نقل خودروهای تولید شده

ب) ساخت هواپیمای بویینگ توسط آمریکا

ج) بازدید شهروندان روسی از آثار تاریخی و فرهنگی ایران

د) تخریب پوشش گیاهی مازندران در اثر عبور مسیر جاده ای

۱) اقتصادی - سیاسی - اقتصادی - زیست محیطی

۲) اجتماعی - اقتصادی - اجتماعی - اقتصادی

۳) اقتصادی - اقتصادی - اقتصادی - زیست محیطی

۴) اجتماعی - سیاسی - اجتماعی - اقتصادی

۱۲۳- مدیریت یک شرکت بین المللی پستی به شما واگذار شده است، با توجه به لیست کالاهایی که برای ارسال به

شرکت شما فرستاده شده است، پیشنهاد شما برای هر کدام از کالاها، کدام شیوه حمل و نقل است؟

الف) ۱۰,۰۰۰ شاخه گل رز

ب) ۱۲۰ لپ تاپ

ج) ۱۰ تن گندم

د) ۵ تن مس خام

ه) ۲ تن موز

۱) دریایی - هوایی - ریلی - دریایی - دریایی

۲) هوایی - جاده ای - دریایی - جاده ای - هوایی

۳) هوایی - هوایی - دریایی - دریایی - هوایی

۴) دریایی - جاده ای - ریلی - جاده ای - دریایی

۱۲۴- با توجه به موارد مطرح شده، کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

الف) کشتی های فله بر

ب) کشتی های رو - رو

ج) کشتی های کروز

د) کشتی های کانتینربر

۱) به علت محدودیت مخازن و تانکرهای مورد «الف»، هر چه حجم و وزن کالاها بیشتر باشد، هزینه حمل بالاتر خواهد رفت.

۲) با فرض این که گروه خودروسازی سایپا بخواهد کالاهای خود را به ونزوئلا صادر کند، استفاده از مورد «ب» انتخاب مناسبی است.

۳) در مورد «ج» مجهز بودن و پیشرفته بودن بندرهای کشور مبدأ و مقصد دارای اهمیت می باشد.

۴) حمل و نقل گاز و مواد پتروشیمی صادراتی بنادر جنوبی ایران با مورد «د»، سرعت جابه جایی و تخلیه کالاها را افزایش می دهد.

۱۲۵- در مناطقی از کشور، شیوه‌های مختلف حمل و نقل وجود دارد. به نظر شما در هر کدام از مثال‌های زیر، توجه به کدام شیوه حمل و نقل بیشتر خواهد بود؟ چرا؟

منطقه «الف» ← انتقال گاز از ایران به ارمنستان

منطقه «ب» ← انتقال زغال سنگ

منطقه «ج» ← انتقال محصولات پتروشیمی به چین

(۱) الف) لوله‌ای - امکان حمل و نقل ۲۴ ساعته / ب) ریلی - ظرفیت بیشتر و مصرف سوخت کم تر / ج) آبی - مقرون به صرفه تر بودن

(۲) الف) جاده‌ای - مصرف سوخت کم تر / ب) ریلی - مصرف سوخت کم تر و آسیب محیط زیستی کم تر / ج) هوایی - مصرف سوخت کم تر

(۳) الف) لوله‌ای - آسیب محیط زیستی کم تر / ب) جاده‌ای - ظرفیت بیشتر آسیب محیط زیستی کم تر / ج) آبی - سرعت انتقال بالاتر

(۴) الف) جاده‌ای - آسیب محیط زیستی کم تر / ب) جاده‌ای - ظرفیت بیشتر آسیب محیط زیستی کم تر / ج) هوایی - سرعت انتقال بالاتر

۱۲۶- نسبت بین وجود و ماهیت از نظر فارابی و ابن سینا در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (۱) نسبت وجود و ماهیت در واقعیت مانند نسبت آب با هیدروژن و اکسیژن است.
- (۲) نسبت وجود و ماهیت در ذهن مانند اجزای آب است که از هم جدایی پذیرند.
- (۳) نسبت بین وجود و ماهیت در واقعیت همانند دو روی یک سکه است.
- (۴) نسبت بین وجود و ماهیت در ذهن و واقعیت مشابه هم هستند.

۱۲۷- کدام گزاره صرفاً نتیجه باور به فرض عینیت وجود و ماهیت است؟

- (۱) عدم امکان فرض تمایز و تفاوت میان اشیا و واقعیت‌ها
- (۲) هر واقعیت ذهنی، لزوماً باید وجود هم داشته باشد.
- (۳) هیچ شیئی توانایی نابودشدن و نیستی را ندارد.
- (۴) حمل وجود بر ماهیت بی‌نیاز از دلیل است.

۱۲۸- کدام توضیح در مورد حمل «شکل» و حمل «دارای مجموع زوایای ۱۸۰ درجه» بر «مثلث» درست است؟

- (۱) حمل اول بی‌نیاز از دلیل است ولی چون برای حمل دوم دلیل می‌آورند، پس می‌توان گفت ضروری نیست.
- (۲) هیچ مثلثی نیست که چنین ویژگی‌هایی را نداشته باشد، بنابراین هر دو حمل یادشده بی‌نیاز از دلیل هستند.
- (۳) هر دو حمل ضروری هستند، زیرا هیچ مثلثی نیست که این ویژگی‌ها را نداشته باشد.
- (۴) چون این حمل‌ها هر دو بی‌نیاز از دلیل هستند، پس هر دو ضروری هم محسوب می‌شوند.

۱۲۹- کدام گزینه در مورد مفهومی که در واقعیت وجود ندارد، نادرست است؟

- (۱) می‌تواند ممتنع‌الوجود بالغیری باشد که هنوز موجود نشده است.
- (۲) لزوماً ممتنع‌الوجود بالذات است، زیرا که در واقعیت وجود ندارد.
- (۳) نمی‌تواند در هیچ صورتی واجب‌الوجود باشد، چه بالذات چه بالغیر.
- (۴) می‌تواند ممکن‌الوجودی باشد که هنوز علتی برای وجودش نیامده است.

۱۳۰- نسبت در کدام گزینه مانند رابطه موضوع و محمول در قضیه «شاعر انسان است» می‌باشد؟

- (۱) مثلث، قائم‌الزاویه است.
- (۲) مستطیل، مربع نیست.
- (۳) عدد اول، فرد است.
- (۴) تعریف، علم نیست.

۱۳۱- سلب مفهوم اول از دوم در کدام گزینه به نتیجه یکسانی در مقایسه با سایر گزینه‌ها از نظر نسبت میان قضایا نمی‌انجامد؟

- (۱) ممتنع‌الوجود بالغیر - ممکن‌الوجود بالذات
- (۲) واجب‌الوجود بالغیر - دائمی و همیشگی
- (۳) ممتنع‌الوجود بالذات - جمع نقیضین
- (۴) ممکن‌الوجود بالذات - عدم همیشگی

۱۳۲- در کدام گزینه شباهت نظر فیلسوفان مسلمان و دیوید هیوم درباره منشأ پذیرش علیت آمده است؟

- (۱) اصل علیت از طریق تجربه قابل درک نیست.
- (۲) اصل علیت از طریق عقل قابل درک است.
- (۳) فطرت می‌تواند منشأ درک اصل علیت باشد.
- (۴) قواعد طبیعی و توالی پدیده‌های جهان، عامل ایجاد مفهوم علیت هستند.

۱۳۳- اگر کسی معتقد باشد که ادراک اصل علیت فطری نیست،

- (۱) ممکن است از استدلال عقلی برای اثبات این اصل استفاده کند، هرچند تجربه را در تمام مسائل مربوط به علیت بی‌ثمر نمی‌داند

- (۲) این اصل را عقلی ندانسته و برای اثبات آن، باید مانند عموم تجربه‌گرایان صرفاً به تجربه، تکرار و توالی اکتفا کند
- (۳) استفاده از تجربه برای اثبات اصل علیت و ارتباط و پیوستگی میان پدیده‌ها را مقدم بر استدلال عقلی می‌داند
- (۴) راهی جز انکار اصل علیت ندارد، چون این اصل لازمه هر تجربه و آزمایشی است

۱۳۴- کدام گزینه توصیف درستی از «چرایی» است؟

- (۱) بازتاب درک علت در ذهن است.
- (۲) نتیجه تشخیص مصادیق علت است.
- (۳) علت درک وجود علت است.
- (۴) حاصل تجربه و مشاهده تکرار و توالی است.

۱۳۵- کدام گزینه یادآور اصل سنخیت است که نشان می‌دهد هر پدیده از هر چیزی پدید نمی‌آید؟

- (۱) میان وزن ماهواره و سرعت پرتاب آن به فضا ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۲) با فراهم شدن تمام شرایط لازم برای پرتاب ماهواره، قطعاً ماهواره پرتاب می‌شود.
- (۳) لایتخلف بودن قرار گرفتن ماهواره در مدار زمین نشان‌دهنده مهیا بودن شرایط و عوامل آن است.
- (۴) با توجه به زاویه پرتاب ماهواره و سرعت و شتاب آن، پیش‌بینی می‌شود که با موفقیت در مدار زمین قرار گیرد.

۱۳۶- اگر کسی معتقد باشد که به هیچ وجه نمی‌توان حوادث طبیعی را پیش‌بینی نمود،

- (۱) چون اصل سنخیت را انکار نموده است، به معنای دوم اتفاق و بی‌اعتباری علوم معتقد می‌باشد
- (۲) به معنای اول اتفاق معتقد است چراکه پدید آمدن معلول را بدون وجود علت پذیرفته است
- (۳) هیچ‌یک از معانی اتفاق را نپذیرفته به جز معنای چهارم که مخالف اصول فلسفه نیست
- (۴) چون هدفمندی جهان را انکار کرده است، پس به معنای سوم اتفاق معتقد بوده است

۱۳۷- کدام گزینه درباره علت تامه و علت ناقصه نادرست است؟

- (۱) علت ناقصه لازمه موجود شدن معلول است، هر چند نمی‌توان آن را وجودبخش دانست.
- (۲) علت تامه هم وجودبخش است و هم وجوببخش، برخلاف علت ناقصه که چنین نقشی ندارد.
- (۳) علت ناقصه برای وجود معلول کفایت می‌کند، ولی برای برقراری اصل ضرورت، علت باید تامه شود.
- (۴) علت ناقصه همیشه بخشی از علت تامه است و هر چند لازمه وجودبخشی است ولی وجوببخش نیست.

۱۳۸- کدام گزینه درست است؟

- (۱) قبول وجوب علی و معلولی مقدم بر پذیرش رابطه علت و پیوستگی میان پدیده‌ها است.
- (۲) علت یا همان درک علت پدیده‌ها، از نظر فلاسفه تجربه‌گرا، با استفاده از تجربه حاصل می‌شود.
- (۳) برخلاف حوزه عمل و رفتار، شاید بعضی فلاسفه اصل سنخیت را در حوزه نظر قبول نداشته باشند.
- (۴) معلول، قطع نظر از علت، امکان ذاتی دارد و این همان اصل سنخیت است که سازنده نظم هستی است.

۱۳۹- کدام گزینه با توجه به برهان‌های ارسطو در باب اثبات وجود خدا درست است؟

- (۱) او در هیچ‌یک از برهان‌های خود از حس و تجربه استفاده نکرده است.
- (۲) رسیدن به وجود متحرک نامتحرک، نتیجه برهان حرکت او می‌باشد.
- (۳) در یکی از برهان‌های ارسطو، الزاماً وجود «خوب» فرض گرفته نشده است.
- (۴) «خوب‌ترین» صفتی است که با مقایسه میان خوب و خوب‌تر ساخته می‌شود.

۱۴۰- برهان حرکت ارسطو در اثبات وجود خداوند، با کدام مقدمه آغاز می‌شود؟

- (۱) وجود حرکت در عالم نیازمند محرک است.
- (۲) تسلسل بی‌نهایت متحرک محال است.
- (۳) در جهان حرکت وجود دارد.
- (۴) در جهان برخی از موجودات از برخی دیگر برتر و بهتر هستند.

۱۴۱- در کدام گزینه همه صفات منسوب به خدا، بدون نیاز به وجود سایر موجودات درک می‌شود؟

- (۱) بی‌نیاز از علت - ضرورتاً موجود - کمال مطلق
- (۲) ازلی و ابدی - مجرد - دمیورژ
- (۳) نامتناهی - ناظم حکیم - شریف‌ترین موجود
- (۴) خیر و زیبایی - واجب‌الوجود بالذات - محرک نخستین

۱۴۲- درباره استدلال‌های فیلسوفان مسلمان در اثبات وجود خدا، کدام گزینه درست است؟

- (۱) ابن سینا و فارابی برخلاف ملاصدرا، واجب بالغیر بودن موجودات جهان را اثبات می‌کنند.
- (۲) همه این براهین، از طریق وجود یک نظم در مخلوقات، به سمت وجود یک خالق راهنمایی می‌کنند.
- (۳) برهان ملاصدرا علاوه بر اثبات نیاز به خداوند در ایجاد جهان، نیاز به خداوند در بقای جهان را نیز اثبات می‌کند.
- (۴) استدلال فارابی بر بطلان تسلسل علل نامتناهی، به تنهایی برای اثبات وجود یک واجب‌الوجود در جهان کافی نیست.

۱۴۳- درباره برهان‌های ابن سینا و ملاصدرا در اثبات وجود خدا، کدام مورد درست است؟

- (۱) ملاصدرا سعی کرد با اضافه کردن مفاهیم جدیدی مانند فقر وجودی، برهان ابن سینا را اصلاح نماید.
- (۲) نتیجه اصلی برهان ابن سینا آن بود که او توانست انواع واجب‌الوجودها را تقسیم‌بندی کند.
- (۳) ملاصدرا برخلاف ابن سینا، مبنای برهان خود را توجه به ماهیت اشیا و واقعیت‌ها قرار نداد.
- (۴) به صرف قبول محدودبودن اشیای جهان، راه برای قبول برهان ابن سینا هموار می‌شود.

۱۴۴- چگونه می‌توان نگاه مخدوش‌کننده برتراند راسل نسبت به برهان علیت را مخدوش کرد؟

- (۱) فارابی در برهان علیت به دنبال وجود یک معلول غیر علت است.
- (۲) طبق عقیده فارابی هر پدیده یا هر چه معلول است نیازمند علت است، اما نمی‌توان گفت هر چیزی وابسته به علت است.
- (۳) خداوند، فارغ از این که پدیده‌ها را به صورت یک مجموعه در نظر بگیریم یا تک‌تک آن‌ها را بررسی کنیم، یک علت‌العلل است.
- (۴) ملاک نیازمندی مخلوقات و پدیده‌ها به خدا، در وجود است و نیازهای ماهیتی نقشی در ضرورت وجود علت نخستین ندارد.

۱۴۵- کدام عبارت تفاوت اصلی میان فیلسوفان خدا‌باور اروپای جدید را با فلاسفه مسلمان در باب معناداری زندگی بیان می‌کند؟

- (۱) باور و اعتقاد به خدا لازمه معنادار شدن زندگی است.
- (۲) اعتقاد به خدا بدون اثبات عقلی وجود او کافی نیست.
- (۳) بدون باور به خدا هدفمندی زندگی انسان و جهان معنا ندارد.
- (۴) آن‌چه به زندگی معنا می‌دهد پذیرش خداوند به عنوان منشأ هستی است.

پاسخ‌نامه تشریحی آزمون را ساعت ۱۶ از صفحه
شخصی خودتان در سایت آزمون خیلی سبز دریافت کنید.

azmoon.kheilisabz.com

اساتید، مشاوران و دانش‌آموزان گرامی؛
نظرات، پیشنهادات، انتقادات و بازخوردهای خود نسبت به سؤالات این آزمون را می‌توانید
از طریق آیدی @Kheilisabz_edit در همه پیام‌رسان‌ها با ما به اشتراک بگذارید.

باسح نامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

مرحله دهم

پایه دوازدهم

۱۴۰۴/دی/۲۶

سال تحصیلی ۱۴۰۴-۰۵

رشته انسانی

نام درس	طراحان به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبازی - خسرو محمدزاده - فاروق منوچهری - محمد نظامی - محمد یگانه - رئوف مهرخواه - رضا عباسی
زبان و ادبیات فارسی	علی شجاع - مهدی کرانی - بهنام کیانی - یعقوب کیانی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی
زبان عربی	محمود بادبرین - کیارش پورمهدی - آریا ذوقی - زهرا فرزانه - موسی کاظم غلامی
تاریخ	الهه ریاحی نسب - خدیجه جنت علیپور - مریم صالحی - زهرا فروغی هریس
جغرافیا	سعید بهروزی فر - علیرضا حسن طهرانی - بهروز یحیی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی - محمد تققدی - محمدحسین خدام - مجید قدرتی پور

نام درس	مستول درس	گزینشگر	مؤلف پاسخ نامه	کارشناسان علمی	ویراستاران به ترتیب حروف الفبا
ریاضی	علی شهبازی	علی شهبازی	علی شهبازی	میثم حصارکی	یوسف باقری شقایق راهبریان منصور زرکش
زبان و ادبیات فارسی	ابوالفضل قاضی	بهنام کیانی	بهنام کیانی	علی شجاع عماد فیض آبادی	امیرمحمّد شیرزاد صادق محرمی مژده میرزایی
علوم اجتماعی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	محمدابراهیم مازنی	سید هانی رکن الدینی	علی سلوکی پرنیا سیاهزاده کوثر شاهحسینی
زبان عربی	موسی کاظم غلامی	موسی کاظم غلامی	سمانه ریحانی	محمدصادق خادم	مریم آقایی سمانه ریحانی محمد مهدی عسکری آبادی
تاریخ	خدیجه جنت علیپور	خدیجه جنت علیپور	خدیجه جنت علیپور	حبیبه محبی	نگار کاتبی کیان کیانی دوست بهروز یحیی
جغرافیا	علیرضا حسن طهرانی	علیرضا حسن طهرانی	علیرضا حسن طهرانی	حبیبه محبی	وحیده صادقی نگار کاتبی بهروز یحیی
فلسفه و منطق	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی اکبر آخوندی	علی آقاجانپور	یاسین ساعدی سحر سالیانی علی سلوکی

مدیر تألیف آزمون: فاطمه آقاجانپور

Azmoon.kheilisabz.com

آزمون آزمایشی خیلی سبز

سرپرست تولید	الناز علی یاری زاده
ویراستاران فنی	نیلوفر اعتمادی - نیوشا پیمان - هدیه خسروی زهره صفری - الهه صفری - فاطمه علی اکبری محیا غنی فرد - زهرا فرهادی مهر - نادره ناز آوری ساعده نمازی
رسام	ندا فخاری سارا گنجی آزادپور
صفحه آرایی	صدف امام - مریم حسین زاده سپیده سخائی - الهام سهرابی - طاهره صادق نژاد مائده صبری - نیلوفر فرخجسته - فاطمه قیاسوند مهدیه گل پور - دریا لطفی

۱ مجموعه اعداد طبیعی کوچکتر از ۹، چند زیرمجموعه ۶ عضوی دارد؟

$\{1, 2, \dots, 8\}$

۲۴ (۲)

۲۲ (۱)

۲۸ (۴)

۲۶ (۳)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمجموعه: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

درس Box

(۱) تعداد زیرمجموعه‌های k عضوی یک مجموعه n عضوی، برابر با $\binom{n}{k}$ است.

$$\binom{n}{n-1} = n \quad (۲)$$

$$\binom{n}{n} = 1 \quad (۳)$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: مجموعه اعداد طبیعی کوچکتر از ۹ را می‌نویسیم:

$$A = \{1, 2, 3, \dots, 8\}$$

گام دوم: تعداد زیرمجموعه‌های ۶ عضوی مجموعه A را می‌خواهیم:

$$\binom{8}{6} = \frac{8 \times 7}{2! \times 6!} = \frac{56}{2} = 28$$

(سوال ۵ - امتحان نهایی فرداد ۱۴۰۴)

مجموعه $A = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$ چند زیرمجموعه چهارعضوی دارد؟

امتحان نهایی

ریاضی و آمار

۲

با استفاده از ارقام مجموعه $\{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$ چند جایگشت سه رقمی می توان ساخت به طوری که حداقل یکی از ارقام آن زوج باشد؟

۱۹۲ (۴)

۱۸۶ (۳)

۱۷۲ (۲)

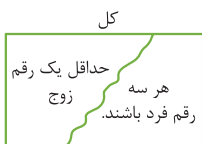
۱۶۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: کل جایگشت های سه رقمی ساخته شده با این ۷ رقم به صورت مقابل اند:

گام دوم: چون با این ۷ رقم غیر تکراری می خواهیم جایگشت سه رقمی بنویسیم، تکرار نداریم. تعداد کل این جایگشت ها برابر است با:

$$\frac{7 \times 6 \times 5}{1} = 210$$

گام سوم: در مجموعه داده شده، ۴ رقم فرد و ۳ رقم زوج داریم.

$$\frac{4 \times 3 \times 2}{1} = 24$$

اگر بخواهیم هر سه رقم فرد باشند، تعداد جایگشت های سه رقمی برابر است با:

گام چهارم: پس طبق اصل متمم، داریم:

$$186 = 210 - \underbrace{(24)}_{\text{هر سه رقم فرد باشند}}$$

با حروف کلمه «محیط سبز» چند کلمه ۷ حرفی بدون تکراری می توان نوشت به طوری که دو حرف نقطه دار باشد و بین دو حرف «س» و «ی» دقیقاً دو حرف که بدون نقطه هستند، قرار گیرد؟

۹۶ (۴)

۷۲ (۳)

۳۶ (۲)

۲۴ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول:

چون قرار است دو حرف نقطه دار داشته باشیم، پس حتماً حرف «ی» باید در آخر بیاید.

بین دو حرف «س» و «ی» دو حرف بدون نقطه داریم.

پس ساختار کلمه ۷ حرفی ما به شکل مقابل است:

$\underbrace{A_2 A_1}_Y \quad \underbrace{B_3 B_2 B_1}_S$
 با ۳ حرف باقی مانده تا بدون نقطه

گام دوم: ۵ حرف باقی مانده به شکل مقابل اند: م، ح، ط، ب، ز
بی نقطه نقطه دار

گام سوم: جایگاه A_1 و A_2 باید با ۲ حرف از ۳ حرف بدون نقطه پر شوند، پس اولی ۳ حالت و دومی ۲ حالت دارد.

سه حرف برای جایگاه های B_1 تا B_3 باقی ماند که به ترتیب ۳، ۲ و ۱ حالت دارند.

این شد:

$$\overset{Y}{\uparrow} \quad \overset{S}{\uparrow} \\ 1 \times 2 \times 3 \times 1 \times 1 \times 2 \times 2 = 36$$

ریاضی و آمار

۴

با استفاده از ارقام ۲, ۳, ۴, ۵, ۶, ۷, ۸ چند عدد چهاررقمی فرد و بدون تکرار ارقام می توان نوشت به طوری که کم تر از ۶۰۰۰ باشند؟

۲۴۰ (۴)

۲۲۰ (۳)

۲۰۰ (۲)

۱۸۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳. فصل ۱- درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: هم روی یکان محدودیت داریم (به خاطر فرد بودن) و هم روی هزارگان (به خاطر کوچک تر از ۶۰۰۰ بودن).

گام دوم: با توجه به این که هزارگان باید از ۶ کم تر باشد، پس باید ۲, ۳, ۴ یا ۵ باشد. چون فرد یا زوج بودن هزارگان برای رقم استفاده شده در یکان هم مهم است، پس به شکل زیر دسته بندی می کنیم:

● هزارگان ۲ یا ۴ باشد (در این صورت برای یکان ۳ حالت داریم. تا این جا ۲ رقم استفاده شده و دو خانه دیگر را با ۵ رقم باقی مانده تکمیل می کنیم):

$$\begin{array}{cc} 4, 2 & 7, 5, 3 \\ \uparrow & \uparrow \\ \frac{2}{ه} \times \frac{5}{ص} \times \frac{4}{د} \times \frac{3}{ی} = 120 \end{array}$$

● هزارگان ۳ یا ۵ باشد (در این صورت برای یکان ۲ حالت داریم، چون باید از بین ۳, ۵ و ۷ انتخاب شود که یکی از آن ها در هزارگان قرار گرفته. تا این جا ۲ رقم استفاده شده و دو خانه دیگر را با ۵ رقم باقی مانده تکمیل می کنیم):

$$\begin{array}{cc} 5, 3 & 7, 5 \\ \uparrow & \uparrow \\ \frac{2}{ه} \times \frac{5}{ص} \times \frac{4}{د} \times \frac{3}{ی} = 80 \end{array}$$

(ترتیب پرکردن: ه ← ی ← ص ← د)

$$120 + 80 = 200$$

گام سوم: تعداد کل حالات برابر است با:

ریاضی و آمار

۵

به چند طریق می توان از بین ۱۰ نفر، ۴ نفر را انتخاب کرد به طوری که از بین علی، رضا و امین دقیقاً یک نفر انتخاب شود و اگر علی انتخاب شد، پیمان انتخاب نشود؟

۱۰۰ (۴)

۹۰ (۳)

۸۰ (۲)

۷۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: سه حالت داریم:

(۱) علی انتخاب شود (باید رضا، امین و پیمان انتخاب نشوند): باید سه نفر دیگر از بین ۶ نفر باقی مانده انتخاب شوند:

$$\binom{6}{3} = \frac{6!}{3!3!} = \frac{\cancel{6} \times 5 \times 4 \times \cancel{3}!}{\cancel{3}! \cancel{3}!} = 20$$

(۲) رضا انتخاب شود (باید علی و امین انتخاب نشوند): باید سه نفر دیگر از بین ۷ نفر باقی مانده انتخاب شوند:

$$\binom{7}{3} = \frac{7!}{4!3!} = \frac{7 \times \cancel{6} \times 5 \times \cancel{4}!}{\cancel{4}! \cancel{3}!} = 35$$

(۳) امین انتخاب شود (باید علی و رضا انتخاب نشوند): مشابه بالا ۳۵ حالت دارد.

$$20 + 35 + 35 = 90$$

گام دوم: مجموع حالات برابر است با:

۶ ۹ کارت با شماره‌های ۱, ۲, ۳, ..., ۹ موجود است. اگر سه کارت به تصادف انتخاب شود، با کدام احتمال مجموع شماره‌های روی کارت‌ها زوج است؟

$$\frac{11}{21} \quad (۴)$$

$$\frac{9}{14} \quad (۳)$$

$$\frac{5}{14} \quad (۲)$$

$$\frac{3}{7} \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

مجموع سه عدد زمانی زوج می‌شود که «هر سه زوج باشند» یا «یکی زوج و دو تا فرد باشند».

Hint

پاسخ خیلی تشریحی

گام اول: ۳ کارت از بین ۹ کارت انتخاب می‌کنیم:

$$n(S) = \binom{9}{3} = \frac{9!}{6!3!} = \frac{9 \times 8 \times 7 \times \cancel{6!}}{\cancel{6!} \times 3!} = \frac{\cancel{9} \times \cancel{8} \times 7}{\cancel{3} \times \cancel{2} \times 1} = 84$$

گام دوم: برای آن که مجموع سه عدد زوج باشد، دو حالت داریم:

$$\binom{4}{3} = 4$$

هر سه زوج باشند (باید ۳ عدد از بین ۴ عدد زوج ۲، ۴، ۶ و ۸ انتخاب کنیم):

یکی زوج و دو تا فرد باشند (باید ۱ عدد از بین ۴ عدد زوج و ۲ عدد از بین ۵ عدد فرد انتخاب کنیم):

$$\binom{4}{1} \times \binom{5}{2} = 4 \times \frac{5 \times 4 \times \cancel{3!}}{\cancel{3!} \times 2!} = 40$$

$$n(A) = 4 + 40 = 44$$

حالات مطلوب برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{44}{84} \xrightarrow{\text{ساده به ۴}} \frac{11}{21}$$

گام سوم: در نتیجه:

ریاضی و آمار

۷

در یک مدرسه ۶ دانش‌آموز رشتهٔ انسانی و ۴ دانش‌آموز رشتهٔ تجربی به عنوان دانش‌آموزان برتر معرفی شده‌اند. اگر ۳ نفر از آن‌ها را به طور تصادفی انتخاب کنیم، احتمال این‌که حداقل یک نفر از رشتهٔ انسانی و حداقل یک نفر از رشتهٔ تجربی انتخاب شود، کدام است؟

احتمال این‌که از هر دو رشته دانش‌آموز انتخاب شود

$$\frac{2}{5} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{5} \quad (۱)$$

$$\frac{4}{5} \quad (۴)$$

$$\frac{3}{5} \quad (۳)$$

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: در کل $10 = 6 + 4$ دانش‌آموز داریم.

می‌خواهیم ۳ تا از بینشان انتخاب کنیم:

$$n(S) = \binom{10}{3} = \frac{10!}{7!3!} = \frac{10 \times 9 \times 8 \times \cancel{7!}}{\cancel{7!} 3!} = \frac{10 \times 9 \times 8}{3 \times 2 \times 1} = 120$$

گام دوم: برای آن‌که از هر رشته حداقل یک نفر انتخاب شود، دو حالت داریم:

$$\binom{6}{1} \times \binom{4}{2} = 6 \times \frac{4 \times 3}{2} = 36$$

● ۱ انسانی و ۲ تجربی انتخاب شوند:

$$\binom{6}{2} \times \binom{4}{1} = \frac{6 \times 5}{2} \times 4 = 60$$

● ۲ انسانی و ۱ تجربی انتخاب شوند:

$$n(A) = 36 + 60 = 96$$

حالات مطلوب برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{96}{120} = \frac{4}{5} \quad \text{ساده به ۲۴} \quad \frac{4}{5}$$

گام سوم: در نتیجه:

ریاضی و آمار

۸

در یک مانور امدادی، ۷ نفر داوطلب هلال احمر حضور دارند که ۳ نفرشان پزشک و ۴ نفر امدادگر هستند. این افراد به طور تصادفی بین دو ایستگاه A با ظرفیت ۴ نفر و ایستگاه B با ظرفیت ۳ نفر تقسیم می‌شوند. چه قدر احتمال دارد که هر دو ایستگاه حداقل یک پزشک داشته باشند؟

$$\frac{22}{35} \quad (4)$$

$$\frac{27}{35} \quad (3)$$

$$\frac{6}{7} \quad (2)$$

$$\frac{5}{7} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: چون قرار است ۷ نفر به دو گروه ۴ و ۳ نفری تقسیم شوند (و جای قرارگرفتنشان در هر گروه بی‌معنی است)، پس تعداد اعضای فضای نمونه برابر است با:

$$n(S) = \binom{7}{4} \times \binom{3}{3} = \frac{7!}{4!3!} = \frac{7 \times 6 \times 5 \times 4!}{4!3!} = 35$$

گام دوم: متمم پیشامد «هر ایستگاه حداقل یک پزشک داشته باشد»، پیشامد «همه پزشک‌ها در یک ایستگاه باشند» است.

گام سوم: تعداد اعضای A' که دو حالت دارد را حساب می‌کنیم:

● هر ۳ پزشک در ایستگاه ۴ نفره A باشند که در این صورت باید نفر چهارم ایستگاه A را از بین ۴ امدادگر انتخاب کرد:

$$\frac{\overset{\substack{\text{یکی از ۴ امدادگر} \\ \uparrow}}{4}}{\overset{\substack{\text{۳ پزشک} \\ \uparrow}}{1}} \times \frac{\text{نفر چهارم}}{\text{نفر اول}} = 4$$

● هر ۳ پزشک در ایستگاه ۳ نفره B باشند که در این صورت باید ۴ نفر دیگر را هم در ایستگاه A قرار دهیم که کلاً ۱ حالت دارد.

$$n(C') = 4 + 1 = 5$$

پس:

$$P(C') = \frac{n(C')}{n(S)} = \frac{5}{35} \xrightarrow{\text{ساده به ۵}} \frac{1}{7}$$

گام چهارم: در نتیجه:

$$P(C) = 1 - P(C') = 1 - \frac{1}{7} = \frac{6}{7}$$

بنابراین:

A و B دو پیشامد از فضای نمونه‌ای S هستند به طوری که $A - B = \{2, 3\}$. اگر تعداد اعضای مجموعه B دو برابر A باشد، مجموعه $B - A$ چند عضو بیشتر از A دارد؟

۳ (۴

۲ (۳

۱ (۲

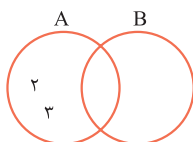
صفر (۱

پاسخ: گزینه ۲

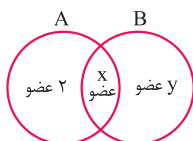
زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳. فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: نمودار ون می‌کشیم و در ناحیه مربوط به $A - B$ ، دو عضو یعنی ۲ و ۳ را می‌نویسیم:

گام دوم: فرض می‌کنیم $A \cap B$ و $B - A$ به ترتیب دارای x و y عضو هستند:

گام سوم:

تعداد اعضای A شد $x + 2$ عضو.

تعداد اعضای B، دو برابر A است، پس:

تعداد اعضای $B - A$ همان y است:

$$(y + x) = 2(x + 2) \Rightarrow y + x = 2x + 4 \Rightarrow y = x + 4$$

$$n(B - A) = y = x + 4$$

$$n(B - A) - n(A) = (x + 4) - (x + 2) = 4 - 2 = 2$$

گام چهارم: خواسته سؤال:

ریاضی و آمار

۱۰

در یک اتاق، ۵ صندلی در یک ردیف چیده شده است. ۵ نفر که دوتای آن‌ها برادر هستند، وارد اتاق شده و بر روی صندلی‌ها قرار می‌گیرند. با کدام احتمال برادرها کنار هم می‌نشینند؟

$$\frac{2}{5} \quad (۴)$$

$$\frac{3}{5} \quad (۳)$$

$$\frac{3}{10} \quad (۲)$$

$$\frac{1}{5} \quad (۱)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: در کل ۵ صندلی داریم که قرار است ۵ نفر روی آن‌ها بنشینند. تعداد حالات برابر است با:

$$n(S) = \frac{5}{1} \times \frac{4}{2} \times \frac{3}{3} \times \frac{2}{4} \times \frac{1}{5} = 5!$$

$$B_1, B_2, A, C, D$$

گام دوم: برای آن‌که دو برادر کنار هم باشند، آن‌ها را در یک بسته قرار می‌دهیم:

$$n(A) = \frac{4!}{3!} \times \frac{2!}{1!}$$

داخل ۳ نفر و بسته ۱ بسته

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{4! \times 2}{5!} = \frac{2}{5}$$

گام سوم: پس:

۱۱ از مجموعه $\{1, 2\}$ به مجموعه $\{1, 2, 3\}$ یک تابع می‌نویسیم. احتمال همانی بودن این تابع چه قدر است؟

$$\frac{1}{3} \quad (4)$$

$$\frac{1}{4} \quad (3)$$

$$\frac{1}{9} \quad (2)$$

$$\frac{1}{8} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(۱) تعداد توابع از یک مجموعه n عضوی به یک مجموعه m عضوی برابر با m^n است.

(۲) در نمایش زوج مرتبی یک تابع همانی، مولفه اول و دوم هر زوج مرتب با هم برابر است.

گام اول: تعداد کل توابع از مجموعه $H = \{1, 2\}$ به مجموعه $T = \{1, 2, 3\}$ برابر است با:

$$n(S) = (T \text{ تعداد اعضای } H) = 3^2 = 9$$

گام دوم: فقط یک تابع همانی با دامنه $\{1, 2\}$ که بردش زیرمجموعه $\{1, 2, 3\}$ است، داریم:

$$\{(1, 1), (2, 2)\} \xrightarrow{\text{پس}} n(A) = 1$$

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{1}{9}$$

گام سوم: در نتیجه:

سارا تصمیم دارد ۳ کتاب ریاضی متفاوت و ۴ کتاب ادبیات متفاوت را در یک قفسه کتابخانه و در یک ردیف کنار یکدیگر بچیند. احتمال این که فقط کتاب‌های ریاضی همگی در کنار یکدیگر قرار گیرند، کدام است؟

$$\frac{3}{7} \quad (4)$$

$$\frac{1}{7} \quad (3)$$

$$\frac{3}{35} \quad (2)$$

$$\frac{1}{35} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: تعداد کل حالت‌های ممکن از جایگشت ۷ کتاب به دست می‌آید:

$$n(S) = 7! = 5040$$

گام دوم: برای محاسبه تعداد حالت‌های مطلوب به ترتیب زیر عمل می‌کنیم:

● اول: ۳ کتاب ریاضی را یک بسته در نظر گرفته و جایگشت آن را با ۴ کتاب محاسبه می‌کنیم. در این حالت ۳ کتاب ریاضی قطعاً در کنار یکدیگر هستند، اما وضعیت ۴ کتاب ادبیات نامعلوم است (ممکن است کنار یکدیگر باشند و ممکن است در طرفین بسته ریاضی باشند).

$$n(A_1) = 5! \times 3! = 120 \times 6 = 720$$

● دوم: ۳ کتاب ریاضی را یک بسته و ۴ کتاب ادبیات را یک بسته در نظر گرفته و جایگشت آن‌ها را محاسبه می‌کنیم. در این حالت هم ۳ کتاب ریاضی و هم ۴ کتاب ادبیات در کنار یکدیگر هستند:

$$n(A_2) = 2! \times 3! \times 4! = 2 \times 6 \times 24 = 288$$

● برای تعیین تعداد حالت‌هایی که فقط کتاب‌های ریاضی کنار هم باشند، تعداد حالت‌های دوم را از تعداد حالت‌های اول کم می‌کنیم:

$$n(A) = n(A_1) - n(A_2) = 720 - 288 = 432$$

گام سوم: اکنون می‌توانیم احتمال وقوع پیشامد مورد نظر را به دست آوریم:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{432}{5040} = \frac{3}{35}$$

ریاضی و آمار

۱۳

یک تیم تحقیقاتی برای بررسی دیدگاه شهروندان نسبت به فضای سبز بعد از محاسبه درصدها، نمودار دایره‌ای تهیه کرد و میانگین تعداد بازدید از پارک‌ها را به دست آورد. این اعمال مربوط به کدام گام از گام‌های چرخه آمار است؟

(۱) گام اول
(۲) گام دوم
(۳) گام سوم
(۴) گام چهارم

مشاوره یکی از حفظیاتی که هنوز کنکور از آن سؤال نداده، حفظیات مربوط به گام‌های چرخه آمار است. جدی‌تر بگیریدش!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳

درس‌Box

گام‌های چرخه آمار در حل مسائل

شماره گام	اسم گام	کارهایی که در آن گام انجام می‌شود.
۱	بیان مسئله	(۱) فهم مسئله (۲) تعریف دقیق مسئله
۲	طرح و برنامه‌ریزی	(۱) شیوه اندازه‌گیری (۲) روش نمونه‌گیری (۳) روش کار (۴) شیوه تحلیل داده‌ها
۳	گردآوری و پاک‌سازی داده‌ها	(۱) گردآوری داده‌ها (۲) سازمان‌دهی داده‌ها (۳) پاک‌سازی داده‌ها
۴	تحلیل داده‌ها	(۱) مرتب کردن داده‌ها (۲) معیارها (۳) نمودارها (۴) جدول‌ها (۵) ارائه نتایج
۵	بحث و نتیجه‌گیری	(۱) تفسیر نتایج (۲) نتیجه‌گیری (۳) نقد و بررسی (۴) ایده‌های جدید (۵) پیداکردن پاسخ مسئله اصلی

گام چهارم، گام تحلیل داده‌ها است که شامل نمایش داده‌ها (از جمله رسم انواع نمودارها مثل نمودار دایره‌ای)، محاسبه معیارهای مرکزی (از جمله میانگین) و ... است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

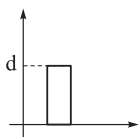
۱۴ نمودار زیر مربوط به داده‌های a ، $b-9$ ، $c+1$ و $a-12$ است. d کدام است؟

(۱) ۳

(۲) ۴

(۳) ۶

(۴) ۱۲

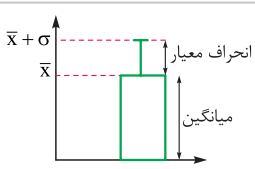

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۱ - درس ۳

نمودار میانگین - انحراف معیار:

درس Box

۱	برای چه داده‌هایی استفاده می‌شود؟	برای داده‌هایی که بینشان داده دورافتاده نداریم.
۲	جزئیات روی نمودار	 ارتفاع مستطیل = میانگین داده‌ها طول میله خطا = انحراف معیار داده‌ها

اگر انحراف معیار تعدادی داده آماری صفر باشد، آن داده‌ها برابرند.

نکته

گام اول: نمودار رسم‌شده، میله خطا ندارد، پس انحراف معیار داده‌ها صفر است.

گام دوم: چون $\sigma = 0$ ، پس هر ۴ داده برابرند. a و $a-12$ را برابر قرار می‌دهیم:

$$a = 12 - a \Rightarrow 2a = 12 \Rightarrow a = 6$$

گام سوم: با جای‌گذاری $a = 6$ می‌فهمیم، یکی از داده‌ها که همان a است برابر با ۶ است، پس هر چهار داده، ۶ هستند.در نتیجه میانگینشان هم ۶ است؛ بنابراین: $d = 6$.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۵ اگر $a_n = 6^{n-3}$ و $b_n = \frac{4}{3n-1}$ باشد، حاصل $a_8 - 3 \cdot b_7$ کدام است؟

۲۷ (۴)

۳۲ (۳)

۲۸ (۲)

۳۰ (۱)

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

$$a_n = 6^{n-3} \xrightarrow{n=8} a_8 = 6^5 = 36$$

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: در دنباله a_n ، جای n می نویسیم ۵:

$$b_n = \frac{4}{3n-1} \xrightarrow{n=7} b_7 = \frac{4}{3(7)-1} = \frac{4}{20} = \frac{1}{5}$$

گام دوم: در دنباله b_n ، جای n می نویسیم ۷:

$$a_8 - 3 \cdot b_7 = 36 - 3 \cdot \left(\frac{1}{5}\right) = 36 - \frac{3}{5} = 35 \frac{2}{5}$$

گام سوم: خواسته سوال:

با توجه به دنباله های $a_n = 5^{n-4}$ و $b_n = \frac{6}{2n-1}$ ، حاصل عبارت $9b_5 - a_4$ را به دست آورید.

(سوال ۱۰ - امتحان نوبتی فرداد ۱۴۰۴)

 امتحان
نهایی

در دنباله $a_n = (n+1)!$ ، نسبت جمله دهم به جمله هشتم کدام است؟

۱۱۰ (۴)

۹۰ (۳)

۷۲ (۲)

۱۳۲ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓ گام اول: جمله دهم و هشتم دنباله $a_n = (n+1)!$ را می‌نویسیم:

$$a_{10} = (10+1)! = 11! \quad , \quad a_8 = (8+1)! = 9!$$

$$\frac{a_{10}}{a_8} = \frac{11!}{9!} = \frac{11 \times 10 \times \cancel{9!}}{\cancel{9!}} = 110$$

گام دوم: نسبت اولی به دومی برابر است با:

ریاضی و آمار

۱۷

اگر اعداد $x^2 + 8$ ، $6x + 1$ و $x^2 + 4x + 27$ به ترتیب از راست به چپ سه جمله متوالی دنباله فیبوناچی باشند، عدد وسطی کدام است؟

۱۴۴ (۴)

۸۹ (۳)

۳۴ (۲)

۵۵ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

درس Box

دنباله‌ای که جمله اول و دومش ۱ باشد و از جمله دوم به بعد، هر جمله‌ای از جمع دو جمله قبلی‌اش به دست آمده باشد، دنباله فیبوناچی است:

۱, ۱, ۲, ۳, ۵, ۸, ۱۳, ۲۱, ۳۴, ۵۵, ۸۹, ۰۰۰

گام اول: اعداد $x^2 + 8$ ، $6x + 1$ و $x^2 + 4x + 27$ ، سه جمله متوالی دنباله فیبوناچی‌اند، پس مجموع دوتای اول باید با سومی برابر باشد:

$$(6x + 1) + (x^2 + 8) = x^2 + 4x + 27 \Rightarrow 6x + 9 = 4x + 27 \Rightarrow 2x = 18 \Rightarrow x = 9$$

$$x^2 + 8 = 9^2 + 8 = 81 + 8 = 89$$

گام دوم: جمله وسط برابر است با:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در یک دنباله بازگشتی با رابطه $a_{n+1} = 3a_n + k$ ، می‌دانیم $a_1 = 3$ و $a_3 = 31$. حاصل $a_5 - a_4$ کدام است؟

۱۹۰ (۴)

۱۸۹ (۳)

۱۸۸ (۲)

۱۸۷ (۱)

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: جای n قرار می‌دهیم ۱:

$$a_{n+1} = 3a_n + k \xrightarrow{n=1} a_2 = 3a_1 + k \Rightarrow a_2 = 3(3) + k = 9 + k$$

گام دوم: جای n قرار می‌دهیم ۲:

$$a_{n+1} = 3a_n + k \xrightarrow{n=2} a_3 = 3a_2 + k \Rightarrow 31 = 3(9 + k) + k$$

$$\Rightarrow 31 = 27 + 3k + k \Rightarrow 4 = 4k \Rightarrow k = 1$$

پس رابطه بازگشتی به صورت $a_{n+1} = 3a_n + 1$ شد.گام سوم: حالا جای n به ترتیب ۳ و ۴ قرار می‌دهیم:

$$\bullet n = 3 \Rightarrow a_4 = 3a_3 + 1 = 93 + 1 = 94$$

$$\bullet n = 4 \Rightarrow a_5 = 3a_4 + 1 = 282 + 1 = 283$$

$$a_5 - a_4 = 283 - 94 = 189$$

گام چهارم: پس:

۱۹ در دنباله $a_n = \begin{cases} a_{n+1} + a_{n+2} & \text{اگر } n+2 \text{ مضرب ۳ باشد.} \\ a_{n+1} + 2 & \text{اگر } n+2 \text{ مضرب ۳ نباشد.} \end{cases}$ مقدار a_1 کدام است؟

۴۲ (۴)

۴۰ (۳)

۳۸ (۲)

۳۶ (۱)

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبدا: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

چون a_5 را داریم و a_1 را می‌خواهیم، جای n به ترتیب اعداد ۵، ۴، ۳، ۲ و ۱ را قرار می‌دهیم:

مضرب ۳ نیست $\uparrow$
 $n=5 \xrightarrow[n+2=7]{\text{ضابطه پایین}} a_n = a_{n+1} + 2 \xrightarrow{n=5} \underbrace{a_5}_{10} = a_6 + 2 \Rightarrow a_6 = 8$

مضرب ۳ $\uparrow$
 $n=4 \xrightarrow[n+2=6]{\text{ضابطه بالا}} a_n = a_{n+1} + a_{n+2} \xrightarrow{n=4} a_4 = \underbrace{a_5}_{10} + \underbrace{a_6}_{8} = 18$

مضرب ۳ نیست $\uparrow$
 $n=3 \xrightarrow[n+2=5]{\text{ضابطه پایین}} a_n = a_{n+1} + 2 \xrightarrow{n=3} a_3 = \underbrace{a_4}_{18} + 2 = 20$

مضرب ۳ نیست $\uparrow$
 $n=2 \xrightarrow[n+2=4]{\text{ضابطه پایین}} a_n = a_{n+1} + 2 \xrightarrow{n=2} a_2 = \underbrace{a_3}_{20} + 2 = 22$

مضرب ۳ $\uparrow$
 $n=1 \xrightarrow[n+2=3]{\text{ضابطه بالا}} a_n = a_{n+1} + a_{n+2} \xrightarrow{n=1} a_1 = \underbrace{a_2}_{22} + \underbrace{a_3}_{20} = 42$

اگر $a_1 = 15$ جمله اول دنباله بازگشتی $a_n = \begin{cases} \frac{1}{2}a_n & \text{زوج } a_n \\ 3a_n - 1 & \text{فرد } a_n \end{cases}$ باشد، مقدار a_8 کدام است؟

(سوال ۱۷ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

۸ (۴)

۶ (۳)

۴ (۲)

۲ (۱)

کنکور

۲۰ مقدار a_3 از رابطه $a_{n+1} = \frac{1}{2}(a_n + \frac{k}{a_n})$ با شرط $a_1 = k$ ، تقریبی برای $\sqrt{k}$ است. جذر عدد $5/5$ به این روش کدام است؟

$$\frac{257}{104} \quad (4)$$

$$\frac{255}{104} \quad (3)$$

$$\frac{257}{102} \quad (2)$$

$$\frac{255}{102} \quad (1)$$

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبف: ریاضی و آمار ۳ - فصل ۲ - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گام اول: باید جای k قرار دهیم $5/5$ یا همان $\frac{11}{2}$:

$$a_{n+1} = \frac{1}{2}(a_n + \frac{k}{a_n}) \xrightarrow{k=\frac{11}{2}} a_{n+1} = \frac{1}{2}(a_n + \frac{2}{a_n})$$

گام دوم: جای n قرار می دهیم ۱:

$$a_2 = \frac{1}{2}(a_1 + \frac{2}{a_1}) \xrightarrow{a_1=\frac{11}{2}} a_2 = \frac{1}{2}(\frac{11}{2} + \frac{2}{\frac{11}{2}}) = \frac{1}{2}(\frac{11}{2} + 1) = \frac{1}{2}(\frac{13}{2}) = \frac{13}{4}$$

گام سوم: جای n قرار می دهیم ۲:

$$a_3 = \frac{1}{2}(a_2 + \frac{2}{a_2}) \xrightarrow{a_2=\frac{13}{4}} a_3 = \frac{1}{2}(\frac{13}{4} + \frac{2}{\frac{13}{4}}) = \frac{1}{2}(\frac{13}{4} + \frac{22}{13}) = \frac{1}{2}(\frac{169 + 88}{52}) = \frac{257}{104}$$

مقدار $a_3 = \frac{17}{12}$ از رابطه بازگشتی $a_{n+1} = \frac{1}{2}(a_n + \frac{a_1}{a_n})$ ، تقریبی از $\sqrt{k}$ است. اگر $k \in \mathbb{N}$ و $a_1 = k$ باشد، مقدار k

(سؤال ۱۸ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت اول)

کدام است؟

$$7 \quad (4)$$

$$5 \quad (3)$$

$$3 \quad (2)$$

$$2 \quad (1)$$

کنکور

کدام عبارت از دیدگاه تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

- ۱) با روی کار آمدن سلسله قاجار و تثبیت حکومت مرکزی در ایران، بازگشت به شیوه و الگوی گذشتگان در ادبیات، پرونق‌تر از گذشته بود.
- ۲) هدف انجمن ادبی خاقان به ریاست فتحعلی‌شاه، رهایی‌بخشیدن شعر فارسی از تباهی و انحطاط اواخر دوره صفوی و دوره‌های بعد از آن بود.
- ۳) گروهی از شاعران دوره بازگشت مانند فروغی بسطامی و مجمر اصفهانی، به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند.
- ۴) شاعران دوره بازگشت از این جهت اهمیت دارند که توانستند زبان شعر را از حالت سستی که در اواخر سبک هندی در شعر به وجود آمده بود، نجات بخشند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبدا: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

گروهی از شاعران دوره بازگشت به قصیده‌سرایی به سبک شاعران خراسانی و عهد سلجوقی پرداختند. افرادی مانند صبا کاشانی، قآنی شیرازی و سروش اصفهانی از این گروه‌اند. گروه دیگر غزل‌سرایی به سبک حافظ، سعدی و دیگر شاعران سبک عراقی را پیش گرفتند. شاعرانی مانند نشاط اصفهانی، فروغی بسطامی و مجمر اصفهانی از این گروه‌اند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مشاوره اسامی شاعران و نویسندگان سبک بازگشت، خیلی شبیه به هم و برای بیشتر ما ناآشناست و این دقیقاً چیزی که طراح‌ها می‌دوند و برای طرح سؤال روی اون دست می‌ذارن؛ پس زمان زیادی برای تاریخ ادبیات دوره بازگشت بذارین.

نام صاحب چند اثر در مقابل آن درست نوشته شده است؟

- (خداوندنامه: نشاط اصفهانی) - (سه تابلوی مریم: میرزاده عشقی) - (شمس و طغرا: میرزا حسن خان بدیع) -
 (تاریخ تطوّر نظم فارسی: محمّد تقی بهار) - (منشآت: قائم مقام فراهانی) - (امثال و حکم: علی اکبر دهخدا)
 (۱) پنج (۲) چهار (۳) سه (۴) دو

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

درس Box

معرفی اشخاص و آثار نام برده شده در درس ۱ علوم و فنون ادبی دوازدهم

نام‌ها	آثار	توضیحات
فتحعلی خان صبای کاشانی	گلشن صبا (تقلید از بوستان سعدی) خداوندنامه (حماسه‌ای مذهبی)	پرچمدار و شاخص‌ترین شاعر بازگشت ادبی
میرزا عبدالوهاب نشاط اصفهانی	گنجینه نشاط	کتاب او منظوم و منثور است.
محمّد تقی بهار (ملک الشعرا)	تاریخ مختصر احزاب سیاسی ایران / سبک‌شناسی / تاریخ تطوّر نظم فارسی / دیوان اشعار / تصحیح‌های ارزشمند و مقالات علمی	سبک خراسانی با زبانی حماسی مدیریت مجلات «دانشکده» و «نوبهار»
ادیب الممالک فراهانی	سردبیری روزنامه مجلس	بازتاب حوادث و اوضاع آن روزگار در شعرهایش
سید اشرف‌الدین گیلانی	روزنامه نسیم شمال	زبان ساده و طنزآمیز
ایرج میرزا قاجار	ترجمه منظوم شعر «قلب مادر»	در طنز، هجو و هزل چیره‌دست بود.
عارف قزوینی	تصنیف‌ها و ترانه‌های میهنی	از موسیقی‌دانان بزرگ عهد مشروطیت
فرّخی یزدی	-	تحت تأثیر مسعود سعد و سعدی جانش را در راه آزادی فدا کرد.
میرزاده عشقی	روزنامه قرن بیستم / نمایشنامه منظوم «ایده‌آل» یا «سه تابلوی مریم»	به دست رضاخان ترور شد.
میرزا جهانگیرخان	روزنامه صور اسرافیل	-
میرزا یوسف خان اعتصامی	مجله بهار	پدر پروین اعتصامی
محمّدباقر میرزا خسروی	شمس و طغرا	داستان بلند (رمان)
میرزا حسن خان بدیع	شمس‌الدین و قمر / داستان باستان	داستان بلند (رمان)
میرزا آقا تبریزی	چند نمایشنامه کوتاه	اولین نمایشنامه‌نویس به زبان فارسی
میرزا حبیب اصفهانی	مترجم «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه	ترجمه
ناظم الاسلام کرمانی	تاریخ بیداری ایرانیان	موضوع: تاریخ مشروطه
قائم مقام فراهانی	منشآت	احیاکننده نثر فارسی
علامه علی اکبر دهخدا	لغت‌نامه (مفضل‌ترین کتاب لغت زبان فارسی) / امثال و حکم / روزنامه «سروش»	نوشته‌های طنزآمیز سیاسی و اجتماعی او با عنوان «چرند و پرند» در روزنامه صور اسرافیل

موارد نادرست به این شکل اصلاح می‌شوند: خداوندنامه: فتحعلی خان صبای کاشانی - شمس و طغرا: محمّدباقر میرزا خسروی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۲۳ کدام گزینه درباره حوزه‌های ادبی نثر دوره مشروطه درست نیست؟

- (۱) پیش از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان (داستان بلند) به مفهوم امروزی را از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.
- (۲) اولین کسی که در ایران به نوشتن نمایشنامه فارسی پرداخت، میرزا آقا تبریزی بود. این نوع ادبی در دوره ناصرالدین شاه رواج یافت.
- (۳) مجله «بهار» که نشریه‌ای اجتماعی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف‌خان اعتصامی، پدر پروین اعتصامی منتشر می‌شد.
- (۴) تنها اثر قابل توجه در زمینه تحقیقات ادبی و تاریخی دوره مشروطه، «تاریخ بیداری ایرانیان» تألیف ناظم‌الاسلام کرمانی با موضوع تاریخ مشروطه است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

مجله «بهار» که نشریه‌ای ادبی محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله میرزا یوسف‌خان اعتصامی (پدر پروین اعتصامی) منتشر شد و پس از آن، دو مجله «دانشکده» و «نوبهار» با مدیریت ملک‌الشعراى بهار به عرصه ظهور رسیدند. شباهت اسمی مجله‌های «بهار» و «نوبهار» فریبده است! اولی مربوط به پدر پروین اعتصامی و دومی مربوط به ملک‌الشعراى بهار است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

مجله «بهار» که نشریه‌ای محسوب می‌شد، در سال‌های مشروطه به وسیله منتشر شد.

(سؤال ۵ - امتحان نوبت فردا ۱۴۰۴)

(ب) ادبی - میرزا یوسف‌خان اعتصامی

(الف) اجتماعی - سید اشرف‌الدین گیلانی

(د) اجتماعی - دهخدا

(ج) ادبی - ملک‌الشعراى بهار

امتحان
نهایی

۲۴

کدام بخش از متن زیر، از دیدگاه تاریخ ادبیات ایراد دارد؟

«ترجمه آثار اروپایی در ایران با تأسیس چاپخانه در زمان فتحعلی شاه آغاز شد. از میان مهم‌ترین آثار ترجمه‌شده (۱)

در این دوره می‌توان از «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه نام برد که میرزا آقاخان کرمانی (۲) (۳) (۴)

آن را ترجمه کرده است.»

(۱) چهار (۲) سه (۳) دو (۴) یک

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۱

میرزا حبیب اصفهانی کتاب «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» اثر جیمز موریه را ترجمه کرد.

شباهت اسامی اشخاص در این درس خیلی زیاد است، مثل میرزا آقاخان کرمانی، میرزا حبیب اصفهانی، میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل، میرزا حسن خان بدیع، میرزا یوسف خان اعتصامی و ...

مشاوره «سرگذشت حاجی بابای اصفهانی» یکی از مهم‌ترین آثار دوره قاجاره. تمام اطلاعات مربوط به اون رو به خاطر بسپارین، چون تقریباً همیشه ازش سؤال می‌بینین.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گول نخوری ✗

در کدام بیت به یکی از شاخص‌ترین درون‌مایه‌های عصر بیداری اشاره نشده است؟

- (۱) گر این‌چنین به خاک وطن شب سحر کنم
 (۲) چون نگریم ز درد و چون ننالیم؟
 (۳) در محیط طوفان‌زا ماهرانه در جنگ است
 (۴) هوای خود چو نهادم رضای او چو گزیدم
- خاک وطن چو رفت، چه خاکی به سر کنم؟
 دزد را چو محرم به خانه کردم
 ناخدای استبداد با خدای آزادی
 جهان و هر چه در او جز به کام خویش ندیدم

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۴

درس‌Box

شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری عبارت‌اند از:

- (۱) آزادی (مترادف با دموکراسی غربی)؛
 (۲) وطن؛
 (۳) قانون (بنیادی‌ترین تفکر و خواست مشروطه‌خواهان)؛
 (۴) تعلیم و تربیت جدید؛
 (۵) توجه به مردم (دفاع از کارگران و ضعیفان و جایگاه زنان)؛
 (۶) دانش‌ها و فنون نوین.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۱) به مفهوم «وطن» اشاره شده است.
 در بیت گزینه (۲) به مفهوم پیکار با بیگانه و بیگانه‌ستیزی اشاره شده است.
 در بیت گزینه (۳) به مبارزه با استبداد و به دست آوردن آزادی اشاره شده است.

در کدام ابیات شاخص‌ترین درون‌مایه‌های شعر عصر بیداری مشهود است؟ (سوال ۲۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

- الف) یک روز بود مرز وطن کاغذین حصار
 ب) سعی فرما تا به قانون افکنی بنیان کار
 ج) جز به فنا چهر جان نبینی ازیراک
 د) صدف خانه است و صاحب‌خانه غوّاص
 ه) کوه از درخت گویی مردی مبارز است
- امروز مرزها همه رویینه‌پیکر است
 شه که از قانون بیچد سر سزای کیفر است
 جان تو زندانی است و جسم تو زندان
 تو در وی گوهر یکتایی ای زن
 پرهای گونه‌گون زده چون جنگیان به خود

- (۱) «الف» - «ب» - «د»
 (۲) «الف» - «ج» - «ه»
 (۳) «ب» - «د» - «ه»
 (۴) «ب» - «ج» - «د»

یکی از ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری «توجه به واژگان کهن» است. در کدام بیت این ویژگی مشاهده نمی‌شود؟

(۱) نکردم خدمت بیگانسه ز آن رو	چنین بادافره از خویشان گرفتم
(۲) زمین مایه که از گلشن تنعم	افتاده به گلخن خبر نداری
(۳) هر نوگلی که از سر کلکم شکفته است	در حال خار گشت و به پای دلم خلید
(۴) شیرین لبی که آفت جان‌ها نگاه اوست	هر جا دلی است بسته زلف سیاه اوست

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبسط: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

همان گونه که در صورت سؤال آمده است، در شعر برخی از شاعران دوره بیداری «توجه به واژگان کهن» مشاهده می‌شود. کاربرد واژه‌هایی مثل بادافره (گزینه ۱) گلخن (گزینه ۲) خلید و کلک (گزینه ۳) و ... از این دست هستند.

مضامین ذکرشده در کدام گزینه، در شعر دوره مشروطه رونق یافتند؟

- (۱) کلی‌نگری - ذهنیت‌گرایی - مضامین سیاسی و اجتماعی
- (۲) جزئی‌نگری - عینیت‌گرایی - مسائل اخلاقی
- (۳) مضامین سیاسی و وطنی - جزئی‌نگری - عینیت‌گرایی
- (۴) مضامین کلی و ذهنی - عارفانه‌سرایی - غزل‌گویی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

درس‌Box

سطح فکری شعر دوره مشروطه:

شعر مشروطه همراه با تغییرات زمانه از نظر درون‌مایه نیز تحول چشمگیری داشت و به موازات حضور مردم در سیاست و اجتماع، مضامین و اندیشه‌های تازه به شعر وارد شد. نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد. مضامین کلی و ذهنی، مسائل اخلاقی، عارفانه‌سرایی و غزل‌گویی که با ساخت فرهنگ و جامعه گذشته ما هماهنگ بود، تا حد زیادی کارایی خود را از دست داد و مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.

همان‌طور که در بخش «درس‌باکس» دیدید، نگرش شاعران دوران مشروطه به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر پیدا کرد و مضامین سیاسی، اجتماعی و وطنی رونق یافت.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به متن زیر، همه ویژگی‌های نثر دوره بازگشت و بیداری در آن وجود دارند، به جز

«مخلص کلام، ما دوستان جمع شدیم یک مهمانی دادیم، شادی‌ها کردیم؛ فوراً یک تلگراف هم به کاشان زدیم که پنج شیشه گلاب قمصر و دو جعبه جوزقند زود بفرستند که بدهیم لقب را بگیریم. در همین حیص و بیص جناب حاجی ملک‌التجار راه آستارا را به روس‌ها واگذار کردند. نمی‌دانم کدام نامرد، حکایت این لقب را هم به او گفت. دو پاش را توی یک کفش کرد که از آسمان افتاده‌ام این لقب، حق و مال من است...»

- (۱) در ساختار و ترکیب دستوری کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر است
- (۲) از شاخه‌های ارزنده‌ای که در نثر عصر بیداری چشم‌نواز است، طنز سیاسی - اجتماعی است
- (۳) یکی از ضعف‌های تکنیکی در اغلب داستان‌ها، حضور راوی سوم‌شخص در بعضی صحنه‌هاست
- (۴) نثر فارسی در این دوره، قید و بندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۴

درس‌Box

ویژگی‌های نثر در عصر بیداری

سطح فکری	سطح ادبی	سطح زبانی
- درون‌مایه‌های شعر دوره بیداری در نثر نیز مورد توجه نویسندگان بوده است. - ویژگی‌هایی چون نوگرایی، تجددخواهی و آزادی‌طلبی با هدف تأثیر بر عامه مردم گسترش یافت (محتوای انواع نثر همین درون‌مایه‌ها بود).	- نثر فارسی پیش‌تر از شعر فارسی، قیدوبندهای نثر مصنوع و فنی را کنار می‌گذارد و گزارشی و ساده می‌شود. - صنایع (آرایه‌های) ادبی از نثر جدا می‌شود و نثر در خدمت بیان خواست و آمال مردم قرار می‌گیرد.	- واژه‌ها و ترکیب‌های عربی کم‌تر می‌شود. - لغات انگلیسی، ترکی، فرانسوی و ... وارد می‌شود. - عبارت‌های وصفی دور و دراز و لفظ‌پردازی در نامه‌ها و نوشته‌ها کاهش می‌یابد. - نثر این دوره ساده و قابل فهم است. - در ساختار و ترکیب دستوری کلام، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر است.
- شاخه‌ای ارزنده و چشم‌نواز در نثر عصر بیداری، طنز سیاسی - اجتماعی است. - دشمنی با استعمار و استبداد در نثر روزنامه‌ای بسیار مورد توجه قرار گرفت. - بسیاری از نثرها به‌ویژه نثر داستانی به موضوع تنفر از خرافات می‌پردازد. - حقوق مدنی زنان در کنار تعلیم و تربیت نوین و همگانی، مورد توجه نویسندگان بوده است.	یکی از ضعف‌های تکنیکی در داستان‌های دوران مشروطه، حضور راوی سوم‌شخص در بعضی صحنه‌های داستان و سخن گفتن او با اکثر نویسندگان، داستان را مطابق ذوق عامه مردم می‌نوشتند و سبک نویسندگی آنان با ادبیات داستانی جدید، مطابقت کاملی نداشت.	

پاسخ خیلی تشریحی

ویژگی ذکرشده در گزینه (۳) مربوط به داستان‌های دوران مشروطه است، در صورتی که این متن یک نوشته طنزآمیز سیاسی - اجتماعی است و این ویژگی در آن وجود ندارد.

بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): اکثر جملات از نظر ساختار دستوری درست هستند.

گزینه (۲): محتوای متن نوعی طنز سیاسی است.

گزینه (۴): هیچ نشانه‌ای از نثر مصنوع و فنی در این متن نیست.

در کدام گزینه، آرایه «تضمین» مشهود است؟

- (۱) در آسمان نه عجب گر به گفته حافظ
 (۲) حافظ، اسرار الهی کس نمی‌داند خموش
 (۳) گفتمش سلسله زلف بتان از پی چیست
 (۴) می‌برد مصرع حافظ دلم از دست حزین
- سرود زهره به رقص آورد مسیحا را
 از که می‌پرسی که دور روزگاران را چه شد
 گفت: حافظ گله‌ای از دل شیدا می‌کرد
 تکیه بر عهد گل و باد صبا نتوان کرد

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبسط: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۴)، حزین لاهیجی مصرعی از حافظ را تضمین کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): در این بیت، نقل‌قولی وجود ندارد و منظور از «گفته حافظ» شعر حافظ است. خود او معتقد است اگر شعرش را در آسمان سیاره زهره بخواند و مسیح را به رقص آورد، عجیب نیست.

گزینه (۲): در این بیت نیز حافظ، خود را مورد خطاب قرار می‌دهد و نقل‌قولی در کار نیست.

گزینه (۳): در این بیت نیز حافظ، قولی را از معشوقش نقل می‌کند، اما این جمله خود حافظ است و از کسی تضمین نشده است.

آمدن اسم شاعر در هر بیتی دلیل بر وجود تضمین در آن بیت نیست، مانند گزینه‌های (۱)، (۲) و (۳)؛ در عوض نبودن نام شاعر هم دلیل بر نبودن تضمین نیست. برخی از ابیات آن‌قدر مشهورند که شاعر لزومی نمی‌بیند که هنگام تضمین آن ابیات، نام سراینده‌اش را نیز بیاورد.

گول نخوری ✗

۳۰

در همه ابیات «تلمیح» دیده می‌شود، به جز

- (۱) از سفیدی دیده یعقوب شد صبح امید
(۲) شور فرهادم به پرسش سر به زیر افکنده بود
(۳) دوش در طوفان نومیدی تلاطم کرد آه
(۴) به صبر کوش تو ای دل که حق رها نکند
- منزلی جز قصر شیرین نیست جوی شیر را
ای لب شیرین جواب تلخ سربالا چرا؟
کشتی دل بود بی‌لنگر نمی‌دانم چه شد
چنین عزیز نگینی به دست اهرمینی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبافت: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۳)، به هیچ داستان، آیه، حدیث یا ... اشاره‌ای نشده است؛ پس تلمیح ندارد.

بررسی تلمیح در سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): تلمیح به داستان یعقوب و داستان کندن جوی توسط فرهاد در کوه بیستون به فرمان شیرین
گزینه (۲): اشاره به داستان عشق فرهاد به شیرین.
گزینه (۴): اشاره به گم‌شدن انگشتر حضرت سلیمان دارد که شیطان آن را دزدیده بود.

۳۱ کدام گزینه فاقد «لفونشر» است؟

- (۱) ایمان و کفر همه رخسار و زلف توست
(۲) عشق و سودا و هوس در سر بماند
(۳) آه سحر و اشک شیم شاهد حال است
(۴) تیر و کمان عشق را هر که ندیده گو ببین
- در بند کفر مانده و ایمانم آرزوست
صبر و آرام و قرار از دست رفت
کز عشق رخ و زلف تو در آتش و آبم
پشت خمیده مرا، قد کشیده تو را

مشاوره برای پیدا کردن «لفونشر» لازم است که ارتباط بعضی واژه‌ها (مثل ایمان با رخسار و کفر با زلف) رو بدونین؛ در غیر این صورت این آرایه در کنکور مچ شما رو می‌گیره. بهتره مطالعات ادبی خودتون رو از حد کتاب درسی فراتر ببرین.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

درس Box

لفونشر: آن است که دو یا چند لفظ را در بخشی از کلام بیاورند. سپس در بخش دیگر کلام، دو یا چند لفظ دیگر بیاورند که هر کدام از آن‌ها به یکی از الفاظ پیشین، مربوط باشد. این ارتباط ممکن است رابطه‌ای دستوری، تشبیهی یا معنایی باشد.

افروختن و سوختن و جامه دریدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت
یعنی «پروانه» سوختن، «شمع» افروختن و «گل» جامه دریدن را از من آموخت.

افروختن، سوختن و جامه دریدن، لف و پروانه، شمع و گل، نشر هستند.

در لفونشر اگر نشرها به ترتیب لف‌ها آمده باشند، لفونشر را **مرتب** و اگر نشرها به ترتیب لف‌ها نیامده باشند، لفونشر را **مشوش** یا **نامرتب** می‌گویند.

نمونه‌ای از لفونشر مرتب:

دل و کشور جمع و معمور باد ز ملکوت، پراکندگی دور باد
دلت، جمع (آسوده) و کشور، معمور (آباد) باد. (دل و کشور لف و جمع و معمور، نشر هستند).
نمونه‌ای از لفونشر نامرتب (مشوش):

آن نه زلف است و بناگوش که روز است و شب است و آن نه بالای صنوبر که درخت رطب است
زلف به شب از نظر سیاهی و بناگوش به روز از نظر سپیدی تشبیه شده است (زلف و بناگوش، لف و روز و شب، نشر هستند).

در بیت گزینه (۲)، ارتباطی بین واژه‌های برشمرده در مصراع اول (عشق، سودا، هوس) با واژه‌های مصراع دوم (صبر، آرام، قرار) وجود ندارد؛ پس لفونشر ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «ایمان» مانند «رخسار» (یا برعکس) روشن و سپید است و «کفر» مانند «زلف» (یا برعکس) سیاه و تیره است. این ارتباط تشبیهی، لفونشر را پدید می‌آورد.

گزینه (۳): «آه» (آه سوزان) با «آتش» و «اشک» با «آب» ارتباط دارد و لفونشر مرتب را پدید آورده است.

گزینه (۴): «تیر» و «کمان» به صورت نامرتب با «قد خمیده» و «قامت کشیده» ارتباط تشبیهی دارند (قد خمیده به کمان و قد کشیده به تیر تشبیه شده‌اند) و لفونشر را پدید آورده‌اند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۳۲ آرایه‌های کدام گزینه با توجه به بیت «هر که دل از دست داد و عشوه دنیا خرید / یوسف خود را به سیم قلب سودا

کرد و رفت» کاملاً صحیح است؟

(۲) تلمیح، مراعات‌نظیر، کنایه

(۱) تضاد، تلمیح، لفونشر

(۴) تناسب، تلمیح، پارادوکس

(۳) تناقض، تضمین، تناسب

مشاوره همون‌طور که توی آزمون‌های قبل هم دیدین، این‌گونه از تست‌های ادبیات رو به راحتی با روش «رد گزینه» می‌شه جواب داد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی - دوازدهم - درس‌های ۳ و ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت صورت سؤال، آرایه‌های زیر وجود دارند:

تلمیح: اشاره به داستان یوسف و فروختن او به عنوان برده در بازار.

مراعات‌نظیر: آمدن واژه‌های «خرید، سودا، سیم» که از واژه‌های مربوط به بازار هستند و نیز «دل، دست».

کنایه: «دل از دست دادن» و «عشوه‌خریدن»

با توجه به این‌که در بیت صورت سؤال، آرایه‌های «تناقض» و «لفونشر» وجود ندارد، گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) رد گزینه می‌شن؛ پس جواب می‌شه گزینه (۲).

تیزبازی

آرایه‌های کدام گزینه با توجه به بیت «شور شیرین تو را نازم که بعد از قرن‌ها / هر که لاف عشق زد، نامی هم از فرهاد برد» کاملاً صحیح است؟

(سؤال ۲۹ - امتحان نهایی فردارد ۱۴۰۴)

الف) ایهام تناسب - مراعات‌نظیر - تلمیح

ب) ایهام - اغراق - لفونشر

ج) ایهام - مراعات‌نظیر - اسلوب معادله

د) ایهام تناسب - حسن تعلیل - حس آمیزی

در همه ابیات، هر سه آرایه «لفونشر، تناسب و تضاد» یافت می‌شود، به جز

(۱) من مات صورت تو که در کارگاه حسن	خورشید را گدا و تو را شاه می‌کشند
(۲) ای که با زلف و رخ یار گذاری شب و روز	فرصت باد که خوش صبحی و شامی داری
(۳) به عشق زلف و رخت فارغم ز دیر و حرم	که این معامله بیرون ز کفر و ایمان است
(۴) شیوه گل دلستانی، رسم بلبل نغمه‌خوانی	چون بخندد چون نگریم، چون بنالد چون ننالم

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبفث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۱)، «صورت» و «حُسن» می‌توانند تناسب را به وجود آورند و «شاه و گدا» نیز تضاد دارند، اما لفونشر دیده نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): «زلف و رخ» با «صبح و شام» به صورت نامرتب با هم رابطه تشبیهی دارند و لفونشر را پدید آورده‌اند. هم‌چنین میان «شب و روز» و «صبح و شام» تضاد هست و «زلف» با «رخ» تناسب دارد.

گزینه (۳): «زلف و رخ» به صورت تشبیهی با «دیر و حرم» و نیز با «کفر و ایمان» تناسب دارند و لفونشر را پدید آورده‌اند (زلف مانند کفر سیاه است و رخ مانند ایمان سپید، کفر با دیر تناسب دارد و ایمان با حرم)، «زلف» با «رخ» تناسب دارد و «کفر» با «ایمان» تضاد دارد.

گزینه (۴): در این گزینه، «گل» با «خندیدن» (منظور شکفتن گل) و «بلبل» با «نالیدن» (آواز بلبل) تناسب دارد و همین موجب پیدایش لفونشر نیز شده است. میان «خندیدن» و «گریستن» نیز تضاد هست. هم‌چنین «گل» و «بلبل» نیز با هم تناسب دارند.

در کدام بیت آرایه «تناقض» به کار نرفته است؟

- (۱) حاصل ذوق و هنر خون جگر بود مرا
(۲) مهی که راز من از پرده آشکارا کرد
(۳) گروهی سربه‌سر گویای خاموش
(۴) حلقه دامن نجات است خم طرّه دوست
- این هم از بی‌هنری‌های هنر بود مرا
هنوز صورت او زیر پرده پنهان است
ولی چون بحر دُر برکرده، در جوش
وای بر حالت مرغی که در این دام نبود

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

درس Box

پارادوکس (متناقض‌نما): نسبت‌دادن دو مفهوم متضاد به یکدیگر یا به یک چیز به طور هم‌زمان، به گونه‌ای که وجود یکی، دیگری را نقض کند. هم‌چنین نسبت‌دادن مفهوم یا کاری به چیزی که با آن ناسازگار و متضاد باشد.

در بیت زیر، دو مفهوم متضاد «حاضر» و «غایب» به «وجود» نسبت داده شده‌اند:

هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای من در میان جمع و دلم جای دیگر است

و در مصراع دوم بیت زیر، مفهوم «برافروختن (روشن کردن) چراغ» به «باد» نسبت داده شده، در حالی که با آن ناسازگار و متضاد است، چون باد مایه خاموشی چراغ است:

ز کوی یار می‌آید نسیم باد نوروزی از این باد ار مدد خواهی، چراغ دل برافروزی

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۲)، «آشکارا» به «راز» نسبت داده شده و «پنهان» به «صورت». بنابراین تناقضی ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

در بیت گزینه (۱)، «بی‌هنری‌های هنر» تناقض دارد.

در بیت گزینه (۳)، «گویای خاموش» که تصور آن با عقل تناسبی ندارد، متناقض‌نما محسوب می‌شود.

در بیت گزینه (۴)، «دام نجات» تناقض دارد (دام اسیر می‌کند و نمی‌تواند نجات دهد).

نکته

در تناقض، دو صفت یا حالت متضاد «در یک زمان» به یک چیز نسبت داده می‌شود؛ یعنی اگر در دو زمان متفاوت به یک چیز نسبت داده شوند یا در یک زمان به دو چیز نسبت داده شوند، تناقض پدید نمی‌آید. برای نمونه، در گزینه (۲) نسبت‌دادن «آشکارا» به راز و «پنهان» به «صورت» تضاد محسوب می‌شود نه تناقض.

۳۵

هر دو آرایه مقابل کدام گزینه، درست است؟

- (۱) اگر صباح قیامت ببینی آن رخ و قامت
(۲) مرد آن گهی ز خود به در آید که مطلقاً
(۳) دست بارحم و تیغ بی رحمش
(۴) بر لبش از مهر تابان مهر خاموشی زدند
- جمال حور نجویی وصال سدره نخواهی (لفونشر - تضاد)
داند که چیست چشمه و کشتی و خضر و نوح (تلمیح - لفونشر)
گه زر افشان و گه سر افشاند (تناقض - لفونشر)
صبح از نقش کواکب تا ورق را ساده کرد (تلمیح - تناقض)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبف: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس های ۳ و ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

این بیت به داستان حضرت نوح و کشتی ساختنش و چشمه آب حیات و حضرت خضر (ع) اشاره دارد و چشمه و کشتی (لف ۱ و ۲) و خضر و نوح (نشر ۱ و ۲) هستند.

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): فاقد تضاد / رخ و قامت (لف ۱ و ۲) و حور و سدره (نشر ۱ و ۲)

گزینه (۳): فاقد تناقض / دست و تیغ (لف ۱ و ۲) و زر افشان و سرافشاندن (نشر ۱ و ۲)

گزینه (۴): فاقد هر دو آرایه است.

آرایه‌های مقابل کدام بیت کاملاً درست است؟

- (۱) چشم اگر با دوست داری، گوش با دشمن مکن
(۲) دعوی هستی در این میدان دلیل نیستی است
(۳) زلف لیلی صفتست دام دل مجنون است
(۴) حرف حق گفتن به خون خویش فتوادادن است
- عاشقی و نیک‌نامی، سعدیاسنگ و سبوست (لفونشر-تلمیح)
هر که فانی می‌شود موجود می‌دانیم ما (تضاد - لفونشر)
عقل بر دانه خال سپیست مفتون است (تلمیح - تناقض)
پنبه چون حلاج از مستی ز مینا برمردار (تناقض - تناسب)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت گزینه (۳)، اشاره به داستان لیلی و مجنون تلمیح است و «مفتون بودن عقل» تناقض دارد (دیوانگی و شیدایی با عقل در تضادند؛ پس خود عقل نمی‌تواند مفتون و شیدا باشد).

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): ارتباط تشبیهی «عاشقی و نیک‌نامی» با «سنگ و سب» لفونشر مرتب را پدید آورده است؛ یعنی عاشقی مانند سنگی است که نیک‌نامی را نابود می‌کند. در این بیت تلمیحی وجود ندارد.

گزینه (۲): در این گزینه، «هستی و نیستی» با هم تناقض می‌سازند، اما لفونشر دیده نمی‌شود.

گزینه (۴): در این بیت «پنبه و حلاج» تناسب دارند، اما تناقض دیده نمی‌شود.

در آرایه تلمیح مراقب واژه‌هایی که شما را به اشتباه به سمت «تلمیح» می‌برند باشید؛ یعنی واژه‌هایی که علاوه بر اسم شخصیت‌های داستانی، معنای دیگری هم دارند، مانند «مجنون: دیوانه، شیرین: مزه شیرین، حلاج: پنبه‌زن، زال: پیر و ...».

گول نخوری ✖

پایه‌های آوایی «ناهمسان» کدام گزینه را می‌توان به دو صورت دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) مکن درین چمنم سرزنش به خودرویی
(۲) می‌سوزم از فراقست روی از جفا بگردان
(۳) هرچند نمی‌سوزد بر من دل سنگینت
(۴) مفروش عطر عقل به هندوی زلف ما
- چنان‌که پرورشم می‌دهند می‌رویم
هجران بلای ما شد یا رب بلا بگردان
گویی دل من سنگی‌ست در چاه زخداست
کان‌جا هزار نافه مشکین به نیم جو

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

درس Box

پایه‌های آوایی ناهمسان:

وزن‌هایی که از سه یا چهار وزن‌واژه متفاوت و ناهمسان تشکیل می‌شوند؛ البته در بعضی از این وزن‌ها، دو وزن‌واژه تکراری وجود دارد، ولی چون دو وزن‌واژه دیگر متفاوت است، آن‌ها را ناهمسان می‌دانیم.

برخی از مهم‌ترین وزن‌های ناهمسان عبارت‌اند از:

- (۱) فعلاتن مفاعیلن فعلن
(۲) مفاعیلن فعلاتن مفاعیلن فعلن
(۳) مفتعلن فاعلات مفتعلن فع
(۴) مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن (مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل)
(۵) مفعول مفاعیل مفاعیلن (مستفعلن فاعلات مفعولن)
(۶) مفعول مفاعیل فعولن (مستفعلن فاعلات مُستَف (فع لن))
(۷) مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن (مستفعلن مستفعلن مُستَف)

تقطیع هجایی و وزن بیت گزینه (۴):

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مَف	رَو	ش	عَط	رِ	عَقَد	ل	بِ	هِن	دَو	یِ	زُل	فِ	مَا
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
کَـ	جَـ	هَـ	زَـ	رَـ	نَـ	فِـ	یِـ	مُشْ	کَـ	بِـ	نَـ	مَـ	جَـ
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
مفعول				فاعلات			مفاعیل			فاعلن (ناهمسان)			

یا « - U - / - U - - / U U - U / - U - - » (مستفعلن مفاعیل مستفعلن فعل) (ناهمسان)

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

مَ	گَن	دَ	رَین	چَ	مَ	تَم	سَر	زَ	نِش	بِ	خُد	رَو	یِ
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
جُ	نَـ	کَـ	پَر	وَ	رِ	شَم	مِی	دَ	هَنَد	دَ	مِی	رَو	یَم
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	-	-
مفاعیلن				فعلاتن			مفاعیلن			فاعلن (فعلن)			

گزینه (۲):

مِی	سَو	زَ	مَز	فِ	رَا	قَت	رَو	یَز	جَ	فَا	بِ	گَر	دَان
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
هَـ	رَـ	بَـ	لَا	یِـ	مَـ	شُد	یَا	زَب	بَـ	لَا	بِـ	گَر	دَان
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
مفعول				فاعلاتن			مفعول			فاعلاتن			

یا « - U - / - U - - / - U - - / - U - - » (مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن) (همسان دولختی)

گزینه (۳):

هر	چَنَد	د	نِ	می	سو	زَد	بَر	مَن	دِ	لِ	سَن	گی	نَت
—	—	U	U	—	—	—	—	—	U	U	—	—	—
گو	یِ	دِ	لِ	مَن	سَن	گیست	دَر	چَا	هَ	زَ	نَخ	دا	نَت
—	—	U	U	—	—	—	—	—	U	U	—	—	—
مفعول				مفاعیلن				مفعول				مفاعیلن	

یا « — — — / UU — — / — — — / UU — — » (مستفعلُ مفعولن مستفعلُ مفعولن) (همسان دولختی)

در هجای هفتم مصراع دوم «گیست» هجای کشیده است که چون در پایان نیم مصراع دوری قرار گرفته است، در حکم هجای بلند است.

بیت‌های گزینه‌های (۲) و (۳) را هم می‌توان به دو شکل دسته‌بندی هجایی کرد، اما در صورت سؤال وزن ناهمسان پرسیده شده است.

وزن عروضی کدام مورد با سروده زیر یکسان است؟

«من آنگیز صافی ام اینک به سحر عشق

(۱) وز رخ آینه ام می سترد زنگ فسوس

(۲) شبها که ستاره هم فروخته است

(۳) ای مرغ، بهار آمده پرواز و پرت کو؟

(۴) ای بی خبر بکوش که صاحب خبر شوی

از برکه های آینه راهی به من بجو»

بوسه مهر که در چشم من افشاند شرار

گل های سپید باغ بیدارند

شد باغ پر از ولوله گل خبرت کو؟

تا راهرو نباشی کی راهبر شوی؟

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

وزن مشترک بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۴)، «مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن» یا «مستفعل مفاعل مستفعلن فعل» است.

تقطیع هجایی و وزن بیت صورت سؤال:

مَن	آ	ب	گِی	رِ	صا	فِی	مِی	نَک	بِ	سِج	رِ	عِشَق
—	—	U	—	U	—	—	—	—	U	—	U	—
اَز	پَر	کِی	ها	یِ	آ	یِ	را	هَی	بِ	مَن	بِ	جو
—	—	U	—	U	—	U	—	—	U	—	U	—
مفعول				فاعلات				مفاعیل			فاعلن	

تقطیع هجایی و وزن بیت گزینه (۴):

ای	بی	خَ	بَر	بِ	کُو	ش	کِ	صا	حِب	خَ	بَر	شَ	وی
—	—	U	—	U	—	U	U	—	—	U	—	U	—
تا	را	ه	رُو	نَ	با	شی		کی	را	ه	بَر	شَ	وی
—	—	U	—	U	—	—		—	—	U	—	U	—
مفعول				فاعلات				مفاعیل			فاعلن		

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱):

وَز	رُ	خ	آ	یِ	ن	آم	می	سِ	تُ	رَد	زَن	گِ	فُ	سوس
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
بو	سِ	یِ	مِه	ر	کِ	دَر	چَش	مِ	مَ	نَف	شان	دِ	شَ	رار
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
فاعلاتن (فاعلاتن)				فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلن		

گزینه (۲):

سَب	ها	کِی	سِی	تا	رِ	هَم	فُ	رو	خُف	تَسْت
—	—	U	U	—	U	—	U	—	—	—
گل	ها	یِ	سِی	پی	دِ	با	غ	بی	دا	رَند
—	—	U	U	—	U	—	U	—	—	—
مفعول			مفاعیل				مفاعیلن			

یا «— / — / — / —» (مستفعل فاعلات مستفعلن)

ای	مُر	غ	ب	ها	را	م	د	پَر	وا	زُ	ب	رَت	کو
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
سُد	با	غ	پُ	رَز	وَل	وِ	لِ	ی	گُل	خ	ب	رَت	کو
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مستفعل				مستفعل				مستفعل				مستف	

یا « - - U / U - - U / U - - U / U - - » (مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن)

پایه‌های آوایی کدام بیت به هر دو صورت همسان و ناهمسان تقسیم‌بندی می‌شود؟

- (۱) علم و فنی که داری محو خیالش اولی‌ست کس نیست مرد تحقیق بشکن سبو به دریا
(۲) هر قطره زین محیط به موج گهر رسید ما جامه می‌کشیم هنوز از بر حباب
(۳) بیدل نشوی بی‌خبر از سیر گریبان این‌جاست که عنقا ته بال است مگس را
(۴) شب‌ها من و شمع می‌گذازیم این است که سوز من نهان است

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع هجایی و وزن بیت گزینه (۳):

بی	دل	نَ	شَ	وی	بی	خَ	بَ	رَ	سی	رَ	گَ	ری	بان
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
این	جا	ست	ک	عَن	قا	تَ	هَ	با	لَسَ	ت	مَ	گس	را
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مستفعل				مستفعل				مستفعل				مستف (همسان)	

یا « - - U / U - - U / U - - U / U - - U » (مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن) (ناهمسان)

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

عل	م	فَ	نی	ک	دا	ری	مَح	و	خ	یا	لَ	شو	لاست
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
کس	نید	ست	مَر	دِ	تَح	قیق	پَش	گَن	سَ	بو	بَ	دَر	یا
-	-	U	-	U	-	-	-	-	U	-	U	-	-
مستفعلن				فعولن				مستفعلن				فعولن (همسان دولختی)	

یا « - - U - / U - - / - - U - / U - - » (مفعول فاعلاتن مفعول فاعلاتن) (همسان دولختی)

در هجای هفتم مصراع دوم، «قیق» هجای کشیده است که چون در پایان نیم مصراع قرار گرفته است، در حکم هجای بلند است.

نکته

گزینه (۲):

هَر	قَط	رَ	زین	مُ	حید	ط	بَ	مُو	جَ	گَ	هَر	رَ	سید
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
ما	جا	م	می	ک	شید	م	هت	نو	رَز	بَ	رَ	خَ	باب
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
مستفعلن				مفاعِل				مستفعلن				فعل (ناهمسان)	

یا « - - U - / U - - U / U - - U / U - - » (مفعول فاعلاتن مفاعیل فاعلن) (ناهمسان)

گزینه (۴):

سَب	ها	م	نُ	شَم	ع	می	گَ	دا	زیم
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
ای	تَس	ت	ک	سو	زَ	مَن	نَ	ها	تَس
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
مستفعل				فاعلاتن				مُسْتَف (ناهمسان)	

یا « - - U / U - U / U - - U » (مفعول مفاعلن فعولن) (ناهمسان)

۴۰ در همه ابیات به جز بیت گزینه همه اختیارات زبانی به کار رفته است.

- (۱) هندوی زلف تو در سر دولتی دارد قوی
(۲) قیامت باشد آن روزی که بر سوی تو چون نرگس
(۳) مست خداییم ما، کی به خود آییم ما
(۴) جان کی برم از آهوی صیاد تو هیهات
- این که دستش می رسد کت سر در اندازد به پا
ز خواب خوش برانگیزند مست و سرگران ما را
ساقی ما چون خداست، باده، شراب طهور
گنجشک مگر در نظر باز نیاید

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱):

هِن	دو=د	ی	زُل	ف	تُ	دَر	سَر	دُو	لَ	تِی	دَا	زَد	قَی	وِی
-	U/ /	- /	-	- /	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
اِین	کِ	دَس	تَش	مِی	رِ	سَد	کِت	سَر	دَ	زَن	دَا	زَد	پِ	پَا
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

حذف همزه: حذف همزه «اندازد» در رکن ماقبل آخر (دَ زَن دَا زَد) (هجای یازدهم مصراع دوم)
بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: بلند تلفظ کردن کسره هجای سوم (ی) و هجای پنجم (ف) در مصراع اول.
کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: مصوت بلند «و» در «هندو» کوتاه تلفظ می شود (هجای دوم مصراع اول).

گزینه (۲):

قِی	یا	مَت	بَا	شَ	دَان	رَو	زِی	کِی	بَر	سَو	یِ	تَو	چُن	تَر	گِیَس
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	- /	U	-	-	-
زِ	خَا	پِ	خُش	بَ	رَن	گِی	زَد	د	مَس	تُ	سَر	گِی	رَان	مَا	رَا
U	-	- /	-	U	-	-	-	U	-	- /	-	U	-	-	-

حذف همزه: حذف همزه «آن» و «برانگیزد» (هجای ششم مصراع اول و دوم)
بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: بلند تلفظ کردن کسره اضافه در رکن سوم مصراع اول (هجای دوازدهم مصراع اول)، رکن اول و سوم
مصراع دوم (پ) (هجای سوم و هجای یازدهم مصراع دوم)
کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: این اختیار به کار نرفته است.

گزینه (۳):

مَس	تِ	خُ	دَا	یِی	مِ	مَا	کِی	پِ	خُ	دَا	یِی	مِ	مَا
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
سَا	قِی=	یِ	مَا	چُن	خُ	دَا	بَا	دِ	شَ	رَا	پِ	طَ	هَوَر
-	U/ /	U	-	-	-	-	-	U	U	-	- /	U	-

حذف همزه: حذف همزه «آییم» (خ دَا یِی م) (هجای یازدهم مصراع اول)
بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: بلند تلفظ کردن کسره اضافه «شراب» (شَ رَا ب) (هجای دوازدهم مصراع دوم)
کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: مصوت بلند «ی» در «ساقی» کوتاه تلفظ شده است. (ساقِ یِ مَا) (هجای دوم مصراع دوم)
گزینه (۴):

جان	کی	بَ	رَ	مَز	آ	هو = هُ	ی	صِی	یا	دِ	تُ	هَی	هات
—	—	U	U	—	—	U / /	U	—	—	U	U	—	—
گُن	جَش	ک	مَ	گَر	دَر	نَ	ظَ	رِ	با	ز	نَ	یا	یَد
—	—	U	U	—	—	U	U	— / /	—	U	U	—	—

حذف همزه: همزه «از» حذف شده و خوانده نمی‌شود. (بَ رَ مَز آ) (هجای پنجم مصراع اول)

بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: بلند تلفظ کردن کسره اضافه در «نظر» (در نَ ظَ رِ) (هجای نهم مصراع دوم)

کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند: کوتاه تلفظ کردن مصوت «و» در «آهو» (هجای هفتم مصراع اول)

اگر قبل از همزه صامت «ن» ساکن بیاید، حذف همزه یا عدم حذف آن تأثیری در وزن شعر ایجاد نمی‌کند. مثلاً عبارت «جان آمد» هم می‌تواند به صورت «جان آمد» و هم به صورت «جانامد» تلفظ و تقطیع شود، چراکه در صورت عدم حذف همزه، «ن» ساکن بعد از مصوت بلند حذف می‌شود و مشکلی در وزن ایجاد نمی‌شود. البته بهتر است این موارد هم با حذف همزه تلفظ شود.

(سؤال ۴۴ کنکور انسانی ۱۴۰۱ - نوبت اول)

مگر ترانه‌ای از قول آن نگار بگویند
منزلگه من خاک سر کوی تو نبود
ما را نگاهی از تو تمام است اگر کنی
تا نپنداری که این ره را کرانی یافتیم

در کدام بیت همهٔ اختیارات زبانی به کار رفته است؟

- ۱) بگو که پرده‌سرا ساز را به ساز درآرد
- ۲) مشنو که شبی تا سحر از آتش سودا
- ۳) ای آفتاب روشن و ای سایهٔ همای
- ۴) سال‌ها کردیم قطع وادی عشقش ولیک

۴۱ در کدام بیت در هر دو مصراع، اختیار زبانی «تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه» یا «تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند» صورت گرفته است؟

- (۱) به غلامی تو مشهور جهان شد حافظ
(۲) گیسوی من به سوی من نه دوری جان است؟
(۳) بجستی هر زمان زان میغ برقی
(۴) باده صافی شد و مرغان چمن مست شدند
- حلقه بندگی زلف تو در گوشش باد
گر به سوی تو همی تافته مار آید
که کردی گیتی تاریک روشن
موسم عاشقی و کار به بنیاد آمد

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع هجایی و وزن بیت:

گ	س	ی	م	پ	س	ی	م	ن	د	ر	ی	ح	ت
-	U\	-	U	U	-	U\	-	U	U	-	-	-	-
گ	پ	س	ی	ت	ه	م	تا	ف	ت	ما	را	ب	د
-	U	-	U\	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فع	

اختیارات زبانی:

تغییر کمیت مصوت بلند «و» به کوتاه و تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه به بلند در کنار هم در رکن اول و دوم مصراع اول هجاهای دوم و سوم و هم چنین ششم و هفتم، صورت گرفته است.

تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه به بلند در هجای چهارم مصراع دوم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

پ	ع	ل	م	ی	ت	م	ه	ر	ج	ه	س	ح	ف
U	U	-	U	U	U	-	-	U	U	-	-	-	-
خل	ق	ی	ب	گ	ی	ز	ل	ف	ت	د	گ	س	ب
-	U	-	U\	U	U	-	U\	U	U	-	-	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن				فاعلاتن				فع (فعول)	

اختیارات زبانی:

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند در رکن دوم مصراع دوم.

تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه در رکن اول مصراع دوم.

گزینه (۳):

پ	ج	ت	ه	ر	م	ا	ز	م	غ	ب	ق
U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-
ک	گ	د	ی	ت	ی	تا	ری	ک	ز	س	ن
U	-	-	-	U\	U\	-	-	U	-	-	-
مفاعیلن				مفاعیلن				مفاعیلن			

اختیارات زبانی:

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند در رکن دوم مصراع دوم صورت گرفته است.

گزینه (۴):

بَا	دِ	صَا	فِی	شُ	دُ	مُر	غَا	نِ	جِ	مَن	مَس	ت	شُ	دَند
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—
مُو	سِ	مِ	عَا	شِ	قِ=قِ	یُ	کَا	ر	بِ	بُن	یَا	دَا	—	مَد
—	U	U	—	U	U	U	—	U	U	—	—	—	—	—
فاعلاتن				فعلاتن				فعلاتن				فعلن		

اختیارات زبانی:

تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه و کوتاه به بلند در رکن دوم مصراع دوم.

تغییر کمیت مصوت کوتاه کسره اضافه در رکن اول مصراع دوم.

در کدام یک از ابیات زیر، هر سه اختیار زبانی (بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه - حذف همزه - کوتاه تلفظ کردن مصوت بلند)

(سوال ۱۲ - امتحان نهایی شهریور ۱۴۰۰)

به کار رفته است؟

- الف) سعدی نظر از رویت کوتاه نکند هرگز و ر روی بگردانی، در دامن آویزد
- ب) پس سوی کاری فرستاد آن دگر تا از این دیگر شود او باخبر

 امتحان
نهایی

اختیارات زبانی بیت زیر در کدام گزینه به درستی آمده است؟

«گوئیا عزم ندارد که شود روز امشب یا درآید ز در آن شمع شبافروز امشب»

- (۱) چهار اختیار زبانی حذف همزه - بدون تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۲) چهار اختیار زبانی حذف همزه - یک تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۳) پنج اختیار زبانی حذف همزه - یک تغییر کمیت مصوت‌ها
- (۴) پنج اختیار زبانی حذف همزه - بدون تغییر کمیت مصوت‌ها

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بیت صورت سؤال، پنج مرتبه اختیار زبانی حذف همزه به کار رفته است (هجای سیزدهم مصراع اول و هجای سوم، هفتم، یازدهم و سیزدهم مصراع دوم) که در جدول نشان داده شده است.
اختیار تغییر کمیت مصوت در این بیت به کار نرفته است.

گو	یِ	یا	عَز	م	نَ	دا	رَد	کِ	شَ	وَد	رو	زِم	سَب
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	—	—
یا	دَ	را	یَد	زِ	دَ	ران	سَم	عِ	شَ	بَف	رو	زِم	سَب
—	U	—	—	U	U	—	—	U	U	—	—	—	—
فاعلاتن				فعلاتن			فعلاتن			فعلاتن			فع لن

کدام بیت در وزن «مفتعلن فاعلات مفتعلن فَع» سروده شده است؟

- (۱) کس نگذشت بر دلم تا تو به خاطر منی
(۲) توبه کند مردم از گناه به شعبان
(۳) سعدی اگر عاقلی عشق طریق تو نیست
(۴) جور رقیب و سرزنش اهل روزگار
- یک نفس از درون من خیمه به در نمی‌زنی
در رمضان نیز چشم‌های تو مست است
با کف زورآزمای پنجه نشاید فکند
با من همان حکایت گاو دهل‌زن است

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس‌های ۲ و ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

تقطیع هجایی و وزن بیت:

تُو	ب	کُ	نَد	مَر	دُ	مَز	کُ	نا	ه	ب	سَع	بان
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
دَر	رَ	مَ	ضَان	نِبَ	ز	چَش	م	ها	ي	تْ	مَس	تست
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
مفتعلن			فاعلات				مفتعلن			فَع		

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱):

گس	نَ	کُ	دَش	ت	بَر	د	لَم	تا	تْ	بِ	خا	ط	رِ	م	نی
—	U	U	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U	—
پِک	نَ	فَ	سَز	دَ	رو	نِ	مَن	خِی	مِ	بِ	دَر	نِ	مِی	زَ	نی
—	U	U	—	U	—	U	—	—	U	U	—	U	—	U	—
مفتعلن				مفاعِلن				مفتعلن				مفاعِلن			

گزینه (۳):

سَع	دِی	یَ	گَر	عَا	قِی	لِی	عِش	قِی	طَی	رِی	قِی	تْ	نِیست
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
با	کَ	فِی	زَو	رَا	ز	مَی	پَن	چَی	نَی	شَا	یَدَی	فِی	گند
-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-	-	U	-
مفتعلن			مفاعِلن			مفتعلن			مفاعِلن			فاعِلن	

در هجای هفتم مصراع دوم، «مای» هجای کشیده است که چون در پایان نیم مصراع قرار گرفته است، در حکم هجای بلند محسوب می‌شود.

نکته

گزینه (۴):

جُو	رِی	رَی	قِی	بُی	سَر	زَی	نِی	شِی	آه	لِی	رو	زِی	گار
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
با	مَن	هَی	مَان	حَی	کَا	یَی	تَی	گَا	وُی	دُی	هُلَی	زَی	نِست
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-
مفعول			فاعلات			مفاعِل			فاعِلن			فاعِلن	

یا « - U - / - U - - / UU - U / - U - - » (مستفعلن مفاعِل مستفعلن فعل)

۴۵

بیت زیر با کدام بیت، تناسب مفهومی دارد؟

- «حرفی است این که خضر به آب بقا رسید
 (۱) سر بر نکرد پاک‌نهادی ز جیب خاک
 (۲) جز خون دل ز خوان فلک نیست بهره‌ای
 (۳) ما را دلی بود که ز طوفان حادثات
 (۴) غافل مشو ز گوهر اشک رهی که چرخ
- ز این چرخ دل‌سیه، دم آبی ندید کس»
 گیتی سری سزای گریبان نداشته است
 این تنگ‌چشم، طاقت مهمان نداشته است
 چون موج، یک نفس سر و سامان نداشته است
 این سیمگون ستاره به دامن نداشته است

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۲) «شکایت از بخل روزگار و فلک» است.
 بیت صورت سؤال: این که می‌گویند خضر به آب بقا رسید و زندگی جاودانه یافت، حرف بیهوده‌ای است، زیرا از این روزگار بی‌رحم و بخیل، چیزی به کسی نرسید.
 بیت گزینه (۲): از سفره روزگار، جز خون دل بهره‌ای وجود ندارد. این روزگار بخیل، تحمل مهمان (انسان‌ها) را نداشته است.
 بررسی سایر گزینه‌ها:
 بیت گزینه (۱) به «نبودن انسان‌های پاک‌نهاد در جهان» اشاره دارد.
 در بیت گزینه (۳)، شاعر می‌گوید: «ما دلی داریم که مانند موج، همواره از طوفان حوادث ناگوار، آشفته و پریشان بوده است.»
 در بیت گزینه (۴) می‌گوید: از گوهر اشک من غافل مباش، زیرا آسمان چنین ستاره سیمگون و درخشانی نداشته است.

مفهوم کلی بیت زیر با کدام بیت قرابت دارد؟

- «گواه رهرو آن باشد که سردش یابی از دوزخ
(۱) ای بی‌خبر بکوش که صاحب‌خبر شوی
(۲) یک دم غریق بحر خدا شو گمان مبر
(۳) گر نور عشق حق به دل و جان افتد
(۴) از پای تا سرت همه نور خدا شود
- نشان عاشق آن باشد که خشکس بینی از دریا»
تا راهرو نباشی کی راهبر شوی؟
کز آب هفت بحر به یک موی، تر شوی
بالله کز آفتاب فلک خوب‌تر شوی
در راه ذوالجلال، چو بی‌پا و سر شوی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبهمت: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۲) این است که اگر رهرو راه حق و غرق در دریای معرفت باشی، از آسیب و گزند روزگار در امان می‌مانی.

معنی ابیات:

بیت صورت سؤال: گواه رهرو راه حق آن است که مانند حضرت ابراهیم، آتش بر او سرد و گلستان می‌شود؛ نشان عاشق حقیقی آن است که مانند حضرت موسی، رود نیل در برابر او خشک می‌شود تا از آن عبور کند.

بیت (۱): ای آن‌که از مراتب عشق و معرفت بی‌خبر هستی، کوشش کن تا آگاه شوی؛ تا رهرو راه عرفان نباشی، نمی‌توانی راهبر و راهنمای دیگران شوی.

بیت (۲): اگر در دریای معرفت حق غرق شوی، در عرفان به جایگاهی می‌رسی که آب هفت دریا هم یک موی تو را تر نمی‌کند و آسیبی به تو نمی‌رساند.

بیت (۳): اگر پرتو عشق خدا، دل و جان تو را روشن کند، به خدا قسم که از خورشید آسمان، باشکوه‌تر و درخشان‌تر می‌شوی.

بیت (۴): اگر در راه خداوند، سر از پا نشناسی و هستی خود را ترک کنی، سراسر وجودت را نور خدا فرا خواهد گرفت.

کدام بیت، «فاقد» مفهوم بیت زیر است؟

- «نکوهش مکن چرخ نیلوفری را
(۱) دهر نکوهی مکن ای نیک‌مرد
(۲) همی سر ز یزدان نباید کشید
(۳) بری دان از افعال، چرخ برین را
(۴) جهان جز که نقش جهاندار نیست
- برون کن ز سر باد و خیره‌سری را
دهر به جای من و تو بد نکرد
فراوان نکوهش بپاید شنید
نشاید ز دانا نکوهش بری را
جهان را نکوهش سزاوار نیست

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبهم: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و ابیات گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) این است که نباید جهان را نکوهش و سرزنش کرد و بدبختی‌ها و ناکامی‌های خود را از چشم روزگار نباید دید، ولی بیت گزینه (۲) می‌گوید که نباید در برابر خدا سرکشی کرد و در راه حق سرزنش‌های زیادی باید تحمل کرد.

معنی بیت (۱): ای نیک‌مرد، روزگار را سرزنش مکن، زیرا روزگار در حق من و تو بدی نکرده است.

معنی بیت (۳): آسمان برین را از کارهای خود، به‌دور و بی‌گناه بدان؛ از انسان دانا سزاوار نیست که بی‌گناه را سرزنش کند.

معنی بیت (۴): جهان، سراسر نقش خداوند است؛ سرزنش کردن جهان، سزاوار نیست.

۴۸

عبارت «سخن در میان دو دشمن چنان گوی که اگر دوست گردند، شرم زده نباشی.» با کدام بیت، قرابت مفهومی دارد؟

(۱) عیب یاران و دوستان هنر است	سخن دشمنان نه معتبر است
(۲) ضمیر دل خویش منمای زود	که هر گه که خواهی توانی نمود
(۳) میان دو تن آتش افروختن	نه عقل است و خود در میان سوختن
(۴) سخن را سر است ای خردمند و بن	میاور سخن در میان سخن

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبف: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک عبارت صورت سؤال و گزینه (۳)، «پرهیز از سخن چینی و فتنه‌انگیزی میان دیگران» است.

بررسی گزینه‌ها:

- گزینه (۱): عیب یاران و دوستان از نظر دوستدارانشان، هنر محسوب می‌شود و سخن دشمنان در این باره، برایشان اعتباری ندارد.
- گزینه (۲): زود، راز دل خود را نمایان مکن و آنچه در دل داری بازگو نکن، زیرا هر زمان که بخواهی می‌توانی آن را بازگو کنی.
- گزینه (۳): با سخن چینی، آتش دشمنی را میان دو تن روشن کردن عاقلانه نیست، زیرا آن‌ها روزی با هم دوست می‌شوند و تو در میان آتشی که خود روشن کرده‌ای، خواهی سوخت.
- گزینه (۴): ای خردمند، سخن آغاز و پایان دارد؛ پس در میان سخن دیگران، سخن مگو.

کدام بیت با بیت زیر، قرابت مفهومی دارد؟

- «ما با توایم و با تو نه ایمن اینت بوالعجب»
 (۱) هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای؟
 (۲) گر به خواری ز در خویش براند ما را
 (۳) گوشت حدیث می‌شنود هوش بی‌خبر
 (۴) بی‌طالعی نگر که من و یار چون دو چشم
- در حلقه‌ایم با تو و چون حلقه بر داریم»
 من در میان جمع و دلم جای دیگر است
 به امیدش بنشینیم و به درها نرویم
 در حلقه‌ای به صورت و چون حلقه بر دری
 همسایه‌ایم و خانه هم را ندیده‌ایم

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و بیت گزینه (۴) «بودن عاشق در کنار یار و بی‌توجهی و بیگانگی یار با وی» است.

در بیت گزینه (۱) شاعر می‌گوید: هرگز شنیده‌ای که وجودی هم حاضر و هم غایب باشد؟ آن وجود، من هستم که در میان جمع، ولی فکر و اندیشه‌ام جای دیگری است.

در بیت گزینه (۲) می‌گوید: اگر یار، با خواری ما را از درگاه خویش براند، باز به امید او می‌نشینیم و به درهای دیگر نمی‌رویم.

در بیت گزینه (۳) شاعر به مخاطب می‌گوید: گوشت سخن را می‌شنود، اما هوش و ذهنت از آن بی‌خبر است. در ظاهر در مجلس هستی، ولی در اصل، مانند حلقه بیرون در، بیرون از مجلسی.

در بیت گزینه (۴) می‌گوید: بی‌اقبالی ما را بین که من و یار مانند دو چشم یک فرد، کنار هم هستیم، ولی خانه یکدیگر را ندیده‌ایم (گلایه از بی‌توجهی معشوق).

در بیت صورت سؤال نیز به یار می‌گوید: شگفت است که ما با تو هستیم و گویی با تو نیستیم؛ در محفل با تو هستیم و مانند حلقه در، بیرون در هستیم (گلایه از بی‌توجهی معشوق).

۵۰

کدام بیت فاقد مضمون بیت زیر است؟

- «روی و چشمی دارم اندر مهر او»
 (۱) بر دل من گشت عشق نیکوان فرمان روا
 (۲) بی‌قراری می‌کنم اما چه سازم زان که من
 (۳) به جای گوهر وصل تو وجه سیم و زرم
 (۴) نخواستم که بگویم حدیث عشق و چه حاجت
- کاین گهر می‌ریزد آن زر می‌زند»
 اشک سرخ من دلیل و رنگ زرد من گوا
 در بن خاشاک دنیا بس عجایب گوهرم
 سرشک مردم چشم است و رنگ رخساره
 که آب دیده سرخم بگفت و چهره زردم

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: علوم و فنون ادبی دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مضمون بیت صورت سؤال این است که «در عشق یار، چشمی گریان و چهره‌ای زرد دارم» و این مضمون در ابیات گزینه‌های (۱)، (۳) و (۴) نیز وجود دارد (توصیف «اشک چشم عاشق و رنگ زرد رخسار او» مضمون مشترک این ابیات است).
 معنی ابیات:

بیت صورت سؤال: در عشق یار، چشمم گوهر اشک می‌ریزد و رویم از زردی، گویی سکه‌های زر می‌زند.
 بیت (۱): عشق زیبارویان بر دل من چیره شد، اشک خونین من دلیل و روی زرد من، گواه این عشق است.
 بیت (۲): در این جهان، بی‌قراری می‌کنم، اما چه کنم که من در زیر خاشاک دنیا، مانند گوهری شگفت‌انگیز هستم.
 بیت (۳): وجه سیم و زری که به جای گوهر وصل تو می‌دهم، اشک چشم و رنگ رخساره زرد من است.
 بیت (۴): نخواستم که ماجرای عشق را بیان کنم و احتیاجی نیست بیان کنم، زیرا اشک خونین و چهره زردم، بیانگر آن است.

چرا دانش علمی برای حل مسائل اجتماعی از دانش عمومی مؤثرتر است؟

- ۱) دانش علمی با بررسی عمیق‌تر و دقیق‌تر مسائل، ریشه‌های مشکلات را شناسایی می‌کند و براساس آن، راه‌حل‌های درست، واقع‌گرایانه و کارآمد برای حل مسائل جامعه ارائه می‌دهد.
- ۲) دانش علمی از آن جهت که توسط افراد متخصص ایجاد می‌شود، ارتباط چندانی با دانش عمومی ندارد و صرفاً از منابع رسمی و پژوهشی بهره می‌برد، نه تجربه‌های شخصی یا عمومی.
- ۳) دانش علمی برخلاف دانش عمومی، برای حل مسائل و مشکلات اجتماعی ایجاد می‌شود؛ به همین دلیل است که دانش عمومی توسط افراد برای شناخت مسائل و ارائه راه‌حل به کار گرفته نمی‌شود.
- ۴) دانش علمی گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی را تشکیل می‌دهد؛ بر این اساس، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بیشتری برای شناخت مشکلات اجتماعی و حل معضلات ارائه می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۱

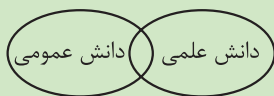
زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

انسان در زندگی اجتماعی با مسائل و مشکلات زیادی مواجه می‌شود؛ مسائلی مانند ناامنی، ترافیک، اعتیاد، آلودگی هوا، بحران آب، بیکاری، فقر، نابرابری، قانون‌گریزی، بحران هویت، بحران اخلاقی، بحران آگاهی و ... همه کسانی که از دانش عمومی برخوردارند، این مشکلات را می‌شناسند و برای حل برخی از آن‌ها راهکارهایی پیشنهاد می‌دهند، اما افرادی که درباره این مسائل شناخت علمی دارند، از شناختی دقیق برخوردارند و می‌توانند برای آن‌ها راه‌حل‌های صحیح پیدا کنند.

۵۲

در تصویر زیر، یکی از دیدگاه‌ها دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی را مشاهده می‌کنید؛ این دیدگاه دربارهٔ دانش علمی چه نظری دارد؟

(۱) به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش‌های فراتجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود. - ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد. - با هر دانش عمومی سازگار نیست.

(۲) دانش غیرموثق و نامعتبر نیست، بلکه کم‌وبیش در آن دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد. - با دانش عمومی ارتباط دارد، از آن اثر می‌پذیرد و بر آن اثر می‌گذارد. - دانش‌های فراتجربی را نیز شامل می‌شود.

(۳) به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است. - برتری آن بر دانش عمومی بی‌اعتبار است و دانش عمومی پایه و اساس هرگونه دانشی است. - به مرور با دانش عمومی متناسب می‌شود.

(۴) راه کشف واقعیت و دانش معتبر است که از راه حس و تجربه کسب می‌شود. - در دانش عمومی ریشه دارد و امکان انتقاد و تصحیح دانش عمومی را داراست. - به دلیل امکان اعتباریابی، از دانش عمومی معتبرتر است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۱

در ارتباط با رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی سه دیدگاه وجود دارد:

دیدگاه اول	اعتقاد به برتری دانش علمی
دیدگاه دوم	اعتقاد به اهمیت و برتری دانش عمومی
دیدگاه سوم	تعامل و ارتباط دوسویهٔ دانش عمومی و دانش علمی

دیدگاه سوم دربارهٔ تعامل جهان‌ها، دارای اعتقاداتی به شرح زیر است:

درس‌Box

دانش عمومی و دانش علمی رابطهٔ متقابل دارند، از هم اثر می‌پذیرند و متناسب می‌شوند. هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

دانش علمی: به دانش تجربی محدود نمی‌شود، بلکه دانش عقلانی و

وحیانی را نیز شامل می‌شود.

دانش عمومی: غیرموثق و نامعتبر نیست و در آن کم‌وبیش دانش‌های

حقیقی و صحیح وجود دارد.

دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیشتری برخوردار است.

دانش علمی ضمن ریشه‌داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد و تصحیح آن را دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینهٔ (۲): نادرست (مربوط به اعتقاد دیدگاه سوم نسبت به دانش عمومی است). - درست - درست

گزینهٔ (۳): درست - نادرست (بی‌اعتباربودن برتری دانش علمی بر دانش عمومی و همچنین اساسی و پایه‌ای بودن دانش عمومی، مربوط به رویکرد دوم است). - درست

گزینهٔ (۴): نادرست (مربوط به دیدگاه اول است). - درست - درست

در تصویر مقابل یکی از دیدگاه‌ها دربارهٔ رابطهٔ دانش عمومی و دانش علمی را مشاهده می‌کنید.

(سؤال ۱۱ - امتحان نوبتی فروردین ۱۴۰۴)

این دیدگاه دربارهٔ دانش علمی چه نظری دارد؟ (دو مورد)

هر یک از موارد زیر، به ترتیب نشان‌دهنده چیست؟

- روان‌شناسی نمونه‌ای از علوم انسانی و جامعه‌شناسی نمونه‌ای از علوم اجتماعی است.
- روش علوم اجتماعی همان روش علوم طبیعی و روش علوم انسانی از روش‌های غیرتجربی است.
- رشته‌های متعددی از جمله جامعه‌شناسی، جمعیت‌شناسی و مردم‌شناسی، پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند.
- ۱) علوم انسانی، پدیده‌های انسانی و علوم اجتماعی، پدیده‌های اجتماعی را مطالعه می‌کنند. - هنر از علوم انسانی و دارای روش غیرتجربی است. - جامعه‌شناسی یکی از شاخه‌های علوم اجتماعی است که کنش‌های انسانی را مطالعه می‌کند.
- ۲) موضوع علوم اجتماعی خاص‌تر از موضوع علوم انسانی است. - جمعیت‌شناسی از جمله علوم اجتماعی و دارای روش تجربی است. - زندگی اجتماعی انسان‌ها به دلیل ابعاد مختلف، دانش‌های متفاوتی را پدید آورده است.
- ۳) علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند. - مطالعات فرهنگی از جمله علوم اجتماعی و دارای روش تجربی است. - کنش‌های اجتماعی ابعاد و انواع مختلفی دارند و شاخه‌های متفاوتی را ایجاد کرده‌اند.
- ۴) برخی علوم اجتماعی در زمره علوم انسانی قرار نمی‌گیرند. - مردم‌شناسی از جمله علوم انسانی و دارای روش غیرتجربی است. - برای بررسی انواع و ابعاد کنش‌های انسانی، دانش‌های متعددی شکل گرفته است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

درس Box

کنش اجتماعی، یک نوع کنش انسانی است، پس کنش انسانی عام‌تر از کنش اجتماعی محسوب می‌شود. به عبارت بهتر، رابطه کنش انسانی و کنش اجتماعی از لحاظ منطقی، عموم و خصوص مطلق است؛ یعنی:

● هر کنش اجتماعی، یک کنش انسانی است.

● بعضی از کنش‌های انسانی، کنش اجتماعی هستند.

● بعضی از کنش‌های انسانی، کنش اجتماعی نیستند. (مثلاً فردی هستند).

چنین رابطه‌ای میان علوم انسانی و علوم اجتماعی هم برقرار است. بین علوم انسانی و علوم اجتماعی هم از نظر منطقی، رابطه عموم و خصوص مطلق برقرار است؛ یعنی:

● هر علم اجتماعی‌ای، یک علم انسانی است. (علوم اجتماعی، خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند).

● بعضی از علوم انسانی، علوم اجتماعی هستند.

● بعضی از علوم انسانی، علوم اجتماعی نیستند. (برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

● موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است و علوم اجتماعی خود بخشی از علوم انسانی محسوب می‌شوند. با این حال، برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند. روان‌شناسی نمونه‌ای از علوم انسانی و جامعه‌شناسی نمونه‌ای از علوم اجتماعی است.

● برخی اندیشمندان، موضوع علوم انسانی و علوم اجتماعی را همان امور انسانی و یکسان می‌دانند، ولی روش آن دو را متفاوت می‌دانند. این دسته، روش علوم اجتماعی (جمعیت‌شناسی، جامعه‌شناسی، مردم‌شناسی و ...) را همان روش علوم طبیعی یعنی روش تجربی می‌دانند؛ ولی روش علوم انسانی (برخی رشته‌های دانشگاهی مانند هنر، فلسفه، مطالعات فرهنگی و ...) را روش‌های غیرتجربی می‌دانند.

● کنش‌های اجتماعی ابعاد و انواع مختلفی دارند. برای بررسی و مطالعه این انواع و ابعاد، دانش‌های مختلفی به وجود آمده است؛ یعنی همان‌طور که بدن انسان اعضای مختلفی دارد و تخصص‌های گوناگونی درباره آن پدید آمده است، زندگی اجتماعی انسان نیز به دلیل این‌که ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

موارد زیر مربوط به فواید و کارکردهای علوم اجتماعی است؛ کدام گزینه نشان‌دهنده روابط علت و معلولی بین این موارد است؟

- الف) تلاش برای کشف نظم و قواعد جهان اجتماعی
 ب) داوری درباره ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی
 ج) پیش‌بینی آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی
 د) توضیح تأثیر اجتماعات بر زندگی انسان‌ها
 ه) استفاده از علوم طبیعی به شیوه صحیح
 و) شناخت پدیده‌های اجتماعی در علوم اجتماعی

۲) «د» و «الف» - «ب» و «ه»

۱) «ب» و «د» - «ج» و «و»

۴) «ب» و «ج» - «الف» و «ه»

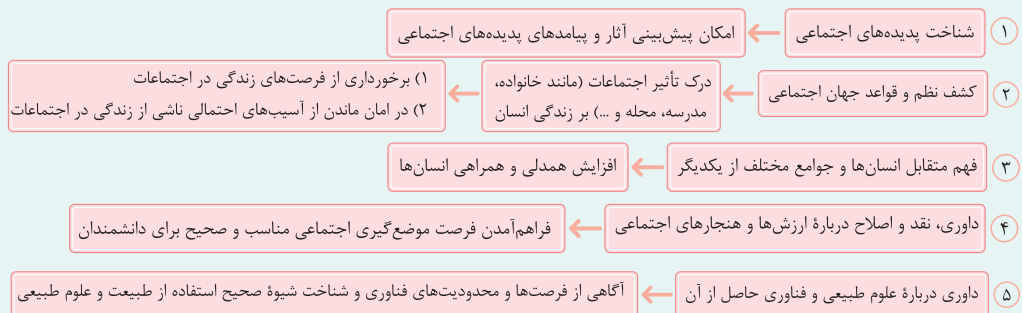
۳) «الف» و «د» - «و» و «ج»

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۲

درس‌Box

فواید و کارکردهای علوم اجتماعی:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت‌های «الف» و «د»: دانشمندان علوم اجتماعی تلاش می‌کنند نظم و قواعد جهان اجتماعی را کشف کنند. آن‌ها با کشف این قواعد می‌توانند تأثیر اجتماعات بر زندگی ما را توضیح دهند.
 عبارت‌های «و» و «ج»: علوم اجتماعی با شناخت پدیده‌های اجتماعی، به انسان‌ها امکان می‌دهند که آثار و پیامدهای پدیده‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند.

پاسخ پرسش‌های زیر، به ترتیب در کدام گزینه آمده است؟

- پیش‌بینی حوادث طبیعی و کمک به انسان در استفاده از طبیعت، نتیجه چیست؟
 - دلیل این‌که علوم‌مانند پزشکی جزء علوم انسانی محسوب نمی‌شوند، وجود کدام ویژگی در کنش انسان است؟
 - سرایت رویکرد دنیوی جهان متجدد به کدام جهان‌ها، باعث ایجاد تعاریف متضاد و متفاوت در این جهان‌ها می‌شود؟
 - کدام مورد از مشخصات افرادی است که درباره یک پدیده اجتماعی به دانش علمی رسیده‌اند؟
- (۱) مطالعه جهان طبیعی و پدیده‌های آن در علوم طبیعی - ارادی بودن - جهان‌هایی که علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را نیز معتبر می‌دانند. - از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع می‌کنند.
 - (۲) شناخت طبیعت و قوانین آن در علوم طبیعی - آگاهانه و معنادار بودن - جهان‌هایی که دانش عمومی را به دانش فراتجربی منحصر و محدود نمی‌بینند. - به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسند.
 - (۳) داورى درباره علوم طبیعی و فناوری حاصل از آن در علوم اجتماعی - آگاهانه و معنادار بودن - جهان‌هایی که روش تجربی را تنها راه کسب علم می‌دانستند. - اشکالات و آسیب‌های دانش علمی را شناسایی می‌کنند.
 - (۴) آگاهی‌دادن درباره فرصت‌ها و محدودیت‌های علوم طبیعی در علوم اجتماعی - ارادی بودن - جهان‌هایی که به جای موضوع، بر روش علوم تأکید می‌کنند. - برای حل مشکلات دانش عمومی تلاش می‌کنند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- علوم طبیعی، جهان طبیعی و پدیده‌های آن را مطالعه می‌کنند. این علوم با شناخت طبیعت و قوانین آن، به انسان قدرت پیش‌بینی حوادث طبیعی و پیشگیری از آن‌ها را می‌دهند و به او در استفاده از طبیعت کمک می‌کنند.
- علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کنند، زیرا فعالیت‌های غیرارادی، کنش نیستند. علوم‌مانند پزشکی که به این پدیده‌ها می‌پردازند، با آن‌که درباره انسان بحث می‌کنند، جزء علوم انسانی نیستند؛ مانند علم پزشکی که به بدن انسان و سلامتی و بیماری او می‌پردازد، ولی جزء علوم طبیعی محسوب می‌شود.
- وقتی رویکرد دنیوی جهان متجدد به جوامعی سرایت می‌کند که دانش علمی را به دانش تجربی منحصر و محدود نمی‌بینند و علاوه بر علم تجربی، علوم عقلانی و وحیانی را معتبر می‌دانند، در این جوامع تعاریف متفاوت و گاه متضادی از علم رواج می‌یابد و در ذخیره دانشی آن‌ها تعارض‌هایی پدید می‌آورد.
- کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد؛ آسیب‌ها و اشکالاتی را که به دانش عمومی راه پیدا کرده‌اند، شناسایی می‌کند و قدرت پیدا می‌کند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کند.

چرا نظم اجتماعی مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار، نمی‌تواند مشارکت فعال و داوطلبانهٔ افراد را به دنبال بیاورد؟

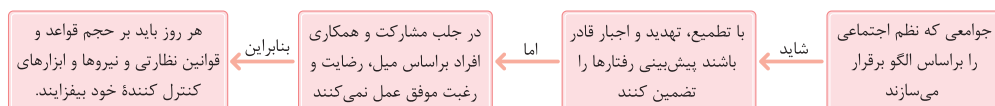
- (۱) قوانین و قواعد دائماً افزایش پیدا می‌کنند و این افزایش قوانین باعث می‌شود افراد بیشتر به میل خود و از روی رضایت در فعالیت‌های اجتماعی شرکت کنند.
- (۲) نظام مبتنی بر اجبار منجر به کاهش اعتماد و تعامل مثبت بین اعضا شده و به طور ارادی مشارکت داوطلبانهٔ افراد را تضمین و تأمین می‌کند.
- (۳) قراردادها و مقررات مبتنی بر ترس و اجبار همواره منجر به ایجاد اتحاد و همکاری میان اعضای جامعه و در مقابل کاهش مشارکت فعالانه می‌شود.
- (۴) این نظم تنها با اجبار و تهدید رفتارها را کنترل می‌کند و نمی‌تواند رضایت، رغبت و میل درونی افراد را برای همکاری واقعی و فعالانه فراهم سازد.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جامعه‌شناسی تبیینی جامعه و نظم اجتماعی را براساس مناسبات بیرونی توضیح می‌دهد و این روابط و مناسبات را مبتنی بر قرارداد، ترس و اجبار می‌داند. افراد جامعه براساس نوعی قرارداد، قواعد و مقرراتی را می‌پذیرند. این قواعد (۱) نفع افراد جامعه را تأمین می‌کنند و (۲) از آن‌ها در برابر گزندها و آسیب‌ها نیز محافظت می‌نمایند.

مطابق با عقاید و نظریات جامعه‌شناسان رویکرد تبیینی، در هر یک از شرایط زیر چه پیامدی حاصل می‌شود؟

● کتی‌دانستن تفاوت میان جوامع مختلف

● جامعه را همانند طبیعت دانستن

● محدود دانستن دانش علمی به تبیین‌های تجربی

- ۱) انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی پدید آورند. - نظم اجتماعی وابسته به ما خواهد بود. - دانش علمی تنها از راه حس و تجربه کسب می‌شود.
- ۲) برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌تر هستند. - قادر خواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم. - روش مطالعه همه پدیده‌ها روش تجربی است.
- ۳) همه جوامع مسیر یکسانی را به سوی پیشرفت طی می‌کنند. - ما فقط می‌توانیم جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم. - صرفاً دانش تجربی به رسمیت شناخته می‌شوند.
- ۴) جامعه صرفاً یک موجود اجتماعی پیچیده است. - جامعه با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود. - پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی دانسته می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه را صرفاً یک پدیده طبیعی پیچیده می‌داند و تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کتی می‌بیند. از این منظر برخی جوامع از برخی دیگر پیچیده‌ترند، در رفع نیازهای خود تواناترند و به همین دلیل پیشرفته‌ترند. طرفداران این دیدگاه گمان می‌کنند که همه جوامع، مسیر یکسانی به سوی پیشرفت طی می‌کنند و از جوامع ساده به جوامع پیچیده تبدیل می‌شوند؛ در حالی که واقعیت این است که انسان‌ها می‌توانند جوامع و تاریخ‌های گوناگونی را پدید آورند.
- اگر جامعه را همچون طبیعت تصور کنیم و آن را دستاوردی انسانی ندانیم، یعنی آن را واقعیتی بیرونی تصور کنیم که با قوانینی به استحکام قوانین طبیعت اداره می‌شود، در آن صورت ما فقط می‌توانیم از دانش‌های ابزاری خود استفاده کنیم و جامعه و پدیده‌های اجتماعی را بشناسیم، اما قادر نخواهیم بود تغییری بنیادین در جامعه به وجود آوریم؛ نظم اجتماعی بیرون و مستقل از ما خواهد بود و فقط باید خود را با آن تطبیق دهیم و سازگار کنیم.
- در اوایل قرن نوزدهم میلادی، با محدود دانستن دانش علمی به تبیین‌های تجربی، صرفاً دانش تجربی به رسمیت شناخته می‌شد؛ یعنی تنها بیان آن دسته از روابط علت و معلولی میان پدیده‌ها دانش علمی و معتبر محسوب می‌شد که با حس و تجربه مشاهده‌پذیر باشند، زیرا چنین می‌پنداشتند که دانش علمی تنها از راه حس به دست می‌آید.

به ترتیب کدام یک، کارکردهای «دانش عمومی»، «علوم انسانی» و «قواعد اجتماعی» را نشان می‌دهد؟

- (۱) آسیب‌ها و اشکالات مربوط به دانش علمی را شناسایی می‌کند. - انسان را از ظلم‌ها و اسارت‌های کنش‌های انسانی آزاد می‌کند. - ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازد و سامان می‌دهد.
- (۲) برای حل مسائل و مشکلات زندگی اجتماعی توسعه پیدا می‌کند. - کنش‌ها و پیامدهای آن‌ها را برای پیشگیری از آن‌ها پیش‌بینی می‌کند. - نظمی را برقرار می‌سازد که ما انسان‌ها برای با هم زندگی کردن پذیرفته‌ایم.
- (۳) از شناختی دقیق نسبت به مسائل اجتماعی برخوردار است. - شیوه صحیح استفاده از علوم طبیعی و دانش‌های ابزاری را نشان می‌دهد. - رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف را برقرار می‌سازد.
- (۴) اگر آگاهی‌ها و دانش‌های عمومی نباشد، زندگی اجتماعی مختل می‌شود. - معانی کنش‌های آدمیان و پیامدهای آن را می‌شناسد و می‌فهمد. - کنش‌های ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کند.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱، ۲ و ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- اگر آگاهی‌ها و دانش‌های عمومی نباشند، زندگی اجتماعی ما مختل می‌شود و جهان اجتماعی فرومی‌پاشد.
 - یکی از فواید علوم انسانی و علوم اجتماعی، شناخت و فهم معانی کنش‌های آدمیان و پیامدهای آن است.
 - قواعد اجتماعی، ارتباط ما با یکدیگر را امکان‌پذیر می‌سازند و سامان می‌دهند، کنش‌های ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی می‌کنند و امکان مشارکت ما در زندگی اجتماعی را فراهم می‌آورند.
- بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نادرست (دانش علمی آسیب‌ها و اشکالات مربوط به دانش عمومی را شناسایی می‌کند). - درست - درست
- گزینه (۲): نادرست (دانش علمی است که برای حل مسائل و مشکلات شکل می‌گیرد و توسعه می‌یابد). - درست - نادرست (نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی پدید می‌آید که ما انسان‌ها برای زندگی کردن پذیرفته‌ایم).
- گزینه (۳): نادرست (دانش علمی است که از شناختی دقیق نسبت به مسائل برخوردار است). - درست - نادرست (رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی مختلف، ساختار اجتماعی نام دارد).

چه تعداد از موارد زیر، از پیامدهای محدودیت دانش به علم تجربی است؟

- کنش‌های عاطفی، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند و انکار این ارزش‌ها باعث اخلاق‌گریزی می‌شود.
 - نظریه پردازان کنش اجتماعی، آگاهی و معنا را مهم‌ترین ویژگی کنش می‌دانند و زندگی اجتماعی انسان را با تأکید بر آن مطالعه می‌کنند.
 - انسان‌ها اغلب در کنش‌هایشان به دنبال تحقق اهداف و ارزش‌های ذهنی و درونی هستند که نمی‌توان آن‌ها را با حواس مشاهده کرد.
 - انسان‌ها آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است؛ به همین دلیل امکان فهم معانی کنش آن‌ها وجود ندارد.
 - افراد جامعه صرفاً مجربان نظم نیستند، بلکه قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود نظم اجتماعی را تغییر دهند.
- ۱ (۱) ۲ (۲) ۳ (۳) ۴ (۴)

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت‌های اول، سوم و چهارم، از پیامدهای محدودیت دانش به علم تجربی در رویکرد تبیینی است. عبارت اول: به سبب این‌که بسیاری از کنش‌های عاطفی، هنری، اخلاقی و مذهبی با رویکرد تبیینی قابل توضیح نیستند، کسانی که فقط روش‌های تجربی را معتبر می‌دانند، با انکار ارزش‌های عاطفی، اخلاقی، مذهبی و ... دچار اخلاق‌گریزی می‌شوند. عبارت سوم: کنش اجتماعی هدفدار است. برخی اهداف کنشگران مانند کسب درآمد، ساختن خانه و ... قابل مشاهده‌اند، ولی انسان‌ها اغلب در کنش‌هایشان به دنبال تحقق اهداف و ارزش‌هایی مانند کسب فضیلت‌های اخلاقی، جلب رضایت الهی و ... هستند که دیگران (با روش حسی و تجربی) نمی‌توانند آن‌ها را مشاهده کنند؛ بلکه باید آن‌ها را درک کنند و معنایشان را بفهمند. عبارت چهارم: انسان‌ها برخلاف پدیده‌های طبیعی، آگاهانه عمل می‌کنند و عملشان معنادار است. آن‌ها در شرایط گوناگون، رفتارهای متفاوتی از خود نشان می‌دهند. به همین دلیل کنش انسان را نمی‌توان فقط با روش تجربی تحلیل کرد، زیرا اگرچه حس و تجربه از ابزارهای مهم شناخت علمی هستند، اما روش تجربی توان فهم معانی کنش انسان‌ها را ندارد.

۶۰. یک استاد جامعه‌شناسی برای نشان دادن پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی، از مثال‌های زیر استفاده می‌کند. هر یک از این مثال‌ها بیانگر مقابله با کدام یک از این پیامدها و آسیب‌ها است؟

- ایجاد بسترهای آزاد برای بیان ایده‌ها و خلاقیت‌ها، راهی برای مقابله با سرکوب خلاقیت فردی است.
- کاهش فرهنگ مصرف‌گرایی باعث افزایش فضیلت‌های اخلاقی مانند ساده‌زیستی و قناعت می‌شود.
- فعالان اجتماعی برای تغییر قوانین تبعیض‌آمیز تلاش می‌کنند و علیه نظام موجود مقاومت می‌کنند.
- تبلیغات رسانه‌ای برای ترویج ارزش‌های اخلاقی و انسانی، راهی برای مقابله با اخلاق‌گریزی است.

(۱) سقوط ارزش‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی

(۲) رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها

(۳) رکود اراده‌ها - افول معانی - سقوط ارزش‌ها - افول معانی

(۴) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - افول معانی - سقوط ارزش‌ها

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

بررسی عبارت‌ها:

عبارت اول: ایجاد بستری برای افزایش ایده‌ها و خلاقیت‌ها، از مواردی است که با رکود اراده‌ها مقابله می‌کند.
عبارت دوم: توجه به اخلاق و فضیلت‌های اخلاقی، در مقابل ارزش‌زدایی (سقوط ارزش‌ها) قرار می‌گیرد.
عبارت سوم: تغییر قوانین و فراتر رفتن از نظم موجود و رفتارهای اجتماعی، نشان‌دهنده مقابله با رکود اراده‌هاست.
عبارت چهارم: ترویج ارزش‌های انسانی و اخلاقی، نقطه مقابل سقوط ارزش‌ها قرار دارد.

هر یک از عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام پیامد نادیده گرفتن معنای کنش اجتماعی اشاره دارد؟
تربیت و نگهداری حیوانات در سیرک‌ها با روش‌هایی از قبیل تنبیه بدنی
تأکید افراطی بر ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
محدود شدن بیشتر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده

(سوال ۳ قسمت ب) - امتحان نهایی فردارد ۱۴۰۳

(۲) سقوط ارزش‌ها - رکود اراده‌ها - افول معانی

(۴) رکود اراده‌ها - افول معانی - سقوط ارزش‌ها

(۱) سقوط ارزش‌ها - افول معانی - رکود اراده‌ها

(۳) رکود اراده‌ها - سقوط ارزش‌ها - افول معانی

امتحان نهایی

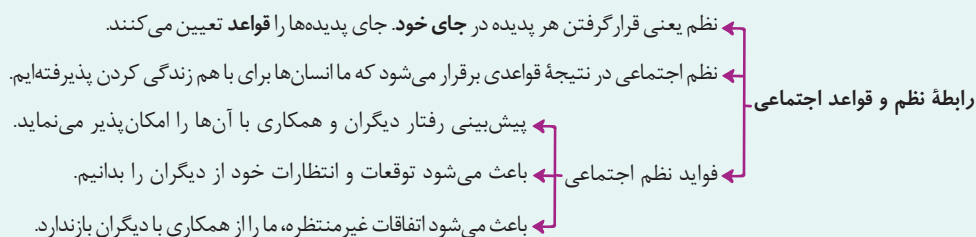
کدام گزینه در ارتباط با کنش اجتماعی درست و در ارتباط با نظم اجتماعی نادرست است؟

- (۱) کنش‌های اجتماعی رفتارهای ما را برای یکدیگر قابل پیش‌بینی و مشارکت افراد در زندگی اجتماعی را ممکن می‌سازند. - نظم اجتماعی در نتیجه قواعدی پدید می‌آید که انسان‌ها آن‌ها را پدید آورده‌اند.
- (۲) خشت بنای جامعه است که تمامی پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان با آن پدید می‌آیند. - چگونگی رابطه و پیوند میان پدیده‌های اجتماعی است که در اثر قواعد اجتماعی پدید می‌آید.
- (۳) کنش‌های اجتماعی انسان‌ها معنادار است؛ به همین دلیل با روش تجربی قابل فهم نیست. - نظم اجتماعی موجب می‌شود توقعات خود از دیگران را بشناسیم و انتظارات خود را بدانیم.
- (۴) کنش‌های اجتماعی هر چه قدر جالفتاده و باسابقه باشند، با ساختارهای اجتماعی به وجود آمده و برقرارند. - نظم اجتماعی باعث می‌شود یک نظام اجتماعی خود را در بلندمدت حفظ و تأمین نماید.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبست: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۴

درس‌Box

همان‌طور که یک ساختمان با خشت و آجر ساخته می‌شود، جامعه نیز از کنش‌های ما شکل می‌گیرد. هر کاری که ما با هم و برای هم انجام می‌دهیم، مانند یک خشت است که کنار خشت‌های دیگر قرار می‌گیرد و به تدریج بنای جامعه را می‌سازد. به این ترتیب می‌توان گفت کنش اجتماعی خشت بنای جامعه است؛ یعنی جامعه‌ای که در آن زندگی می‌کنیم، همچون ساختمانی است که آجرهای آن را انسان‌ها با کنش‌های اجتماعی خود چیده‌اند. تمام پدیده‌های اجتماعی، چه خرد و چه کلان، نتیجه کنش‌های اجتماعی انسان‌ها هستند. برای نمونه، ساختارهای اجتماعی و نظم اجتماعی، هرچند بر زندگی انسان تأثیر می‌گذارند، اما خود تحت تأثیر کنش‌های انسانی شکل گرفته‌اند و انسان‌ها می‌توانند با کنش‌های اجتماعی خود آن‌ها را ایجاد یا تغییر دهند.

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): نادرست (از فواید قواعد اجتماعی است). - درست
- گزینه (۲): درست - نادرست (چگونگی ارتباط میان پدیده‌های اجتماعی، نشان‌دهنده ساختار اجتماعی است).
- گزینه (۳): درست - درست
- گزینه (۴): نادرست (ساختارهای اجتماعی از طریق کنش‌های اجتماعی به وجود می‌آیند). - نادرست (تغییر در خود و تغییر در محیط، باعث می‌شود یک نظام اجتماعی نیازهای خود را تأمین کند و خود را در بلندمدت حفظ نماید).

جامعه‌شناسی و رویکردهای آن در قرن بیستم میلادی، شاهد کدام تحولات بوده است؟

(۱) علوم انسانی و اجتماعی دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند. - نتایج این باور که مرز علم و غیرعلم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند، مورد تردید قرار گرفت. - زمینه رونق و غلبه تفسیر و رویکرد تفسیری فراهم شد.

(۲) اعتقاد بر این بود که کنشگران براساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می‌زنند. - جامعه‌شناسی تفهیمی تفسیری رونق گرفت. - برای فهم زندگی اجتماعی باید به معانی نهفته در کنش‌های انسان‌ها راه یافت.

(۳) تفسیر به عنوان روش مستقل و ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته شد. - اعتقاد بر این بود که آنچه جامعه‌شناسان با روش تجربی می‌فهمند، باید با روش تجربی اثبات شود. - علوم انسانی و اجتماعی دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند.

(۴) نتایج این باور که مرز علم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند، مورد تردید قرار گرفت. - برای فهم زندگی اجتماعی باید از ظاهر پدیده‌های اجتماعی عبور کرد. - تفهم روش مستقلی برای علوم انسانی نیست، بلکه مقدمه‌ای برای روش تجربی است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۵

درس Box

روند شکل‌گیری جامعه‌شناسی تفسیری:

در قرن نوزدهم میلادی:

- برخی از متفکران اجتماعی آلمانی از جمله ویلهلم دیلتای و ماکس وبر مدعی شدند:
 - ← هرچند جهان اجتماعی همانند جهان طبیعی نظم و قواعد خاصی دارد.
 - ← اما انسان‌ها مانند موجودات طبیعی نیستند و پدیده‌های اجتماعی نیز با پدیده‌های طبیعی تفاوت دارند.

• ماکس وبر معتقد بود:

- ← کنش اجتماعی معنادار است و پدیده‌های معنادار را نمی‌توان همانند پدیده‌های اجتماعی، از طریق حواس مطالعه کرد، بلکه باید معنای آن‌ها را فهمید.
- ← با این که فهمیدن را برای درک معنای پدیده‌های اجتماعی ضروری می‌دانست، اما از آن‌جا که هنوز علم را به علم تجربی محدود می‌دانست - معتقد بود آنچه جامعه‌شناسان از مطالعه پدیده‌ها می‌فهمند، باید با روش تجربی اثبات شود، وگرنه ارزش علمی ندارد. از این رو تفهم را روش مستقلی برای علوم انسانی نمی‌دانست، بلکه آن را مقدمه و پیش‌نیازی برای روش علمی که همان روش تجربی بود، می‌انگاشت. به همین دلیل او جامعه‌شناسی خود را تفهیمی - تبیینی معرفی می‌کرد.
- ← از نظر او، جامعه‌شناس فقط می‌تواند آرمان‌ها و ارزش‌های اجتماعی را توصیف کند.
- ← نمی‌تواند درباره آرمان‌ها و ارزش‌ها که پدیده‌هایی نامحسوس و غیرتجربی‌اند داوری علمی کند، زیرا با این کار جامعه‌شناس از دایره علم خارج می‌شود یا با نام علم، کار غیرعلمی می‌کند.

در قرن بیستم میلادی:

- نتایج این باور که مرز علم و غیرعلم را تجربه و تبیین تجربی تعیین می‌کند، مورد تردید قرار گرفت و زمینه رونق و غلبه تفسیر و رویکرد تفسیری فراهم شد.
- تبیین در حاشیه تفسیر قرار می‌گیرد.
- با غلبه رویکرد تفسیری - علوم انسانی و اجتماعی دیگر دغدغه نزدیک شدن به علوم طبیعی را ندارند.
- تفسیر به عنوان روش مستقل و ویژه علوم انسانی و اجتماعی به رسمیت شناخته می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓ بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): درست - نادرست (مربوط به تحولات قرن نوزدهم است.) - درست

گزینه (۳): درست - نادرست (مربوط به تحولات قرن نوزدهم است.) - درست

گزینه (۴): درست - درست - نادرست (مربوط به تحولات قرن نوزدهم است.)

کدام یک از موارد زیر مصداقی از روش «قوم‌نگاری» است؟

- (۱) محقق به تحلیل چالش‌های یک سازمان مردم‌نهاد می‌پردازد که در حوزه حمایت از کودکان کار فعالیت می‌کند.
- (۲) یک جامعه‌شناس با اقامت موقت در یک محله شهری، روابط غیررسمی میان افراد را به طور دقیق بررسی می‌کند.
- (۳) مطالعه‌ای درباره تعاملات یک مدرسه در شهری کوچک انجام می‌شود تا ابعاد مختلف نهادهای آموزشی بررسی شود.
- (۴) یک پژوهشگر به بررسی زندگی کشاورزان در روستایی خاص می‌پردازد و سبک زندگی آن‌ها را مطالعه می‌کند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس ۵

درس‌Box

مقایسه روش‌های قوم‌نگاری و مطالعه موردی:

در این روش، پژوهشگر برای مدتی با قومی که قصد تحقیق درباره آن‌ها را دارد، زندگی می‌کند، خود را در شرایط فرهنگی آن قوم قرار می‌دهد و کنش‌هایشان را تجربه می‌کند تا آن‌ها را بهتر بشناسد.	قوم‌نگاری
مثال: یک مردم‌شناس برای مطالعه فرهنگ عشایر قشقایی، چند ماه با آن‌ها زندگی می‌کند، در کوچ‌هایشان همراه می‌شود، در مراسم سنتی‌شان شرکت می‌کند و سبک زندگی آن‌ها را از نزدیک تجربه می‌کند تا بتواند معانی رفتارها و باورهایشان را دقیق‌تر درک کند.	
اگر محقق بخواهد تمامی ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص، مثلاً یک فرد، یک نهاد اجتماعی یا یک فرهنگ را مطالعه کند و عمق پنهان و منحصربه‌فرد بودن آن را نشان دهد، از این روش استفاده می‌کند.	مطالعه موردی
مثال: در مطالعه موردی یک ده، موقعیت جغرافیایی، اوضاع جمعیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و به طور کلی جزئیات زندگی مردم ده بررسی می‌شود.	

در گزینه (۲)، محقق با یک گروه یا قوم ارتباط برقرار کرده و به صورت مشارکتی، کنش‌های آن‌ها را تجربه می‌کند. به همین دلیل، نشان‌دهنده روش قوم‌نگاری است. (به کلیدواژه «اقامت موقت» توجه کنید.) موارد سایر گزینه‌ها بیانگر روش مطالعه موردی هستند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر، در رابطه با رویکردهای جامعه‌شناسی، در کدام قسمت جدول قرار می‌گیرد؟

تبیینی	تفسیری	نوع معیار
«ب»	«د»	هدف
«و»	«الف»	موضوع
«ج»	«ه»	روش

- نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها
- پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی
- کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها
- پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی

(۲) د - ج - ه - و

(۱) د - ب - الف - ج

(۴) ه - ج - د - ب

(۳) ه - ب - الف - و

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۳ و ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

جامعه‌شناسی انتقادی	جامعه‌شناسی تفسیری	جامعه‌شناسی تبیینی	چه چیز را مطالعه می‌کند؟ (موضوع)
کنش‌های اجتماعی و «پیامدها»ی آن‌ها	کنش‌های اجتماعی و «معنا»ی آن‌ها	جامعه و پدیده‌های اجتماعی (همانند پدیده‌های طبیعی)	
تفسیری، انتقادی و تجویزی	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها)	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	چگونه مطالعه می‌کند؟ (روش)
انتقاد از وضع موجود، تجویز وضع مطلوب و ارائه پیشنهاد و راه‌حل برای رسیدن به آن	معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی	قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه از طریق شناخت نظم اجتماعی	به دنبال چیست؟ (هدف)

به ترتیب هر یک از عبارات‌های زیر، در رابطه با رویکردهای جامعه‌شناسی، با کدام قسمت جدول در ارتباط است؟
(سؤال ۵۸ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت دوم)

معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی
پدیده‌های اجتماعی را همانند پدیده‌های طبیعی دانستن
نگاه از بیرون
کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها

تفسیری	تبیینی	نوع معیار
ه	ب	موضوع
نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها	ج	روش
الف	پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی	هدف

(۲) «ب» - «ج» - «الف» - «ه»

(۱) «ج» - «ب» - «ه» - «الف»

(۴) «الف» - «ج» - «ه» - «ب»

(۳) «الف» - «ب» - «ج» - «ه»

۶۵

با توجه به موارد زیر، عبارت‌های کدام گزینه درست است؟

الف) نقطه قوت جامعه‌شناسی تفهیمی - تفسیری در فهم معنای زندگی و نقطه ضعف آن در مطالعه و بررسی قدرت اجتماعی است.

ب) ما دانشی می‌خواهیم که دغدغه کشف واقعیت داشته باشد؛ یعنی در حل مسائل و مشکلات بومی ما مفید و کارآمد واقع شود.

ج) فلسفه قوانین کلی موجودات را شناسایی می‌کند؛ به همین دلیل نه جزء علوم طبیعی است و نه جزء علوم انسانی و اجتماعی.

د) در تبیین غیر تجربی، می‌توان تغییرات یکی از متغیرها را براساس تغییرات در متغیر دیگر توضیح داد و تفسیر و تبیین کرد.

ه) سربازان جنگ‌های نامنظم به علت انگیزه‌های اخلاقی و آرمان‌های معنوی، توانی فراتر از نظم موجود کسب می‌کنند. (و) برخی رویکردها برای دستیابی به عمق و پیچیدگی پدیده‌های اجتماعی، از این پدیده‌ها آشنایی‌زدایی می‌کنند.

(۲) و - ج - ب

(۱) الف - د - و

(۴) ج - الف - ه

(۳) ب - ه - د

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: جامعه‌شناسی دوازدهم - درس‌های ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵

قسمت «الف» از بخش سخنی با دانش‌آموز در ابتدای کتاب دوازدهم طرح شده است:

نقطه قوت جامعه‌شناسی تبیینی در مطالعه «نظم اجتماعی» و نقطه ضعف آن در فهم «کنش اجتماعی» است. همچنین نقطه قوت جامعه‌شناسی تفهیمی - تفسیری در فهم «معنای زندگی» و نقطه ضعف آن در مطالعه و بررسی «قدرت اجتماعی» است.

بررسی عبارت‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ب) ایده علوم انسانی و اجتماعی بومی (اسلامی و ایرانی) باید دارای دو ویژگی باشد:

۱) همسو با هویت فرهنگی خودمان و ناظر به حل مسائل جامعه ما باشد.	یعنی در حل مسائل و مشکلات بومی ما، مفید و کارآمد باشد.
۲) دغدغه کشف واقعیت و تشخیص درست و غلط داشته باشد.	یعنی به زبان و منطق جهان‌شمول سخن بگوید و در گشودن مرزهای دانش علمی به روی جهانیان مشارکت داشته باشد.

د) گاهی تغییر در یک پدیده اجتماعی با تغییر در پدیده دیگر همراه است. این دو پدیده را «هم‌تغییر» می‌گویند؛ یعنی می‌توان تغییرات یکی از آن‌ها را به کمک تغییرات دیگری توضیح داد.

و) برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ‌های ساده و کاملاً قابل پیش‌بینی درباره چرایی وقوع پدیده‌های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده‌ها را نادیده می‌گیرند و از پدیده‌های اجتماعی و انسانی هویت‌زدایی می‌کنند.

● عَيْنِ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنْ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٨١ - ٨٩):

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

۸۱

مشاوره در آزمون‌ها غالباً سؤال اول عربی یکی از آیات قرآن داخل کتابه؛ پس حتماً از قبل معنای آیات رو با دقت یاد بگیرین، چون گاهی ممکنه نکاتی داشته باشن که نیاز به بررسی شدن قبل از آزمون دارن!

- (۱) فرشتگان، همگی با هم به سجده افتادند جز شیطان که تکبر کرد و از نافرمانان بود.
- (۲) تمامی ملائک با هم سجده کردند مگر ابلیس که خودبزرگ‌بین بود و از کافران بود.
- (۳) فرشتگان، همگی‌شان با هم سجده کردند جز ابلیس که تکبر ورزید و از ناسپاسان بود.
- (۴) فرشتگان، همگی‌شان با هم به سجده رفتند مگر ابلیس، چراکه مغرور شد و از ناسپاس‌ها بود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبهمت: عربی دوازدهم - درس ۳

«استکبر» فعله یا اسم؟

Hint

کلمات مهم: «سَجَدَ الْمَلَائِكَةُ»: فرشتگان سجده کردند / «كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ»: همگی‌شان با هم / «إِلَّا»: به‌جز / «اسْتَكْبَرَ»: تکبر ورزید / «كَانَ»: بود

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ‌خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): شیطان (ترجمه دقیق و درستی برای «ابلیس» نیست). - نافرمانان (ترجمه درستی برای «الکافرین» نیست).
گزینه (۲): تمامی ملائک «كُلُّهُمْ» در جای مناسب خود ترجمه نشده و معادل «تمامی ملائک»، «كُلُّ الْمَلَائِكَةِ» است. - خودبزرگ‌بین بود («اسْتَكْبَرَ» فعل است و به اشتباه به صورت اسم و اسنادی ترجمه شده است).
گزینه (۴): چراکه (اضافی است و معادلی در عبارت سؤال برای آن وجود ندارد). - مغرور شد (مانند گزینه (۲)، «توضیحات خودبزرگ‌بین بود».)

﴿فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ * إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ﴾

کتاب درسی

(عربی، زبان قرآن (۳) - تمرین ۲ صفحه ۴۴ کتاب درسی)

«لَيْتَ الطَّلَابُ الَّذِينَ يَهْجُرُونَ وَطَنَهُمْ بَاحِثِينَ عَنِ الْعِلْمِ فِي جَامِعَاتِ الْبُلْدَانِ الْغَرِبِيَّةِ يَرْجِعُونَ يَوْمًا إِلَى بِلَادِهِمْ لِكَيْ يَتَمَتَّعَ مَوَاطِنُهُمْ بِعِلْمِهِمْ وَ مَهَارَاتِهِمْ!»: کاش دانشجویانی که ...

- ۱) از میهن خود مهاجرت می‌کنند تا در دانشگاه‌های کشورهای غربی دانش را جست‌وجو کنند، روزی به کشورهای خود بازگردند تا هم‌وطنان خود را از علم و مهارت خود بهره‌مند کنند!
- ۲) کشور خود را در جست‌وجوی دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی ترک می‌کنند، روزی به کشور خود برگردند تا هم‌وطنانشان از دانش و مهارت‌هایشان بهره‌مند شوند!
- ۳) میهن خود را رها می‌کنند تا به دنبال دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی بروند، روزی به میهن خود بازمی‌گشتند تا هم‌وطنانشان را از دانش و مهارت‌های خود بهره‌مند کنند!
- ۴) کشورشان را در حالی که در جست‌وجوی دانش در دانشگاه‌های کشورهای غربی هستند، ترک کرده‌اند، روزی به میهنشان مراجعه کنند تا هم‌میهنانشان از دانش و علم آنان بهره‌مند شوند!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۲

«مهارت» جمع یا مفرد؟ «یرجعون» ماضی یا مضارع؟ «باحثین» چه نقشی در جمله دارد؟

Hint

کارت Box

۱) «حال» در زبان عربی، اسم (منصوب، نکره) یا جمله‌ای است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند که ما در ترجمه حال مفرد از قید حالت استفاده می‌کنیم.

مثال «الطَّلَابُ رَجَعُوا مِنَ الْمَدْرَسَةِ فَرِحِينَ»: دانش‌آموزان با خوشحالی (خوشحال) از مدرسه برگشتند.

مثال «فَرِحِينَ» اسمی نکره و منصوب (پالیا) است که حالت «الطَّلَابُ» را که معرفه است، بیان می‌کند.

۲) فعل مضارع بعد از «لَيْتَ» و «لَعَلَّ» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود.

مثال «لَيْتَ الطَّلَابَاتِ يَنْجَحْنَ فِي هَذَا الْإِمْتِحَانِ»: ای کاش دانش‌آموزان در این امتحان موفق شوند.

کلمات مهم: «لَيْتَ»: کاش / «الطَّلَابُ الَّذِينَ»: دانشجویانی که / «يَهْجُرُونَ»: ترک می‌کنند / «بَاحِثِينَ عَنِ الْعِلْمِ»: در جست‌وجوی دانش (حال) / «جَامِعَاتِ»: دانشگاه‌ها / «الْبُلْدَانِ الْغَرِبِيَّةِ»: کشورهای غربی / «يَرْجِعُونَ»: برگردند (به خاطر «لَيْتَ» به صورت التزامی ترجمه می‌شود) / «لِكَيْ يَتَمَتَّعَ مَوَاطِنُهُمْ»: تا هم‌وطنانشان بهره‌مند شوند
بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه ۱) از میهن خود مهاجرت می‌کنند (ترجمه درستی برای فعل «يَهْجُرُونَ» نیست و معادل آن «يُهَاجِرُونَ مِنْ وَطَنِهِمْ» است). - تا ... جست‌وجو کنند («بَاحِثِينَ» حال است، پس باید به صورت قید حالت ترجمه شود، ولی در اینجا به صورت فعل مضارع التزامی ترجمه شده است). - تا هم‌وطنان خود را ... بهره‌مند کنند («يَتَمَتَّعَ» لازم است نه متعدی و «مَوَاطِنُو» که در واقع «مَوَاطِنُونَ» بوده و «ن» آن به خاطر این که مضاف است حذف شده، مرفوع است؛ بنابراین نباید به صورت مفعولی و همراه با «را» ترجمه شود. - تا هم‌وطنانشان ... بهره‌مند شوند). - مهارت («مهارات» جمع است نه مفرد).

گزینه ۳) تا به دنبال ... بروند (مانند گزینه ۱)، «توضیحات تا جست‌وجو کنند» - بازمی‌گشتند («يَرْجِعُونَ» را به خاطر «لَيْتَ» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌کنیم نه ماضی استمراری. - برگردند) - تا هم‌وطنانشان را ... بهره‌مند کنند (مانند گزینه ۱).
گزینه ۴) ترک کرده‌اند («يَهْجُرُونَ» مضارع است نه ماضی). - مراجعه کنند (ترجمه درستی برای «يَرْجِعُونَ» نیست). - علم آنان (ترجمه درستی برای «مهارات» نیست. در ضمن، این کلمه جمع است نه مفرد).

عربی، زبان قرآن

۸۳

«دماغُ الإنسان كأنه وعاءٌ يُجعلُ فيه كلُّ ما يكتسبُ صاحبه من العلم و لكنَّ هذا الوعاءَ يَخْتَلِفُ عن الأوعيةِ الأخرى لأنَّه لا يَضِيقُ بما يدخلُ فيه بل يَتَّسَعُ!»

مشاوره در حل تست‌های تک‌عبارتی برای خودتون کلیدواژه انتخاب کنین، این جوری زودتر به جواب می‌رسین یا این‌که گزینه‌ها رو به صورت عمودی با هم مقایسه کنین و بعد به سراغ معادل عربی اون کلمه برین و رد گزینه کنین.

(۱) گویی مغز انسان مانند ظرفی است که صاحبش هرچه از علم به دست می‌آورد در آن قرار می‌دهد، ولی این ظرف با ظرف‌های دیگر تفاوت دارد، زیرا با چیزهایی که در آن وارد می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه فراخ می‌گردد!

(۲) ذهن بشر گویی ظرفی است که صاحب آن هر علمی را که به دست می‌آورد در آن قرار می‌دهد، اما این ظرف با ظرف‌های دیگر فرق می‌کند و با چیزی که در آن وارد شده، تنگ نمی‌گردد بلکه وسیع‌تر می‌گردد!

(۳) مغز انسان همچون ظرفی است که هر علمی را که صاحبش به دست بیاورد در آن قرار داده می‌شود، ولی این ظرف با ظرف‌های دیگر تفاوت دارد، چون با چیزی که داخل آن می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه گسترش می‌یابد!

(۴) مغز انسان مانند ظرفی است که هر آن‌چه از علم صاحبش کسب می‌کند در آن قرار داده می‌شود، اما این ظرف با ظرف‌های دیگر فرق می‌کند، چون با چیزی که در آن داخل می‌شود، تنگ نمی‌شود بلکه فراخ می‌شود!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبهم: عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۳

«يُجَعَلُ» مجهول یا معلوم؟

کلمات مهم: «دماغ»: مغز / «كَأَنَّ»: گویا، مانند / «وَعَاءٌ»: ظرفی / «يُجَعَلُ»: قرار داده می‌شود (جمله وصفیه) / «يَكْتَسِبُ»: کسب می‌کند / «لَكِنَّ»: اما / «هذا الوعاء»: این ظرف / «يَخْتَلِفُ عَنْ»: با ... فرق می‌کند / «الأوعية الأخرى»: ظرف‌های دیگر / «لأنَّ»: چون / «لا يَضِيقُ»: تنگ نمی‌شود / «يَدْخُلُ»: داخل می‌شود / «يَتَّسَعُ»: فراخ می‌شود

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): گویی (اضافی است). - قرار می‌دهد («يُجَعَلُ» مجهول است. ← قرار داده می‌شود).

گزینه (۲): ذهن (ترجمه درستی برای «دماغ» نیست). - هر علمی را (اولاً «ما» ترجمه نشده. ثانیاً «العلم» معرفه است نه نکره. ← هر آن‌چه از علم). - قرار می‌دهد (مانند گزینه (۱)) - و (ترجمه درستی برای «لأنَّ» زیرا نیست). - وارد شده («يَدْخُلُ» مضارع است نه ماضی). - وسیع‌تر می‌گردد («يَتَّسَعُ» فعل است نه اسم تفضیل).

گزینه (۳): هر علمی را که (مانند گزینه (۲))

«السائق الَّذِي لَا يَعْتَنِي إِلَى اللُّوْحَاتِ الْمُحَذَّرَةِ مَوْضُوعَةً فِي جَانِبِي الشَّارِعِ قَدْ يَخْلُقُ خَطَرَاتٍ لِنَفْسِهِ وَ لِلسَّيَّارَاتِ الَّتِي تَسِيرُ فِي نَفْسِ الطَّرِيقِ!» راننده‌ای که ...

- ۱) به تابلوهای هشداردهنده که در دو سمت خیابان قرار گرفته، توجه نمی‌کند ممکن است برای خودش و ماشین‌هایی که در همان مسیر حرکت می‌کنند، خطراتی را بیافریند!
- ۲) به تابلوهای هشداردهنده قرار داده شده در اطراف خیابان اعتنایی نمی‌کند، قطعاً برای خودش و ماشین‌هایی که در آن مسیر در حال حرکت‌اند، خطرآفرین است!
- ۳) توجهی به تابلوهای هشدار که در کنار خیابان قرار گرفته‌اند، ندارد گاهی برای خودش و خودروهای دیگری که در همان مسیر حرکت می‌کنند خطراتی را می‌آفریند!
- ۴) به تابلوهای هشدار که در دو سمت خیابان قرار داده شده، هیچ اعتنایی نمی‌کند شاید برای خودش و ماشین‌هایی که در همان مسیر حرکت می‌کنند، خطرناک باشد!

مشاوره در حل تست‌های تک‌عبارتی برای خودتون کلیدواژه انتخاب کنین، این‌جوری زودتر به جواب می‌رسین یا این‌که گزینه‌ها رو به صورت عمودی با هم مقایسه کنین و بعد به سراغ معادل عربی اون کلمه برین و رد گزینه کنین.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۲

«مَوْضُوعَةً» حاله یا صفت؟ «جَانِبِي» مفرد یا مثنی؟

Hint

درس‌Box

۱) از مواردی که طراحان برای به دام انداختن دانش‌آموزان استفاده می‌کنند این است که حال را به صورت صفت ترجمه می‌کنند.

مثال «أَرْسَلَ اللَّهُ الْأَنْبِيَاءَ مُبَشِّرِينَ»:

خداوند پیامبران بشارت‌دهنده را فرستاد. * «مُبَشِّرِينَ» حال است که به اشتباه به صورت صفت «الْأَنْبِيَاءَ» ترجمه شده. دقت کنید که اگر «مُبَشِّرِينَ» صفت بود، باید همانند موصوفش «ال» می‌گرفت.

خداوند پیامبران را بشارت‌دهنده فرستاد. ✓

۲) قَدْ + مضارع ← گاهی + مضارع اخباری / شاید + مضارع التزامی

مثال قَدْ يَخْلُقُ ← گاهی می‌آفریند / شاید، ممکن است بیافریند.

کلمات مهم: «السائق الَّذِي»: راننده‌ای که / «لَا يَعْتَنِي إِلَى»: به ... توجه نمی‌کند / «اللُّوْحَاتِ الْمُحَذَّرَةِ»: تابلوهای هشداردهنده / «مَوْضُوعَةً»: قرار گرفته (حال، اسم مفعول) / «فِي جَانِبِي الشَّارِعِ»: در دو سمت خیابان (در اصل «جَانِبَيْنِ» بوده). / «قَدْ يَخْلُقُ»: گاهی می‌آفریند / «تَسِيرُ»: حرکت می‌کنند / «فِي نَفْسِ الطَّرِيقِ»: در همان مسیر

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه ۲: تابلوهای هشداردهنده قرار داده شده «مَوْضُوعَةً» حال است، ولی در این‌جا به اشتباه به صورت صفت ترجمه شده است. دقت کنید که «مَوْضُوعَةً» اگر می‌خواست صفت «اللُّوْحَاتِ» باشد، مانند «الْمُحَذَّرَةِ» که «ال» دارد، آن هم «ال» می‌گرفت. - قطعاً ... خطرآفرین است «قَدْ» بر سر فعل مضارع به معنای «گاهی، شاید» است. ضمناً «يَخْلُقُ» فعل است نه اسم و «خطرات» جمع است، پس «خطرآفرین است» اشتباه می‌باشد. - آن مسیر (ترجمه درستی برای «نَفْسِ الطَّرِيقِ» همان مسیر» نیست. - در حال حرکت‌اند «تَسِيرُ» جمله حالیه نیست. ← حرکت می‌کنند

گزینه ۳: کنار «جَانِبِي» مثنی است و در اصل «جَانِبَيْنِ» بوده که «ن» از آخر آن چون مضاف است، حذف شده. - خودروهای دیگری (دیگری» اضافی است).

گزینه ۴: تابلوهای هشدار (معادل آن «اللُّوْحَاتِ التَّحْذِيرِيَّةُ» است. - هیچ (اضافی است. - خطرناک باشد (ترجمه درست و دقیقی برای «يَخْلُقُ خَطَرَاتٍ» نیست).

در «قَدْ + فعل ماضی»، فعل ماضی به صورت ماضی نقلی ترجمه می‌شود. مانند: «قَدْ كَتَبَ»: نوشته است

نکته

«لَمَّا عَلِمَ النَّاسُ بِأَنَّ الْأَسْرَى الْإِيرَانِيِّينَ سَيُعْتَقُونَ مُعْزِّزِينَ مِنَ السَّجُونِ الْعِرَاقِيَّةِ أَقَامُوا احْتِفَالَاتٍ كَثِيرَةً فِي الشُّوَارِعِ وَهُمْ يُوزَّعُونَ الْحَلْوَيَاتِ!»:

- (۱) وقتی مردم فهمیدند که اسرای ایرانی از زندان‌های عراق عزتمندانه آزاد خواهند شد، جشن‌های بسیاری را در خیابان‌ها بر پا کردند، در حالی که شیرینی‌ها را پخش می‌کردند!
- (۲) وقتی مردم مطلع شدند که اسیران ایرانی از زندان‌های عراق با عزت آزاد خواهند شد، جشن‌های زیادی در خیابان‌ها بر پا شد و آنان شیرینی پخش می‌کردند!
- (۳) زمانی که مردم دانستند که اسیران ایرانی که در زندان‌های عراق هستند عزتمندانه آزاد می‌شوند، جشن‌های زیادی را در خیابان‌ها بر پا کرده و شیرینی پخش می‌کردند!
- (۴) زمانی که مردم فهمیدند که اسیران ایرانی عزتمندانه از زندان‌های عراق آزاد خواهند شد، اقدام به برپایی جشن‌های زیادی در خیابان‌ها کردند، در حالی که شیرینی پخش می‌کردند!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۳

«و» در «و هم یوزعون» از چه نوعیه؟

Hint

درس

(۱) «حال» در زبان عربی اسم یا جمله‌ای است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند. در حد کتاب درسی، حال به دو دسته تقسیم می‌شود:

الف) حال مفرد: اسمی منصوب و نکره است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند.

ب) حال جمله: از «و + مبتدا + خبر» ساخته می‌شود که به «و» در آن «واو حالیه» می‌گویند و به صورت «در حالی که» ترجمه می‌شود.

مثال «تَقْفِرُ الدَّلَافِينَ فَوْقَ الْمَاءِ وَ هِيَ تَسِيرُ مَعَ السَّفِينَةِ فَرَحَةً»: دلفین‌ها بالای آب می‌پرند در حالی که همراه کشتی با خوشحالی حرکت می‌کنند.

(«فَرَحَةً» اسمی منصوب و نکره است که حالت «الدَّلَافِينَ» را که معرفه است، بیان می‌کند؛ پس «فَرَحَةً» حال مفرد است. «و هي تَسِيرُ» هم ساختار جمله حالیه را دارد، پس «هي تَسِيرُ» جمله حالیه است.)

(۲) اگر فعل مضارع با «ـ» شروع شده باشد و عین‌الفعل آن «ـ» داشته باشد، آن فعل نیز مجهول است.

مثال «يُسْتَعْمَلُ»: به کار برده می‌شود.

مثال «يُعْتَقُونَ»: آزاد می‌شوند.

(۳) «أَقَامَ» به معنای «بر پا کرد» و «قَامَ» به معنای «برخاست» و «قَامَ بِ» به معنای «اقدام کرد» است.

(۴) ماضی + ... + مضارع ← ماضی استمراری

مثال «أَقَامُوا احْتِفَالَاتٍ كَثِيرَةً فِي الشُّوَارِعِ وَهُمْ يُوزَّعُونَ الْحَلْوَيَاتِ»: جشن‌های بسیاری را در خیابان‌ها بر پا کردند، در حالی که شیرینی‌ها را پخش می‌کردند.

کلمات مهم: «لَمَّا»: وقتی که / «عَلِمَ النَّاسُ»: مردم فهمیدند / «الْأَسْرَى»: اسیران / «سَيُعْتَقُونَ»: آزاد خواهند شد (مستقبل، مجهول) / «مُعْزِّزِينَ»: عزتمندانه (حال) / «السَّجُونِ الْعِرَاقِيَّةِ»: زندان‌های عراق / «أَقَامُوا»: بر پا کردند / «احْتِفَالَاتٍ كَثِيرَةً»: جشن‌های بسیاری / «و هم یوزعون»: در حالی که پخش می‌کردند (جمله حالیه، ماضی + مضارع ← ماضی استمراری) / «الْحَلْوَيَاتِ»: شیرینی‌جات
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): بر پا شد («أَقَامُوا» جمع و معلوم است. ← بر پا کردند) - و آنان شیرینی ... («و» در «و هم یوزعون» از نوع حالیه است. ← در حالی که)

گزینه (۳): که ... هستند (اضافی است). - در زندان‌های عراق (در) ترجمه درستی برای «مِنْ» از «نِست» - آزاد می‌شوند («سَيُعْتَقُونَ» مستقبل است نه مضارع). - و شیرینی ... (مانند گزینه (۲))

گزینه (۴): اقدام به برپایی ... کردند («اقدام کردند» اضافی است و «أَقَامُوا» فعل است که به اشتباه در این جا به صورت اسم (برپایی) ترجمه شده است.)

پاسخ خیلی تشریحی

عربی، زبان قرآن

۸۶ عین الخطأ:

- (۱) التَّقْنِيَّةُ لَا فَائِدَةَ لَهَا إِلَّا إِذَا حَلَّتْ مَسْأَلَةً فِي حَيَاتِنَا: فناوری هیچ فایده‌ای ندارد مگر زمانی که مسئله‌ای را در زندگی ما حل کند!
- (۲) لَا بَرَكَهَ فِي أَطْعَمَةٍ لَمْ يُذَكَّرْ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهَا: در غذاهایی که نام خداوند بر آن‌ها ذکر نشده است، هیچ برکتی نیست!
- (۳) يَا وَلَدِي، خَيْرُكَ بَيْنَ مُوَاصَلَةِ الدِّرَاسَةِ أَوْ التَّشَاوُطِ الرِّيَاضِيَّةِ: پسر، بین ادامه تحصیل یا فعالیت‌های ورزشی به تو اختیار دادم!
- (۴) قَالَ الْعَجُوزُ: «مَا أَسْرَعَ مَرُورَ أَيَّامِ الشَّبَابِ كَأَنَّهَا لَمْ تَكُنْ أَبَدًا»: پیرمرد گفت: «گذر روزهای جوانی بسیار سریع است گویی اصلاً وجود نداشته است!»

مشاوره این تست‌های چهار عبارتی دوتا سؤال تو کنکور داره که نقطه‌ضعف خیلی از داوطلب‌ها به حساب میاد. با تمرین کافی می‌شه حسابی از رقبا جلو افتاد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس‌های ۱، ۲ و ۳

ترجمه تک‌تک کلمات رو بررسی کن.

درس‌Box

- (۱) ساختار «ما أَفْعَلْ» در عربی گاهی برای بیان تعجب به کار می‌رود، مانند «ما أَجْمَلُ» که به صورت «چه / چه قدر زیباست» ترجمه می‌شود.
- (۲) «لا»یی که بر سر اسم بدون «ال» و تنوین می‌آید و اغلب خبر آن به صورت «جَزَّ و مجرور» است، «لا»ی نفی جنس است که باید به صورت «هیچ ... نیست» ترجمه شود.
- مثال** «لَا عَلِمَ لَنَا» ← هیچ علمی نداریم.
- (۳) (لَمْ + فعل مضارع ← ماضی نقلی، ماضی ساده)
- مثال** «لَمْ يَذْكُرْ» ← ذکر نکرده است، ذکر نکرد.
- (۴) بعد از «إِذَا» می‌توان فعل ماضی را به صورت مضارع نیز ترجمه کرد.
- مثال** «التَّقْنِيَّةُ لَا فَائِدَةَ لَهَا إِلَّا إِذَا حَلَّتْ مَسْأَلَةً فِي حَيَاتِنَا»: فناوری هیچ فایده‌ای ندارد، مگر زمانی که مسئله‌ای را در زندگی ما حل کند.

کلمات مهم: «التَّقْنِيَّةُ»: فناوری / «لَا فَائِدَةَ لَهَا»: هیچ فایده‌ای ندارد («لا»ی نفی جنس) / «إِلَّا»: مگر / «إِذَا حَلَّتْ»: زمانی که حل کند (چون فعل ماضی بعد از «إِذَا» آمده، به صورت مضارع نیز می‌تواند ترجمه شود) / «لَا بَرَكَهَ»: هیچ برکتی نیست («لا»ی نفی جنس) / «أَطْعَمَةٍ»: غذاهایی / «لَمْ يَذْكُرْ»: ذکر نشده است / «خَيْرُكَ»: به تو اختیار دادم / «مُوَاصَلَةُ الدِّرَاسَةِ»: ادامه تحصیل / «التَّشَاوُطِ الرِّيَاضِيَّةِ»: فعالیت‌های ورزشی / «العَجُوزُ»: پیرمرد / «مَا أَسْرَعَ»: چه سریع است / «مُرُورَ أَيَّامِ الشَّبَابِ»: گذر روزهای جوانی / «كَأَنَّ»: گویی / «لَمْ تَكُنْ أَبَدًا»: اصلاً وجود نداشته است

خطای این گزینه: بسیار سریع است. («مَا أَسْرَعَ» بر وزن «ما أَفْعَلْ» ساختار تعجب را دارد؛ پس به صورت «چه سریع است» باید ترجمه شود).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

عین الصّحیح: ۸۷

- (۱) لَذَاتُ الدُّنْيَا تَفْنِي وَ مَا يَبْقَى هُوَ الْآخِرَةُ: لذت‌های دنیوی نابودشدنی است و چیزی که باقی می‌ماند، آخرت است!
- (۲) أَعْمِرُوا قُلُوبَكُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ وَ لَا تُمَيِّتُوهَا بِالذَّنْبِ: دل‌های خود را با یاد خداوند آباد سازید و آن‌ها را با گناهان نمیرانید!
- (۳) إِنَّمَا يَفُوزُ بِالْعِلْمِ مَنْ عَرَفَ أَنَّهُ كُنْزٌ لَيْسَ لَهُ بَدَلٌ: کسی که بداند علم گنجی است که جایگزینی ندارد، قطعاً آن را به دست می‌آورد!
- (۴) حَدِّدْ نَفْسَكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا فَإِنَّ النَّفْسَ لَأُمَارَةٌ بِالسَّوْءِ: نفست را در خواستن دنیا محدود کن، چراکه نفس به بدی فرمان می‌دهد!

مشاوره این تست‌های چهارعبارتی دوتا سؤال تو کنکور دارد که نقطه‌ضعف خیلی از داوطلب‌ها به حساب می‌آید. با تمرین کافی می‌شه حسابی از رقبا جلو افتاد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس‌های ۱ و ۲

ترجمه تک‌تک کلمات رو بررسی کن.

درک Box

(۱) «إِنَّمَا» به معنای «فقط، تنها» است که کلمه بعد از خود را تأکید نمی‌کند، بلکه تأکید آن بر قسمت دوم جمله است.

مثال «إِنَّمَا يَفُوزُ بِالْعِلْمِ مَنْ عَرَفَ أَنَّهُ كُنْزٌ لَيْسَ لَهُ بَدَلٌ»: فقط کسی علم را به دست می‌آورد که بداند آن گنجی است که جایگزینی ندارد.

(۲) فعل ماضی بعد از «مَنْ» را غالباً می‌توان به صورت مضارع ترجمه کرد.

مثال «خَيْرَ النَّاسِ مَنْ نَفَعَ النَّاسَ»: بهترین مردم کسی است که به مردم سود برساند.

(۳) کلماتی که بر وزن «فَعَالٌ» و «فَعَالَةٌ» هستند و بر بسیاری صفت یا انجام کار دلالت دارند، اسم مبالغه نامیده می‌شوند.

مثال أُمَارَةٌ ← بسیار فرمان‌دهنده**مثال** خَلَّاقٌ ← بسیار خلق‌کننده

کلمات مهم: «لَذَاتُ الدُّنْيَا»: لذت‌های دنیا / «تَفْنِي»: نابود می‌شوند / «مَا»: آن چه / «يَبْقَى»: باقی می‌ماند / «أَعْمِرُوا»: آباد سازید / «لَا تُمَيِّتُوهَا»: آن‌ها را نمیرانید / «بِالذَّنْبِ»: با گناهان / «إِنَّمَا»: فقط، تنها / «يَفُوزُ بِالْعِلْمِ»: علم را به دست می‌آورد / «مَنْ عَرَفَ»: کسی که بداند (بعد از «مَنْ» غالباً می‌توان فعل ماضی را به صورت مضارع ترجمه کرد) / «كُنْزٌ»: گنجی / «لَيْسَ لَهُ بَدَلٌ»: جایگزینی ندارد / «حَدِّدْ»: محدود کن / «فَإِنَّ»: چرا که / «أُمَارَةٌ»: بسیار فرمان‌دهنده / «السَّوْءُ»: بدی

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): لذت‌های دنیوی (معادل آن «اللذات الدنویة» است و «لذات الدنیا» به صورت «لذت‌های دنیا» ترجمه می‌شود). - نابودشدنی است («تَفْنِي» فعل است و معنای درست آن «نابود می‌شوند» است).

گزینه (۳): قطعاً آن را به دست می‌آورد («قطعاً» ترجمه درستی برای «إِنَّمَا» نیست. ضمناً در جای مناسب خود ترجمه نشده، چون تأکید آن بر کلمه‌ای که بعد از آن آمده، نیست بلکه تأکیدش بر قسمت دوم جمله است. / «آن را» ترجمه درستی برای «العلم» نیست).

ترجمه صحیح: «فقط کسی علم را به دست می‌آورد که بداند آن گنجی است که جایگزینی ندارد».

گزینه (۴): فرمان می‌دهد («أُمَارَةٌ» بر وزن «فَعَالَةٌ» اسم تفضیل است نه فعل. ← بسیار فرمان‌دهنده)

ترجمه صحیح: «... نفس قطعاً بسیار فرمان‌دهنده به بدی است».

«لَا» در «لَأُمَارَةٌ» تأکید را می‌رساند.

«تمام چشم‌ها روز قیامت گریان خواهند بود جز چشمی که از حرام‌های خداوند بر هم نهاده شده است!»:

۸۸

- (۱) كُلُّ عَيْنٍ سَتَكُونُ بَاكِیَةً یَوْمَ الْقِیَامَةِ إِلَّا عَیْنًا نَّعَصُ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
 (۲) سَتَصِيرُ الْأَعْيُنُ كُلُّهَا بَاكِیَةً یَوْمَ الْقِیَامَةِ إِلَّا عَیْنًا غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
 (۳) كُلُّ الْعِیُونِ سَوْفَ تَبْكِي یَوْمَ الْقِیَامَةِ إِلَّا عَیْنًا نَّعَصُهَا عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!
 (۴) سَتَكُونُ كُلُّ الْأَعْيُنِ بَاكِیَةً یَوْمَ الْقِیَامَةِ إِلَّا عَیْنًا غَضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ!

مشاوره در این مدل سؤالات، به تفاوت گزینه‌ها مثل زمان افعال، بودن یا نبودن ضمیر، جمع یا مفرد بودن کلمات، «ال» داشتن یا نداشتن اسم‌ها و ... خیلی دقت کن!

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبهم: عربی دوازدهم - درس ۳

«بر هم نهاده شده است» ماضی است یا مضارع؟

Hint

دروس Box

(۱) ساخت فعل مجهول:

الف) ماضی مجهول: برای تبدیل فعل ماضی معلوم به ماضی مجهول، باید تغییرات زیر را انجام بدهیم:

- (۱) به عین‌الفعل (حرف دوم از حروف اصلی) کسره (ـِ) بدهیم.
 (۲) و به حروف غیرساکن قبل از عین‌الفعل، ضمه (ـُ) بدهیم.

مثال

فعل معلوم	کَتَبَ (نوشت)	اِسْتَحْدَمُوا (به کار گرفتند)	اُنْزِلَ (نازل کرد)
فعل مجهول	كُتِبَ (نوشته شد)	اُسْتُحْدِمُوا (به کار گرفته شدند)	اُنْزِلَ (نازل شد)

ب) مضارع مجهول: برای تبدیل فعل مضارع معلوم به مضارع مجهول، باید تغییرات زیر را انجام بدهیم:

- (۱) به عین‌الفعل، فتحه (ـَ) می‌دهیم.
 (۲) به حرف اول فعل مضارع، ضمه (ـُ) می‌دهیم.

مثال

فعل معلوم	يُزَيِّنُ (تزیین می‌کند)	تَكْتُبُ (می‌نویسد)	يَسْتَحْرِجُونَ (بیرون می‌آورند)
فعل مجهول	يُزَيَّنُ (تزیین می‌شود)	تُكْتُبُ (نوشته می‌شود)	يُسْتَحْرَجُونَ (بیرون آورده می‌شوند)

(۲) ترجمه «كُلُّ»:

كُلُّ + اسم «ال» دار / اسم جمع ← همه، تمام

مثال «كُلُّ الْيَوْمِ» ← تمام روز / «كُلُّ الْأَيَّامِ» ← همه روزها

كُلُّ + اسم نکره ← هر

مثال «كُلُّ عَالِمٍ» ← هر دانشمندی

كُلُّ + مِنِ ← هر یک

مثال «كُلٌّ مِنَ التَّلَامِيذِ» ← هر یک از دانش‌آموزان

بررسی سایر گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی

- گزینه (۱): كُلُّ عَيْنٍ «چشم‌ها» جمع و معرفه است. ← كُلُّ الْأَعْيُنِ / الْعِیُونِ - نَعَصُ «بر هم نهاده شده است» ماضی است. ← غَضَّتْ
 گزینه (۲): سَتَصِيرُ (به معنای «خواهند شد» است. ← سَتَكُونُ - عِیْنَا «چشمی» مفرد است نه جمع. ← عَیْنًا
 گزینه (۳): سَوْفَ تَبْكِي (به معنای «گریه خواهند کرد» است). - نَعَصُهَا (معلوم و مضارع و به معنای «آن را بر هم نهاده‌ایم» است. ضمناً صیغه آن متکلم مع‌الغیر است. ← غَضَّتْ)

کتاب
درسی

«كُلُّ عَيْنٍ بِاَكْيَةِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَ أَعْيُنٍ: عَيْنٌ سَهَرَتْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَ عَيْنٌ غُضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَ عَيْنٌ فَاضَتْ مِنْ حَسَنَةِ اللَّهِ».

رسول الله (ص)

(عربی، زبان قرآن (۳) - تمرین ۳ صفحه ۴۴ کتاب درسی)

«إِنَّ أَحْسَنَ الْحَسَنِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ!» عَيْنِ الْأَقْرَبِ مِنْ مَفْهُومِ الْعِبَارَةِ:

۱) گر خلق فرشته‌اند اگر دیو و پری	باید همه را به چشم نیکو نگری
۲) خلق نیکو بهتر از هر طاعت است	در خلافِ نفس جان را راحت است
۳) الا تا ننگری در روی نیکو	که آن جسم است و جانش خوی نیکو
۴) به از نام نیکو دگر نام نیست	بد آن کس که نیکو سرانجام نیست

مشاوره عبارتی که در صورت سؤال میاد حتماً داخل کتاب هست، اما عبارات سایر گزینه‌ها این‌طور نیست و شما هر چه‌قدر با ادبیات انس بیشتری داشته باشید، راحت‌تر می‌تونین به سؤالات مفهوم پاسخ بدین.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبمبث: عربی دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ترجمه صورت سؤال: «همانا بهترین خوبی، اخلاق نیکوست.»

مصراع اول گزینه ۲) کاملاً با مفهوم صورت سؤال مطابقت دارد.

مفهوم گزینه ۲): اخلاق خوب بهتر از هرگونه عبادتی است و برخلاف نفس (آماره) عمل کردن باعث می‌شود که جان به راحتی برسد.

● اقرأ النَّصَّ التَّالِيَّ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (٩٠ - ٩٤) بِمَا يُنَاسِبُ النَّصَّ:

تتواجد البومات في معظم الفَازَات تقريباً. تتغذى على الفَرن و الحشرات و الكائنات الصَّغيرة. تتمتع البومة بحاسة سَمع قويّة و عيّنين كبيرتين تُمكنانها من الرؤية اللَّيليّة الفعّالة عند الطَّيران و الصَّيد مع أنَّهما ثابتتان. رأس البومة يسمَح لها بأن تُديره حتّى ٢٧٠ درجة دون تحريك جسدها و يُساعدُها على رصد صوت الفريسة و الاقتراب منها لِصيدها بسرعة. إنّها طائر لا يُؤذي الإنسان لذلك يقوم الفلاحون بتربيتها. تنشط البومة غالباً ليلاً و تعيش عادةً بشكل منفرد. البومات تُعتبر في المجتمعات البشريّة رمزاً للذكاء و الحكمة و أحياناً للسُّوم. تتميّز البومة بأجنحة واسعة تُساعدُها على الطَّيران بصمت تامّ. كما أنّ ريشها التّاعم (نرم) يُساعدُها في تخفيف صوت حركة جناحها عند الاقتراب من الفريسة. بالإضافة إلى ذلك تُعدّ البومات حافظاً للطَّبيعة فهي تُساعدُها في الحفاظ على توازن نظام الطَّبيعة من خلال صيد الآفات الزراعيّة.

ترجمه متن:

جغدها تقریباً در بیشتر قاره‌ها وجود دارند. از موش‌ها و حشرات و موجودات کوچک تغذیه می‌کنند. جغد از حس شنوایی قوی‌ای بهره می‌برد و دو چشم بزرگی که به او امکان بینایی فعال شب‌هنگام، در زمان پرواز و شکار را می‌دهد با این‌که آن دو ثابت هستند. سر جغد به آن اجازه می‌دهد که بدون حرکت دادن جسمش تا ۲۷۰ درجه آن (سر) را بچرخاند و به آن در زیر نظر گرفتن صدای طعمه و نزدیک شدن به آن برای این‌که آن را به سرعت صید کند، کمک می‌کند. آن پرنده‌ای است که انسان را اذیت نمی‌کند، برای همین کشاورزان به تربیت آن می‌پردازند. اغلب جغد، شبانه فعالیت می‌کند و معمولاً به صورت تکی زندگی می‌کند. جغدها در جوامع بشری نمادی برای هوش و حکمت و گاهی نمادی برای شومی به حساب می‌آیند. جغد با بال‌های وسیعی متمایز می‌شود که به آن در پرواز با نهایت سکوت کمک می‌کند. همان‌طور که پر نرم آن در پایین آوردن صدای حرکت بال‌هایش هنگام نزدیک شدن به طعمه کمک می‌کند. علاوه بر آن، جغدها محافظ طبیعت به شمار می‌آیند. آن‌ها در نگهداری از تعادل سیستم طبیعت از طریق شکار آفات کشاورزی کمک می‌کنند.

عین الصَّحیح:

٩٠

- (١) البوماتُ تنامُ في التَّهَار و لا تعيشُ إلَّا مُنفردة!
- (٢) البومة تقدر على دوران جسمها لتتنظر إلى كلّ الجهات!
- (٣) أكثرُ النَّاس يطردون البومات لِيجتنبوا شرّها!
- (٤) إنّ البوماتٍ تقدُر على رؤية فأرة في ظلمة اللَّيل!

🔗 **مشاوره** در سؤالات درک مطلب، برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و به کلماتی مثل «همه، بعضی، هیچ وقت، تنها و ...» خوب دقت کنین و سؤالات رو براساس متن پاسخ بدین نه اطلاعات شخصیتون. حتماً همه گزینه‌ها رو بخونین و سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

پاسخ: گزینه ٤

زیرمبهمث: عربی دوازدهم - درس ٣

- گزینه (١): «جغدها در روز می‌خوابند و فقط به صورت تکی زندگی می‌کنند.» ✖ طبق متن، معمولاً تنها زندگی می‌کنن، پس لفظ «فقط» این گزینه رو اشتباه کرده.
- گزینه (٢): «جغد می‌تواند جسمش را بچرخاند تا به همه جهت‌ها نگاه کند.» ✖ طبق متن، جغد سرش رو بدون حرکت جسمش می‌تونه تا ۲۷۰ درجه بچرخونه.
- گزینه (٣): «بیشتر مردم جغدها را طرد می‌کنند تا از شرّ آن‌ها دوری کنند.» ✖ در متن گفته که جغدها انسان‌ها رو اذیت نمی‌کنن و تازه کشاورزها جغدها رو تربیت می‌کنن و در واقع شرّی برای انسان‌ها ندارن، وقتی اون‌ها در تعادل سیستم طبیعت کمک می‌کنن.
- گزینه (٤): «جغدها می‌توانند موشی را در تاریکی شب ببینند.» ✓ بله، از اون‌هایی که چشم‌های بزرگی دارن که به اون‌ها در دیدن در شب و شکار کمک می‌کنه، پس این گزینه کاملاً درسته.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) البومة تخدم الإنسان بصيد الفئران و الحشرات و تُحافظ على توازن الطّبيعة!
 (۲) إن كان جناحا البومة صَغِيرين تَسْمَعُ الفرائسُ صوته عند الاقتراب منها!
 (۳) البوماثُ تَمْتَلِكُ حاسّة سَمْعٍ قوِيّةً جَدّاً لِتَعُوْضَ نقص جسمها!
 (۴) تُعْتَبَرُ البوماثُ من أذْكَى الحَيَوانات و هي رمْزٌ للحكمة!

مشاوره در سؤالات درک مطلب، برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و به کلماتی مثل «همه، بعضی، هیچ وقت، تنها و ...» خوب دقت کنین و سؤالات رو براساس متن پاسخ بدین نه اطلاعات شخصیتون. حتماً همه گزینه‌ها رو بخونین و سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «جغد با شکار موش‌ها و حشرات به انسان خدمت می‌کند و از توازن و تعادل طبیعت نگاه‌داری می‌کند.» ✓ ← کاملاً صحیح، چون متن گفته که بفرها با شکار آفات کشاورزی از تعادل طبیعت نگه‌داری می‌کنن.
- گزینه (۲): «اگر بال‌های جغد کوچک باشد، طعمه‌ها صدای آن را هنگام نزدیک‌شدن به آن‌ها می‌شنوند.» ✗ ← اصلاً در متن درباره کوفکی بال پی‌ری نگفته.
- گزینه (۳): «جغدها حس شنوایی بسیار قوی‌ای دارند تا نقص جسمشان را جبران کنند.» ✗ ← اصلاً متن نگفته که در قسم بفرها نقمی وجود داره.
- گزینه (۴): «جغدها از باهوش‌ترین حیوانات به حساب می‌آیند، در حالی که آن‌ها نمادی برای حکمت هستند.» ✗ ← متن گفته بفرها نماد هوش و حکمت هستند، ولی نگفته که جزء باهوش‌ترین حیوانات هستند.

- (۱) بعضُ النَّاسِ خاصَّةً الفَّلَّاحين یَقومون بِتربیة البومات لِیتغَدَّوا من لحمها!
 (۲) البومات تَقدر علی تَحَمُّل حرارة الجَوِّ و برودته فی المناطق المختلفة!
 (۳) عندما تَقترُب البومة من قَرِستها لا تُحرِّك جناحیها حتّی لا یُحدِّث صَوْتًا!
 (۴) عینُ البومة لا تتحرَّك فلا تستخدمها البومة عندما تقوم بصید الفرائس!

مشاوره در سؤالات درک مطلب، برای تشخیص گزینه صحیح یا خطا عجله نکنین و به کلماتی مثل «همه، بعضی، هیچ وقت، تنها و ...» خوب دقت کنین و سؤالات رو براساس متن پاسخ بدین نه اطلاعات شخصیتون. حتماً همه گزینه‌ها رو بخونین و سپس بهترین گزینه رو انتخاب کنین!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): «برخی از مردم به خصوص کشاورزان به تربیت جغدها می‌پردازند تا از گوشت آن‌ها تغذیه کنند.» ✖ ← کشاورز/ جغدها رو تربیت می‌کنن، ولی نه برای استفاده از گوشت اون‌ها، برای کارهای مربوط به کشاورزی مثل فوردن آفات و ...
- گزینه (۲): «جغدها می‌توانند گرما و سرمای هوا را در مناطق مختلف تحمل کنند.» ✓ ← بله، از اون‌هایی که متن گفته جغدها در بیشتر قاره‌ها زندگی می‌کنن، پس این یعنی این‌که هم در مناطق گرم و هم سرد هستن.
- گزینه (۳): «هنگامی که جغد به طعمه‌اش نزدیک می‌شود، بال‌هایش را حرکت نمی‌دهد تا صدایی ایجاد نشود.» ✖ ← متن نگفته بال‌هایش رو تکلون نمی‌ده، بلکه گفته که پره‌های جغد نرمه و به همین دلیل باعث می‌شه که صدای حرکت بال‌هایش رو وقتی که به طعمه نزدیک می‌شه، پایین بپاره.
- گزینه (۴): «چشم جغد حرکت نمی‌کند، پس جغد وقتی که به شکار طعمه‌ها می‌پردازد، از آن استفاده نمی‌کند.» ✖ ← درسته که چشم جغد ثابت، ولی نمی‌شه که ارزش استفاده نکنه؛ پس چه‌طور می‌بینه؟!

عربی، زبان قرآن

• عَيْنُ الْخَطَا فِي الْإِعْرَابِ وَ التَّحْلِيلِ الصَّرْفِيِّ (٩٣ و ٩٤):

«صوت - تتمتع - واسعة - يسمح»:

٩٣

مشاوره در این مدل تست‌ها حتماً حتماً دقت کنید که صحیح رو می‌خواه یا خطا رو!

(١) صوت: اسم - مفرد مذکر (جمعه المکسر: أصوات) - معرب / مضاف‌إلیه و مجرور بالكسرة

(٢) تتمتع: فعل مضارع - للمخاطب - مزيد ثلاثي (مصدره: تمتع) - معرب - مبني للمعلوم / فاعله «البومة» و الجملة فعلية

(٣) واسعة: مفرد مؤنث - اسم فاعل (اشتقاقه من فعل مجرد ثلاثي) - نكرة / صفة و مجرور بالتبعية للموصوف «أجنحة»

(٤) يسمح: مضارع - للمذكر الغائب - حروفه كلها أصلية (مجرد ثلاثي) - لازم - مبني للمعلوم / فعل و مع فاعله في محل الخبر

پاسخ: گزینه ٢

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ٣

به صیغه فعل‌ها توجه کن.

Hint

درس Box

اسم فاعلی که بر وزن «فاعل» باشد، از فعل ثلاثی مجرد گرفته شده و اسم فاعلی که ساختار «مُـ ... ـ ...» را داشته باشد، از فعل ثلاثی مزيد گرفته شده است.

مثال عالم (از فعل «عَلِمَ» که ثلاثی مجرد است، گرفته شده).

مثال مُعَلِّم (از فعل «عَلَّمَ» که ثلاثی مزيد است، گرفته شده).

خطای این گزینه: للمخاطب (با توجه به ترجمه «جغد از حس شنوایی قوی‌ای بهره می‌برد»، فعل «تَتَمَتَّعُ» للغایبه است).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۹۴

«تُعَدُّ - المجتمعات - يساعد - الاقتراب»

- (۱) تُعَدُّ: فعل مضارع - للمؤنث الغائبة - حروفه الأصلية: «ع د د» - مبنی للمجهول / فعل و نائب فاعله «البومات»
 (۲) المُجتمعات: جمع سالم للمؤنث - اسم فاعل (مصدره: اجتماع) - معرب - معرّف بأل / مجرور بحرف الجرّ
 (۳) يُساعدُ: فعل مضارع - للغائب - له حرف واحد زائد و هو «الف» - متعَدّ - معرب / مفعوله ضمير «ها» البارز
 (۴) الاقتراب: مفرد مذکر - مصدر على وزن «افتعال» و الماضي منه «إقترَبَ» - معرب / مضاف إليه و مجرور

مشاوره در این مدل تست‌ها
 حتماً دقت کنین که صحیح رو
 می‌خواد یا خطا روا!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۳

به اسم‌ها بیشتر توجه کن.

درس‌Box

(۱) اسم فاعل: دو وزن دارد؛ یکی بر وزن «فَاعِل» و دیگری «مُ... - ...».

اسم فاعلی که بر وزن «فَاعِل» باشد، از فعل ثلاثی مجزّد گرفته شده؛ بنابراین مصدرش هم یک مصدر ثلاثی مجزّد است.
 و اسم فاعلی که ساختار «مُ... - ...» را داشته باشد، از فعل ثلاثی مزید گرفته شده و مصدرش هم یک فعل ثلاثی مزید است.

مثال عالم (از فعل «عَلِمَ» که ثلاثی مجزّد است، گرفته شده و مصدرش «عِلْم» می‌باشد).

مثال مُعَلِّم (از فعل «عَلَّمَ» که ثلاثی مزید است، گرفته شده و مصدرش «تَعْلیم» می‌باشد).

اسم مفعول: دو وزن دارد؛ یکی بر وزن «مَفْعُول» و دیگری «مُ... - ...».

اسم مفعولی که بر وزن «مَفْعُول» باشد، از فعل ثلاثی مجزّد گرفته شده؛ بنابراین مصدرش هم یک مصدر ثلاثی مجزّد است.
 و اسم مفعولی که ساختار «مُ... - ...» را داشته باشد، از فعل ثلاثی مزید گرفته شده و مصدرش هم یک فعل ثلاثی مزید است.

مثال مَجْمُوع (از فعل «جَمَعَ» که ثلاثی مجزّد است، گرفته شده و مصدرش «جَمْع» می‌باشد).

مثال مُسْتَحْدَم (از فعل «اِسْتَحْدَمَ» که ثلاثی مزید است، گرفته شده و مصدرش «اِسْتِخْدَام» می‌باشد).

(۲) اگر فعل مضارع با «تُ» شروع شده باشد و عین‌الفعل آن «تُ» داشته باشد، آن فعل مجهول است.

مثال يُسْتَعْمَلُ: به کار برده می‌شود.

مثال تُعَدُّ: به شمار می‌آید.

خطای این گزینه: اسم فاعل («المُجتمعات» ساختار «مُ... - ...» را دارد؛ پس اسم فاعل نیست).

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

• عین الجواب الصحیح للأسئلة التالية (۹۵ - ۱۰۰):

۹۵

عین الخطأ في ضبط حركات الحروف:

- (۱) اِنْتَشَرَ الدِّينَامِيْتُ فِي جَمِيعِ اَنْحَاءِ الْعَالَمِ وَ اَقْبَلَ عَلَى شِرَائِهِ شَرَكَاتٌ مُخْتَلِفَةٌ!
- (۲) شَقَّى الْقَتَوَاتِ وَ اِنْشَاءَ الطَّرِيقِ وَ حَفَرَ الْمَنَاجِمَ سَهَّلَتْ بَعْدَ اِخْتِرَاعِ الدِّينَامِيَّتِ!
- (۳) مَوْسَسَةٌ تُؤَبِّلُ تَمَنِّحُ سَنَوِيًّا جَوَائِزَ شَهِيرَةً لِمَنْ يُفَيِّدُ الْبَشَرِيَّةَ فِي مَجَالَاتٍ مُخْتَلِفَةٍ!
- (۴) الْجَرَادَةُ حَسْرَةً تَأْكُلُ الْمَحَاصِيلَ الزَّرَاعِيَّةَ تَسْتَطِيعُ أَنْ تَقْفِزَ مِثْرًا وَاحِدًا!

مشاوره در این تست‌ها لازم نیست همه حرکت‌ها بررسی بشن! باید یاد بگیری که فقط بعضی کلمه‌ها رو بررسی کنی، اما تجربه نشون داده که بیشتر از وزن افعال ثلاثی مزید و مصادر شون، اعداد عقود، اسم فاعل و مفعول و خوانش برخی کلمات و ... سؤال مطرح می‌شه.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۲

به وزن مصدرها دقت کن.

Hint

درس Box

اگر در سؤالات ضبط حركات، فعل مجهولی داشتید، حتماً دقت کنید که علامت‌های آن فعل مجهول درست است یا خیر، سپس با توجه به ترجمه بررسی کنید که آن فعل در جمله باید مجهول باشد یا معلوم.

مثال «شَقَّى الْقَتَوَاتِ وَ اِنْشَاءَ الطَّرِيقِ وَ حَفَرَ الْمَنَاجِمَ سَهَّلَتْ بَعْدَ اِخْتِرَاعِ الدِّينَامِيَّتِ»: شکافتن کانال‌ها و ساخت راه‌ها و حفر معادن بعد از اختراع دینامیت آسان شد. ✓ ← (علامت فعل مجهول «سَهَّلَتْ» درست به کار رفته و از لحاظ معنایی هم فعل مجهول، مناسب جمله است.)

مثال «المُعَلِّمَةُ تُنَمِّحُ جَائِزَةً لِلطَّالِمَةِ الذَّكِيَّةِ بَعْدَ نَجَاحِهَا فِي الْإِمْتِحَانِ»: معلم جایزه‌ای را به دانش‌آموز باهوش بعد از موفقیتش در امتحان عطا می‌شود. ✗ ← (علامت فعل مجهول «تُنَمِّحُ» درست به کار رفته، ولی از لحاظ معنایی، فعل مجهول مناسب این جمله نیست و باید از فعل معلوم «تَمَنِّحُ» استفاده می‌شد.)

خطاهای این گزینه: المَنَاجِمَ «الْمَنَاجِم» به معنای «معدن» است که جمع مکسر آن «الْمَنَاجِم» می‌باشد. - اِخْتِرَاعَ (این کلمه بر وزن «إِفْتِعَال» است، پس «اِخْتِرَاعَ» صحیح می‌باشد.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

عین «لا» التافیه للجنس: ۹۶

- (۱) إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا تَنْفَعُهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ شَفَاعَةٌ وَلَا خُلَّةٌ!
 (۲) لَا تَأْثِيرَ لِبَعْضِ الْاِخْتِرَاعَاتِ فِي تَسْهِيلِ الْأَعْمَالِ الصَّعْبَةِ!
 (۳) لَا تَزْعُمُ أَنَّ بَعْضَ النَّاسِ خُلِقُوا مِنْ ذَهَبٍ أَوْ مِنْ فِضَّةٍ!
 (۴) إِنْ تُحِبَّ أَنْ يَقْبَلَ اللَّهُ عَمَلَكَ فَلَا تَقُمْ بِهِ إِلَّا لِرِضَا اللَّهِ!

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

«لا»ی نفی جنس بر سر اسم میاد یا فعل؟

کریس Box

«لا»ی نفی جنس: این «لا» بر سر اسمی که بدون «ال» و «تنوین» است و خبر آن اغلب به صورت «جاز و مجرور» است، می آید و به صورت «هیچ ... نیست» ترجمه می شود.

مثال «لَا مُصِيبَةَ أَعْظَمَ مِنَ الْجَهْلِ» ← هیچ بلایی بزرگتر از نادانی نیست!

«لا» بر سر «تأثیر» که اسمی بدون «ال» و «تنوین» است، آمده؛ پس «لا»ی نفی جنس است، اما «لا» در سایر گزینه ها بر سر فعل آمده که به ترتیب عبارت اند از: «لَا تَنْفَعُهُمْ»، «لَا تَزْعُمُ» و «لَا تَقُمْ».

دقت کنید که در گزینه (۱)، «لا» بر سر «خُلَّة» آمده که تنوین دارد، پس نمی تواند «لا»ی نفی جنس باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عربی، زبان قرآن

۹۷

عین حرفاً یرفعُ الشَّكَّ عن جملة:

- (۱) لَعَلَّ الَّذِي يَفْخَرُ بِنَسَبِهِ يَعْلَمُ أَنَّ الْفَخْرَ بِالْعَقْلِ الثَّابِت!
- (۲) كَأَنَّ الثَّارَ الَّتِي تُوجَدُ فِي جَهَنَّمَ تَسْتَعِيرُ بِذُنُوبِنَا!
- (۳) إِنَّ الصَّبْرَ وَالْإِيمَانَ جَنَاحَانِ يُوصِلَانِنَا إِلَى السَّعَادَةِ!
- (۴) الْفَقْرُ مُصِيبَةٌ عَظِيمَةٌ وَلَكِنْ أَعْظَمُ مِنْهَا الْجَهْلُ!

مشاوره کاربرد حروف مشبهة بالفعل
رو خوب یاد بگیرین!

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۱

دنبال حرف مشبهة بالفعلی باش که شک رو برطرف می‌کنه!

Hint

کدزین Box

معانی حروف مشبهة بالفعل

مثال: «إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ» ← بی‌گمان خداوند پاداش نیکوکاران را تباه نمی‌کند.	«إِنَّ»: جمله پس از خود را تأکید می‌کند و شک و تردید را از بین می‌برد. ← قطعاً، بی‌شک، همانا و ...
مثال: «فَالْأَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» ← می‌دانم که خدا بر هر چیزی تواناست.	«أَنَّ»: به معنای «که» است و دو جمله را به هم پیوند می‌دهد.
مثال: «كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ» ← آنان مانند یاقوت و مرجان‌اند.	«كَأَنَّ»: به معنای «گویایی» و «مانند» است.
مثال: «إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَئِنْ أَكْثَرَ النَّاسُ لَا يَشْكُرُونَ» ← بی‌گمان خداوند دارای بخشش بر مردم است، ولی بیشتر مردم سپاسگزاری نمی‌کنند.	«لَئِنْ»: به معنای «ولی» و برای کامل کردن پیام و بر طرف کردن ابهام جمله قبل از خودش است.
مثال: «وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ ثَرِيًّا» ← و کافر می‌گوید: «ای کاش من خاک بودم».	«لَيْتَ»: به معنای «کاش» و بیانگر آرزوهای محال و حسرت است.
مثال: «إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ» ← قطعاً ما قرآن را به زبان عربی قرار دادیم امید است شما خردورزی کنید.	«لَعَلَّ»: یعنی «شاید» و «امید است» و برای اموری به کار می‌رود که امید به انجام آن است.

سؤال از ما عبارتی را می‌خواهد که شک را برطرف می‌کند؛ یعنی باید به دنبال «إِنَّ» باشیم که فقط در گزینه (۳) به کار رفته است.

ترجمه: «قطعاً صبر و ایمان دو بالی هستند که ما را به سعادت می‌رسانند!»

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- (۱) بَنَى الْمُحْسِنُونَ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ مَسْجِدًا وَ سَكَّانَهَا فَرَحُونَ كَثِيرًا!
- (۲) شَارَكَ شَبَابُنَا فِي مَسَابَقَةِ عِلْمِيَّةٍ وَ هُمْ يَتَمَتُّونَ التَّجَاح!
- (۳) هَجَمَ الْمَغُولُ عَلَى الصَّيْنِ وَ هِيَ تُحَافِظُ بِسُورٍ عَظِيمٍ!
- (۴) اسْتَعْمَلُوا حَزَامَ الْأَمَانِ فَإِنَّهُ يُنْجِيكُمْ مِنْ خَطَرِ الْمَوْتِ!

پاسخ: گزینه ۴

زیر مبحث: عربی دوازدهم - درس ۲

جمله‌ای که «و» نداره جوابه!

درس Box

«حال» در زبان عربی اسم یا جمله‌ای است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند. در حد کتاب درسی، حال به دو دسته تقسیم می‌شود:

الف) حال مفرد: اسمی منصوب و نکره است که حالت یک اسم معرفه را بیان می‌کند.

ب) حال جمله: از «و» + مبتدا + خبر ساخته می‌شود که به «و» در آن «واو حالیه» می‌گویند و به صورت «در حالی که» ترجمه می‌شود.

مثال: تَقْفِرُ الدَّلَافِينَ فَوْقَ الْمَاءِ وَ هِيَ تَسِيرُ مَعَ السَّفِينَةِ فَرَحَةً؛ دلفین‌ها بالای آب می‌پرند در حالی که همراه کشتی با خوشحالی حرکت می‌کنند.

(«فرحه» اسمی منصوب و نکره است که حالت «الدلافین» را که معرفه است بیان می‌کند، پس «فرحه» حال مفرد است. «و» می‌تسیر» هم ساختار جمله حالیه را دارد، پس «هی تسیر» جمله حالیه است.)

طبق درس باکس، جمله حالیه از «و» + مبتدا + خبر ساخته می‌شود که چنین ساختاری را در گزینه (۴) نداریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

به ترتیب در سایر گزینه‌ها «سکانشا فرحون»، «هم یتمتون» و «هی تحافظ» جمله حالیه هستند که قبل از همه آن‌ها «واو» حالیه آمده است.

اصلاً در گزینه (۴) «و» (واو حالیه) نداریم و به همین سادگی مشخص می‌شود که این گزینه جمله حالیه ندارد.

تیزبازی

(سؤال ۱۰۰ کنکور انسانی ۱۴۰۲ - نوبت اول)

عین ما لیس فیہ «الحال»:

- (۱) إِنَّ الْفَارَّ يَسْكُنُ دَاخِلَ الْأَرْضِ وَ عَدُوُّهُ الْقَطْطَةُ تَعِيشُ فَوْقَ الْأَرْضِ!
- (۲) التَّلْمِيذُ أَعْطَى صَدِيقَهُ الْكِتَابَ وَ حَاجَّتُهُ إِلَيْهِ أَكْثَرَ مِنْ صَدِيقِهِ!
- (۳) إِذَا اخْتَلَطَ التُّرَابُ بِالْمَاءِ وَ أَصْبَحَ طِينًا يُسْتَعْمَلُ فِي الْبِنَاءِ!
- (۴) هَلْ رَأَيْتَ حَتَّى الْآنَ ذَلِكَ الْمُتَشَائِمَ وَ هُوَ يَبْتَئِسُ!

- (۱) ما أعجبني في هذه القصص أحدٌ إلا طفلة تبيع الحلويات!
- (۲) لا تستهلك الأدوية الكيميائية إلا ما يصفه الطبيب!
- (۳) عند مواجهة المصائب لن نتوكل إلا على الله!
- (۴) هذه السنة ما أثمرت الفسائل في الحديقة إلا فسيلة الجوز!

مشاوره تشخیص مستثنی منه در اسلوب استثنا مهم ترین چیز در این مبحثه.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: عربی دوازدهم - درس ۳

در جمله ای که قبل از «إلا»، «أحد» و «شيء» و «كُلّ» باشد، یعنی مستثنی منه وجود دارد.

در جملاتی که اسلوب استثنا دارند، سه رکن وجود دارد: (۱) مستثنی منه (۲) ادات استثنا (إلا) (۳) مستثنی

مثال «كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ بِالْإِنْفَاقِ إِلَّا الْعِلْمُ»: هر چیزی با انفاق کردن کم می شود به جز علم.
(كُلُّ شَيْءٍ: مستثنی منه / إِلَّا: ادات استثنا / العلم: مستثنی)

حواستان باشد که در برخی از جملات، مستثنی منه حذف می شود که در این صورت، ارکان سه گانه اسلوب استثنا کامل نمی باشد. جملاتی که مستثنی منه در آن ها محذوف است، حتماً جملاتی منفی هستند.

مثال «لا يوجد في حَقَائِبِ هَؤُلَاءِ الْمَسَافِرِينَ إِلَّا مَلَابِسُهُمْ»: در چمدان های این مسافران (چیزی) جز لباس هایشان وجود ندارد. (همان طور که می بینید، «لا يوجد» فعلی مجهول است که نایب فاعل ندارد و در واقع «ملابس» به عنوان مستثنی از چیزی جدا شده است.)

جملاتی که قبل از «إلا»، «كُلّ»، «أحد، شيء» دارند، همین کلمات «مستثنی منه» هستند.

مثال «لَمْ أَقْرَأْ مِنْ دَفْتَرِ ذِكْرِيَاكُ شَيْئاً إِلَّا مَا يَرْتَبِطُ بِي»: از دفتر خاطرات چیزی را نخوانده ام مگر آن چه که به من ارتباط داشت.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به ترجمه، در گزینه (۳) «على الله» مستثنی است که از کلمه ای قبل از «إلا» جدا نشده است.

دقت کنید که طبق درس باکس جملاتی که مستثنی منه ندارند، جملاتی منفی هستند که در این جا «لن نتوكل» جمله را منفی کرده است. ضمن این که یادت باشد که اگر جاز و مجروری بعد از «إلا» بیاید، بدین معناست که مستثنی منه در آن جمله محذوف است.

ترجمه (۱): «هنگام رویارویی با سختی ها توکل نخواهیم کرد مگر بر خداوند.»

ترجمه (۲): «هنگام رویارویی با سختی ها فقط بر خداوند توکل خواهیم کرد.»

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه (۱): «طِفْلَةٌ» مستثنی است که از «أحد» جدا شده است.

ترجمه: «در این قصه ها کسی مرا به شگفت نیاورد مگر **کودکی** که شیرینی جات می فروخت.»

گزینه (۲): «ما» مستثنی است که از «الأدوية» جدا شده است.

ترجمه: «**داروهای** شیمیایی را مصرف نکن مگر **آن چه** را که پزشک تجویز می کند.»

گزینه (۴): «فَسِيلَةُ الجوز» مستثنی است که از «الفسائل» جدا شده است.

ترجمه: «امسال **نهال ها** در باغ میوه ندادند مگر **نهال گردو**.»

(سؤال ۱۰۰ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

عین ما لم يُحذف فيه المستثنی منه:

- (۱) لا ينفع الصبر إلا من درسه الدهر بالصعاب قبل ذلك!
- (۲) لن يحصل على الظفر إلا من شارك رجال العلم في عقولهم!
- (۳) ليس مختاراً في الحياة إلا من كتم سرّه و دبر أُموره على أساس العقل!
- (۴) من استبدّ برأيه ليس حظّ له إلا قليلاً، فعلينا أن نستشير العقلاء في الأمور!

عربی، زبان قرآن

۱۰۰

عین ما فيه الأسماء المنصوبة أكثر:

- (۱) دخلنا في المجلس متأخرين و زُملاؤنا كانوا مشغولين بحل الأسئلة!
- (۲) إن لهذا المقلب مداخل متعددة و لكن بعضها مغلقة لتصليحها!
- (۳) الذي لا يبصر عالما أكبر انطوى في وجوده لن يعرف قدر نفسه!
- (۴) أرسل النبي (ص) أخته إلى قومها سالمة راضية ثم دعت قومها إلى الإسلام!

مشاوره این نوع سؤال که مربوط به تشخیص اسمهای مرفوع، منصوب و مجرور، به تازگی در کنکور بیشتر باب شده.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس های ۱، ۲ و ۳

حواست به صفت‌هایی که موصوفشون منصوبه هم باشه.

Hint

درس Box

اسم‌های منصوبی که خوانده‌اید، عبارت‌اند از:

(۱) مفعول

مثال «بَنَى الْمُحْسِنُونَ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ مَسْجِدًا.» ← «مَسْجِدًا» مفعول است.

(۲) حال

مثال «الطِّفْلَةُ رَجَعَتْ مِنَ الْمَدْرَسَةِ فَرِحَةً.» ← «فَرِحَةً» حال است.

(۳) اسم حروف مشبّهة بالفعل (إِنَّ، أَنَّ، لَكِنَّ، لَيْتَ، لَعَلَّ)

مثال «إِنَّ اللَّهَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ.» ← «اللَّهُ» اسم «إِنَّ» است.

(۴) خبر افعال ناقصه (كَانَ، صَارَ، أَصْبَحَ، لَيْسَ)

مثال «صَارَ الْجَوُّ بَارِدًا.» ← «باردًا» خبر «صار» است.

(۵) صفتی که به تبعیت از موصوف خود منصوب است.

مثال «إِشْتَرَيْتُ كِتَابًا مُفِيدًا مِنْ ذَلِكَ الْمَتَجَرِّ.» ← «مُفِيدًا» صفت «كِتَابًا» که مفعول است، می‌باشد.

یادآوری: اسم‌های منصوب با علامت « َ »، « ِ » و « ِیَ » در جملات ظاهر می‌شوند.

در این گزینه، «أَخْت» مفعول برای فعل «أَرْسَلَ»، «سَالِمَةً» حال، «راضية» حال دوم و «قَوْمَ» مفعول برای فعل «دَعَتْ» است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

← ۴ اسم منصوب

ترجمه: «پیامبر (ص) خواهرش را سالم و خوشنود به سوی قومش فرستاد، سپس (خواهرش) قومش را به اسلام دعوت کرد.»
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): «مُتَأَخِّرِينَ» حال و «مَشْغُولِينَ» خبر «كَانَ» است. ← ۲ اسم منصوب

ترجمه: «ما با تأخیر به جلسه داخل شدیم و همکارانمان مشغول حل سؤالات بودند.»

گزینه (۲): «مَدَاخِلَ» اسم مؤخر «إِنَّ» و «مُتَعَدِّدَةً» صفت «مَدَاخِلَ» است. «بَعْضُ» هم اسم «لَكِنَّ» می‌باشد. ← ۳ اسم منصوب

ترجمه: «این ورزشگاه ورودی‌های متعددی دارد، اما برخی از آن‌ها به خاطر تعمیرشان بسته هستند.»

گزینه (۳): «عَالِمًا» مفعول «لَا يُبْصِرُ»، «أَكْبَرُ» صفت آن و «قَدَرُ» مفعول «لَنْ يَعْرِفَ» است. ← ۳ اسم منصوب

ترجمه: «کسی که جهانی بزرگ‌تر را نمی‌بیند که در وجودش در هم تنیده شده، هرگز ارزش خودش را نخواهد شناخت.»

(سؤال ۹۹ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

عین ما فيه من الكلمات المنصوبة أكثر:

- (۱) يعلمنا الدهر أننا نستطيع أن نعيش عيشاً أفضل لو استفدنا من كلِّ قوتنا.
- (۲) إن يصبر الإنسان على المشاكل صبراً كثيراً يقدر أن يحصل على نجاحه.
- (۳) يدرك التَّجَاح بالجهد الكثير و على الإنسان أن يحاول في طريقه مُطْمَئِنًّا.
- (۴) إِنَّ الإنسان إن يلتزم بالصدق يتخلص من السيئات التي تضره.

کدام مورد درباره منابع پژوهش دوره معاصر تاریخ ایران درست است؟

- (۱) سفرنامه‌ها از نظر مطالعه تاریخ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اهمیت فوق‌العاده‌ای دارند. - تاریخ‌نویسی به صورت مکتوب به خاطره‌نویسی بسیار نزدیک است.
- (۲) تاریخ شفاهی در واقع یک روش پژوهشی برنامه‌ریزی‌شده برای جمع‌آوری و نگهداری اطلاعات تاریخی است. - سکه‌ها و جواهرآلات به‌جامانده از عصر قاجار و پهلوی کمک زیادی به مطالعه و شناخت آن دوره می‌کنند.
- (۳) اروپاییانی که اغلب مدتی را در ایران عصر قاجار به سر برده بودند کتاب‌هایی درباره تاریخ ایران نوشتند که جزء منابع آن دوره محسوب می‌شود. - اولین روزنامه ایران، وقایع اتفاقیه است.
- (۴) اسناد تاریخی شامل کلیه مکاتبات حکومتی، فرمان‌ها، مهرها و نامه‌های شخصی است. - آثار ادبی، زندگی‌نامه‌ها و متون فلسفی مربوط به دوران معاصر نیز حاوی اخباری سودمند برای پژوهش‌های تاریخی است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

کوتاه‌نویس Box

بررسی گزینه‌های نادرست:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

- گزینه (۱): درست - نادرست؛ تاریخ شفاهی به خاطره‌نویسی بسیار نزدیک است، اما با آن تفاوت‌هایی دارد.
- گزینه (۳): درست - نادرست؛ اولین روزنامه ایران را میرزا صالح شیرازی در سال ۱۲۵۳ ق. با عنوان «کاغذ اخبار» در تهران منتشر کرد.
- گزینه (۴): نادرست؛ مهرها جزء ابزارها و وسایل تاریخی هستند، نه اسناد. - درست

موارد کدام گزینه در خصوص تحولات تاریخ‌نگاری به درستی ذکر شده است؟

- (الف) با وجود دستیابی به مکتوبات ارزشمندی دربارهٔ ابعاد مختلف زندگی گذشتگان، به دلیل نبود اهتمام و حمایت کافی، تلاش زیادی برای احیای میراث مکتوب انجام نشده است.
- (ب) یکی از تحولات تاریخ‌نگاری در دورهٔ معاصر، انتقاد به تاریخ‌نویسی سنتی بود که تقریباً از زمان فتحعلی‌شاه آغاز شد و ساختار کلی تاریخ‌نویسی سنتی را تغییر داد.
- (ج) روش و بینش تاریخ‌نگاری جدید به ترتیب در اثر عواملی چون تألیف کتاب‌ها و مقاله‌های علمی و نفوذ کشورهای چون انگلستان در ایران ارتقا یافت.
- (د) علت اصلی جلب توجه زمامداران و نخبگان ایرانی به دنیای غرب یکی از موضوعات عمده و مورد تأکید منابع و تاریخ‌نگاری سنتی است.

(۱) الف - ب (۲) الف - د (۳) ب - ج (۴) ج - د

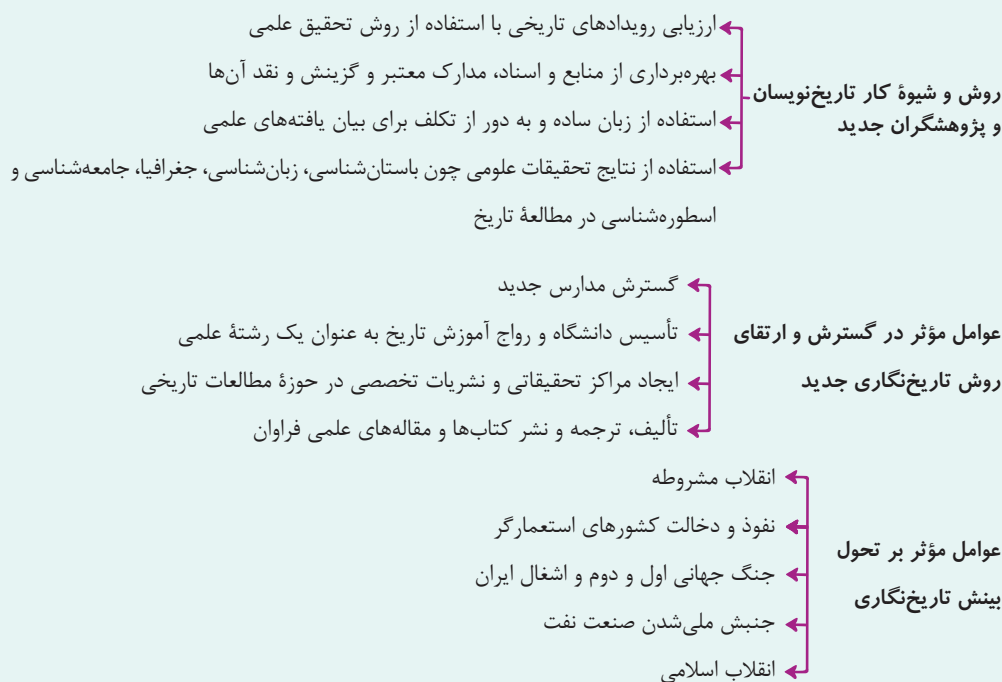
پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۱

اساس کار تاریخ‌نگاری سنتی، غالباً بررسی زندگی پادشاهان و شرح فتوحات آنان بود.

درسی Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

درستی عبارت «ج» در درس باکس آمده است.

در دوران پادشاهی فتحعلی‌شاه قاجار، جنگ‌های ایران و روسیه توجه زمامداران و نخبگان ایرانی را به دنیای غرب جلب کرد. در تاریخ‌نگاری سنتی، وقایع شاهان و امور سیاسی موضوع اصلی تألیفات بود. یکی از مواردی که مورد تأکید تاریخ‌نگاری سنتی بود **جنگ‌های پادشاهان** است. (درستی عبارت «د»)

بررسی عبارت‌های نادرست:

(الف) تا امروز تلاش‌های زیادی برای احیای میراث مکتوب صورت گرفته است، اما اهتمام و حمایت از این اقدام، به اندازه کافی وجود نداشته است؛ میراثی که بخش زیادی از آن نیاز به تصحیح، ترجمه و چاپ دارد و به دلیل غفلت در برهه‌هایی از تاریخ، بسیاری از نسخه‌ها از دست رفته است؛ پس نمی‌توان گفت تلاش زیادی صورت نگرفته است.

(ب) در عصر قاجار برخی از تاریخ‌نگاران سنتی، در عین پابندی به ساختار کلی تاریخ‌نویسی سنتی، بعضی از ویژگی‌های این نوع از تاریخ‌نگاری را نقد کردند؛ پس نمی‌توان گفت ساختار کلی تاریخ‌نویسی سنتی از آن زمان تغییر کرد.

بین سده‌های ۱۷ تا ۱۹ میلادی کدام کشورها به ترتیب دوران ضعف و شکوفایی خود را سپری می‌کردند؟

- (۱) هند و ایران - فرانسه و اسپانیا
- (۲) هند و عثمانی - روسیه و انگلستان
- (۳) روسیه و هند - آمریکا و فرانسه
- (۴) ایران و هند - انگلستان و عثمانی

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در سده‌های هفدهم تا نوزدهم میلادی، دو سوی عالم وضعیت دوگانه متضادی داشت:

در جانب شرق ← سه حکومت مسلمان یعنی ایران، عثمانی و گورکانیان هند دوران ضعف خود را سپری می‌کردند. (رد گزینه (۳))

در جانب غرب ← امپراتوری‌ها و دولت‌های روسیه، فرانسه و انگلستان در مسیر قدرت و شکوفایی قرار داشتند. (رد گزینه‌های (۱) و (۴))

چگونگی عملکرد و نقش استعمار غربی و هم‌چنین کانون‌های داخلی وابسته به آن در تشدید عقب‌ماندگی دولت‌های بزرگ اسلامی نقش بسزایی داشته است.

در کدام مقطع از تاریخ اسلام در فاصله سال‌های ۱۳ تا ۱۳۱ ه.ق. نحوه توزیع عطایا متفاوت بود؟

(سؤال ۱۰۶ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (۱) از سال ۱۳ تا ۳۵ ق.
- (۲) از سال ۳۵ تا ۴۰ ق.
- (۳) از سال ۱۳ تا ۴۰ ق.
- (۴) از سال ۴۱ تا ۱۳۱ ق.

تقدم و تأخر رویدادهای زیر که مربوط به استقلال آمریکا است در کدام نمودار زمان به درستی ترسیم شده است؟

الف) انتخاب جورج واشینگتن به ریاست جمهوری

ب) پیشروی دولت آمریکا به سوی غرب و کشتار سرخ پوستان

ج) تحریکات فرانسویان علیه دولت انگلستان

د) جنگ طولانی مردم آمریکا با انگلستان

ه) استقلال آمریکا

(۲) ج د ه الف ب

(۱) الف ج ب ه د

(۴) د الف ه ب ج

(۳) ب الف د ج ه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۲

عبارت‌های «ج» و «د» هم‌زمانی دارند با هم!

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در نتیجه وضع قوانین سخت توسط دولت انگلیس و تمایل اشراف آمریکایی به بیرون‌راندن رقیب و (۱) تحریکات فرانسویان (۲) مردم این سرزمین برای رسیدن به استقلال وارد جنگ طولانی با انگلستان شدند. (۱۷۷۵م). این جنگ سرانجام با پیروزی مستعمره‌نشینان و (۳) استقلال آمریکا به پایان رسید. (۱۱۶۲ش. / ۱۷۸۳م). (۴) و جورج واشینگتن به عنوان نخستین رئیس‌جمهور این کشور انتخاب شد. (۱۷۸۹م). (۵) دولت آمریکا پس از استقلال این کشور با پیشروی به سوی غرب و کشتار وسیع سرخ‌پوستان که ساکنان و صاحبان صدها ساله اصلی آمریکا بودند، سرزمین‌های وسیعی را تصاحب کرد.

با توجه به عهدنامه‌ها و امتیازاتی که ایران در دوره قاجار با قدرت‌های خارجی منعقد کرد، کدام گزینه با توجه به موارد زیر، به مطلب درستی اشاره کرده است؟

الف) ترکمانچای

ب) فین کنشتاین

ج) پاریس

د) گلداسمیت

۱) «الف» و «ب» به ترتیب با روسیه و فرانسه و «ج» و «د» هر دو با انگلیس منعقد شده‌اند.

۲) «الف» و «د» به ترتیب با روسیه و انگلیس و «ب» و «ج» هر دو با فرانسه منعقد شده‌اند.

۳) «ب» و «ج» به ترتیب با انگلیس و روسیه و «الف» و «د» هر دو با فرانسه منعقد شده‌اند.

۴) «ج» و «د» به ترتیب با فرانسه و روسیه و «الف» و «ب» هر دو با انگلیس منعقد شده‌اند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

عهدنامه‌هایی که ایران با روسیه بست به ترتیب زمانی: گلستان - ترکمانچای - آخال

عهدنامه‌هایی که ایران با انگلستان بست: مجمل - مفصل - پاریس - گلداسمیت

عهدنامه‌ای که با فرانسه بسته شد: فین کنشتاین

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه ۲: فین کنشتاین با فرانسه و پاریس با انگلستان منعقد شد.

گزینه ۳: فین کنشتاین با فرانسه و پاریس با انگلستان، ترکمانچای با روسیه و گلداسمیت با انگلستان منعقد شد.

گزینه ۴: پاریس و گلداسمیت با انگلستان و ترکمانچای با روسیه و فین کنشتاین با فرانسه منعقد شد.

روسیه در رقابت با انگلستان امتیازات اقتصادی و سیاسی متعددی مانند تأسیس بانک استقراضی، شیلات شمال و تأسیس نیروی قزاق را گرفت.

نکته

هر یک از عبارات زیر، به ترتیب، توصیف کدام فرمانروای ایران است؟

(الف) دور اول و دوم جنگ‌های ایران و روس در این زمان انجام گرفت که هر دو به شکست ایران انجامید.

(ب) در دوران حکومت وی، تلاش‌های زیادی برای آموزش فنون نظامی جدید و اشاعه آن صورت گرفت.

(ج) وزیر وی، قائم‌مقام فراهانی بود که ایستادگی زیادی در مقابل دولت‌های خارجی کرد.

(د) با انعقاد قرارداد صلح ارزنة‌الروم دوم با عثمانی، به کشمکش‌ها و اختلافات پایان داد.

(۱) فتحعلی‌شاه - محمدشاه - محمدشاه - ناصرالدین‌شاه

(۲) عباس‌میرزا - ناصرالدین‌شاه - ناصرالدین‌شاه - فتحعلی‌شاه

(۳) فتحعلی‌شاه - ناصرالدین‌شاه - محمدشاه - محمدشاه

(۴) عباس‌میرزا - فتحعلی‌شاه - ناصرالدین‌شاه - محمدشاه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۳

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

(الف) دور اول و دوم جنگ‌های ایران و روس در زمان **فتحعلی‌شاه** صورت گرفت که در هر دو دور به شکست ایران و واگذاری سرزمین‌هایی از کشور به روسیه منجر شد.

روس‌ها پس از پایان این جنگ‌ها، قراردادهای گلستان و ترکمانچای را به ایران تحمیل کردند.

(ب) در اوایل **عصر ناصری**، امیرکبیر با جدیت تمام برای تشکیل ارتش حرفه‌ای و دائم اقداماتی انجام داد.

یکی از مقاصد امیرکبیر از تأسیس مدرسه دارالفنون، آموختن دانش نظامی جدید و اشاعه آن و تقویت توان جنگی و دفاعی کشور بود.

(ج) تدابیر قائم‌مقام فراهانی موجب سروسامان یافتن امور کشور شد، اما ایستادگی او در مقابل زیادی‌خواهی‌های انگلیسی‌ها و تلاش برای کاستن از دخالت ناروای **محمدشاه** و درباریان در امور کشور، اسباب دسیسه‌گری مخالفانش را فراهم آورد و شاه را نسبت به وزیر خود بدبین کرد.

میرزا ابوالقاسم‌خان قائم‌مقام فراهانی، استاد امیرکبیر و صدراعظم محمدشاه بود که با توطئه درباریان به قتل رسید.

(د) در عصر قاجار دو کشور مسلمان ایران و عثمانی به سبب درگیری‌های مستمر با دولت‌های اروپایی، مجال کم‌تری برای دشمنی و جدال با یکدیگر داشتند. با این حال، در زمان فتحعلی‌شاه و محمدشاه، به سبب اختلافات مرزی، بدرفتاری عثمانیان با زائران ایرانی عتبات عالیات و مشکلات تجاری، تنش‌هایی میان دو کشور بروز کرد، اما با وساطت دولت‌های انگلستان و روسیه مذاکراتی میان ایران و عثمانی صورت گرفت و قراردادهای صلح ارزنة‌الروم اول و دوم میان آن‌ها بسته شد و به کشمکش‌ها پایان داد.

عباس‌میرزا، فرمانده سپاه ایران در جنگ با روس‌ها بود.

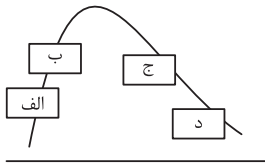
گول‌نخوری ✗

(۱) الف: هم‌زمان با سقوط صفویان و روی کار آمدن قاجار، کشور در عرصه اقتصادی و تولید آسیب چندانی ندید.

۲) ب: با فروکش کردن جنگ در اروپا، مجدداً در اوایل دوره قاجار، صنایع دستی ایران رشد کرد.

(۳) ج: با سازیرشدن کالاهای اروپایی به‌ویژه محصولات صنعتی انگلستان، صنایع دستی ایران رو به انحطاط رفت.

(۴) د: با آغاز مسابقه علمی، اقتصادی و صنعتی دوره مدرن، پایه‌های تولید داخلی آرام آرام شروع به ضعیف شدن کرد.

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۴

بسیاری از اروپاییانی که بعد از پایان یافتن جنگ در اروپا از ایران دیدن کرده‌اند، از نابودی و ضعف مراکز قدیمی و پررونق صنایع دستی ایران خبر داده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): با سقوط صفویان و آغاز بحران‌های شدید سیاسی و نظامی، ایران در عرصه اقتصادی و تولید دچار رکود فراوانی شد. گزینه (۲): با به قدرت رسیدن قاجاریه و فروکش کردن جنگ‌های داخلی در ایران، صنایع دستی در اوایل عهد قاجار مجدداً رشد و رونق یافت.

گزینۀ (۴): با آغاز مسابقۀ علمی، اقتصادی و صنعتی دورۀ مدرن، ایران به کلی از گردونۀ رقابت بیرون رفت.

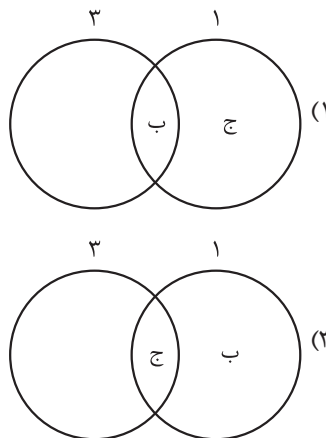
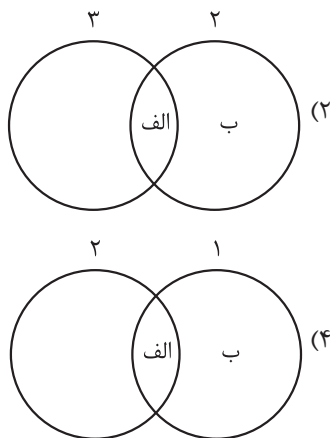
✓ پاسخ خیلی تشریحی

با توجه به موارد زیر، کدام شکل درباره وضعیت اداری، علم و هنر دوران صفویه (۱)، زندیه (۲) و قاجاریه (۳) درست است؟

الف) شیوه اداره ایالات، ولایات، شهرها و روستاها

ب) رونق علم و دانش

ج) نگارگری متأثر از اروپاییان

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس های ۲ و ۴

بررسی عبارت‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) شیوه اداره ایالات، ولایات، شهرها و روستاها در عصر افشاریه و زندیه همانند دوره صفویه بود و صاحب‌منصبانی با همان عناوین سابق این مراکز را اداره می‌کردند. (ویژگی مشترک (۱) و (۲))
 ب) در عصر افشاریه و زندیه، علم و آموزش رونق دوران صفویان را نداشت. (ویژگی (۱))
 ج) در دوره ناصرالدین‌شاه، سنت نگارگری ایرانی تحت تأثیر هنر نقاشی مدرن اروپایی قرار گرفت. سبک نوینی در نقاشی به وجود آمد و نقاشان بزرگی مانند محمد غفاری معروف به کمال‌الملک، پا به عرصه نهادند. (ویژگی (۳))

کدام موارد دربارهٔ «آغاز حرکت مردم علیه استبداد و پیروزی نهضت مشروطه» درست است؟

الف) آثار و نوشته‌های روشنفکران در ستایش فرهنگ غرب و شکل‌گیری تشکلهایی در قالب انجمن‌های مخفی در اواخر دورهٔ سلطنت ناصرالدین‌شاه از زمینه‌های پیروزی نهضت بود.

ب) رفتار کارگزار روس‌ها در ایران، اولین جرقهٔ نهضت مشروطه به رهبری سید عبدالله بهبهانی بود که با پیوستن آیت‌الله طباطبایی به این حرکت مردم را آمادهٔ قیام کرد.

ج) جداسدن مناطقی از کشور توسط دولت‌های استعمارگر که حاصلخیز و پررونق بودند.

د) نارضایتی عمومی از خشونت‌های عین‌الدوله، حاکمان ایالت‌ها، فقر عمومی و رکود اقتصادی، کشور را در آستانهٔ شورش سراسری قرار داد.

۲) «الف» - «د»

۱) «ب» - «ج»

۴) «الف» - «ج»

۳) «ب» - «د»

پاسخ: گزینهٔ ۳

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۵

بررسی عبارت‌ها:

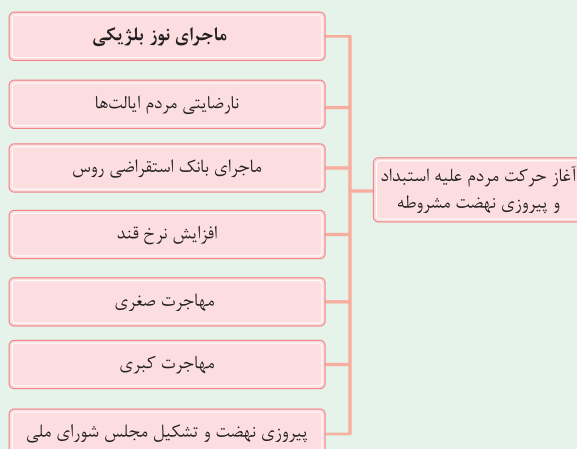
پاسخ خیلی تشریحی ✓

عبارت‌های «الف» و «ج»، هر دو از زمینه‌های نهضت مشروطه به شمار می‌روند که نادرست هستند.

نهضت مشروطه یک‌سری زمینه‌هایی دارد و یک‌سری حوادث و رویدادهایی که استارت نهضت مشروطه رو زد و در نهایت هم موفق شدن؛

پس زمینه‌ها لزوماً پیروزی مشروطه رو به همراه نداره!

بانک ملی و بانک استقراضی به ترتیب تحت تأثیر کدام وقایع تأسیس شدند؟

- (۱) ممانعت از واگذاری امتیاز به بیگانگان - رقابت روسیه با انگلستان برای کسب امتیازات اقتصادی
- (۲) قرارداد ۱۹۱۹ - عهدنامه گلستان
- (۳) قرارداد ۱۹۱۹ - قرارداد ضمیمه ترکمانچای
- (۴) ممانعت از واگذاری امتیاز به بیگانگان - عهدنامه گلستان

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس‌های ۳ و ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

پس از این که قرارداد ۱۹۰۷ امضا شد، سفیران روس و انگلیس، رسماً دولت ایران را از آن قرارداد با خبر کردند. به محض اطلاع مردم، هیجان عمومی علیه این دولت‌ها شکل گرفت و نمایندگان مجلس، به اتفاق آراء، قرارداد را رد کردند. مجلس، قبل از آن نیز دریافت وام از دولت‌های خارجی را رد و برای حلّ این مشکل، به تأسیس بانک ملی اقدام کرده بود. روس‌ها یک قرارداد تجاری را ضمیمه عهدنامه ترکمانچای کردند که نتیجه آن گسترش نفوذ اقتصادی آنان در ایران و تسلط بر بازار نیمه شمالی کشور ما بود. علاوه بر آن، روسیه در رقابت با انگلستان امتیازات اقتصادی و سیاسی متعددی مانند تأسیس بانک استقراضی، شیلات شمال و تأسیس نیروی قزاق را گرفت.

«کاهش ورود کالاهای صنعتی اروپا به ایران» و «افزایش صادرات پنبه از ایران به روسیه» در دوره قاجار، به ترتیب تحت تأثیر کدام وقایع به وجود آمد؟

(سؤال ۱۱۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

(۱) جنگ‌های ناپلئون - جنگ‌های آمریکا	(۲) جنگ‌های ایران و روسیه - جنگ‌های آمریکا
(۳) جنگ‌های ناپلئون - جنگ جهانی اول	(۴) جنگ‌های ایران و روسیه - جنگ جهانی اول

«وجه مشترک» تحولات کشورهای ایتالیا و آلمان پیش از جنگ جهانی اول کدام است؟

- (۱) اندیشه ملی‌گرایی متأثر از گسترش رقابت‌های استعماری و در پی انقلاب صنعتی رشد کرد.
- (۲) فاقد حکومت یکپارچه در نیمه اول قرن نوزدهم و تحت حاکمیت ملی در نیمه دوم این قرن بودند.
- (۳) اتحادیه‌هایی متشکل از چندین ایالت بودند که کشورهای اتریش و فرانسه بر آن‌ها نفوذ داشتند.
- (۴) در توازن قدرت شکل گرفته جدید، اروپا در یک طرف جبهه و در طرف مقابل، اتحاد سه‌گانه قرار گرفتند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۶

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در سده ۱۹ م.، دو جریان فکری ملی‌گرایی و آزادی‌خواهی در بسیاری از سرزمین‌ها و جوامع اروپایی پا گرفت و زمینه‌ساز شکل‌گیری کشورها و دولت‌های ملی جدیدی شد. تا حدود اواسط قرن ۱۹ م.، ایتالیا کشور چندپارهای بود، اما در نیمه دوم این قرن، ملی‌گرایان ایتالیایی قیام کردند و با استفاده از رقابتی که میان اتریش و فرانسه وجود داشت، موفق شدند ایتالیا را متحد کنند و تحت حاکمیت حکومت ملی و مستقلی درآوردند.

آلمان نیز در ابتدای قرن نوزدهم شامل ۳۹ ایالت بود که فاقد حکومت یکپارچه بودند، اما در سال ۱۸۷۱ م. سرزمین‌های آلمانی متحد شدند و امپراتوری آلمان را تشکیل دادند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): عمده تحولات تاریخ جهان، به‌ویژه اروپا، در قرن ۱۹ م. متأثر از تأثیرات و پیامدهای انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی بود. مهم‌ترین این تحولات عبارت‌اند از: تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری، رشد اندیشه ملی‌گرایی (ناسیونالیسم) و ظهور قدرت‌های جدید؛ پس رشد اندیشه ملی‌گرایی متأثر از گسترش رقابت‌های استعماری نیست، بلکه هر دوی این‌ها پیامد رخدادهای دیگری هستند.

گزینه (۳): ایتالیا کشور چندپارهای بود که بر هر قسمت آن خاندان‌های مختلف، پاپ‌ها و یا کشورهای همسایه (اتریش و فرانسه) حکومت می‌کردند، اما آلمان شامل ۳۹ ایالت بود که در اتحادیه‌ای ضعیف، موسوم به اتحادیه آلمانی قرار داشتند و امپراتوری اتریش - مجارستان نفوذ زیادی بر این اتحادیه داشت.

گزینه (۴): در دوره صلح مسلح در اروپا، کشورهای اروپایی از ترس یکدیگر پیمان‌های سیاسی و نظامی با هم منعقد کردند و در نتیجه آن، توازن قدرتی در اروپا شکل گرفت که در یک طرف آن، آلمان، ایتالیا و اتریش با عنوان اتحاد سه‌گانه (مثلث) قرار داشتند و در طرف مقابل، روسیه، انگلستان و فرانسه در جبهه اتفاق سه‌گانه (مثلث) کنار هم قرار گرفتند.

کدام یک از موارد زیر پس از پایان جنگ جهانی اول در ایران رخ داده است؟

- (۱) به موجب قراردادی که با دولت وئوقالدوله منعقد شد، اداره امور دارایی و وزارتخانه‌های ایران در اختیار انگلستان قرار گرفت.
- (۲) ایران بین دو دولت روسیه و انگلیس به این صورت تقسیم شد که نیمه شمالی متعلق به روسیه و نیمه جنوبی سهم انگلستان شد.
- (۳) اوضاع ایران به دلیل ناتوانی حکومت مشروطه در نتیجه اختلافات سیاسی داخلی، ضعف تشکیلات اداری و نظامی آشفته بود.
- (۴) دولت بلشویکی روسیه نیروهای خود را از ایران فراخواند و نیمه جنوبی کشور به اشغال انگلستان درآمد.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: تاریخ دوازدهم - درس ۶

جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴ م. آغاز و در سال ۱۹۱۸ م. به پایان رسید.

در سال ۱۹۱۹ م. یعنی یک سال پس از جنگ جهانی اول، انگلستان قراردادی با دولت وئوقالدوله (۱۲۹۷ - ۱۲۹۹ ش) منعقد کرد که قرارداد ۱۹۱۹ نام گرفت. به موجب این قرارداد، اداره امور دارایی و برخی دیگر از ادارات و وزارتخانه‌های ایران در اختیار انگلستان قرار می‌گرفت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): براساس معاهده ۱۹۰۷، ایران به سه منطقه و به موجب قرارداد ۱۹۱۵ ایران به دو قسمت تقسیم شد؛ نیمه شمالی متعلق به روسیه و نیمه جنوبی سهم انگلستان شد. این قرارداد در سال دوم جنگ جهانی منعقد شده است.

گزینه (۳): هم‌زمان با آغاز جنگ بین‌الملل اول، ایران وضعی آشفته داشت و حکومت مشروطه به دلیل اختلاف‌های سیاسی داخلی، ضعف تشکیلات اداری و نظامی، مشکلات اقتصادی و دخالت‌های فزاینده خارجی، قادر به سروسامان‌دادن به امور و برقراری نظم و امنیت نبود.

گزینه (۴): انقلاب روسیه در سال ۱۹۱۷ م. یعنی یک سال قبل از پایان جنگ جهانی اول پیروز شد و به دنبال آن نیروهایش را از ایران فراخواند.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام وقایع در ایران به ترتیب مقارن با انقلاب کبیر فرانسه و روی کار آمدن ناپلئون است؟

الف) فروپاشی زندیه

ب) قدرت گرفتن قاجار

ج) سقوط صفویه

د) انقلاب مشروطه

(۴) الف - ب

(۳) ب - ج

(۲) ب - د

(۱) الف - ج

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبث: تاریخ دوازدهم - درس های ۲ و ۳

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در ۱۴ ژوئیه ۱۷۸۹م. (۱۱۶۸ ش) مردم اغلب بینوا و خشمگین پاریس با حمله به زندان باستیل انقلاب خود را آغاز کردند. انقلابیون سرانجام لویی شانزدهم، پادشاه مستبد فرانسه را وادار به امضای قانون اساسی جدید و پذیرش نظام مشروطه سلطنتی کردند. در همین حین در ایران، لطفعلی خان، آخرین فرمانروای زند، با وجود شجاعت، لیاقت و محبوبیت نسبی در بین مردم نتوانست سلسله زند را حفظ کند و به دلیل اشتباهات نظامی و روی گردانی عده ای از درباریان، از آقامحمدخان قاجار شکست خورد و پس از دستگیری کشته شد. با مرگ لطفعلی خان سلسله زندیه منقرض شد. (۱۷۹۴ م. / ۱۱۶۷ ش)

پس از انقلاب فرانسه افکار و شعارهای آزادی خواهانه انقلابیون موجب ترس و خشم دولت ها در کشورهای اروپایی شد. در نتیجه، آن ها با فرانسه وارد جنگ شدند. طی این جنگ ها یکی از فرماندهان ارتش فرانسه به نام ناپلئون بناپارت با پیروزی های درخشانی که به دست آورد، به شهرت رسید. او با اجرای یک کودتا به قدرت دست یافت (۱۷۹۹م.) و سپس به عنوان امپراتور فرانسه انتخاب شد. قدرت گرفتن ناپلئون بناپارت در فرانسه هم زمان با روی کار آمدن قاجارها در ایران بود.

می دونی که این هم زمانی دوره قاجار با روی کار اومدن ناپلئون تو درس ۴ هم اومده؛ اون جا که می گه با به قدرت رسیدن قاجار صنایع دستی در ایران رشد کرد و در همین زمان، به علت جنگ های ناپلئون ... پس حواست باشه خودت نکات رو سلسله وار با هم ترکیب کن!

گول نخوری ✗

کدام یک از گزینه‌ها با عبارت زیر مطابقت بیشتری دارد؟

«موقعیت یک منطقه در ادامه حیات یا گسترش آن نقش مهمی دارد.»

- ۱) وضعیت آن سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون
- ۲) مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه بر روی زمین
- ۳) مکان انتخاب‌شده مردم برحسب نیاز برای زندگی
- ۴) محدوده جغرافیایی تأمین‌کننده کالا و خدمات یک منطقه

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

سرآغاز مطالعه و شناخت یک سکونتگاه روستایی و شهری مقر (مکان، جایگاه) و موقعیت آن است.

مقر: مکان اصلی و دقیق یک سکونتگاه و محل استقرار آن روی زمین است.

مقر هسته اولیه را شامل می‌شود.

هسته اولیه: مکانی که مردم برحسب نیاز، آن را برای زندگی انتخاب کرده و به اشغال درآورده‌اند.

موقعیت: وضعیت یک سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون خود و همچنین جایگاه آن در سطح ناحیه.

موقعیت یک سکونتگاه (شهر یا روستا) در ادامه حیات یا گسترش و زوال آن سکونتگاه نقش مهمی دارد.

(سؤال ۴ - امتحان نوبتی فردارد ۱۳۰۴)

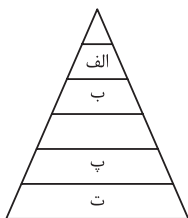
الف) کدام گزینه با عبارت زیر مطابقت بیشتری دارد؟

«مقر هر روستا یا شهر، هسته اولیه آن را شامل می‌شود.»

- ۱) جایگاه آن سکونتگاه در سطح ناحیه
- ۲) محل استقرار سکونتگاه بر روی زمین
- ۳) وضعیت سکونتگاه نسبت به پدیده‌های پیرامون
- ۴) نقش سکونتگاه در ادامه حیات یا گسترش آن

در صورتی که شکل زیر نشان دهندهٔ سلسله مراتب سکونتگاه‌ها باشد، کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می‌کند؟

۱) تعداد جمعیت «ت» نسبت به «الف» بیشتر می‌باشد، اما خدمات کم‌تری را دریافت می‌کند.

۲) در صورت حرکت از «پ» به سمت «الف» تنوع خدمات کاهش می‌یابد.

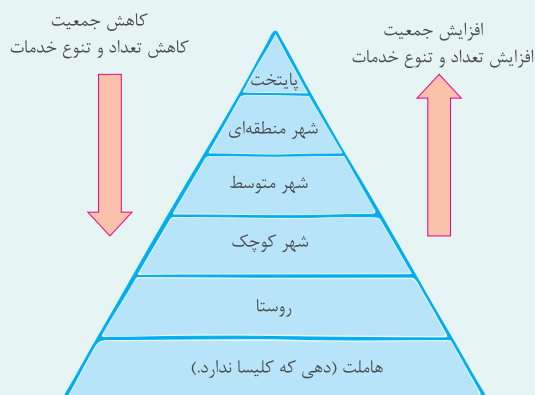
۳) تعداد جمعیت «ب» از «پ» کم‌تر می‌باشد، اما خدمات بیشتری را دریافت می‌کند.

۴) در صورت حرکت از «ت» به سمت «ب» تعداد جمعیت افزایش می‌یابد.

پاسخ: گزینهٔ ۴

زیرمبست: مفروضات دوازدهم - درس ۱

درس Box

در قاعده و ردیف‌های پایین هرم سلسله مراتب سکونتگاه‌ها، سکونتگاه‌هایی با کم‌ترین میزان جمعیت قرار می‌گیرند که خدمات کم‌تری را دریافت می‌کنند. با حرکت به سمت رأس و بالای هرم، جمعیت سکونتگاه‌ها بیشتر می‌شود و خدماتی که دریافت می‌کنند بیشتر و متنوع‌تر می‌شود. (به طور مثال در شکل سؤال سکونتگاه «الف» جمعیت و تنوع خدمات بیشتری نسبت به سکونتگاه «ت» دارد.)

پاسخ خیلی تشریحی ✓

با توجه به موارد زیر کدام گزینه با انواع سکونتگاه‌ها و تعاریف آن‌ها مطابقت دارد؟

الف) در اثر گسترش دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی شکل گرفته است.

ب) نقش مهمی در اقتصاد و تجارت جهانی دارند و دارای حوزه نفوذ وسیعی در سطح جهان هستند.

۱) موارد «الف» و «ب» به ترتیب مطابق با مگالاپلیس و کلان‌شهرها می‌باشند و توکیو از نمونه‌های «ب» است.

۲) به طور کلی مورد «الف» بزرگ‌ترین و مهم‌ترین شهر یک کشور است و نیویورک از نمونه‌های آن است.

۳) شهرهایی با ویژگی‌های مورد «ب» دارای حداقل ۱۰ میلیون نفر جمعیت و حوزه نفوذ وسیعی هستند.

۴) با افزایش شهرنشینی و گسترش حمل‌ونقل به تدریج در اطراف شهرهای بزرگ مورد «الف» شکل گرفته است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۱

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد «الف» و «ب»، به ترتیب اشاره به مگالاپلیس و جهان‌شهر دارند.

مگالاپلیس: در نتیجه گسترش دو یا چند مادرشهر در امتداد مسیرهای ارتباطی و حمل‌ونقل، زنجیره‌ای از مادرشهرها یا کلان‌شهرها پدید آمده است.

مگالاپلیس‌های بوستن تا واشنگتن در آمریکا و توکیو - یوکوهاما در ژاپن از نمونه‌هایی از اولین مگالاپلیس‌های جهان‌اند.

جهان‌شهر: برخی از کلان‌شهرها با حداقل جمعیت ۱۰ میلیون نفر به سبب نقش مهم در اقتصاد و تجارت جهانی، حوزه نفوذ وسیعی در سطح جهان دارند.

پژوهشگری با مطالعه بر روی عوامل مؤثر در افزایش جمعیت شهر کرج، اقدامات «الف» و «ب» را انجام داده است.

(سؤال ۱۱۴ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

بر این اساس کدام گزینه به درستی تنظیم شده است؟

الف) میزان تغییرات جمعیت، در شهر کرج، با استفاده از روش‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

ب) پژوهشگر به سالنامه آماری یک دهه، مراجعه نموده و روند تغییرات جمعیتی شهر کرج را بررسی کرده است.

۱) موارد «الف» و «ب» به ترتیب مطابق با مراحل پژوهش در جغرافیا، انجام شده است و بعد از هر دو گام، سابقه و نتایج پژوهش دیگران، بررسی می‌شوند.

۲) موارد «ب» و «الف» به ترتیب مطابق با مراحل پژوهش در جغرافیا، انجام شده است و در هر دو مرحله، اطلاعات غیرضروری حذف و اطلاعات مرتبط حفظ می‌شوند.

۳) هر دو اقدام، پس از تدوین فرضیه و پیش از تأیید یا رد آن، انجام می‌شود و پژوهشگر ممکن است علاوه بر مورد «ب»، ابزارهای سنجش خود را به مکان مورد نظر ببرد.

۴) هر دو اقدام، پیش از تدوین فرضیه و پس از تأیید یا رد آن، انجام می‌شود و پژوهشگر بعد از انجام مورد «الف»، ابزارهای سنجش خود را به مکان مورد نظر می‌برد.

کنکور

با توجه به موارد مطرح شده کدام گزینه عبارت صحیحی را بیان می کند؟

الف) بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

ب) جهاد سازندگی

ج) طرح های هادی روستایی

- ۱) نهاد «ب» همانند «الف» در سال ۱۳۵۸ جهت رفع نیاز مسکن مناطق محروم تأسیس شده است.
 ۲) هدف از تأسیس «ب» رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودکفایی کشاورزی می باشد.
 ۳) در «ج» به خدمت رسانی به مناطق دور و تأمین حداقل های زندگی برای مناطق کم برخوردار می پردازند.
 ۴) تهیه و اجرای «ب» و «ج» از جمله وظایف مهم نهاد «الف» می باشد که در سال ۱۳۵۸ تأسیس شده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در سال ۱۳۵۸ جهاد سازندگی با هدف رسیدگی به مناطق محروم و استقلال کشور و خودبسندگی کشاورزی تشکیل شد. بررسی سایر گزینه ها:

گزینه ۱): جهاد سازندگی و بنیاد مسکن هر دو در سال ۱۳۵۸ تأسیس شده اند. (اما هدف از تأسیس هر کدام متفاوت می باشد!)

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی با هدف تأمین مسکن محرومان، به ویژه روستاییان، تأسیس شد.

گزینه ۳): در طرح های هادی روستایی کاربری اراضی روستاها شناسایی می شود و برای ساماندهی کاربری های مسکونی، کشاورزی و ... راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها ارائه می شود.

گزینه ۴): تهیه و اجرای طرح های هادی روستایی از وظایف مهم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. (جهاد سازندگی خودش یک نهاد مستقل است).

کدام یک از گزینه‌های زیر با مفهوم زاغه‌نشینی مطابقت دارد؟

- ۱) در نتیجه مشکل مسکن در اطراف شهرهای بزرگ زاغه‌نشینی شکل می‌گیرد.
- ۲) نوعی اسکان غیررسمی است که در آن میزان بزهکاری و انحرافات اجتماعی کم می‌باشد.
- ۳) برخلاف حاشیه‌نشینی ممکن است در هر نقطه از شهرهای بزرگ تشکیل شود.
- ۴) نوعی اسکان غیررسمی است که در چادرها و اسکان‌های موقت شکل می‌گیرد.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۲

درس Box

اسکان‌های غیررسمی (غیرقانونی)

حاشیه‌نشینی: در اطراف شهرهای بزرگ با توجه به مشکل مسکن شکل می‌گیرد.
زاغه‌نشینی: هم در حاشیه و هم در نقاط مختلف شهرهای بزرگ مردم از مواد ارزان قیمت جهت ساخت محل اسکان استفاده می‌کنند.
در اسکان‌های غیررسمی امکانات بهداشتی کافی وجود ندارد و میزان جرائم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد می‌باشد.
زاغه‌نشینی نوعی اسکان غیررسمی است که علاوه بر حاشیه شهرها ممکن است در نقاط مختلف شهر شکل بگیرد.
در ساخت زاغه‌ها معمولاً از مواد ارزان قیمت مانند ضایعات آهن و حلبی استفاده می‌شود و میزان جرائم بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد می‌باشد.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در متن زیر به ترتیب چند داده مکانی و چند داده توصیفی به کار رفته است؟

«دریای خزر که در شمال ایران واقع شده است، بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی می‌باشد که به واسطه منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه، از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.»

- (۱) دو - سه
(۲) یک - چهار
(۳) دو - دو
(۴) یک - سه

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - فنون و مهارت‌های جغرافیایی (۱)

درجی Box

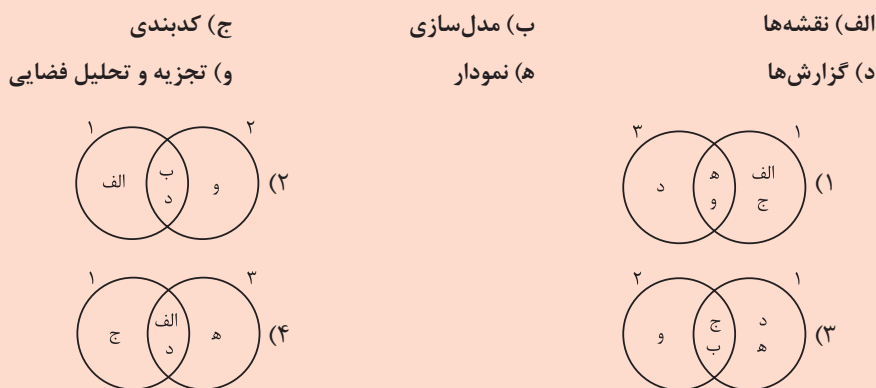
پاسخ خیلی تشریحی ✓

داده و اطلاعات دو مؤلفه دارند: موقعیت جغرافیایی دارند (داده‌های مکانی) و دارای ویژگی‌هایی هستند (داده‌های توصیفی).

«دریای خزر که در شمال ایران واقع شده است، بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی می‌باشد که به واسطه منابع نفت و گاز،

داده مکانی	داده توصیفی	داده توصیفی
تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه، از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.	داده توصیفی	داده مکانی

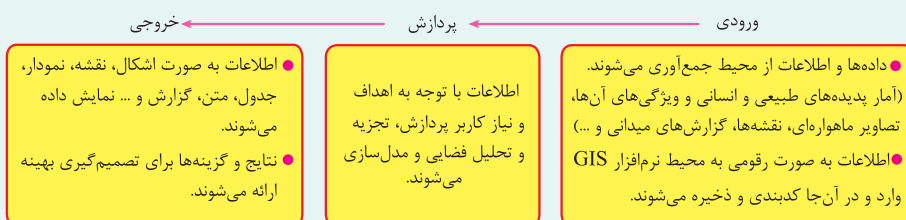
اگر در سامانه اطلاعات جغرافیایی ورودی (۱)، پردازش (۲) و خروجی (۳) باشد، با توجه به موارد ذکر شده کدام شکل به درستی ترسیم شده است؟

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبست: پیرامون دوازدهم - فنون و مهارت‌های پیرامونی (۱)

کارت Box

به طور کلی سامانه اطلاعات جغرافیایی از سه بخش ورودی، پردازش و خروجی تشکیل شده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

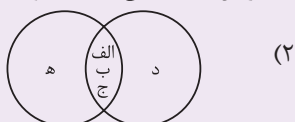
تیزبازی

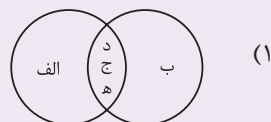
کدام شکل براساس اطلاعات داده شده، به درستی ترسیم شده است؟ (سؤال ۱۲۱ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (الف) سرزمینی با نواحی کوهستانی
(ب) وسعت زیاد سرزمینی
(ج) شکل سیاسی فشرده یا جمع و جور
(د) جمعیت فعال زیاد
(ه) سرزمینی با نواحی هموار

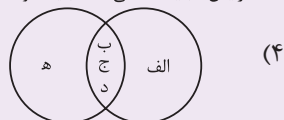
افزایش قابلیت دفاعی قابلیت توسعه راهها

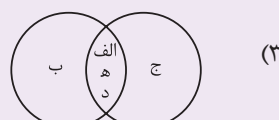
قابلیت توسعه راهها افزایش قابلیت دفاعی

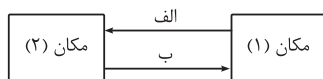
افزایش قابلیت دفاعی قابلیت توسعه راهها

قابلیت توسعه راهها افزایش قابلیت دفاعی

با توجه به تصویر زیر و ویژگی شیوه‌های حمل‌ونقل، کدام عبارت درست است؟

(۱) اگر فاصله مکان ۱ و ۲، بیش از ۴۰۰ کیلومتر باشد، احداث مسیر جاده‌ای بین آن‌ها، مناسب‌ترین شیوه حمل‌ونقل خواهد بود.

(۲) اگر مسیر قبلی بین دو مکان ۱ و ۲، مسیر جاده‌ای باشد، با احداث مسیر «الف» و «ب» به شکل ریلی، به صورت کلی می‌توان میزان حمل‌کالا را افزایش و مصرف سوخت را کاهش داد.

(۳) اگر مکان ۱، منطقه کوهستانی و مکان ۲، منطقه‌ای پست و جلگه‌ای باشد، پیشنهاد می‌شود، مسیر «الف»، به صورت جاده‌ای و مسیر «ب» ریلی باشد.

(۴) اگر مسیر «الف»، یک مسیر ریلی و مسیر «ب» یک مسیر دریایی باشد، حمل‌ونقل کالا از مسیر «ب» از لحاظ هزینه نسبت به مسیر «الف»، پایین‌تر خواهد بود، خصوصاً در کالاهای کم‌حجم و سبک.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبمبث: جغرافیای دوازدهم - درس ۳

درسی Box

شیوه حمل‌ونقل	خط لوله	هوایی	آبی	ریلی	جاده‌ای
سرعت - زمان	سرعت بالا	سرعت بالا	سرعت کم	وابسته به نوع قطار	متوسط
نوع و حجم بار	سیالات	کالاهای سبک، کم‌حجم و ارزشمند یا فاسدشدنی	کالاهای حجیم و بزرگ	حمل مسافر و کالا = زیاد	تعداد مسافر و ظرفیت حمل بار = کم
راحتی مسافر	صرفاً برای حمل کالاست و نه حمل مسافر	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط
آلودگی محیط زیست	کم	تقریباً کم	کم	از جاده‌ای بسیار کم‌تر	زیاد
مسافت	بسیار طولانی	بسیار طولانی	بسیار طولانی	متوسط و نسبتاً طولانی	کوتاه
ترافیک	ندارد	ندارد	ندارد	ندارد	دارد
هزینه	ارزان	بالا	کم	متوسط	متوسط

در حمل‌ونقل ریلی، میزان مصرف سوخت، $\frac{1}{7}$ حمل‌ونقل جاده‌ای است، از طرفی هر قطار باری می‌تواند به اندازه ده‌ها کامیون بار حمل کند.

بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه (۱): اگر فاصله مکان (۱) و (۲)، کم‌تر از ۴۰۰ کیلومتر باشد، احداث مسیر جاده‌ای بین آن‌ها، شیوه مناسبی برای حمل‌ونقل خواهد بود (اولاً که حمل‌ونقل جاده‌ای برای مسیرهای زیر ۴۰۰ کیلومتر مناسب است، دوماً نمی‌شه لزوماً با فاکتور مسافت گفت که سوم شیوه حمل‌ونقل بهترین شیوه ست).

گزینه (۳): به صورت کلی چون بخشی از مسیر، کوهستانی هستش، حمل‌ونقل ریلی هزینه بالایی داره و سافتش دشواره، اما آگه بقوایم برای یک طرف از مسیر، از حمل‌ونقل ریلی استفاده کنیم، فب طرف برگشت هم ریلی می‌کنیم دیگه؛ نمیشه که قطار فقط از مکان (۱) بیان و برن مکان (۲) و دیگه برگردن!

گزینه (۴): اگر مسیر «الف»، یک مسیر ریلی و مسیر «ب» یک مسیر دریایی باشد، حمل‌ونقل کالا از مسیر «ب» از لحاظ هزینه نسبت به مسیر «الف»، پایین‌تر خواهد بود، خصوصاً در کالاهای حجیم و بزرگ.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

موارد زیر به کدام یک از نقش‌ها و اهمیت حمل‌ونقل اشاره دارد؟

الف) کاربرد کشتی‌های رو - رو در حمل‌ونقل خودروهای تولیدشده

ب) ساخت هواپیمای بویینگ توسط آمریکا

ج) بازدید شهروندان روسی از آثار تاریخی و فرهنگی ایران

د) تخریب پوشش گیاهی مازندران در اثر عبور مسیر جاده‌ای

۱) اقتصادی - سیاسی - اقتصادی - زیست‌محیطی

۲) اجتماعی - اقتصادی - اجتماعی - اقتصادی

۳) اقتصادی - اقتصادی - اقتصادی - زیست‌محیطی

۴) اجتماعی - سیاسی - اجتماعی - اقتصادی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: جغرافیای دوازدهم - درس ۳

بررسی موارد:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف) کشتی‌های رو - رو به این دلیل که در زمینه حمل کالا (خودروهای صادراتی) فعالیت دارند، مربوط به نقش و اهمیت اقتصادی حمل‌ونقل است.

ب) ۱) هواپیما، یک ابزار حوزه حمل‌ونقل است، در نتیجه تولید آن مرتبط با اهمیت اقتصادی حمل‌ونقل است. ۲) از هواپیما چه برای حمل بار استفاده شود و چه برای حمل افراد (گردشگری)، مربوط به اهمیت اقتصادی است.

ج) بازدید و سفر شهروندان یک کشور از کشور دیگر اشاره به گردشگری دارد و مربوط به اهمیت اقتصادی حمل‌ونقل است.

د) تخریب پوشش گیاهی به واسطه ایجاد جاده، مربوط به اهمیت و نقش زیست‌محیطی حمل‌ونقل است.

صنعت گردشگری از فعالیت‌های مهم اقتصادی و زیرمجموعه اهمیت اقتصادی حمل‌ونقل است (نه اهمیت اجتماعی!). در اهمیت زیست‌محیطی سعی می‌شود از تأثیرات نامطلوب حمل‌ونقل بر طبیعت جلوگیری شود.

نکته

مدیریت یک شرکت بین‌المللی پستی به شما واگذار شده است، با توجه به لیست کالاهایی که برای ارسال به شرکت شما فرستاده شده است، پیشنهاد شما برای هر کدام از کالاها، کدام شیوه حمل‌ونقل است؟

الف) ۱۰,۰۰۰ شاخه گل رز (ب) ۱۲۰ لپ‌تاپ (ج) ۱۰ تن گندم

(د) ۵ تن مس خام (ه) ۲ تن موز

۱) دریایی - هوایی - ریلی - دریایی - دریایی

۲) هوایی - جاده‌ای - دریایی - جاده‌ای - هوایی

۳) هوایی - دریایی - دریایی - دریایی - هوایی

۴) دریایی - جاده‌ای - ریلی - جاده‌ای - دریایی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبست: مفروضات دوازدهم - درس ۳

درس‌Box

بررسی موارد:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

الف، ب و ه) برای حمل کالاهای سبک، کم‌حجم، ارزشمند و یا مواد فاسدشدنی، حمل‌ونقل هوایی گزینه مناسبی است، مانند

تجهیزات الکترونیکی (لپ‌تاپ، موبایل و ...)، گل، دارو و مواد غذایی (مانند موز)

ج و د) از حمل‌ونقل دریایی (کشتی‌های فله‌بر) و یا برخی قطارهای باری، می‌توان برای حمل فله‌ای کالاهایی مانند مواد معدنی

(مثل مس خام) و یا غلات (مثل گندم) استفاده کرد.

با توجه به موارد مطرح شده، کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- الف) کشتی‌های فله‌بر
ب) کشتی‌های رو - رو
ج) کشتی‌های کروز
د) کشتی‌های کانتینربر

۱) به علت محدودیت مخازن و تانکرهای مورد «الف»، هر چه حجم و وزن کالاها بیشتر باشد، هزینه حمل بالاتر خواهد رفت.

۲) با فرض این‌که گروه خودروسازی سایپا بخواهد کالاهای خود را به ونزوئلا صادر کند، استفاده از مورد «ب» انتخاب مناسبی است.

۳) در مورد «ج» مجهز بودن و پیشرفته بودن بندرهای کشور مبدأ و مقصد دارای اهمیت می‌باشد.

۴) حمل‌ونقل گاز و مواد پتروشیمی صادراتی بنادر جنوبی ایران با مورد «د»، سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها را افزایش می‌دهد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: مفروضات دوازدهم - درس ۳

درس Box

یکی از کاربردهای مهم کشتی‌های رو - رو، حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به دیگر کشورها است. بررسی گزینه‌های نادرست:

گزینه ۱: به صورت کلی حمل‌ونقل آبی مقرون به صرفه‌ترین و ارزان‌ترین روش برای جابه‌جایی کالاها است، به‌ویژه کالاهای حجیم و بزرگ، در نتیجه تفاوت خاصی ندارد که این کالاها با کشتی‌های فله‌بر حمل شوند و یا کانتینربر و یا رو - رو و ...

گزینه ۳: کشتی‌های کروز دوباره به مبدأ برمی‌گردند، در نتیجه فقط بندر کشور مبدأ مهمه!

گزینه ۴: بهترین گزینه برای حمل‌ونقل گاز و مواد پتروشیمی، کشتی‌های فله‌بر هستند، از طرفی امکان حمل کالاهایی مانند گاز با کانتینر، تقریباً نشدنی است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در مناطقی از کشور، شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل وجود دارد. به نظر شما در هر کدام از مثال‌های زیر، توجه به کدام شیوه حمل‌ونقل بیشتر خواهد بود؟ چرا؟

منطقه «الف» ← انتقال گاز از ایران به ارمنستان

منطقه «ب» ← انتقال زغال‌سنگ

منطقه «ج» ← انتقال محصولات پتروشیمی به چین

(۱) الف) لوله‌ای - امکان حمل‌ونقل ۲۴ ساعته / ب) ریلی - ظرفیت بیشتر و مصرف سوخت کم تر / ج) آبی - مقرون به صرفه تر بودن سوخت کم تر

(۲) الف) جاده‌ای - مصرف سوخت کم تر / ب) ریلی - مصرف سوخت کم تر و آسیب محیط زیستی کم تر / ج) هوایی - مصرف سوخت کم تر

(۳) الف) لوله‌ای - آسیب محیط زیستی کم تر / ب) جاده‌ای - ظرفیت بیشتر آسیب محیط زیستی کم تر / ج) آبی - سرعت انتقال بالاتر

(۴) الف) جاده‌ای - آسیب محیط زیستی کم تر / ب) جاده‌ای - ظرفیت بیشتر آسیب محیط زیستی کم تر / ج) هوایی - سرعت انتقال بالاتر

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبعض: جغرافیای دوازدهم - درس ۳

کسب‌وکار

منطقه «الف»: توجه به حمل‌ونقل لوله‌ای بیشتر خواهد بود، به دلیل ← امکان حمل‌ونقل ۲۴ ساعته و شبانه‌روزی مقرون به صرفه بودن و آسیب محیط زیستی کم تر

منطقه «ب»: توجه به حمل‌ونقل ریلی بیشتر خواهد بود، به دلیل ← ظرفیت بیشتر، مصرف سوخت پایین تر و آسیب محیط زیستی کم تر

منطقه «ج»: توجه به حمل‌ونقل آبی بیشتر خواهد بود، به دلیل ← مقرون به صرفه تر بودن، مناسب تر بودن برای حمل‌ونقل کالاهای کالاهای

پاسخ خیلی تشریحی

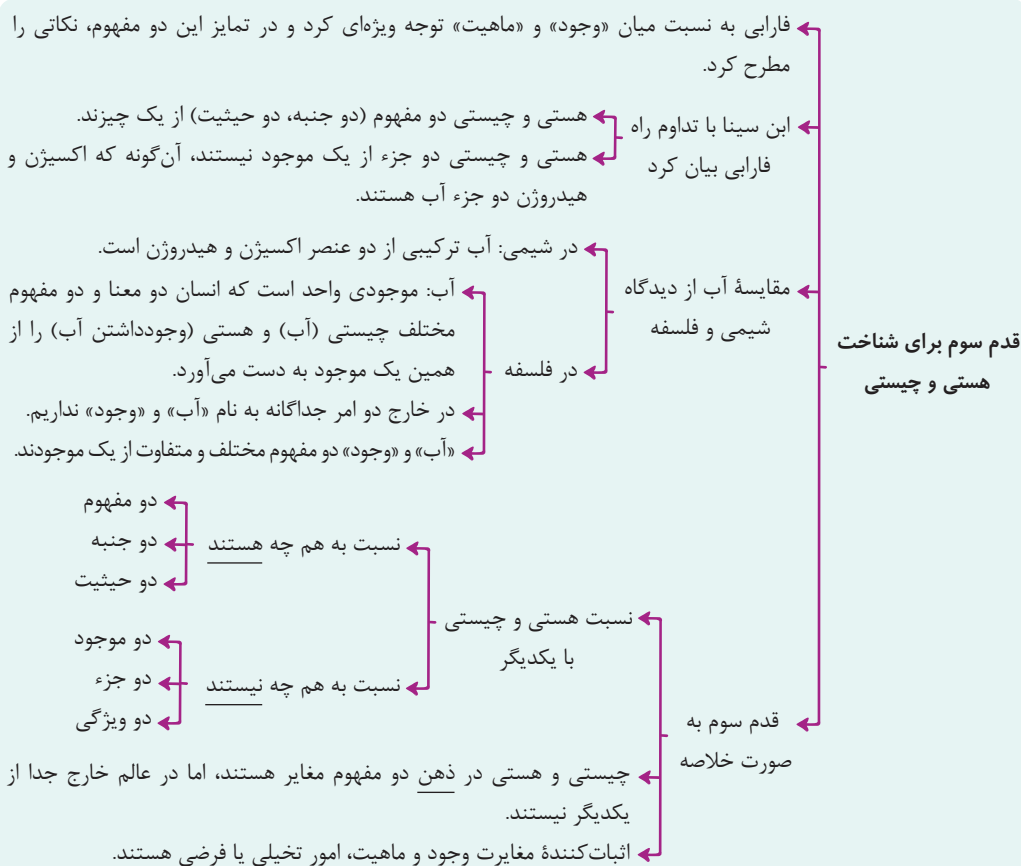
نسبت بین وجود و ماهیت از نظر فارابی و ابن سینا در کدام گزینه به درستی بیان شده است؟

- (۱) نسبت وجود و ماهیت در واقعیت مانند نسبت آب با هیدروژن و اکسیژن است.
- (۲) نسبت وجود و ماهیت در ذهن مانند اجزای آب است که از هم جدایی پذیرند.
- (۳) نسبت بین وجود و ماهیت در واقعیت همانند دو روی یک سکه است.
- (۴) نسبت بین وجود و ماهیت در ذهن و واقعیت مشابه هم هستند.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

از نظر فارابی و ابن سینا وجود و ماهیت در ذهن متمایزند و از یکدیگر جدا می‌شوند، اما همین دو مفهوم در واقعیت از یکدیگر قابل تفکیک نیستند؛ یعنی مانند هیدروژن و اکسیژن نیستند که با یکدیگر جمع می‌شوند و آب را تشکیل می‌دهند. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): نسبت وجود و ماهیت در خارج مانند نسبت آب با هیدروژن و اکسیژن نیست، چون در واقعیت از یکدیگر جدا نمی‌شوند.
- گزینه (۳): دو روی یک سکه یعنی دو جنبه از یک چیز که بیانگر نسبت وجود و ماهیت در ذهن است، نه در عالم خارج.
- گزینه (۴): نسبت وجود و ماهیت در ذهن، مغایر هم و در خارج عین هم است.

کدام گزاره صرفاً نتیجهٔ باور به فرض عینیت وجود و ماهیت است؟

- (۱) عدم امکان فرض تمایز و تفاوت میان اشیا و واقعیت‌ها
- (۲) هر واقعیت ذهنی، لزوماً باید وجود هم داشته باشد.
- (۳) هیچ شیئی توانایی نابودشدن و نیستی را ندارد.
- (۴) حمل وجود بر ماهیت بی‌نیاز از دلیل است.

پاسخ: گزینهٔ ۱

زیرمبحث: درس ۱

درس Box

اگر «وجود» و «ماهیت» با هم مغایر نباشند (برهان خلف)، چه مشکلاتی پیش می‌آید؟

نتایج مشترک عینیت و جزئیت وجود و ماهیت

- تصور وجود و ماهیت از هم جدا نمی‌شوند. (علت) ← امور فرضی بی‌معنی می‌شود. (معلول)
- وجودداشتن همه‌چیز بی‌نیاز از دلیل می‌شد و حمل وجود بر ماهیت نیاز به دلیل نداشت.
- نفی وجود از هیچ ماهیتی ممکن نبود.
- ماهیت‌ها منشأ اثر موجودات می‌شدند.

نتیجهٔ اختصاصی عینیت وجود و ماهیت ← همه‌چیز یکی می‌شود، به عبارتی همهٔ ماهیت‌ها یکی می‌شوند.

نتیجهٔ اختصاصی جزئیت وجود و ماهیت ← تسلسل علل نامتناهی ممکن می‌شود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دو فرض اشتباه در بحث مغایرت وجود و ماهیت وجود دارد: (۱) عینیت وجود و ماهیت یعنی آن‌که وجود، همان ماهیت است یا برای مثال: ماهیت انسان وجود است. (۲) وجود جزئی از ماهیت باشد یا این‌که ماهیت جزئی از وجود باشد، یعنی آن‌که هر واقعیتی ماهیت خاص خود را دارد، اما بخشی از این ماهیت وجود او است، مثلاً در تعریف انسان بگوییم: موجود حیوان ناطق.

گزینهٔ (۱): نتیجهٔ انحصاری فرض اول است، زیرا اگر وجود و ماهیت یکی باشند ماهیت هر چیزی وجودداشتن است و این‌گونه با توجه به یکسان‌بودن همهٔ ماهیت‌ها، دیگر امکان تفاوت میان واقعیت‌ها وجود ندارد.

سایر گزینه‌ها نتایج مشترک هر دو فرض هستند.

کدام توضیح در مورد حمل «شکل» و حمل «دارای مجموع زوایای 180° » بر «مثلث» درست است؟

- (۱) حمل اول بی‌نیاز از دلیل است ولی چون برای حمل دوم دلیل می‌آورند، پس می‌توان گفت ضروری نیست.
- (۲) هیچ مثلثی نیست که چنین ویژگی‌هایی را نداشته باشد، بنابراین هر دو حمل یادشده بی‌نیاز از دلیل هستند.
- (۳) هر دو حمل ضروری هستند، زیرا هیچ مثلثی نیست که این ویژگی‌ها را نداشته باشد.
- (۴) چون این حمل‌ها هر دو بی‌نیاز از دلیل هستند، پس هر دو ضروری هم محسوب می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس‌های ۱ و ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

زمانی که مفهوم حمل‌شده اعم باشد یا عین موضوع باشد، حمل بی‌نیاز از دلیل است، ولی چون برای 180° درجه بودن مجموع زوایای مثلث در ریاضی اثبات می‌آورند، پس بی‌نیاز از دلیل نیست، ولی ضروری بودن یعنی این ویژگی قابل انفکاک از مفهوم نیست و مصداقی از مفهوم مورد نظر وجود ندارد که این ویژگی را نداشته باشد، چون مثلثی نیست که شکل نباشد یا مجموع زوایای آن 180° درجه نباشد، بنابراین هر دوی این ویژگی‌ها ضروری هستند.

حمل‌های بی‌نیاز از دلیل ← ضروری هستند.

حمل‌های نیازمند دلیل ← $\left[\begin{array}{l} \text{یا ضروری} \\ \text{یا امکانی} \\ \text{یا امتناعی} \end{array} \right.$ هستند.

کدام گزینه در مورد مفهومی که در واقعیت وجود ندارد، نادرست است؟

- ۱) می‌تواند ممتنع‌الوجود بالغیری باشد که هنوز موجود نشده است.
- ۲) لزوماً ممتنع‌الوجود بالذات است، زیرا که در واقعیت وجود ندارد.
- ۳) نمی‌تواند در هیچ صورتی واجب‌الوجود باشد، چه بالذات چه بالغیر.
- ۴) می‌تواند ممکن‌الوجودی باشد که هنوز علتی برای وجودش نیامده است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

مفهومی که اکنون در عالم واقعیت نیست می‌تواند ممتنع‌الوجود بالذات باشد که نه فقط اکنون بلکه هیچ‌گاه موجود نمی‌شود، ولی ممکن است ممکن‌الوجود بالذاتی باشد که هنوز علت وجودبخش آن موجود نشده است، لذا ممتنع‌الوجود بالغیر است؛ یعنی علت موجودشدنش هنوز وجود ندارد، بنابراین نمی‌توان گفت قطعاً ممتنع‌الوجود است. همچنین چون الان موجود نیست، قطعاً واجب‌الوجود هم نیست (شاید واجب‌الوجود بالغیر بشود، اما در حال حاضر نیست)؛ زیرا اگر واجب‌الوجود بالذات بود که همیشه موجود بود و اگر واجب‌الوجود بالغیر بود که باید اکنون موجود باشد.

آن‌چه همیشه وجود دارد } یا واجب‌الوجود بالذات است.
یا واجب‌الوجود بالغیری است که علتش با خودش هم‌زمان بوده و علتش همیشگی است.
آن‌چه هیچ‌گاه وجود ندارد } یا ممتنع‌الوجود بالذات است.
یا ممتنع‌الوجود بالغیری است که هیچ‌گاه علتش فراهم نشده و نمی‌شود.

۱۳۰

نسبت در کدام گزینه مانند رابطه موضوع و محمول در قضیه «شاعر انسان است» می‌باشد؟

- (۱) مثلث، قائم‌الزاویه است. (۲) مستطیل، مربع نیست.
(۳) عدد اول، فرد است. (۴) تعریف، علم نیست.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۲

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در قضیه «شاعر انسان است»، مفهوم «انسان» برای شاعر ضرورت دارد.
همچنین در گزاره «تعریف، علم نیست»، «علم‌نبودن» برای تعریف ضرورت دارد. (تعریف از انواع تفکر است، نه علم.)
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): امکانی

گزینه (۲): امکانی

گزینه (۳): امکانی

نسبت در قضا یا سه گونه است

- و جویی: محمول ضرورتاً به موضوع نسبت داده می‌شود.
- امکانی: محمول برای موضوع، نه ضرورت دارد و نه امتناع دارد.
- امتناعی: محمول به هیچ وجه به موضوع نسبت داده نمی‌شود.

فلسفه و منطق

۱۳۱

سلب مفهوم اول از دوم در کدام گزینه به نتیجه یکسانی در مقایسه با سایر گزینه‌ها از نظر نسبت میان قضا یا نمی انجامد؟

- (۱) ممتنع الوجود بالغیر - ممکن الوجود بالذات
(۲) واجب الوجود بالغیر - دائمی و همیشگی
(۳) ممتنع الوجود بالذات - جمع نقیضین
(۴) ممکن الوجود بالذات - عدم همیشگی

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۲

بررسی گزینه‌ها:

پاسخ خیلی تشریحی ✓

گزینه (۱): ممکن الوجود بالذات، ممتنع الوجود بالغیر نیست. ← امکانی، چراکه ممکن الوجود بالذات یا واجب الوجود بالغیر است یا ممتنع الوجود بالغیر.

گزینه (۲): دائمی و همیشگی، واجب الوجود بالغیر نیست. ← امکانی، چراکه آن چه دائمی و همیشگی است یا واجب الوجود بالذات است یا واجب الوجود بالغیری است که علتش با خودش هم زمان بوده و ازلی و ابدی بوده است.

گزینه (۳): جمع نقیضین ممتنع الوجود بالذات نیست. ← امتناعی است.

گزینه (۴): عدم همیشگی، ممکن الوجود بالذات نیست. ← امکانی است، چراکه آن چه همیشه معدوم است و وجود ندارد، یا ممتنع الوجود بالذات است یا ممتنع الوجود بالغیری است که علتش هنوز فراهم نشده و نمی شود.

اگر در هر یک از سطرهای زیر، مفهوم دوم را به مفهوم اول نسبت داده و مفهوم چهارم را از مفهوم سوم سلب کنیم، در کدام سطر، نسبت‌های یکسان نخواهیم داشت؟

(سؤال ۱۳۹ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (۱) مربع و 36° - تعریف و دارای نسبت
(۲) مثلث و سه پاره خط - حیوان و حساس
(۳) عقل فعال و زمان مند - دایره و خط منحنی
(۴) مضرب هفت و فرد - دارای حرکت و دارای علم

کنکور

۱۳۲ در کدام گزینه شباهت نظر فیلسوفان مسلمان و دیوید هیوم درباره منشأ پذیرش علیت آمده است؟

- (۱) اصل علیت از طریق تجربه قابل درک نیست.
- (۲) اصل علیت از طریق عقل قابل درک است.
- (۳) فطرت می‌تواند منشأ درک اصل علیت باشد.
- (۴) قواعد طبیعی و توالی پدیده‌های جهان، عامل ایجاد مفهوم علیت هستند.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۳

درس Box

فلسفه و منطق

پاسخ خیلی تشریحی ✓

فلاسفۀ مسلمان معتقدند که اصل علیت یک اصل عقلی است و از طریق تجربه قابل درک نیست. دیوید هیوم نیز معتقد است تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است، اما از این طریق نمی‌توان اصل علیت را درک نمود.
بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۲): هیوم تجربه‌گرا است و به طور کل شناخت عقلی (محض) را نامعتبر می‌داند.

گزینه (۳): از نظر هیوم و فلاسفۀ مسلمان، اصل علیت از طریق تجربه قابل درک نیست و البته فطری هم نیست.

گزینه (۴): فلاسفۀ مسلمان عقل را منشأ درک علیت می‌دانند.

اگر کسی معتقد باشد که ادراک اصل علیت فطری نیست،

۱) ممکن است از استدلال عقلی برای اثبات این اصل استفاده کند، هرچند تجربه را در تمام مسائل مربوط به علیت بی‌ثمر نمی‌داند

۲) این اصل را عقلی ندانسته و برای اثبات آن، باید مانند عموم تجربه‌گرایان صرفاً به تجربه، تکرار و توالی اکتفا کند

۳) استفاده از تجربه برای اثبات اصل علیت و ارتباط و پیوستگی میان پدیده‌ها را مقدم بر استدلال عقلی می‌داند

۴) راهی جز انکار اصل علیت ندارد، چون این اصل لازمه هر تجربه و آزمایشی است

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۳

فلاسفه مسلمان هرچند اصل علیت را یک اصل عقلی می‌دانند، ولی هم‌چون دکارت آن را فطری و مادرزادی نمی‌دانند و از تجربه نیز برای تعیین مصادیق علیت استفاده می‌کنند؛ ضمن این‌که توجه داشته باشید اگر کسی علیت را فطری نداند، یا عقل‌گرا است و آن را استدلالی می‌داند و یا تجربه‌گرا است و آن را حاصل تجربه می‌داند.

دقت کنید که فقط دکارت معتقد به فطری‌بودن درک اصل علیت است.

✓ پاسخ خیلی تشریحی

کدام گزینه توصیف درستی از «چرایی» است؟

- (۱) بازتاب درک علیت در ذهن است.
 (۲) نتیجه تشخیص مصادیق علیت است.
 (۳) علت درک وجود علیت است.
 (۴) حاصل تجربه و مشاهده تکرار و توالی است.

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۳

درس Box

رابطه علیت

← انسان از همان اوایل کودکی که زبان می‌گشاید، از «چیستی» و «چرایی» اشیا پرسش می‌کند.
 ← این «چراها» با بزرگ‌تر شدن کودک، بیشتر و عمیق‌تر می‌شوند و تا پایان عمر ادامه دارند.
 ← «چرا» بازتاب درک رابطه علت و معلول (علیت) در ذهن انسان است، یعنی به دنبال علت هستیم.
 ← رابطه علت و معلول از کهن‌ترین مسائل فلسفی انسان است.
 ← انسان از همان ابتدای ظهور خود بر روی این کره خاکی به دنبال علت‌یابی بوده و برای یافتن علل پدیده‌ها، تلاش کرده است.

مقصود از علت و معلول

← علت وجوددهنده است.
 ← معلول به وجودآمده است.
 ← علیت وجوددهندگی است.
 ← تا علت نباشد معلول به وجود نمی‌آید. ← معلول وجودش متوقف (وابسته) به علت است.
 ← علت در ذهن همان «دلیل» است.
 ← معلول در ذهن همان «نتیجه» است.
 ← برخی مترادف‌های علت: خاستگاه، ریشه، منشأ، مبدأ، متبوع و ...
 ← برخی مترادف‌های معلول: بازتاب، محصول، میوه، ثمره، تابع و ...

«چرا؟» بازتاب درک علیت در ذهن است که با هدف کشف مصادیق و نمونه‌های علیت به کار می‌رود.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

کدام گزینه یادآور اصل سنخیت است که نشان می‌دهد هر پدیده از هر چیزی پدید نمی‌آید؟

- (۱) میان وزن ماهواره و سرعت پرتاب آن به فضا ارتباط و پیوستگی وجود دارد.
- (۲) با فراهم شدن تمام شرایط لازم برای پرتاب ماهواره، قطعاً ماهواره پرتاب می‌شود.
- (۳) لایتخلف بودن قرار گرفتن ماهواره در مدار زمین نشان‌دهنده مهیا بودن شرایط و عوامل آن است.
- (۴) با توجه به زاویه پرتاب ماهواره و سرعت و شتاب آن، پیش‌بینی می‌شود که با موفقیت در مدار زمین قرار گیرد.

پاسخ: گزینه ۴

زیرمبحث: درس ۳

درس Box

یکی از نتایج سنخیت میان علت و معلول، امکان پیش‌بینی و پیشگیری رویدادها است؛ پس گزینه (۴) که از پیش‌بینی صحبت می‌کند، نشان‌دهنده سنخیت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): بیانگر اصل علیت است.

گزینه (۲): بیانگر وجوب علی و معلولی است.

گزینه (۳): بیانگر وجوب علی و معلولی است.

نکته

● فلاسفه (به‌جز فیلسوفان تجربه‌گرا)، اصل سنخیت را مانند اصل علیت، یک اصل عقلی می‌دانند.

● یافتن مصادیق سنخیت، یعنی این‌که هر علت چه معلول خاصی دارد، با تجربه ممکن است.

● تخیل کردن در اکثر مواقع با به هم زدن سنخیت صورت می‌پذیرد.

مشخص کنید هر یک از عبارت‌های زیر، به کدام یک از اصول فلسفی داخل پراگماتر اشاره دارد؟

(سؤال ۵ (قسمت ب) - امتحان نوبت فروردین ۱۴۰۴)

(اصل علّیت - اصل سنخیت - اصل وجوب علی و معلولی)

با توجه به زاویه پرتاب ماهواره و میزان سرعت و شتاب آن، پیش‌بینی می‌شود ماهواره با موفقیت در مدار زمین قرار گیرد.

اگر کسی معتقد باشد که به هیچ وجه نمی توان حوادث طبیعی را پیش بینی نمود،

- (۱) چون اصل سنخیت را انکار نموده است، به معنای دوم اتفاق و بی اعتباری علوم معتقد می باشد
- (۲) به معنای اول اتفاق معتقد است چرا که پدید آمدن معلول را بدون وجود علت پذیرفته است
- (۳) هیچ یک از معانی اتفاق را نپذیرفته به جز معنای چهارم که مخالف اصول فلسفه نیست
- (۴) چون هدفمندی جهان را انکار کرده است، پس به معنای سوم اتفاق معتقد بوده است

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۴

درس Box

بررسی معنای دوم اتفاق

- در این معنا، سنخیتی میان اشیا و آثار آنها نیست.
- در این معنا امکان دارد از یک پدیده اثری ظاهر شود که هیچ ربطی به آن ندارد.
- کسی که معنای دوم اتفاق را تأیید کند، اصل سنخیت را انکار کرده است.
- بسیاری از فلاسفه، از جمله ابن سینا، ملاصدرا، علامه طباطبایی و برخی فیلسوفان اروپایی، این معنا را نمی پذیرند.

نتایج تأیید معنای دوم

- (۱) انسان به هیچ کاری دست نخواهد زد.
- (۲) نمی توان نظم و هماهنگی موجود در طبیعت را تبیین کرد.
- (۳) نمی توان دانشمندان را به کشف علل پدیده ها تشویق نمود.
- (۴) همه علوم بی اعتبار می شوند و به آنها بی اعتنایی می شود.
- (۵) نظام مندی و قانون مندی هستی، دچار تناقض می شود.

پاسخ خیلی تشریحی

پیش بینی کردن حوادث طبیعی، به دلیل وجود اصل سنخیت میان علت و معلول است و کسی که قابل پیش بینی بودن حوادث جهان را انکار کند، در واقع سنخیت میان علت و معلول را انکار نموده و این همان معنای دوم اتفاق است که در نتیجه آن نفی نظم و قانون مندی جهان و بی اعتبار شدن همه علوم است.

بررسی سایر گزینه ها:

- گزینه های (۲) و (۳): نفی پیش بینی حوادث، قبول معنای دوم اتفاق است و ارتباطی به معنای اول یا چهارم ندارد.
- گزینه (۴): غیر قابل پیش بینی بودن جهان به معنای نفی هدفمندی جهان نیست.

کدام گزینه درباره علت تامه و علت ناقصه نادرست است؟

- ۱) علت ناقصه لازمه موجودشدن معلول است، هرچند نمی‌توان آن را وجودبخش دانست.
- ۲) علت تامه هم وجودبخش است و هم وجوببخش، برخلاف علت ناقصه که چنین نقشی ندارد.
- ۳) علت ناقصه برای وجود معلول کفایت می‌کند، ولی برای برقراری اصل ضرورت، علت باید تامه شود.
- ۴) علت ناقصه همیشه بخشی از علت تامه است و هرچند لازمه وجودبخشی است ولی وجوببخش نیست.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۴

علت ناقصه نمی‌تواند وجودبخش و وجوببخش باشد. برای این که معلول موجود شود حتماً باید علت تامه شود، ولی چون علت ناقصه جزئی از علت تامه است، وجود آن برای معلول لازم است ولی کافی نیست.

دقت کنید که علت به معنای «عامل وجودبخش» را فقط می‌توان به علت تامه اطلاق کرد، چراکه علت ناقصه وجودبخش نمی‌کند و اگر آن را «علت» قلمداد می‌کنیم، اغماض کرده‌ایم.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نکته

- (۱) قبول وجوب علی و معلولی مقدم بر پذیرش رابطه علیت و پیوستگی میان پدیده‌ها است.
 (۲) علیت یا همان درک علت پدیده‌ها، از نظر فلاسفه تجربه‌گرا، با استفاده از تجربه حاصل می‌شود.
 (۳) برخلاف حوزه عمل و رفتار، شاید بعضی فلاسفه اصل سنخیت را در حوزه نظر قبول نداشته باشند.
 (۴) معلول، قطع نظر از علت، امکان ذاتی دارد و این همان اصل سنخیت است که سازنده نظم هستی است.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۴

پاسخ خیلی تشریحی ✓

در بحث انکار سنخیت، اندیشمندانی که این نظر را دارند صرفاً در حوزه نظر می‌توانند این سخن را بیان کنند و به آن معتقد باشند که لزومی وجود ندارد میان علت و معلول یک سنخیت و نظم و هماهنگی وجود داشته باشد، اما این افراد در حوزه عمل یا رفتار حتماً با توجه به فرض وجود سنخیت رفتار می‌کنند، مثلاً این افراد وقتی تشنه می‌شوند به سراغ آب می‌روند؛ همین به سراغ آب رفتن برای رفع تشنگی، یعنی باور به اصل سنخیت.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): اصل وجوب علی و معلولی از فروع اصل علیت است، یعنی ابتدا باید اصل علیت را بپذیریم و سپس پی به وجوب میان علت و معلول‌ها ببریم.

گزینه (۲): برخی تجربه‌گرایان مثل هیوم درک علیت را تجربی نمی‌دانند.

گزینه (۴): معلول قطع نظر از علت، امکان ذاتی دارد و این اشاره به اصل وجوب علی دارد و به این معنا است که معلول با قطع نظر از علت می‌تواند بیاید و می‌تواند نیاید، اما اگر علت باشد، معلول واجب است که پدید بیاید و وجوب پیدا می‌کند.

دقت کنید که انکار سنخیت در نظر و عقیده یا حتی در کلام ممکن است اما در عمل ناممکن است، چراکه تمام اعمال انسان مبتنی بر سنخیت است.

کدام گزینه با توجه به برهان‌های ارسطو در باب اثبات وجود خدا درست است؟

- (۱) او در هیچ‌یک از برهان‌های خود از حس و تجربه استفاده نکرده است.
- (۲) رسیدن به وجود متحرک نامتحرک، نتیجه برهان حرکت او می‌باشد.
- (۳) در یکی از برهان‌های ارسطو، الزاماً وجود «خوب» فرض گرفته نشده است.
- (۴) «خوب‌ترین» صفتی است که با مقایسه میان خوب و خوب‌تر ساخته می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۵

درس‌Box

برهان حرکت (برهان مشهور ارسطو) -

- مقدمه (۱): وجود هر حرکت در عالم نیازمند محرک است.
- مقدمه (۲): اگر محرک خودش حرکت داشته باشد، نیازمند یک محرک دیگر است و آن محرک دوم نیز به همین ترتیب نیازمند محرک دیگری است و سلسله محرک‌ها تا بی‌نهایت می‌رود که عقلاً محال است.
- نتیجه (۳): در عالم محرکی وجود دارد که خودش حرکت ندارد و آن خداست.

در برهان درجات کمال، ضروری است که خوب‌تر وجود داشته باشد و نه خوب؛ زیرا وقتی می‌گوییم خوب‌تر هست یعنی یک خوب‌ترین هم هست. چون خوب‌ترین بوده که ملاک مقایسه میان دو چیز قرار گرفته تا یکی خوب‌تر فرض گرفته شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): مبنای برهان حرکت ارسطو حس و تجربه است؛ زیرا وجود حرکت و درک حرکت که همان معنای تغییر می‌دهد، امری مادی است که با حواس پنج‌گانه قابل درک است.

گزینه (۲): نتیجه برهان حرکت ارسطو، لزوم وجود محرک نامتحرک یا حرکت‌دهنده‌ای است که خودش حرکت ندارد، نه متحرک نامتحرک. گزینه (۴): خوب‌ترین با مقایسه دو امر ساخته نمی‌شود، بلکه با وجود خوب‌ترین می‌توان سایر امور را با این خوب‌ترین مقایسه کرد و صفات خوب و خوب‌تر را استفاده کرد.

دقت کنید که «برهان حرکت ارسطو» محرک به معنای حرکت‌دهنده و محرک به معنای حرکت‌کننده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

۱۴۰. برهان حرکت ارسطو در اثبات وجود خداوند، با کدام مقدمه آغاز می‌شود؟

- (۱) وجود حرکت در عالم نیازمند محرک است.
- (۲) تسلسل بی‌نهایت متحرک محال است.
- (۳) در جهان حرکت وجود دارد.
- (۴) در جهان برخی از موجودات از برخی دیگر برتر و بهتر هستند.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

برهان مشهور ارسطو بر اثبات وجود خداوند «برهان حرکت» نام دارد. این برهان با این مقدمه آغاز می‌شود که «در جهان حرکت وجود دارد.» و سپس با این توضیح که «هر حرکتی، نیازمند محرک است و اگر همه محرک‌ها خودشان متحرک باشند، سلسله بی‌نهایتی از متحرک‌ها به وجود می‌آید و این محال است» به این نتیجه می‌رسد که زنجیره حرکت‌ها در جهان به یک محرک غیرمتحرک ختم می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های (۱) و (۲): این دو گزاره، جزء مقدمات برهان حرکت ارسطو هستند ولی مقدمه اول آن نیستند.

گزینه (۴): این عبارت، مقدمه برهان «درجات کمال» از ارسطو است.

در کدام گزینه همه صفات منسوب به خدا، بدون نیاز به وجود سایر موجودات درک می‌شود؟

- (۱) بی‌نیاز از علت - ضرورتاً موجود - کمال مطلق
- (۲) ازلی و ابدی - مجرد - دمیورژ
- (۳) نامتناهی - ناظم حکیم - شریف‌ترین موجود
- (۴) خیر و زیبایی - واجب‌الوجود بالذات - محرک نخستین

پاسخ: گزینه ۱

زیرمبحث: درس ۵

پاسخ خیلی تشریحی ✓

صفات خدا دو دسته‌اند؛ یا برای فهم آن‌ها نیاز داریم تا مخلوقات او هم باشند و یا برای درک آن‌ها فقط خود خدا را در نظر می‌گیریم و نیاز به وجود هیچ‌چیز دیگری نیست. بررسی گزینه‌ها:

گزینه (۱): بی‌نیاز از علت: خدا به علت نیاز ندارد و این مطلب ارتباطی با سایر موجودات ندارد. - ضرورتاً موجود: خدا وجودش حتمی است؛ یا به عبارتی واجب‌الوجود بالذات است که چه سایر موجودات باشند و چه نباشند، خدا این ویژگی را دارد. - کمال مطلق: به معنای حدّ بی‌انتهای کمال است که ارتباطی با وجود سایرین ندارد.

گزینه (۲): ازلی و ابدی: یعنی خدا از اول بوده و همیشه هست. (ارتباطی با سایر موجودات ندارد) - مجرد: به معنای غیرمادی است که ارتباطی با سایر موجودات ندارد. - دمیورژ: به معنای صانع یا همان خالق است که باید چیزی را خلق کرده باشد تا به او بگوییم خالق؛ پس در رابطه با وجود سایر موجودات است.

گزینه (۳): نامتناهی: به معنای بی‌انتهای نامحدود است که ارتباطی با سایر موجودات ندارد. - ناظم حکیم: به کسی می‌گوییم ناظم که به چیزی نظم داده باشد؛ پس وابسته به وجود سایرین است. - شریف‌ترین موجود: صفات تفضیلی در مقایسه با دیگران معنا دارد؛ پس وابسته به وجود سایر موجودات است.

گزینه (۴): خیر و زیبایی: وابسته به سایر موجودات نیست. - واجب‌الوجود بالذات: همان ضرورتاً موجود است که ارتباطی با سایرین ندارد. - محرک نخستین: به کسی می‌گوییم محرک که به چیزی حرکت بدهد؛ پس وابسته به وجود دیگران است.

در کدام مورد همه ویژگی‌های ذکرشده برای خدا از نظر نیاز یا عدم نیاز به هستی دیگر موجودات یکسان‌اند؟

(سؤال ۱۴۲ کنکور انسانی ۱۴۰۴ - نوبت اول)

- (۱) مثال خیر، صانع، پیوسته ثابت
- (۲) تغییرناپذیر، دارای حیات، خوبی مطلق
- (۳) شریف‌ترین موجود، جمال و زیبایی، نادیدنی
- (۴) محرک اول، دارای عالی‌ترین اندیشه، ضرورتاً موجود

درباره استدلال‌های فیلسوفان مسلمان در اثبات وجود خدا، کدام گزینه درست است؟

- (۱) ابن سینا و فارابی برخلاف ملاصدرا، واجب بالغیر بودن موجودات جهان را اثبات می‌کنند.
- (۲) همه این براهین، از طریق وجود یک نظم در مخلوقات، به سمت وجود یک خالق راهنمایی می‌کنند.
- (۳) برهان ملاصدرا علاوه بر اثبات نیاز به خداوند در ایجاد جهان، نیاز به خداوند در بقای جهان را نیز اثبات می‌کند.
- (۴) استدلال فارابی بر بطلان تسلسل علل نامتناهی، به تنهایی برای اثبات وجود یک واجب‌الوجود در جهان کافی نیست.

پاسخ: گزینه ۳

زیرمبحث: درس ۹

درس‌Box

براساس مبانی فلسفی خود، استدلال ابن سینا را ارتقا بخشید.

مقدمات

- الف) موجودات وجودشان عین وابستگی و نیاز به دیگری است.
- ب) موجودات وابسته و نیازمند باید به وجودی متصل باشند که آن موجود در ذات خود نیازی به غیر نداشته باشد.

نتیجه

موجودات این جهان وابسته به وجودی بی‌نیاز و غیروابسته‌اند. همه موجودات و واقعیات جهان، عین وابستگی و نیاز هستند و «وابستگی» و «نیاز به غیر» سراسر وجود آن‌ها را فراگرفته است.

توجه: ملاصدرا نیازمندی موجودات را «امکان فقری» یا «فقر وجودی» می‌داند. براساس «امکان فقری»، جهان یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است و از خود هیچ استقلالی ندارد. اگر ذات الهی آنی پرتو عنایت خویش را بازگیرد، کل موجودات نابود می‌شوند.

تفاوت‌های برهان ملاصدرا با

- ملاصدرا امکان فقری را مطرح می‌کند، نه امکان ماهوی را چراکه ملاصدرا قائل به اصالت وجود است و اصالت ماهیت را قبول ندارد.
- ابن سینا در اثبات وجود خدا از امکان و وجوب استفاده نمی‌کند، بلکه از نظر او، دو نوع وجود داریم: (۱) وجود بی‌نیاز (خدا) (۲) وجودهای نیازمند

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ملاصدرا براساس نظریه «امکان فقری» یا «فقر وجودی» که معتقد است نیاز و وابستگی به غیر، سراسر وجود موجودات را فراگرفته، اثبات می‌کند که چون موجودات جهان عین نیاز و وابستگی به غیر هستند، باید به یک وجود غنی و بی‌نیاز متصل باشند. این اتصال و نیاز، هم در پیدایش موجودات مشهود است و هم در بقای آنان ادامه دارد. لذا ملاصدرا معتقد است که اگر لحظه‌ای عنایت و توجه خداوند به موجودات قطع گردد، همه موجودات نابود شده و نور هستی آن‌ها خاموش می‌شود. بررسی سایر گزینه‌ها:

- گزینه (۱): ملاصدرا نیز معتقد به واجب بالغیر بودن موجودات جهان است.
- گزینه (۲): هیچ‌یک از برهان‌های فارابی، ابن سینا و ملاصدرا، از نظم جهان برای اثبات خدا بهره نبرده‌اند.
- گزینه (۴): استدلال فارابی بر بطلان تسلسل علل، به تنهایی می‌تواند اثبات‌کننده واجب‌الوجود در جهان باشد.

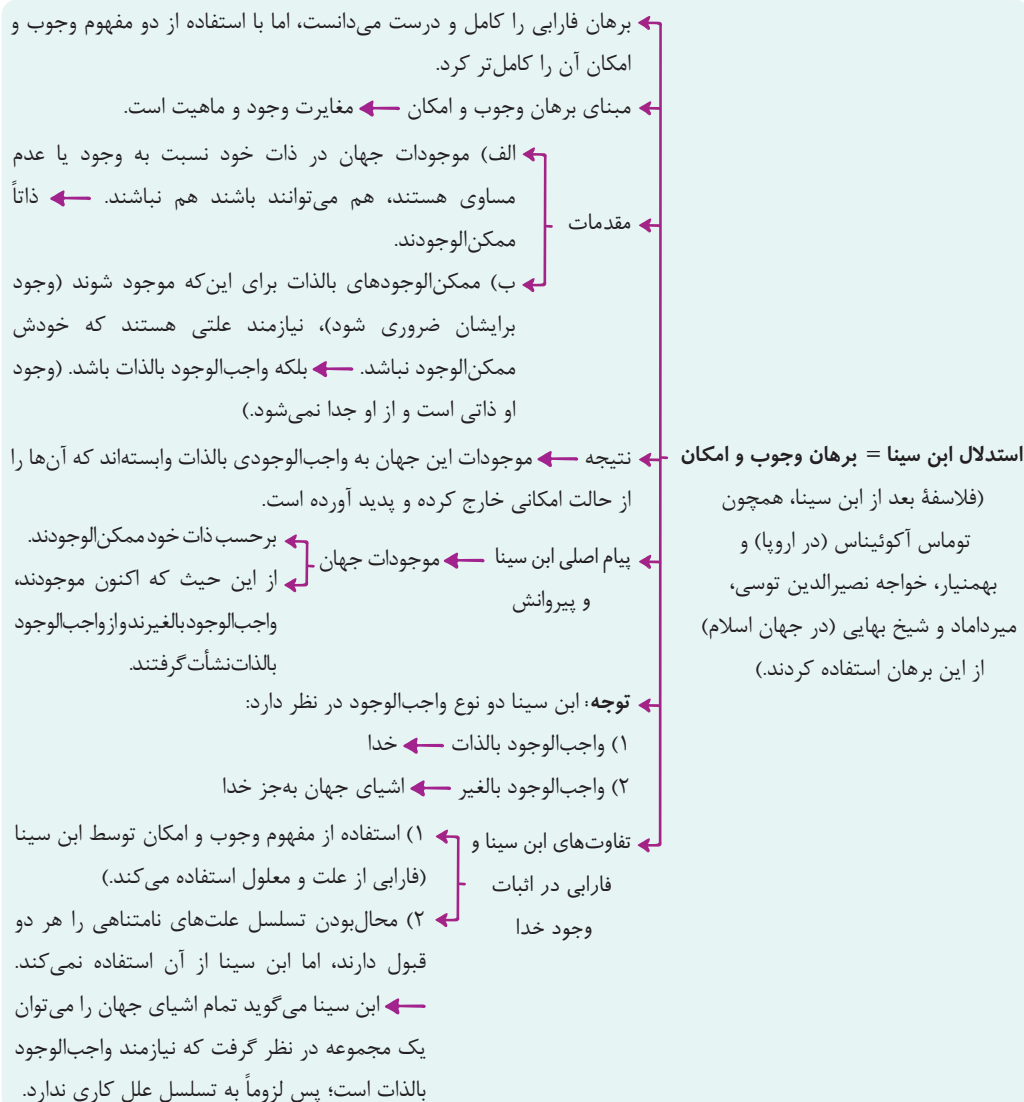
دربارهٔ برهان‌های ابن سینا و ملاصدرا در اثبات وجود خدا، کدام مورد درست است؟

- (۱) ملاصدرا سعی کرد با اضافه کردن مفاهیم جدیدی مانند فقر وجودی، برهان ابن سینا را اصلاح نماید.
- (۲) نتیجهٔ اصلی برهان ابن سینا آن بود که او توانست انواع واجب‌الوجودها را تقسیم‌بندی کند.
- (۳) ملاصدرا برخلاف ابن سینا، مبنای برهان خود را توجه به ماهیت اشیا و واقعیت‌ها قرار نداد.
- (۴) به صرف قبول محدودبودن اشیای جهان، راه برای قبول برهان ابن سینا هموار می‌شود.

پاسخ: گزینهٔ ۲

زیرمبحث: درس ۶

درس‌Box

پاسخ خیلی تشریحی ✓

ملاصدرا در برهان خود برای توضیح نیازمندی ممکن‌الوجودها به واجب‌الوجود، به وجود آن‌ها توجه کرد و بیان داشت هر ممکن‌الوجودی از نظر وجودی نیازمند به واجب‌الوجود است، اما ابن سینا در برهان خود به ماهیت واقعیت‌ها توجه کرد و ملاک نیازمندی را امکان ماهوی آن‌ها می‌دانست.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): ملاصدرا براساس مبانی فلسفه خود، برهان ابن سینا را ارتقا داد، نه این‌که اصلاح کرده باشد.

گزینه (۲): این‌که دو نوع واجب‌الوجود داریم، با برهان ابن سینا در ارتباط است، اما نتیجهٔ آن نیست. نتیجهٔ برهان ابن سینا اثبات وجود خدا بود.

گزینه (۴): ابن سینا بیان کرده که چه هستی و اشیای آن را محدود و چه نامحدود بدانیم، باز همهٔ آن‌ها در ماهیت خود ممکن‌الوجود هستند.

چگونه می‌توان نگاه مخدوش‌کننده برتراند راسل نسبت به برهان علیت را مخدوش کرد؟

- (۱) فارابی در برهان علیت به دنبال وجود یک معلول غیر علت است.
- (۲) طبق عقیده فارابی هر پدیده یا هر چه معلول است نیازمند علت است، اما نمی‌توان گفت هر چیزی وابسته به علت است.
- (۳) خداوند، فارغ از این‌که پدیده‌ها را به صورت یک مجموعه در نظر بگیریم یا تک‌تک آن‌ها را بررسی کنیم، یک علت‌العلل است.
- (۴) ملاک نیازمندی مخلوقات و پدیده‌ها به خدا، در وجود است و نیازهای ماهیتی نقشی در ضرورت وجود علت نخستین ندارد.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس ۶

درس‌Box

استدلال فارابی

مقدمات

الف) در جهان پیرامون ما اشیائی هستند که وجودشان از خودشان نیست (پدیده هستند) و معلول چیزهای دیگرند.

ب) هر چیزی که وجودش از خودش نباشد علتی مقدم (تقدم عقلی) بر خود دارد که به او وجود می‌دهد.

ج) اگر معلولی که اکنون موجود است، علتی داشته باشد که آن علت هم خودش معلول باشد، به ناچار این معلول هم علت دیگری دارد. حال اگر سلسله علت‌ها تا بی‌نهایت پیش رود و به علتی که خودش معلول نباشد منتهی نشود، «تسلسل علل نامتناهی» پیش می‌آید که محال است.

نتیجه ← سلسله علت‌های این جهان منتهی به علتی می‌شود که خودش نیازمند علت نیست. = خدا

اشکال راسل ← اشکال: اگر هر چیزی باید علتی داشته باشد، پس خدا هم نیازمند علت است.

به فارابی ← پاسخ به راسل: هر چیزی علت نمی‌خواهد، بلکه هر معلول یا هر پدیده نیازمند علت است.

راسل مقدمه دوم فارابی را به خوبی درک نکرده است.

پاسخ خیلی تشریحی ✓

نقد راسل به برهان علیت این است که اگر هر چیزی علت می‌خواهد، پس خدا هم علت می‌خواهد، اما راسل به مقدمه دوم برهان علیت فارابی دقت نکرده است. فارابی نمی‌گوید هر چیز یا هر موجود علت می‌خواهد، بلکه می‌گوید هر پدیده یا هر چه وجودش از خودش نیست یا به عبارتی هر معلول، علت می‌خواهد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): فارابی به دنبال علت‌العلل است که یک علت غیرمعلول می‌باشد.

گزینه (۳): نشان‌دهنده دیدگاه ابن سینا درباره واجب‌الوجود بالذات است.

گزینه (۴): بیانگر دیدگاه ملاصدرا در برهان فقر وجودی است.

کدام عبارت تفاوت اصلی میان فیلسوفان خدا باور اروپای جدید را با فلاسفه مسلمان در باب معناداری زندگی بیان می کند؟

- (۱) باور و اعتقاد به خدا لازمه معنادار شدن زندگی است.
- (۲) اعتقاد به خدا بدون اثبات عقلی وجود او کافی نیست.
- (۳) بدون باور به خدا هدفمندی زندگی انسان و جهان معنا ندارد.
- (۴) آنچه به زندگی معنا می دهد پذیرش خداوند به عنوان منشأ هستی است.

پاسخ: گزینه ۲

زیرمبحث: درس های ۵ و ۶

درس Box

باور به خدا و معناداری در زندگی

آن‌ها در عین اعتقاد به خدا، به جای ذکر دلایل اثبات وجود او (چه دلایل تجربی، چه دلایل عقلی)، به رابطه میان «اعتقاد به خدا» (ضرورت باور به خدا) و «معناداری زندگی» توجه می‌کردند.

آن‌ها نشان دادند که زندگی بدون اعتقاد به خدایی که مبدأ خیر و زیبایی و ناظر بر انسان باشد، دچار خلأ معنایی و پوچی آزاردهنده‌ای خواهد شد.

دارای غایت و هدف

سرشار از ارزش‌های اخلاقی

اطمینان‌بخش نسبت به آینده

دارای آرامش برتر

ظهور فیلسوفانی در

قرن بیست و

بیست و یک

قبول خدا (نه وجود خدا) زندگی ما را در بستری قرار می‌دهد که آن را با ارزش و اهمیت می‌سازد.

قبول خدا این امید را می‌دهد که به جای این‌که احساس کنیم در جهان بیگانه‌ای افتاده‌ایم که در آن هیچ امری در نهایت اهمیت ندارد، می‌توانیم پناهگاهی بیابیم.

او معتقد است که پس از سیر نزولی استدلال‌های عقلی و

فلسفی اثبات وجود خدا در اروپا — برخی فیلسوفان خدا

را عامل اصلی معنابخشی به زندگی معرفی نمایند.

فلاسفه مسلمان در کنار اثبات وجود خدا و اعتقاد به او، به تأثیر این اعتقاد در زندگی انسان و نقش آن در معنابخشی به حیات نیز پرداخته‌اند.

تأثیر اعتقاد به وجود خدا در حیات معنوی — مانند تأثیر پذیرش وجود آب در حیات جسمانی است.

یک تشبیه — بشر ابتدا با حواس به وجود آب پی می‌برد و آن را یک امر واقعی می‌داند، سپس این آب واقعی را می‌نوشد.

باید ابتدا وجود خدا را از طریق عقل، تفکر و اندیشه پذیرفت و سپس با وی ارتباط معنوی برقرار کرد و یک زندگی معنادار و متعالی را سامان داد. (یعنی باید واقعاً خدا را از یک راه معقول درک کرده باشیم).

فلاسفه مسلمان و معناداری حیات

(۱) یافتن غایتمندی جهان و توضیح آن

(۲) شناخت انسان به عنوان موجودی هدفمند و مشخص کردن آن هدف

(۳) قائل شدن گرایش به خیر و نیکی برای انسان (این خیر و زیبایی خیالی نیست، بلکه در یک حقیقت متعالی (خدا) وجود دارد).

(۴) معتبر و درست دانستن آرمان‌های مقدس و فراتر از زندگی مادی

(۵) احساس تعهد و مسئولیت در برابر یک وجود متعالی و برتر

معیارهای زندگی معنادار

پس از پذیرش وجود

خداوند با صفاتی که دارد

توجه: اگر فیلسوفی نتواند وجود خدا را اثبات کند، امکان پذیرش معیارهای زندگی معنادار را از دست می‌دهد.

هر یک از ممکنات (نه فقط انسان) به واسطه حقیقت وجود خود (ذات)، همیشه مشتاق کمالات و خیرات است و برحسب فطرت از بدی‌ها

گریزان (تعریف عشق: اشتیاق ذاتی به خوبی‌ها و دوری از بدی‌ها)

همین اشتیاق ذاتی و ذوق فطری را که سبب بقای ممکنات و مخلوقات

است، عشق می‌نامیم. (نتیجه عشق: بقای ممکنات و مخلوقات)

برخی از معیارهای زندگی

معنادار در رساله عشق

ابن سینا

پاسخ خیلی تشریحی ✓

دقت کنید که هم اروپایی‌ها و هم مسلمین، باور به خدا را شرط لازم برای معنادادن به زندگی می‌دانند؛ با این تفاوت که اروپایی‌ها این امر را شرط لازم و کافی می‌دانند، اما مسلمین آن را شرط لازم می‌دانند که باید در کنار اثبات عقلی وجود خدا قرار گیرد. بررسی سایر گزینه‌ها:

گزینه (۱): اشتراک مسلمین و اروپایی‌ها است.

گزینه (۳): نتیجه معناداری زندگی است و اشتراک هر دو گروه است.

گزینه (۴): اشتراک مسلمین و اروپایی‌ها است.

کدام عبارت تفاوت اصلی میان فیلسوفان مسلمان را با پراگماتیست‌های معناگرا، در باب معناداری زندگی بیان می‌کند؟

(سؤال ۱۴۲ کنکور انسانی ۱۴۰۳ - نوبت اول)

- (۱) اولین شرط معناداری زندگی، اثبات خدا با دلایل و مبانی عقلی است.
- (۲) تا وقتی که خدا را با عقل باور نکنیم، نمی‌توانیم حضور او را احساس کنیم.
- (۳) لازمه معناداری زندگی نه تنها پذیرش خدا، بلکه اثبات عقلی صفات اوست.
- (۴) باور خدا و برقراری ارتباط با اوست که سامان‌بخش یک زندگی معنادار است.